

**GURBANGULY
BERDIMUHAMEDOW**

ABADANÇYLYGYŇ RÖWŞEN GADAMLARY

Aşgabat
Türkmen döwlet neşirýat gullugy
2021

Berdimuhamedow G.
B **Abadançylygyň röwşen gadamlary.** – A.: Türkmen döwlet neşirýat gullugy, 2021.

Hormatly Prezidentimiziň «Abadançylygyň röwşen gadamlary» atly täze kitabyna şu ýylyň dowamynda ýurdumzyň durmuşyndaky, şeýle-de halkara derejeli möhüm wakalar, Gahryman Arkadagymyzyň taryhy seneler mynasybetli sözlän sözleri, daşary ýurtlaryň habar beriş serişdeleriniň sowallaryna jogaplary we beýleki çykyşlary girizildi. Olarda ynsan ýasaýsynyň dürlü ugurlary baradaky garaýyşlar öz beýanyны tapýar, ýurt, sebit we dünýä ähmiyetli meseleler her taraplaýyn, çuňňur seljerilýär, adamzadyň röwşen geljegine hyzmat etjek parasatly pikirler öne sürülyär. Halklaryň arasynda bu çykyşlara bolan gzyklanmanyň uludygy hem şonuň bilen düşündirilýär.

Mälim bolşy ýaly, türkmen Lideriniň teklibi esasynda BMG-niň ýörite Kararnamasy bilen 2021-nji ýyl dünýäde «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip atlandyryldy. Ýurdumyzda bolsa bu ýyl «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» atly ajaýyp şigar astynda geçýär. Türkmenistanyň abadançylygy, ileri tutýan röwşen gadamlary ýurduň gülläp ösüşlerini, halkyň rahat hem eşretli durmuşyny üpjün etmek bilen birlikde, sebitiň we dünýäniň ýurtlarynyň parahatçylygyna, hyzmatdaşlygyna, halklaryň ylalaşykly ýaşaýsyna, dost-doganlygyna hyzmat edýär.

Gahryman Arkadagymyzyň bu kitabı il-ýurt meseleleri, adamzat gatnaşyklary dogrusynda çynlakay söhbet açmak bilen, ilkinji nobatda, türkmen döwletiniň abadançylykly ösüş syýasatyňň gymmatyna has çuňňur düşünmäge kömek edýär. Bu syýasat bolsa Garaşsyz, hemişelik Bitarap Türkmenistanyň bozulmaz ýol-ýörelgesidir, bütin dünýäde doly ykrar edilendir we adamzat üçin parahat, bagtyýar durmuşyň nusgasyna öwrülendir.

JAN WATANYM TÜRKMENISTAN

*Beyik döwlet, eziz ülke, dogduk depe, asly mekan,
Ählijesi seniň özüň, jan Watanym Türkmenistan!
Keremlidir ene toprak, keramatdyr mawy asman,
Edermendir ogul-gyzyň, jan Watanym Türkmenistan!*

*Öne, öne, diňe öne! – biziň beýik şygarymyz,
Parahatçylyk ýolunda rüstemdir gül Diýarymyz,
Ynanyşmak şuglasdyr ol biziň ýürek nurumyz,
Sowulmazdyr bahar-ýazyň, jan Watanym Türkmenistan!*

*Şadyýanja çagajyklar bilbil bolup saýraýandyr,
Bagtyýarlyk hakykaty älem-jahana aýandyr,
Tenekar hem melhem bolup, howa siňip ýaýrayáandyr,
Ýer ýüzüne hoş owazyň, jan Watanym Türkmenistan!*

*Dost-doganlyk mukamydyr sungatlaryň gönezligi,
Onuň juda inçeligi, gözlere görünmezligi,
Döwürleriň, eyýamlaryň ol mukaddes gözelligi,
Ebedidir aýdym-sazyň, jan Watanym Türkmenistan!*

ÝAŞASYN PARAHAT DURMUŞ!

*Meniň sözüm – könäň sözى,
Meniň sözüm – täzelik däl:
Ýaraglaň sesi, sem boluň!
Mukaddes zatlaň hakyna,
Bütin dünýäniň hakyna,
Saklanalyň, adamlar!*

*Dert-belalar ýol salmasyn,
Öz döredyän kynçylygmyz,
Goý, hiç haçan ýol almasyn!
Tutuş barlygyň hakyna,
Janly-jandaryň hakyna,
Saklanalyň, adamlar!*

*Ýalňylary düzedeliň,
Sylalyň birek-biregi!
Ýamanlykdan yüz öwreliň!
Ynamdyr dünýäň diregi!
Halklar – bir jebis maşgala.
Ýaşasyn parahat durmuş!*

*Millionlarça ykbala
Gyáa garamak bolmaýar,
Ýowuz daramak bolmaýar!
Soňsuz asmanyň hakyna,
Beyík Zeminiň hakyna,
Saklanalyň, adamlar!*

*Tämiz tutup göwünleri,
Biz hemiše arzuw edýäs
Abadan, rahat günleri.
Arşda Taňrynyň hakyna,
Külli ynsanyň hakyna,
Saklanalyň, adamlar!*

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň
giňişleýin mejlisinde eden**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 12-nji fewraly)

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly adamlar!

Men häzir geçen ýylda edilen işleriň gysgaça jemlerini jemlemek isleýärin. Geçen ýyl biziň üçin çylşyrymly we ýeňil bolmadyk ýyl boldy.

Ýöne dünýä ykdysadyýetinde ýagdaýlaryň ýaramazlaşmagy sebäpli ýuze çikan ähli kynçylyklara garamazdan, mähriban halkymyzyň tutanýerli zähmeti netijesinde, biz «Türkmenistan – Bitaraplygyň mekany» diýlip yqlan edilen 2020-nji ýlda uly üstünlikleri gazandyk.

2020-nji ýlda biz bellän ähli meýilnamalarymyzy diýen ýaly amala aşyrmagy başardyk. Ýurdumyzyň Bitaraplygynyň 25 ýyllyk şanly baýramyna bagışlanan ähli çäreleri geçirdik. Üýtgewsiz ýörelgelerimizi, Garaşszlyggymyzy, Bitaraplygymyzy, parahatçylygy we demokratiýany özünde jemleyän kanunlary işläp taýýarlamak hem-de kabul etmek babatdaky işleri dowam etdik.

Konstitusiýamyza üýtgetmeleriň we goşmaçalaryň girizilmegi bilen bagly ýokary derejedäki kanun çykaryjy häkimiýeti üýtgedip gurmak – iki palataly parlamenti döretmek işini doly diýen ýaly tamamladyk.

Milli ykdysadyýetimiziň ýokary ösüş depginini saklap galdyk. Jemi içerkى önümiň ösüsü geçen ýyl 5,9 gösterime, şol sanda senagat pudagynda 3,3, söwdada 15,1, ulag we aragatnaşy whole pudagynda 4,7 gösterime barabar boldy.

Biz 12 müne golaý täze iş ornumy döretdik. Puluň hümmetsizlenmegini bellenen çäklerde saklamak başartdy. Ata Watanymyzyň kuwwatyny we bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmagyň ýolunda täze ädimler ädildi. Milli ykdysadyýetimiziň esasy ulgamlary we pudaklary depginli ösýär.

Göz önünde tutulan maksatnamalaryň çäklerinde, biz gurluşyk pudagyna 38 milliard amerikan dollaryndan hem köp maýa goýumlaryny goýduk. Geçen ýyl maliýeleşdirmegiň ähli çeşmeleriniň hasabyna bahasy 8 milliard amerikan dollaryna golaý bolan 45 sany iri önemçilik we medeni-durmuş maksatly desgalary ulanmaga berdik.

Başarjaň daýhanlarymyz we mülkdarlarymyz hem geçen ýylda oba hojalyk ekinlerinden bol hasyl almagy başardylar. 1 million 500 müň tonna golaý guşursak bugdaý, 1 million 200 müň tonnadan hem köp pagta taýýarlap, ýurdumyzyň azyk howpsuzlygyny üpjün etdiler.

Kabul edilen döwlet maksatnamalarymyzy amala aşyrmagyň barşynda şäherlerimiziň we obalarymyzyň, tutuş ýurdumyzyň keşbi düýpli özgerýär. Oba milli

Berekediň, bolçulygyň mekany

maksatnamasyna laýyklykda, ähli üpjünçilik ulgamlary bolan täze şäherçeleriň gurluşygy dowam edýär.

Geçen ýyl biz meydany 2 million inedördül metrden hem köp bolan ýasaýys jaýlaryny, şol sanda ýokary amatlyklary bolan ýasaýýş jaýlaryny ulanmaga berdik. Netijede, müňlerçe maşgalalar, şol sanda az üpjünçilikli maşgalalar jaý toýlaryny toýladylar.

Ylym, bilim we terbiýeçilik ulgamlarynyň ösüşinde hem täze tapgyr başlandy.

Köp sanly çagalar baglary gurulyar, iň kämil tehnikalar bilen enjamlaşdyrylan täze ýokary okuw mekdepleri, saglygy goraýyş, medeniýet we sport edaralary açylýar. Iň esasy bolsa, raýatlarymyzyň ýasaýýş-durmuş derejesi ýokarlanyp, ertirki güne ynamy artýar. Jemgyýetimizde demokratiýa we aç-açanlyk ýagdaýy barha giňden ykrar edilýär. Ykdysadyýetimizi bazar gatnaşyklaryna tarap üýtgedip gurmagy yzygiderli dowam edýäris.

Paytagtymyz – buýsanjymyz

Biz şu ýyl üçin gowy býujeti kabul etdik, zähmet haklarynyň, pensiýalaryň we döwlet kömek pullarynyň möçberini ýene-de ýokarlandyrdyk.

Garaşszlygymyzyň, howpsuzlygymyzyň we asuda durmuşymyzyň kepili bolan ýurdumyzyň Ýaragly Güýçleriniň goranmak ukyby barha pugtalanyar.

Türkmenistan ikitaraplaýyn döwletara gatnaşyklary ýola goýmak bilen bir hatarда, iri halkara guramalar bilen köpugurly özara hyzmatdaşlygy hem işjeň ösdürýär. Şolaryň hatarynda Birleşen Milletler Guramasy, Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Guramasy, Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasy, Garaşsz Döwletleriň Arkalaşygy, Goşulyşmazlyk Hereketi, Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasy we beýleki abraýly halkara guramalar bar.

Dünýäde parahatçylyk söýüji, netijeli daşary syýasaty alyp barýan Bitarap döwletimiziň halkara bileleşikdäki at-abraýy hem yzygiderli ýokarlanýar. Biziň ýurdumyzyň öne süren köp sanly başlangyçlaryna abraýly halkara guramalarda düşünmek bilen garalýar we bu başlangyçlar uly goldaw tapýar.

Şeýlelikde, Bitarap Türkmenistan sebitde parahatçylygy we durnukly ösüşi pugtalandyrmaga, hoşniýetli goňsuçylyk ýagdaýyny döretmäge hem-de hyzmatdaşlygy ýola goýmaga uly goşandyny goşdy we goşmagyny dowam edýär.

Bularyň ählisi biziň dünýädäki ornumyzy berkitmäge, Garaşsz döwletimiziň halkara abraýyny ýokarlandyrmaga ýardam berdi.

Umuman, geçen ýyly häsiýetlendirmek bilen, men onuň köp sanly möhüm wakalara hem-de üstünliklere beslenip, taryhda we halkymyzyň hakydasında hemişelik galjakdygyny ynamly aýdyp bilerin. Sebäbi 2020-nji ýylда ýurdumyzyň örän köp tebигy baýlyklaryny netijeli peýdalanmak, döwletimiziň ägirt uly ykdasydy kuwwatyny ulanmak we milletimizi ruhy-medeni taýdan gülledip ösdürmek boýunça ägirt uly işler bitirildi.

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly adamlar!

Men bu barada öň hem birnäçe gezek aýdypdym, ýene-de gaýtalamak isleýärin, biziň gazanan ähli üstünliklerimiz we ýeten sepgitlerimiz diňe alyp barýan syýasatmyzy halkymyzyň giňden goldamagy, durmuşymyzy gowulandyrmak boýunça geçirýän özgertmelerimize işjeň gatnaşmagy netijesinde mümkün boldy.

Şoňa görä-de, men Garaşsz döwletimiziň gazanan uly üstünliklerine öz zähmeti bilen ýardam edenleriň ählisine, ministrlilikleriň we pudak edaralarynyň ýolbaşçylaryna hem-de ýonekeý zähmetkeşlere tüýs ýürekden minnetdarlyk bildirýärin!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly adamlar!

Biz her ýyly belli bir şygar boýunça geçirýäris. Şu ýyl üçin şygarymyzy «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýip kesgitledik. Bu sözler uly many-mazmuny özünde jemleýär.

Bu bize watançylyk ruhumyzy ýokarlandyrmaga, ata Watany myzyň munidan beýlæk-de gülläp ösmegine gönükdirilen taslamalary we maksatnamalary amala aşyrmaga, ykdysady kuwwatymyzy berkitmäge, mähriban halkymyzyň ýasaýyş-durmuş şartlerini has-da gowulandyrmaga ýardam bermelidir.

Munuň özi biziň ählimize aýratyn jogapkärçilik hem ýükleyär. Şoňa görä-de, bu şygary iş ýüzünde amala aşyrmak üçin örän köp we tutanýerli zähmet çekmelidiris.

Ýakynda geçirilen ýörite maslahatlarda biz 2020-nji ýylда ähli toplumlarda alnyp barlan işleriň netijelerine seretdik. Ýol berlen kemçilikleri düzetmek boýunça

çäreleri belledik. Ýolbaşçylaryň indiki wezipesi işleri gowulandyrmač üçin berlen tabşyryklary we bellenen çäreleri gysga wagtda ýerine ýetirmekden ybaratdyr.

Ata Watanymyzy üstünlikli ösdürmek üçin bize täze taslamalar, täze pikirler we dolandyryş çözgütleri zerur. Şoňa görä-de, siz köp başlangyçlar bilen çykyş etmeli, işjeň zähmet çekmeli.

Biz geljekde hem beýleki döwletlerden getirilýän harytlaryň ornuny tutýan önümleriň özümüzde öndürilýän möcberini artdyrmalydyrys. Ýurdumyzyň egsilmez tebigy baýlyklaryny özleşdirip, ägirt uly mümkünçiliklerini netijeli ulanmalydyrys.

Şu ýyl ähli ýolbaşçylaryň esasy wezipesi ilatyň ýaşaýsynyň hilini gowulandymak, girdejilerini artdyrmak, täze iş orunlaryny döretmek we maýa goýumlaryny çekmek bolup durýar.

Şeýle hem şanly seneleri, ýagny mukaddes Garaşszlygymyzyň 30 ýyllyk, ak mermerli paýtagtymyz Aşgabadyň 140 ýyllyk baýramlaryny ýokary derejede belläp geçmelidiris. Bu şanly seneler döwletliligimizi berkitmek üçin örän möhümdir.

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly adamlar!

Şu gunki mejlisimiziň jemlerini jemlemek bilen, biz ata Watanymyzyň, özümize bagly bolmadyk kynçlyklara garamazdan, parahatçlygy, howpsuzlygy, durmuş-ykdysady ösüşi gazanmak, halkymyzyň ýaşaýyş-durmuş derejesini mundan beýlak-de gowulandyrmač ýoly bilen ynamly öne barýandygyny doly suratda aýdyp bileris.

Men siziň ähliňize berk jan saglygyny we uly üstünlikleri, mähriban halkyma bolsa abadançylyk arzuw edýärin!

**Hormatly Prezidentimiz
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Türkmenistanyň Mejlisiniň deputatlary bilen
geçirilen duşuşykda eden**

ÇYKYŞ

(Aşgabat şäheri, 2021-nji ýylyň 25-nji fewraly)

Hormatly deputatlar!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Biziň haýsydyr bir jogapkärli işe başlanymyzda halkymyz bilen maslahat-geňes edip, onuň pikirine esaslanmak ýaly ajaýyp milli däbimiz bar. Şu parasatly däbe eýerip, men şu gün siziň bilen duşuşyp, «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýlip yqlan edilen 2021-nji ýylда Garaşsyz, Bitarap döwletimi zi mundan beýlak-de hemmetaraplaýyn ösdürmegin möhüm wezipelerini ara alyp maslahatlaşmagy makul bildim.

Duşuşykda eziz Diýarymyzy ýokary depginler bilen ösdürmek boýunça önde duran nobatdaky wezipelerimizi maslahatlaşarys hem-de şu ýyl üçin täze, belent maksatlarymyzy kesgitläris. Häzir men siziň öňünizde şu soraglar barada çykyş etmek isleýärin.

Hormatly deputatlar!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Şu täze, 2021-nji ýyl ählimiz üçin aýratyn uly ähmiýete eyedir. Siziň bilshiňiz ýaly, biz ýene-de birnäçe aýdan ak mermerli paýtagtymyz Aşgabadyň 140 ýylligyny hem-de ýurdumyzyň Garaşszlygynyň şanly 30 ýyllygyny giňden we daba raly belläp geçeris. Bu şanly seneler milli senenamamyzda aýratyn möhüm orny eýeleýär.

Garaşsyzlyk günü biziň milli baýramymyzdyr. Bu şanly baýram bizi abadan we bagtyýar durmuşyň bähbidine täze, belent sepgitlere ýetmäge ruhlandyrýar. Şoňa görä-de, nesip bolsa, Garaşsyz döwletimiziň döredilen taryhy senesi bolan 27-nji sentýabry täze, şöhratly üstünliklere we ýeňislere besläp belläris.

Ýetilen sepgitler bolsa ýurdumyzyň parahatçylyk, döredijilik we ösüş ýoly bilen ynamly öne barýandygyny aňladýar.

Hormatly deputatlar!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Dünýä ykdysadyýetinde emele gelen maliye-ykdysady çökgünlige garamaz dan, biz geçen ýyl täze ykdysady özgertmeleri amala aşyrmagy dowam etdik.

Ähli pudaklarda häzirki zaman tehnologiyalaryny we sanly ulgamlary ulandyk. Innowasion-önümcilik düzümlerini döretmek, halkara hyzmatdaşlygy giňeltmek, maýa goýum işini has-da işjeňleşdirmek boýunça netijeli işleri alyp bardyk. Netijede, ykdysadyýetimiziň durnukly ösmegini üpjün etdik.

Senagat, maýa goýum, durmuş syýasatyň amala aşyrmak, ilatyň durmuş taýdan abadançylygynyň ýokary derejesini gazarmak, ykdysadyýetimiziň bäsdeşlige ukyplylygyny berkitmek boýunça anyk çäreleri durmuşa geçirdik.

Men häzir ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň ýagdaýy we halkara soraglary barada jikme-jik durup geçirjek däl. Biz bu soraglara ýaňy-ýakynda ähli pudaklaryň ýolbaşçylary bilen geçirilen ýörite iş maslahatlarynda hem-de Ministrler Kabinetiniň geçen, 2020-nji ýylyň jemlerine bagışlanan giňişleýin mejlisinde düýpli seretdik. Şoňa görä-de, häzir ýurdumyzyň kanun çykaryjy ulgamyny kämilleşdirmek boýunça önde duran wezipelere seredip geçeliň!

Biz döwletimiziň, jemgyýetimiziň we her bir şahsyýetiň bähbitlerini nazara alyp, milli kanunçylyk ulgamyny döwrüň talaplaryna laýyklykda kämilleşdirýäris.

Mejlisiň deputatlarynyň Ministrler Kabineti, kanun çykarmak işi boýunça degişli ministrlilikler we pudak edaralary bilen bilelikde 2020-nji ýylda belli bir işi edendigine garamazdan, men heniz siziň alyp barýan işiňizden nägiledigimi aýtmak isleýärin.

Häzirki döwürde dünýä çalt depginler bilen özgerýär. Her hepdede diýen ýaly, täze soraglary ýuze çykaryär. Bu soraglar gyssagly çözülmegini talap edýär. Bütin adamzat bolsa koronawirus pandemiýasy sebäpli, ählumumy çökgünligi başdan geçirýär. Bu bolsa soňky yüz ýylda adamzadyň başyna düşen in uly betbagtlykdyr. Pandemiýa, şuňa üns beriň, dünýä ykdysadyýetine her aýda 400 milliard amerikan dollaryna golaý zyýan ýetirýär. Häzire çenli bütin dünýä boýunça 500 million iş orny ýitirildi.

Gynansak-da, bu bela bütin adamzat bilen birlikde, biziň halkymyzda hem garaşylmadyk we örän çylşyrymlı ýagdaýlary ýuze çykardy. Mundan başga-da, sebitde we Ýer ýüzünde ekologiýa ýagdaýynyň ýaramazlaşmagy düýpli ynjalyksızlyk döredýär.

Biz goňşy ýurtlar we dünýä bileleşigi bilen bilelikde Aral deňziniň guramagy netijesinde dörän ekologiýa betbagtlygynyň netijelerini azaltmak boýunça alyp barýan işlerimizi dowam edýäris. Ýöne bu ugurda ýagdaý heniz çylşyrymlı bolmagynda galýar. Şoňa görä-de, aýratyn-da, tomus paslynda uly kynçylyklary başdan geçirýäris. Şeýle bolangoň, biz deputatlarymyzdan bolup geçýän bu ýagdaýlar bilen bagly çalt we anyk çärelerere garaşmaga haklydyrys. Deputatlar ýeňil bolmadık şeýle şartlerde mähriban halkymyzyň arkayyn işlemegine we ýaşamagyna mümkünçilik berýän kanunçylyk namalaryny çalt taýýarlap, kabul etmelidirler.

Ekologiýa howpsuzlygy – dünýämiziň abatlygy

Ýöne, gynansak-da, heniz olardan garaşylýan netijeler çykmaýar. Köp kanunlar döwürden yza galýar. Olara üýtgetmeleri girizmek ýa-da olaryň üstünde işlemek zerur bolup durýar.

Hormatly deputatlar!

Mejlisiň tutuş hukuk binýadyny hil taýdan ýokary derejede ösdürmegi, ilkinji nobatda bolsa, durmuş ugruna gönükdirilen hukuk döwleti hökmünde ýurdumyzyň häzirki we geljekki döwrüni gönüden-göni kesgitleýän kanunlary işläp taýýarlamagy zerurdyr. Bu bolsa ykdysadyýet, saglygy goraýyş, bilim, iş bilen üpjünçilik we zähmete hak tölemek, durmuş kepillikleri ýaly örän möhüm ugurlara degişlidir.

Häzirki döwürde Mejlisiň gyssagly üstünde işlemeli we ilkinji nobatdaky örän möhüm wezipeleri bolup durýan kabir kanunlar, ine, şulardan ybaratdyr:

Garaşsyz Watanymyzyň mundan beýlák-de gülläp ösmegini gazanmak, ykdysady kuwwatyny has-da artdyrmak, mähriban halkymyzyň hal-ýagdaýyny ýokarlandyrmak «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2019 – 2025-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasynyň» esasy wezipeleri bolup durýar.

1. Şoňa görä-de, Prezident Maksatnamasında göz öňünde tutulan özgertmeleriň hukuk esaslaryny döretmeli.

Bazar ykdysadyýeti şertlerinde pudaklaryň netijeliliginin ýokarlandyrmagaya, dünýä ykdysady giňışligine işjeň goşulmagyna gönükdirilen täze kanunçylyk namalaryny kabul etmeli we hereket edýän kanunlary kämilleşdirmeli.

Abadan ýaşayýş – bagtyýar durmuş

2. Raýatlaryň telekeçilik başlangyçlaryny goldap, maýa goýum işjeňligini höweslendirmeli.

3. Döwlet eýeçiliginin hususylaşdymaly we paýdarlar jemgyýetlerini döretmeli.

4. Bazar gatnaşyklary şertlerinde biz ylmy taýdan esaslandyrylan ykdysady syýasaty alyp barýarys. İçerki bazary ýurdumyza öndürilen önumler bilen doly üpjün etmäge aýratyn ähmiýet berýäris.

Şoňa görä-de, bu gatnaşyklary düzgünleşdirýän kanunlary kämilleşdirmek we döwrebap ýagdaýa getirmek zerurdyr.

5. Dünýä ykdysadyýetinde amatsyz ýagdaýlaryň dowam edýändigine, çylşyrymly maliýe-ykdysady şertlere garamazdan, biz ähli pudaklarda hususy telekeçiliğiň mümkünçiliklerini giňden ullanmak boýunça işleri dowam etmelidir. Telekeçilige döwlet tarapyndan goldaw bermäge, ýurduň maliýe-ykdysady ulgamyny durnukly ösdürmäge aýratyn üns bermelidir.

6. Häzirki döwürde bazar gatnaşyklarynyň ösmegi netijesinde, döwletiň we hu-susy pudagyň sazlaşykly işlemegi örän möhüm mesele bolup durýar. Şu ýyl biz bu soraglary düzgünleşdirýän kanunçylyk namalaryny yzygiderli seljermek we kämilleşdirmek boýunça netijeli işleri alyp barmalydyrys.

7. Döwlet serişdelerini netijeli ullanmak, býujet-salgyt, pul-karz gatnaşyklaryny düzgünleşdirmek, maýa goýum işjeňligini höweslendirmek, maliýe bazarlaryny ösdürmek boýunça alnyp barylýan işleriň gerimini hem giňeltmelidir.

8. Daşary ýurtlardan getirilýän harytlaryň ornuny tutýan önumleri öndürjilere goldaw bermek, goşmaça iş orunlaryny döretmek boýunça kanunçylygy kämilleşdirmek ýaly möhüm ugurlarda alnyp barylýan işleri-de dowam etmek zerur diýip hasap edýärin.

9. Şu ýerde men siziň ünsüňizi ýene-de bir möhüm meselä çekmek isleýärin.

Biziň önumizde ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň dürli pudaklaryna täze innowasi-on tehnologiyalary, bäsdeşlige ukyplı sanly ykdysadyýeti ornaşdyrmak, sazlaşykly işleýän elektron senagatyny döretmek, sanly aragatnaşyk ulgamynnda şäher bilen obanyň arasyndaky tapawudy aradan aýyrmak boýunça möhüm wezipeler durýar. Bu wezipeler aragatnaşygyň maglumat-kommunikasiýa ulgamynyň, şol sanda, maglumat hyzmatlarynyň, onuň maglumat-kommunikasiýa üpjünçiligini ösdürmegiň, adamyň intellektual mümkünçiligini doly derejede ullanmagyň hilini we ygytbarlylygyny ýokarlandyrmagy talap edýär.

Berkararlyk bagty

Ynsan saglygynyň goragynda

10. Ýurdumyzda sanly ykdysadyýeti ösdürmek netijeli ulgamlary ornaşdyrmaga, uzak möhletli ykdysady ösüşi we ýokary öndürijiliği gazañmaga şert döredýär. Jemgyýetçilik hyzmatlarynyň hilini ýokarlandyrma we kämil görnüşlerini ýola goýmaga, durmuş şertlerini gowulandyrma hemäyat edýär. Tehnologiyalar bilen bagly töwekgelçilikleriň azalmagyna, internet ulgamynyň mümkünçilikleriniň giňelmegine ýardam beryär. Şu nukdaýnazdan, sanly ykdysadyýeti ösdürmek üçin onuň kanunçylyk binýadyny yzygiderli kämilleşdirmek zerur bolup durýar.

11. Häzirki döwürde ýurdumyz sebitiň we kontinentiň möhüm ulag-logistika merkezine öwrüldi. Şunuň bilen baglylykda, gazylyp alynýan tebigy baýlyklaryň we çig mal serişdeleriniň ýataklaryny senagat taýdan özleşdirmek we gaýtadan işlemek, şeýle hem ýokary goşmaça binýady bolan taýýar önümleri öndürmek milli ykdysadyýetiň möhüm ugurlarynyň biri boldy. Şoňa görä-de, maýa goýumlaryny çekmek, kärhanalary hasaba alyş ulgamyny kämilleşdirmek, bäsdeşlige ukyplı önümleri öndürüyän, iň öndebarlyjy tehnologiyalar bilen üpjün edilen bilelikdäki kärhanalary döretmegi höweslendirmek, halkara söwda-ykdysady gatnaşyklary giňeltmek üçin amatly hukuk şertlerini döretmeli. Şu maksat bilen, bu ugurda milli kanunçylygy yzygiderli kämilleşdirmeli. Şu nukdaýnazdan, ýuridik şahslaryň

döwlet tarapyndan bellige alnyşyny döwrebap ýagdaýa getirmek maksady bilen, «Ýuridik şahslary döwlet tarapyndan bellige almak hakynda» Türkmenistanyň Kanunynyň taslamasyny taýyarlamały.

12. Ýurdumyzyň aýry-aýry sebitlerini we çäklerini üpjün edýän ulgamlary täzelemek we ösdürmek boýunça hem netijeli işleri alyp barmaly. Bu ulgamlara telekeçileri çekmek üçin şertleri döretmeli. Sundan ugur alyp, sebitlerde hojalygy dolandyrmagyň bazar ykdysadyýetiniň kadalaryna laýyk gelýän täze usullaryny ullanmaly. Täze iş orunlaryny döredip, daşary ykdysady işi has-da işjeňleşdirmeli. Şu maksat bilen, erkin ykdysady zolaklary döretmek we olaryň netijeli işlemegini üpjün etmek üçin kanunçylyk namalaryny kämilleşdirmäge yzygiderli üns bermeli.

13. Kanun kadalaşdyryjy hukuk namasy bolup durýar. Ol ýurduň jemgyýetçilik gatnaşyklaryny, raýatlaryň, kärhanalaryňdyr edaralaryň hukuklaryny we borçlaryny, jemgyýetiň hem-de döwletiň özara gatnaşyklaryny düzgünleşdirýär. Şunuň esasynda adamyň hukuklaryny we azatlyklaryny üpjün etmegiň hukuk binýadyny berkitmek parlamentiň öňünde duran esasy wezipeleriň biridir. Sebäbi adamyň we raýatyň hukuklaryny hem-de azatlyklaryny goramak, saglygyny, ilatyň sanita-riýa-epidemiologiýa abadançylygyny, jemgyýetçilik ahlagyny üpjün etmek, döwlet

Jana şypa berýän melhemler

häkimiýetini amala aşyrmagyň tertibini, jemgyýetçilik tertibini we howpsuzlygyny gazarmak, eýeçiliği, adamyň, jemgyetiň hem-de döwletiň kanuny bähbitlerini goramak we netijeli durmuşa geçirmek hukuk kadalaryny kämilleşdirmegiň esasy ölçegidir. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistanyň Administratiw hukuk bozulmalary hakyndaky kodeksine üýtgetmeleri we goşmaçalary girizmegi maksada-laýyk hasaplaýaryn.

14. Şeýle hem häzirki döwrüň talaplaryna laýyklykda, arbitraž kazyýetleriň işini düzgünleşdirýän milli kanunçylygyň kadalaryny kämilleşdirmeli. Şu nukdaýnazar-dan, arbitraž kazylary tarapyndan jedellere seretmegiň tejribesini öwrenmegiň möhüm ähmiýetini nazara alyp, Türkmenistanyň Arbitraž iş ýörediş kodeksiniň rejelenen görününi kabul etmek boýunça degişli işleri geçirmegi tabşyrýaryn.

15. Bulardan başga-da, Raýat kodeksiniň kämilleşdirilen, rejelenen görününi taýýarlamak boýunça işi dowam etmeli. Şunuň bilen birlikde, döwrüň talaplaryndan we oňyn halkara tejribeden ugur alyp, kodeksde halkara hususy hukugyň kadalary hem beýan edilse, maksadalaýyk bolardy.

16. Şeýle hem jenaýatylykly ýol bilen alınan girdejileri kanunylaşdyrmaga, terrorçylygy we köpcülikleýin gyryş ýaraglarynyň ýaýradylmagyny maliýeleşdirmäge garşıy göreşiň hukuk esaslaryny kämilleşdirmek örän möhümdir. Halkara tejribe-

den ugur alyp, onuň mazmunyny kämilleşdirmek bilen häzirki döwrüň talaplaryna laýyklykda, «Jenaýatylykly ýol bilen alınan girdejileriň kanunylaşdyrylmagyna, terrorçylygyň maliýeleşdirilmegine we köpcülikleýin gyryş ýaragynyň ýaýradylmagynyň maliýeleşdirilmegine garşıy hereket etmek hakynda» Türkmenistanyň Kanunynyň rejelenen görününiň taslamasyny işläp taýýarlamak we kabul etmek zerur diýip hasap edýarin.

17. Adatdan daşary ýagdaýlaryň öňüniň alynmagy we ýok edilmegi hakynda Türkmenistanyň Kanunynyň rejelenen görününiň taslamasyny işläp taýýarlamak we kabul etmek hem zerur diýip hasaplaýaryn. Bu ugurda guramalaryň, kärhanelaryň we edaralaryň öňünde goýlan wezipeleri üstünlikli ýerine ýetirmegi üpjün etmek maksady bilen, bu Kanunyň häzirki döwürdäki özgertmelere we talaplara laýyklykda kämilleşdirilmegini üpjün etmeli.

18. Deputatlar syýasy partiýalaryň we jemgyýetçilik birleşikleriniň hukuk ýagdaýyny kesgitleyän kanunlaryň möhümdigine üns bermelidir. Mejlis bu guramalar bilen ysnyşykly işlemelidir we olary ýurdumyzyň kanunçylygyny kämilleşdirmek boýunça alnyp barylýan işlere çekmelidir.

19. Mejlisiň deputatlary jemgyýetçilik-syýasy guramalar bilen bilelikde ýerlerde ýaş işçi-dáýhanlar, talyp ýaşlar bilen duşuşyklary geçirip, olaryň pikirlerini we isleg-arzuwlaryny öwrenmelidir.

20. Zenanlar hem-de ýaşlar guramalary bilen bilelikde hukuk öwreniji zenanlaryň gatnaşmagynda zenanlaryň we gyzlaryň arasynda alnyp barylýan işleri güýclendirmeli. Zenanlaryň hukuklary we borçlary, milli maşgala däpleri hem-de gymmatlyklary, ahlak terbiýesi barada söhbetdeşlikleri geçirmeli.

Sungat gözellikleri ruhy terbiýäniň gözbaşy

Ilatyň durmuş taýdan goraglylygy üpjün edilýär

Mejlis syýasy partiýalar hem-de jemgyýetçilik guramalary, zenanlaryň we erkekleriň deňhukuklylygy (gender deňligi) hakyn daky kanunlaryň ýerine ýetirilişine berk gözegçiligi ýola goýmaly. Bu ugurda kanunlary kämilleşdirmek boýunça işleriň dowam etdirilmegi jemgyýetimiziň ösüşiniň täze tapgyrynda örän möhüm wezipe bolup durýar.

21. Adam üçin iň uly baýlyk onuň saglygydyr. Biz «Saglyk» Döwlet maksatnamasyna laýyklykda, döwletiň we jemgyýetiň durnukly ösüşiniň möhüm şerti hökmünde saglygy goraýyş ulgamyny yzygiderli döwrebap ýagdaýa getirmek üçin ähli tagallalary edýäris.

Biz raýatlarymyzyň saglygyny goramak, bagtyýar ýaşamagy üçin amatly şertleri döretmek, halk myzyň hal-ýagdaýyny has-da ýokarlandyrmaç boýunça işleri geljekde hem dowam etmelidiris.

Dürlü ýokanç keselleri ýok etmek bilen bir hatarda, biz ýokanç däl keselleriň öňünü almak üçin hem ähli çäreleri görmelidiris.

Bu soraglar diňe bir ministrligiň ýa-da pudagyň soraglary däldir. Biz bu işe toplumlaýyn çemeleşmelidiris. Şoňa görä-de, bu ugurda kanunçylyk namalaryny seljermäge we kämilleşdirmäge siziň aýratyn ünsünizi çekmek isleýärin.

Eger zerur bolsa, ýokanç we ýokanç däl keselleriň öňünü almagyň hukuk, guramaçylyk, ykdysady we durmuş esaslaryny kesgitleýän ýörite kanunlary kabul etmeli. Şeýle etmek bilen, biz sagdyn jemgyýeti kemala getirip bileris.

22. Biz ilatymyzyň ýaşaýyş jaý-durmuş şertleriniň derejesini ýokarlandyrmaç gönükdirilen syýasaty yzygiderli alyp barýarys. Raýatlarymyzyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmaç, ýaşaýyş-durmuş derejesini ýokarlandyrmaç maksady bilen, býujetden maliýeleşdirilýän edaralaryň, hojalyk hasaplaşyglyndaky kärhanalaryň we jemgyýetçilik birleşikleriniň işgärleriniň zähmet haklarynyň, pensiýalaryny, döwlet kömek pullarynyň, talyp we diňleýji haklarynyň möçberlerini her ýyl 10 göterim ýokarlandyrýarys.

Biz mundan beýlák hem bu işi dowam ederis. Ilatymyzyň durmuş taýdan goraglylyk ulgamynда geçirilýän her bir özgertmäniň kanunçylyk esasyny berkitmäge aýratyn üns bereris.

Raýatlarymyzyň zähmet çekmäge, sagdyn we howpsuz zähmet şertlerine konstitusion hukuklaryny amala aşyrmak, zähmet gatnaşyklaryny kämilleşdirmek maksady bilen, Zähmet kodeksiniň rejelenen görnüşiniň taslamasyny taýýarlamak boýunça alnyp barylýan işleri hem dowam etmeli.

Bilimli nesil – Watan kuwwaty

23. Biz maşgala gymmatlyklaryna aýratyn üns berýäris. Yaşlarymyzyň belent ahlak sypatlary şol gymmatlyklar esasynda kemala gelyär.

Çagalarda milli buýsanjy, beýleki halklara hormat goýmak, Garaßsz döwletimiziň we jemgyyetimiziň gazanan üstünliklerine sarpa goýmak duýgularyny terbiyelemek maşgaladan başlanýar. Şoňa görä-de, maşgala gatnaşyklaryny yzygiderli kämilleşdirmek, onuň hukuk esaslaryny berkitmek maksady bilen, jemgyýetcilik pikirini öwrenip, Türkmenistanyň Maşgala kodeksine häzirki döwrün talaplaryna esaslanýan degişli üýtgetmeleri girizsek, dogry bolar diýip hasap edýärin.

Bu ugurda döwletimiziň we jemgyyetimiziň alyp barýan işiniň maksatlaryny we wezipelerini anyk kesgitlemeli. Şonuň esasynda hem Türkmenistanyň Maşgala kodeksine beýik işlere ruhlandyrýan milli kadalarymyzy, halkemyzyň isleg-arzuwlaryny beýän belent maksatlarymyzyň esasy düşünjelerini girizmeli.

Bu ugurda biziň esasy maksadymyz watandaşlarymyzy, ilkinji nobatda bolsa, yaşlarymyzy Watany söýyän, ýurdumyzyň geljegi hakynda alada edýän, milli däp-dessurlarymyza buýsanyp ýasaýan raýatlar hökmünde terbiyelemekdir.

24. Biz halkemyzyň kalby bolan medeniyetimizi yzygiderli ösdürmäge mundan beýlak-de uly üns bereris. Öz köklerini ata-babalarymyzdan alyp gaýdýan milli

mirasymyzy gorap saklamaga, baýlaşdyrmaga we giňden wagyz etmäge, ýaş nesli eziz Watany myza we palylyk, zähmetsöýerlik we belent ahlaklylyk ruhunda terbiyelemäge aýratyn ähmiýet bereris.

Ýurdumyzyň medeniyetini ösdürmek we bütin dünýäde wagyz etmek üçin halkara guramalar bilen gatnaşyklar yzygiderli giňeldilýär. YUNESKO bilen hyzmatdaşlyk etmek bu ugurda döwletimiziň alyp barýan halkara syýasatynyň ileri tutulýan ugurlarynyň biridir. Köpýlliyk gatnaşyklaryň netijesinde Gadymy Merw, Köneürgenç döwlet taryhy-medeni goraghanalary, Köne we Täze Nusaý galalary ýaly taryhy-medeni ýadygärlikler hem-de goraghanalar YUNESKO-nyň Bütin-dünýä mirasynyň sanawyna goşuldy. Türkmen halkynyň «Görogly» dessancylyk sungaty, «Küstdedepdi» aýdym we tans dessury hem-de türkmen halyçylyk sungaty bolsa Adamzadyň maddy däl medeni mirasynyň sanawyna girizildi.

Biz dutar ýasamak, dutarda saz çalmak we bagşyçylyk sungatyny, ahalteke bedewlerini hem-de türkmen alabaýlaryny ösdürüp ýetişdirmegi öwretmek boýunça senetçilik sungatynyň ähmiýetini dünýä derejesinde ýokarlandyrmaq babatda hem degişli işleri alyp barýarys. Bular merdانا halkemyzyň medeni-ruhy gymmatlyklarydyr. Häzirki döwürde bolsa ýurdumyzyň paýtagty Aşgabat şäherini YUNESKO-nyň şäherleriň döredijilik ulgamyna girizmek boýunça zerur işleri amala aşyrýarys.

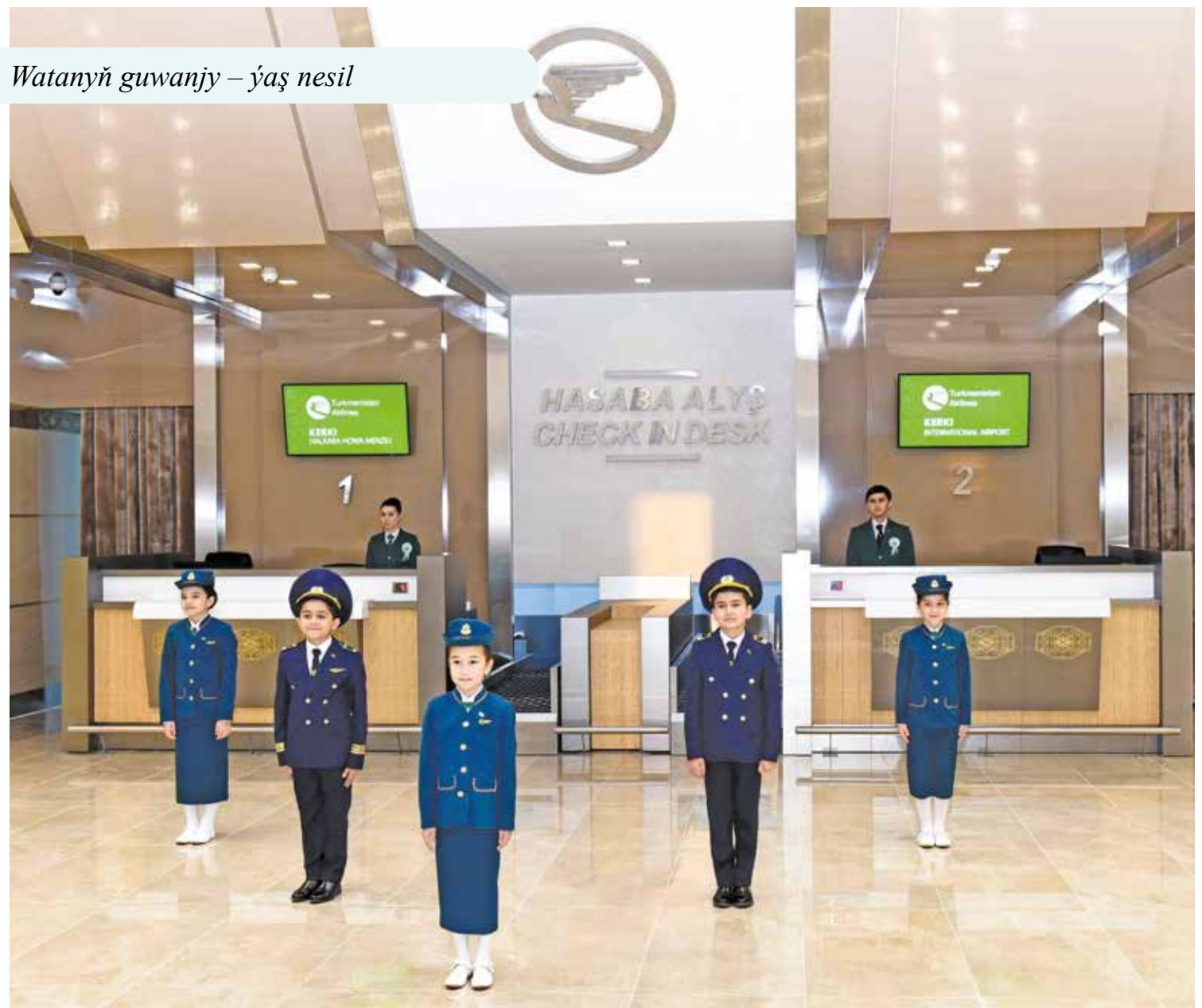
Milli däp-dessurlarymyzy, ýurdumyzyň taryhy, milli mirasyny aýawly saklamak, şeýle hem döredijilik işgärleriniň ýasaýyş jaý-durmuş şertlerini gowulandyrmaq, hukuk we durmuş taýdan goragyny kepillendirmek, bu ugurda hukuk gatnaşyklaryny düzgünleşdirmek maksady bilen, «Döredijilik birleşikleri hakynda» Türkmenistanyň Kanunynyň taslamasyny işläp taýýarlamak hem maksadalaýyk bolar.

25. Ýurdumyzyň ýaşlar baradaky döwlet syýasaty durmuş-ykdysady, syýasy, medeni, guramaçylyk we hukuk çäreleriniň bitewi ulgamydyr. Bu çäreler ýaş raýatlaryň hukuklaryny, azatlyklaryny we döwlet kepilliklerini, olara goldaw bermegi üpjün etmäge, şeýle hem ýaşlaryň jemgyyetde doly ykrar edilmegine gönükdirilendir. Yetginjekleriň we ýaşlaryň hukuklarynyň döwlet tarapyndan goldanmagynyň kanunçylyk esasyny mundan beýlak-de berkitmek üçin bu ugurda hem kanunçylygy kämilleşdirmek zerurdyr.

26. Bilim almak, hünär öwrenmek, beden we ruhy taýdan ösmek ýaşlary terbiyelemekde köklerini asyrlardan alyp gaýdýan nusgalyk milli ýörelge bolup durýar. Biziň ata-babalarymyz «Bal süýji, baldan-da bala süýji», «Çaga eziz, edebi ondan hem eziz» diýen örän uly terbiyeçilik ähmiýetli nakyllary döredipdirler.

Deňiz ýoly – dostluk ýoly

Watanyň guwanjy – ýaş nesil

Ýaş nesillerimiziň sagdyn we hemmetaraplaýyn sazlaşykly ösüşini, häzirki zaman bilimlerini ele almagyny, watançylyk ruhunda terbiýelenmegini üpjün etmek biziň baş maksadymyz bolup durýar. Şoňa görä-de, biz bilim ulgamynyň sazlaşykly ösüşini gazanmaga, ýaşlarda sagdyn ýasaýyş-durmuş endiklerini kemala getirmäge, olary watançylyk we ynsanperwerlik ruhunda terbiýelemäge aýratyn ähmiyet berýäris. Milli bilim ulgamyny kämilleşdirmegiň çäklerinde häzirki zaman kompýuterleri, okuw-tehniki enjamlary, interaktiw we multimedîya tehnologiýalary bilen üpjün edilen dürlü bilim edaralarynyň gurluşygyny dowam edýäris.

Bilim ulgamyny mundan beýlak-de döwrebap ýagdaýa getirmek we onuň kanunçylyk binýadyny kämilleşdirmek maksady bilen, «Bilim hakynda» Kanunyň rejeleñen görnüşiniň taslamasyny taýýarlamak boýunça-da zerur işleri alyp barmaly.

27. Energetika diplomatiýasy Garaşsyz döwletimiziň daşary syýasatynda möhüm orny eýeleýär. Biziň başlangyçlarymyz esasynda Birleşen Milletler Gurasynyň Baş Assambleýasynyň energiýa serişdeleriniň halkara bazarlara durnukly we ygytbarly iberilmegini üpjün etmek boýunça Rezolýusiýalary kabul edildi.

Türkmenistan uglewodorod çig malynyň ägirt uly gorlaryna eýe bolmak bilen, senagaty ýokary tehnologiýalar bilen üpjün etmek, ägirt uly möçberlerde maýa goýumlaryny çekmek arkaly ýurdumyzyň ykdysadyýetini depginli ösdürmegi esasy wezipe edip goýýar. Şoňa görä-de, ýurdumyzda ýangyç we energetika serişdelerini tygşytly hem-de netijeli ulanmaga uly üns berilýär. Bu ugurda alnyp barylýan işleri häzirki döwrüň talaplaryna laýyk getirmek boýunça hem zerur işleri geçirmeли. Şoňa görä-de, bu ulgama innowasiýalary, ýokary tehnologiýalary we öndebaryjy dünýä tejribesini ornaşdyrmaga aýratyn üns berilýär.

Ilkinji milli emeli hemramyzyň älem giňişligine çykarylmagy netjesinde, dünýä ölçeglerine laýyk gelýän telekommunikasion aragatnaşyk ulgamynyň, ýokary hilli teleradioýaýlymlaryň işini ýola goýmak üçin uly mümkünçilikler we şertler döredildi. Ýurdumyzyň raýatlaryny ýokary tizlikli internet ulgamy bilen üpjün etmek boýunça hem köp işler amala aşyrylýar. Şol bir wagtda-da, raýatlarymyza köpügurly poçta hyzmatlaryndan peýdalanmakda uly mümkünçilikler döredilýär. Poçta hyzmatlarynyň möçberleri yzygiderli artýar. Bu hyzmatlaryň hili hem ýokarlanýar.

Ýurdumyzda poçta ulgamynda jemgyýetçilik gatnaşyklaryny, poçta işiniň taraplarynyň hukuklaryny hem-de borçlaryny we bu ugurda döwlet edaralarynyň ygytýarlyklaryny hukuk taýdan düzgünleşdirmek maksady bilen, ulgamyň hukuk esasyny kämilleşdirmeli.

Hormatly deputatlar!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

28. Biz daşary maýa goýumlaryny çekmek arkaly ýurdumyzyň ähli sebitlerinde häzirki zaman elektrik stansiýalaryny gurduk, bar bolanlarynyň durkunuň täzeledik. Ýurdumyzyň energetika garaşsyzlygyny üpjün etmek bilen bir wagtda, Türkmenistany daşary ýurtlara elektrik energiýasyny iberýän döwlete öwürdik. Milli energetika ulgamyny ösdürmegiň ýakyn onýyllylar üçin ileri tutulýan ugurlaryny kesgitledik. Dünýäniň energetika ulgamynda ýurdumyzyň tutýan ornuny berkitmek boýunça anyk çäreleri belledik.

Daşky gurşawy goramak we ýurdumyzyň ekologiýa abadançylygyny üpjün etmek maksady bilen, biz häzirki döwürde sebit we dünýä ähmiyetli işleri amala aşyrýarys. Ekologiýa babatda kanunçylyk namalaryny yzygiderli kämilleşdirýäris.

Şonuň bilen birlikde, Garaşsyz döwletimiziň elektrik energetika ulgamyny durnukly ösdürmegi üpjün etmeli. Munuň üçin ýurdumyzyň aýry-aýry sebitleriniň we çäkleriniň energiýa üpjünçilik ulgamlaryny ösdürmeli. Şu maksat bilen, energiýanyň daşky gurşawa zyýansyz, dikeldilýän çeşmeleriniň innowasion tehnologýalaryny işläp taýýarlamaly.

Biz «Energiýany tygşytlamagyň 2018 – 2024-nji ýyllar üçin Döwlet maksatnamasyny», «Türkmenistanyň energetika diplomatiýasyny ösdürmegi 2021 – 2025-nji ýyllar üçin Maksatnamasyny» hem-de «Energiýanyň dikeldilýän çeşmelerini ösdürmek boýunça 2030-njy ýyla çenli Türkmenistanyň Milli strategýasyny» kabul etdik.

Bu ugurda hukuk esaslaryny berkitmek, kabul edilen resminamalary durmuşa geçirilmek maksady bilen, «Energiýanyň dikeldilýän çeşmeleri hakynda» Kanuny kabul etmek maksadalaýyk bolar diýip hasap edýärin. Bu Kanun energiýanyň dikeldilýän çeşmeleri babatda alnyp barylýan işleriň hukuk, ykdysady, guramaçylyk we durmuş esaslaryny kesgitlär.

29. Biziň Bitarap ýurdumyzyň tebigy çäklerinde we Hazar deňzinde erkin mesgen tutan aw guşlarynyň sanyny artdyrmak boýunça-da degişli işler alnyp barylýar. Döwletimiziň aw edilýän meýdanlaryny goramak we netijeli ulanmak boýunça çäreler görülýär. Ýurdumyza seýrek duş gelýän, ýitip gitmek howpy bolan haýwanlaryň görnüşlerini goramak we sanyny artdyrmak boýunça işler durmuşa geçirilýär.

Bu ugurda geçirilýän çäreleriň kanunçylyk esasyny talabalaýyk getirmek maksady bilen, «Aw awlamak we aw hojalygyny ýöretmek hakynda» Kanuny döwrebap ýagdaýa getirmeli. Şol Kanun ýurdumyza bu ugurda alnyp barylýan işleriň hukuk, ykdysady we guramaçylyk esaslaryny kesgitlär.

30. Ykdysadyýetimiziň ähli pudaklarynyň bazar gatnaşyklaryna geçýän şertlerinde balyk hojalygynda hem düýpli özgertmeler amala aşyrylýar. Ýurdumyza Balyk hojalygy baradaky döwlet komiteti ýapylyp, telekeçileriň garamagyna berildi. Şuňuň bilen baglylykda, balyk tutmak we suw-biologik serişdelerini aýawly saklamak hakynda kanunçylygы döwrebap ýagdaýa getirmek zerurlygy-da ýuze çykýar.

Hormatly duşuşyga gatnaşyjylar!

31. Behişdi ahalteke bedewlerimiz biziň buýsanjymyzdyr we şan-şöhratymyzdyr, ruhy galkynışmyzyň egsilmez çeşmesidir. Biz ahalteke bedewlerimizi goramak, bu ugurda asylly däplerimizi dikeltmek, olaryň baş sanyny artdyrmak, atçylygy hemmetaraplaýyn öwrenmek we mundan beýlak-de ösdürmek boýunça anyk işleri alyp barýarys.

Bitarap ýurdumyza her ýylyň aprel aýynda Türkmen bedewiniň milli baýramy giňden we dabaraly bellenilýär. Şeýle hem Halkara ahalteke atçylyk assosiasiýasynyň maslahaty geçirilýär. Häzirki döwürde Bitarap döwletimiz halkara hojalyk işlerine işjeň goşuldy. Şonuň netijesinde, ýuze çykýan hukuk gatnaşyklary bu ugurda kanunçylygy kämilleşdirmegi hem talap edýär. Shoňa görä-de, döwrüň talaplaryna laýyklykda, «Atçylyk we atly sport hakynda» Kanuna üýtgetmeler giriñilse, dogry bolar diýip hasap edýärin.

Hormatly deputatlar!***Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!***

32. Siziň ünsüñizi men ýene-de bir möhüm soraga çekmek isleýärin. Biz ýurdumyza azyk bolçulygyny döretmäge, mähriban halkymyzy ekologiýa taýdan arassa öňümler bilen üpjün etmäge aýratyn ähmiyet berýäris. Halkara tejribä, häzirki döwrüň talabyна, durmuşyň milli kadalarynyň aýratynlyklaryna laýyklykda, oba hojalyk önmüçiliginiň täze guramaçylyk-hukuk görnüşlerini peýdalanmak uly ähmiýete eýedir. Shoňa görä-de, suw serişdelerini netijeli we tygşytly ulanmak üçin ähli çäreleri görmeli. Zeýkeş ulgamlaryny doly güýjünde işledilmegine, ýer kadastrynyň dogry ýöredilmegine berk gözegçilik etmeli. Bular örän möhüm wezipeleriň hatarynda durýar.

Şunuň bilen baglylykda, Mejlisiň deputatlary Suw kodeksini, şeýle hem «Döwlet ýer kadastry hakynda» Kanuny kämilleşdirmek boýunça hem zerur işleri alyp barýarys. Men bu kanunlaryň oba hojalygynda geçirilýän düýpli özgertmeleriň hukuk giňişligini döretmekde oňyn netije berjekdigine ynanýaryn.

Hormatly deputatlar!

33. Mukaddes Garaşsyzlygymyz daşary ýurtlar bilen dostlukly gatnaşyklary ýola goýmak üçin täze mümkünçilikleri açdy. Biz bu ugurda halkara bileleşigiň bütin dünýäde parahatçylygy, ählumumy howpsuzlygy, durnukly ösüsü üpjün etmek boýunça tagallalaryny hemmetaraplaýyn goldamaga gönükdirilen işleri alyp barýarys.

Binalary bayýrlara nur saçar

Biz geçen 2020-nji ýylda Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň 25 ýyllyk şanly baýramyny belläp geçdik. Biziň Bitarap döwletimiziň alyp barýan syýasaty bütin dünýäde giň goldaw tapýar.

Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 75-nji mejlisinde ýurdumyzyň başlangyjy boýunça we Milletler Bileleşigine agza döwletleriň biragyzdan goldamagy netijesinde «Halkara parahatçylygy, howpsuzlygy saklamakda we pugtalandyrmakda hem-de durnukly ösüs işinde bitaraplyk syýasatynyň orny we ähmiyeti» atly Rezolýusiýa kabul edildi.

Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň daşary işler ministrleriniň geňeşiniň 47- nji mejlisinde hem «Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasy sebitinde we tutuş dünýäde halkara parahatçylygy, howpsuzlygy we durnukly ösüsü saklamakda we pugtalandyrmakda bitaraplyk syýasatynyň orny» atly Rezolýusiýa kabul edildi.

Biziň başlangyjymyz bilen Birleşen Milletler Guramasy «2021-nji ýyl – Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» atly Rezolýusiýany kabul etdi.

Gazanylan bu üstünlikler halkara hyzmatdaşlygy ösdürmek boýunça biziň öne sürüyän netijeli başlangyçlarymyzyň ählumumy derejede ykrar edilýändiginiň aýdyň subutnamasydyr.

Biz «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýlip ygylan edilen ýylda Bitarap döwletimiziň öz üstüne alan halkara borçnamalaryny durmuşa geçirmäge niyetlenen häzirki zaman özgertmelerini amala aşyrmalydrys.

Şeýle hem Türkmenistanyň gatnaşyjysy bolup durýan halkara şertnamalarynda, ylalaşyklarynda we konwensiýalarynda beýan edilen halkara hukuk kadalaryny düýpli öwrenmelidir. Şundan ugur alyp, Bitarap döwletimiziň daşary syýasat işini kanunçylyk taýdan üpjün etmek boýunça alnyp barylýan işleri yzygiderli dowam etmelidir.

Eger Mejlis 2021-nji ýylda kanun çykaryş işinde ministrliliklerden we pudak edaralaryndan gelip gowşan teklipler esasynda ýurdumyzda amala aşyrylmagy göz önünde tutulan maksatnamalaryň kanunçylyk esaslaryny berkitmek ýörelgesinden ugur alsa, maksadalaýyk bolar diýip hasaplaýaryn.

Milli kanunçylygy kämilleşdirmek boýunça alnyp barylýan işleriň çäklerinde we özgertmeleri, täze mümkünçilikleri hem-de häzirki zaman halkara kadalaryny nazara alyp, «Diplomatik gulluk hakynda» Kanuna hem goşmaçalary girizmeli. Şeýle hem «Türkmenistandaky daşary ýurt raýatlarynyň hukuk ýagdaýy hakynda» Kanunyň rejelenen görnüşiniň taslamasyny taýýarlamaly.

Bulardan başga-da, Döwlet migrasiýa gullugynyň wezipelerinden ugur alyp, «Migrasiýa hakynda», «Migrasiýa gullugy hakynda» Kanunlara-da üýtgetmeler we goşmaçalar girizmek hakynda kanunlaryň taslamalaryny taýýarlamak zerur diýip hasap edýarin.

34. Mejlisiň köpugurly işinde halkara we parlamentara özara gatnaşyklar bilen bagly soraglar möhüm orny eýeleýär. Şoňa görä-de, şu ýylyň dowamynda dürli ýurtlaryň parlamentleri, abraýly halkara guramalar bilen ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygy netijeli dowam etmek Mejlisiň esasy wezipeleriniň biri bolmalydyr.

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly deputatlar!

35. Amala aşyrylýan konstitusion özgertmeleriň çäklerinde ýerli öz-özüni dolandyryş edaralarynyň işiniň netijeliligin ýokarlandyrma kömük wezipeleriň biridir.

Şonuň ýaly-da, talaplara laýyklykda Türkmenistanyň Konstitusiýasynda we kanunlarda göz önünde tutulan ygyýarlyklaryň Geňeşler we çäk boýunça öz-özüni dolandyryş jemgyýetçilik edaralary tarapyndan ýerine ýetirilmegini üpjün etmek möhüm wezipeleriň biri bolup durýar.

Şu nukdaýnazardan, «Ýerli öz-özüni dolandyryş hakyndaky» Kanunyň taslamasyny taýýarlamak maksadalaýyk bolar. Bu Kanunda ýerli öz-özüni dolandyryş edaralarynyň ygyýarlyklaryny kämilleşdirmek, dolandyryş ulgamlarynyň hukuk ýagdaýyny halkara tejribesine laýyk getirmek, hukuk ýagdaýynyň täze kadalarynyň girizilmegi bilen baglanyşkly olaryň işini döwrebap ýagdaýa getirmek göz öňünde tutulmalydyr.

Şeýle hem ilata edilýän hyzmatlaryň ýokary hilli bolmagyny gazanmak, umuman, işi täzece guramagy üpjün etmek boýunça düzgünler bellenmelidir.

Şu wezipelerden ugur alyp, Kanunyň taslamasynda ýerli öz-özüni dolandyryş edaralarynyň wezipelerini we ygyýarlyklaryny anyk kesgitlemeli. Olaryň ýerine ýetiriji häkimiyetiň ýerli edaralary bilen özara gatnaşyklaryny düzgünleşdirmegiň netijeli ulgamyny döretmegi göz öňünde tutmaly.

36. Ýurdumyzyň saýlaw ulgamynyň kanunçylygyny kämilleşdirmek hem Mejlisiň üns merkezinde bolmalydyr. Şoňa görä-de, döwrüň talaplaryna laýyklykda, toplanan tejribe esasynda Saýlaw kodeksini yzygiderli kämilleşdirip durmaly.

Welaýat, etrap we şäher halk maslahatlary, şeýle hem Geňeşler ýerli we ýerli öz-özüni dolandyryşy amala aşyrýan wekilçilikli edaralar bolup durýarlar. Olaryň

işini häzirki döwrüň talaplaryna laýyk guramak üçin Mejlis bu edaralara ýakyndan ýardam bermelidir. Şu maksat bilen, bilelikde oku maslahatlaryny geçirip, olarda degişli kanunçylyk namalaryny doly düşündirmeli.

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!***Hormatly deputatlar!***

Görüşüniz ýaly, ozal kabul edilen kanunlaryň köpüsiniň üstünde işlemek zerur bolup durýar.

Olar indi döwrüň talaplaryna laýyk gelmeýär. Döwür bolsa, çalt özgerýär. Durmuş ählimizden aýgytly hereketleri, döredijilik başlangyçlaryny, möhüm özgertmeleri talap edýär.

Şunuň bilen baglylykda, tutuş kanunçylygy seljermek we täzelemek zerur diýip hasap edýärin. Häzirki döwrüň ösen talaplaryna laýyk gelýän kanunlaryň kabul edilmegi Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe bedew bady bilen täze belentliklere tarap ynamly barýan Garaşsyz döwletimiziň hukuk ulgamyny kämilleşdirmäge, kanun çykaryş esaslaryny has-da berkitmäge mümkünçilik berer.

Hormatly deputatlar!***Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!***

2021-nji ýyl ýurdumyz üçin aýratyn ähmiýete eyedir. Biz şu ýyl berkarar döwletimizi mundan beýlák-de ösdürmegi we ýokary netijeleri gazanmagy göz öňünde tutýarys. Ilkinji nobatda bolsa, mähriban halkmyzyň durmuş taýdan ygtybarly goraglylygyny üpjün etmegi maksat edinýäris. Garaşsyz Watanymyzyň ykdysady kuwwatyny has-da berkitmegi, gülläp ösmegini, dünýäniň ösen ýurtlarynyň hataryna goşulmagyny üpjün etmek we halkmyzyň hal- ýagdaýyny ýokarlandyrmak isleyäris.

Şu maksat bilen, biz ýurdumyz durmuş-ykdysady taýdan ösdürmek boýunça maksatnamalaryň birnäçesini kabul etdik. Bu maksatnamalaryň doly amala aşyrylmagy üçin biziň ählimiz tutanýerli we yhlasly işlemelidiris. Mejlisiň deputatlary hem bu maksatnamalarda göz öňünde tutulan özgertmeleriň hukuk esaslaryny berkitmek üçin, döwrüň talaplaryna laýyklykda hereket edýän kanunlary kämilleşdirip, zerur bolsa, täze kanunlary kabul etmelidir.

Hormatly deputatlar!***Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!***

Türkmenistanyň Halk maslahatynyň sentýabr aýynda geçen mejlisinde biz möhüm wezipeleri kesgitledik.

Bu wezipeler döwlet dolandyryşyny we jemgyýetimizi kämilleşdirmäge gönükdirilen özgertmeleriň çäklerinde döwlet häkimiýetiniň wekilçilikli kanun çykaryjy edarasyny işini kämilleşdirmek bilen baglydyr. Men ýurdumyzyň wekilçilikli we kanun çykaryjy edaralarynyň össinde bu täze tapgyry möhüm we oňyn ädim diýip hasap edýärin. Bu tapgyr döwletimiziň we jemgyýetimiziň demokratik, hukuk we dünýewi esaslaryny berkitmäge, durnukly syýasy institutlary döretmäge gönükdirilendir.

Häzirki döwürde ýurdumyzyň döwlet häkimiýetiniň kanun çykaryjy edarasy hil taýdan täze, iki palataly parlament ulgamyna geçirilýär.

Bu bolsa, döwletimiziň jemgyýetçilik-syýasy durmuşynda örän möhüm taryhy wakadır. Şeýle hem biziň «Döwlet adam üçindir!» diýen ynsanperwer ýörelgämiziň we onuň amala aşyrylmagyna gönükdirilip durmuşa geçirilýän yzygiderli döwlet syýasatymyzyň dabaranmagynyň aýdyň mysalydyr.

Munuň özi raýatlarymyzyň saýlamak we saýlanmak babatda konstitusion hukuklaryny erkin ulanmaklary esasynda döwleti we jemgyýeti dolandyrma wekilçilik edaralarynyň üstü bilen gatnaşmagyna giň mümkünçilikleri döredýär.

Hormatly deputatlar!***Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!***

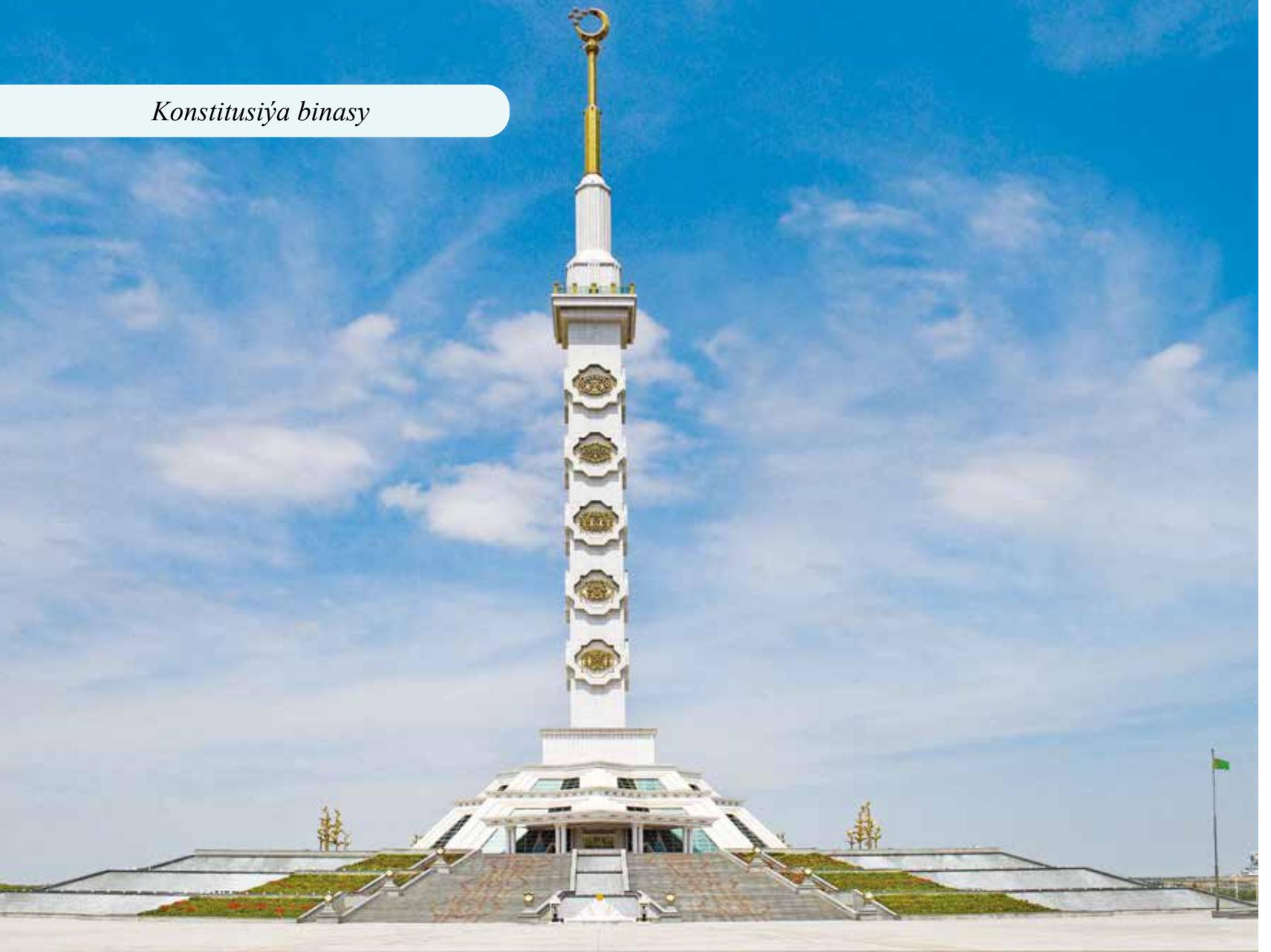
Häzir Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk maslahatynyň agzalarynyň saýlawlarynyň öň ýanyndaky döwürde bu saýlawlaryň ozalkylardan bütinley tapawutlanýandygyny bellemek isleyärin. Goni däl diýlip atlandyrylýan şeýle saýlawlar ýurdumyzda ilkinji gezek geçirilýär.

Şeýle hem Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk maslahatynyň palata agzalarynyň saýlawlary ilkinji gezek geçirilýär. Halkara hukugyna laýyklykda bu saýlawlar demokratik saýlaw hukuklarynyň düzümine girýär.

Şoňa görä-de, önde duran saýlawlar syýasy ulgamy kämilleşdirmek, ýurdumyzyň döwlet we jemgyýetçilik durmuşyny demokratýalaşdyrmak wezipelerinden ugur alnyp, ýokary derejede, aç-açanlyk we aýdyňlyk ýagdaýında geçirilmelidir.

Bu saýlawlarda Türkmenistanyň Konstitusiýasynyň düzgünlerine we halkara hukugynyň kadalaryna laýyklykda saýlaw kanunçylygynyň talaplary gysarnyksyz berjaý edilmelidir. Munuň üçin ýurdumyzda ýeterlik hukuk binýady döredildi. Türkmenistanyň Mejlisiň örän gysga wagtyň içinde döredijilikli işläp, saýlaw kanunçylygyny kämilleşdirmek boýunça uly işleri amala aşyrandygyny bellemek isleyärin.

Konstitusiýa binasy

Konstitusiýamyza laýyklykda «Türkmenistanyň Milli Geňeşi hakyndaky» Kanun kabul edildi. Şol Kanundan gelip çykýan kadalaşdyryjy hukuk namalary taýýarlandy. Saýlaw kodeksine hem üýtgetmeler we goşmaçalar girizildi. Bu bolsa, bize saýlawlary ýokary guramaçylyk derejesinde geçirmäge mümkünçilik berer.

Halk maslahatynyň agzalygyna dalaşgärler hökmünde il içinde at-abraýly we uly hormatdan peýdalanýan, Watany söýyän ak ýürekli adamlaryň hödürlenmegi örän möhümdir. Sebäbi geljekde Milli Geňeşin Halk maslahaty palatasynyň işiniň degişli derejede netijeli bolmagy onuň agzalarynyň bilim derejesine we hünär taýýarlygyna bagly bolar.

Bu talaplaryň berjaý edilmegi Milli Geňeşin palatalarynyň özara sazlaşykly işini ýola goýmakda möhüm ähmiýete eýedir.

Milli medeniýet – millet mertebesi

Meniň öň hem tabşyryk berşim ýaly, Mejlis we Merkezi Saýlaw topary Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk maslahatynyň işini ýola goýmak bilen bagly işleri dowam etmelidir.

Hormatly deputatlar!

Ýurdumyzda saýlaw hukuklary diňe bir yqlan edilmän, eýsem, olardan peýdalanmak üçin ähli zerur şertler hem döredilendir. Biziň tutuş jemgyýetimiz, jemgyýetçilik birleşiklerimiz ýurdumzyň kanun çykaryjy häkimiýet ulgamyny özgertmäge uly gyzyklanma bildirip, bu işe işjeň gatnaşýarlar.

Şunuň bilen baglylykda, Mejlisiň deputatlarynyň, syýasy partiýalaryny, jemgyýetçilik guramalarynyň wekilleriniň we degişli hünärmenleriň gatnaşmagynda ýerlerde ilat arasynda önde durýan saýlawlaryň ähmiýeti barada düşündiriş işlerini geçirmeği dowam etmeli. Duşuşyklary we teleradio ýaýlymlarda çykyşlary guramaly.

ABADANÇYLYGYŇ RÖWŞEN GADAMLARY

Umuman, mähriban halkmyza önde duran saýlawlary geçirmek bilen bagly işiň mazmunyny giňişleýin düşündirmek boýunça çäreleri dowam etmeli. Ýurdumyzyň kanun çykaryjy häkimiýet edarasynyň özgerdilmegi türkmen jemgyétiňiň ähli gatlaklarynyň, şeýle hem sebitleriň bähbitlerine milli Parlamentde has gowy wekilçilik etmäge mümkünçilik berer.

Bu bolsa, döwrüň wagty ýeten soraglaryny çözäge ýardam eder. Kanunlaryň taýýarlanylýsyny we ulanylysyny kämilleşdirmäge oňyn täsirini ýetirer.

Deputatlaryň saýlawçylar bilen has ysnyşkly gatnaşyklaryny ýola goýmaga şertleri döreder. Kanunlaryň we milli maksatnamalaryň ýerine ýetirilişine gözegçiliği netijeli amala aşyrmaga gowy mümkünçilik berer.

Şeýlelikde, biz erkin bäsleşik, aç-açanlyk, pikir we söz azatlygy babatda demokratik kadalara eýerip, 2021-nji ýylyň 28-nji martynda Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk maslahatynyň agzalarynyň saýlawlaryny geçireris.

Ozal hem belläp geçişim ýaly, geçmişde we häzirki şertlerde jemgyétimiziň hem-de döwletimiziň toplan baý tejribesi öne gitmek üçin bahasyna ýetip bolmajak goşant bolup durýar.

Men Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk maslahatynyň we Mejlisiniň demokratiýa, aç-açanlyk, adalatlylyk, kanunyň hökmürowanlygy esasynda halkara hukugynyň umumy ykrar edilen kadalaryny, adamyň we raýatyň kanunyň öñünde deňligini, hukuklaryny we azatlyklaryny hormatlamaqy, çözgütleri erkin ara alyp maslahatlaşmagy hem-de kabul etmegi, jemgyétçilik pikirini hasaba almagy ileri tutmak esasynda hereket etjekdigine berk ynanýaryn.

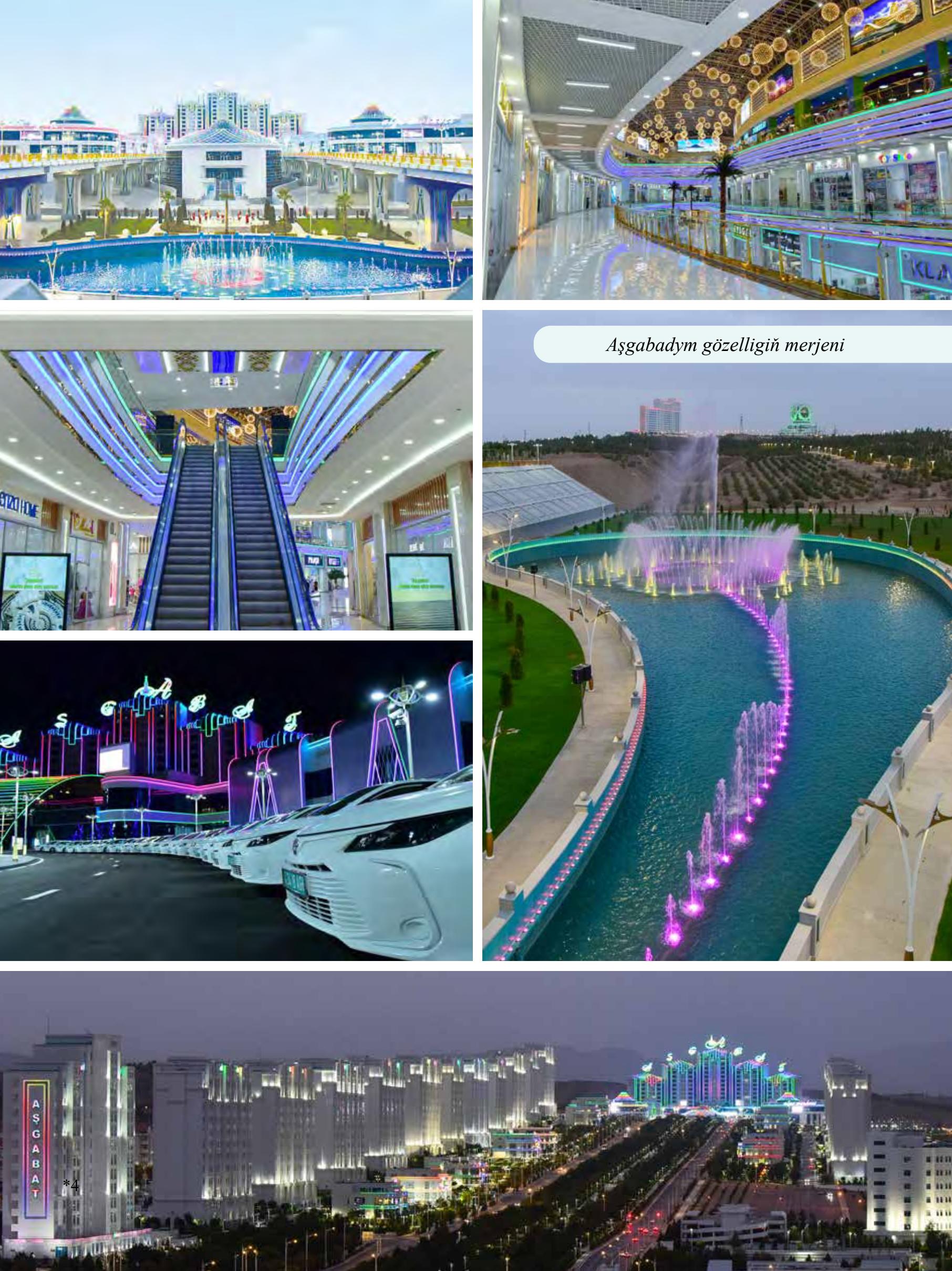
Türkmenistanyň ýokary kanun çykaryjy edarasynyň işiniň has netijeli bolmagy Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe milli Parlamentiň ähmiyetiniň artmagyna oňyn täsirini ýetirer. Ýurdumyzda demokratik başlangyçlara we adalata hemiše ýardam berilmegini üpjün eder.

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly deputatlar!

Ön hem aýdyp geçişim ýaly, Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe, «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýip yylan edilen ýylda biz mukaddes Garaşszlyggymyzyň 30 ýyllyk şanly baýramyny giňden belläp geçmäge taýýarlyk görýäris.

Taryh üçin örän gysga döwrüň içinde ýurdumyzda demokratik, hukuk we dünýewi döwletiň berk esaslary döredildi.

Aşgabadyň gözelligiň merjeni

Şanly sene

Halkmyzyň aň-düşünjesinde, medeni we ruhy durmuşynda uly özgertmeler bolup geçdi. Bütinley taze jemgyýetçilik gatnaşyklary emele geldi.

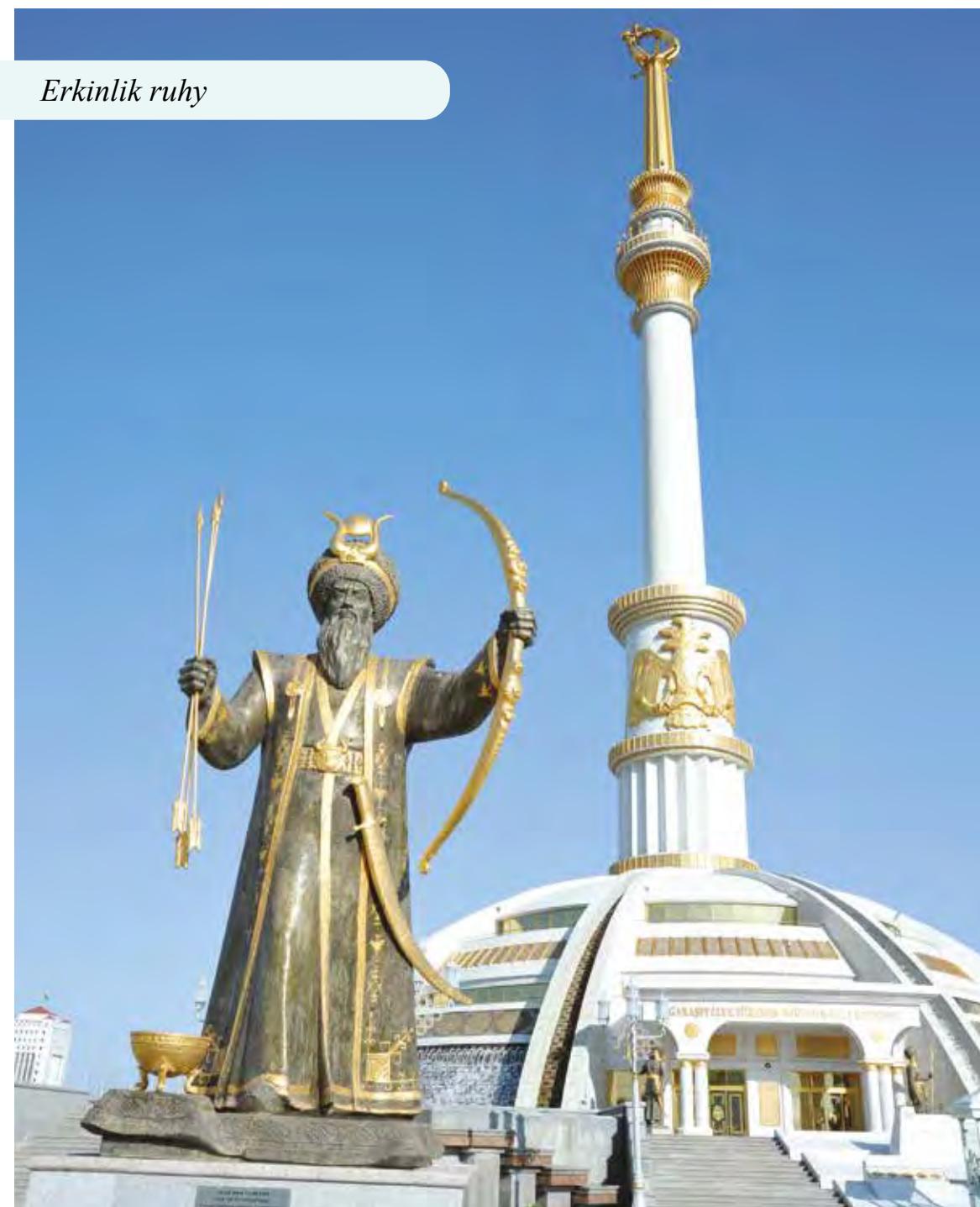
Şu döwürde döwlet Garaşsyzlygymyz halkmyzyň gözbaşyny asyrlardan alyp gaýdýan maddy we ruhy gymmatlyklaryny, nesilden-nesle geçip gelýän belent ynsanperwer däplerini dikeltdi. Döwlet we jemgyýetçilik durmuşyna demokratik kandardalar tapgyrlaýyn ornaşdyryldy.

Ählumumy parahatçylygyň we durnukly ösüň bähbidine dünýäniň döwletleri we halkara guramalary bilen dostlukly gatnaşyklaryň gymmatly tejribesi toplandy.

Garaşsyzlyk ýyllarynda Türkmenistan saýlap alan milli ösüs ýolunyň berkligini we netijelidigini subut etdi. Ýurdumyz halkara derejesinde möhüm syýasy, ykdysady we ekologiá başlangyçlaryny öňe sürdi. Parahatçylygy döredýän ýurt hökmünde dünýäde uly abraýa eýe bolup, uzak möhlete niýetlenen ösüs maksatlary bolan kuwwatly we sazlaşykly ösýän döwlete öwrüldi.

Biz Türkmenistanyň Garaşsyzlygynyň şanly 30 ýyllygy, baky Bitaraplygynyň 25 ýyllygy, şeýle hem 2021-nji ýylyň «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýip yglan edilmegi mynasybetli ýurdumyzda we daşary ýurtlarda geçirilmegi meýilleşdirilýän çäreleriň Maksatnamasyny tassykladyk.

Bu Maksatnama laýyklykda, ähli serişdeler we usullar arkaly Garaşsyzlyk ýyllarynda ýurdumzyň durmuşynda bolup geçen özgertmeleriň taryhy ähmiyetini, döwletimiziň halkara abraýyny wagyz etmek, Türkmen döwletini gurmagyň tej-

Erkinlik ruhy

ribesini dünýä jemgyýetçiligine ýetirmek boýunça öňümüzde örän möhüm we joga gapkärlı wezipeler durýar.

Şoňa görä-de, Mejlis, ýurdumzyň syýasy partiýalary, jemgyýetçilik birleşikleri, köpçülikleýin habar beriş serişdeleri şu mynasybetli alyp barmaly işleriniň esasy ugurlaryny anyk kesgitlemelidir.

Türkmen jemgyýetiniň gazanan durmuş-ykdysady ösüşiniň şu günki derejesine, häzirki taryhy döwrüň hakyky ýagdaýyna baha bermekde, mähriban halkmyzda eziz Watanya buýsanç duýgularyny terbiýelemekde we ösdürmekde zerur bolan ähli serişdeler ulanylmalýdyr. Mukaddes Garaşsyzlygymyz 30 ýyllyk şanly

baýramy mynasybetli geçirilýän çärelerde, döredilýän edebi we sungat eserlerinde eziz Watanymyzyň häzirki keşbi doly açylyp görkezilmelidir.

Mähriban halkymyzyň erkin we bagtyýar durmuşy, egsilmez maddy hem-de ruhy mümkünçilikleri, belent ruhy we synmaz erki beýan edilmelidir.

Şanly senä bagışlanan çäreler raýatlarymyza mukaddes Garaşszlyk we Bitaraplyk düşünjesiniň gymmatyna anyk göz ýetirmäge hemaýat etmelidir. Öz ýurduny, topragyny, onuň baýlyklaryny erkin dolandyrmak mümkünçiliklerini açyp görkezmelidir. Garaşszlygyň berýän ajaýyp miwelerini görmek bagtynyň nähili gymmatlydygyna düşünmäge şert döretmelidir. Raýatlarymyzyň Berkalar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe amala aşyrylýan durmuş-ykdysady özgertmelere goşant goşmaklaryna ýardam bermelidir.

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly deputatlar!

Şunuň bilen men öz çykyşmy tamamlaýaryn. Biziň her birimiz yhlasly zähmetimiz bilen ata Watanymyz bolan Garaşsyz, Bitarap Türkmenistany mundan-da gözel, has kuwwatly döwletemelidir!

Hormatly deputatlar!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Görüşüniz ýaly, biziň öňümüzde örän uly we jogapkärlı wezipeler durýar. Men siziň bu wezipeleri üstünlikli amala aşyryp, ata Watanymyzyň Garaşszlygynyň 30 ýyllyk şanly ýubileýini mynasyp garşylajakdygyňza, mähriban Diýarymyzyň hemmetaraplaýyn gülläp ösüşine öz mynasyp goşandyňzy goşjakdygyňza berk ynanýaryn!

Rowaçylaryň ýyly boljak täze, Parahatçylyk we ynanyşmak ýylynda, nesip bolsa, biz eziz Watanymyza çäksiz buýsanyp, önde goýan uly maksatlarymyza we belent sepitlerimize ynam bilen ýeteris.

Çünki Garaşsyz, Bitarap döwletimiz arzuw-maksatlaryň hasyl bolýan ýurudyr, gülläp ösüşiň we bagtyýarlygyň mekanydyr!

Hormatly deputatlar!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Men siziň ähliňize berk jan saglygyny, maşgala abadançylygyny, abadan hem-de bagtyýar durmuşy, alyp barýan işleriňizde mundan-da beýlæk uly üstünlikleri arzuw edýärin.

«Öne, öne, diňe öne, jan Watanyň Türkmenistan!».

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Ykdysady Hyzmatdaşlyk
Guramasynyň sammitinde eden**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 4-nji marty)

Hormatly jenap Başlyk!

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Hormatly Baş sekretar!

Ilki bilen, ýokary derejedäki şu mejlisi gurandygy üçin Türkîye Respublikasynyň Prezidenti hormatly Rejep Taýyp Ärdogana minnetdarlyk bildirýärin. Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynda Türkîyäniň üstünlikli we netijeli başlyklyk edendigini bellemek we munuň üçin oňa minnetdarlyk bildirmek isleýärin.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Türkmenistan şu günüki mejlise geçilen ýola baha bermek we seljermek nuk-daýnazaryndan hem, geljek üçin mümkünçilikleri kesgitlemek babatda hem biziň guramamyzyň işinde möhüm tapgyr hökmünde garaýar. Umuman, biz Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyň (EKO) işiniň depginli häsiyetini, sebitleýin hyzmatdaşlyga oňyn täsir edýändigini belläp bileris diýip pikir edýärin.

Häzirki döwürde EKO dünýäde ykrar edilen iri we abraýly halkara düzüm bolup durýar. Bu guramanyň hereket edýän ýyllarynda onuň agza ýurtlarynyň arasynda döwletara hyzmatdaşlygyň ileri tutulýan soraglary boýunça dürli yalaşyklar baglaşyldy we çözgütlər kabul edildi. Biziň bilelikdäki örän uly mümkünçiliklerimizi özara bähbit hem-de durmuş-ykdysady taýdan ösüş üçin peýdalamağa gönükdirilen, durmuşa ukyplı strategiýany taýýarlamak boýunça köp işler edildi.

Birnäçe bilelikdäki taslamalar amala aşyrylyp başlandy. Şolaryň arasynda häzirki döwürde sebitiň ykdysady durmuşynda möhüm orny eýeleýän ulag we kommunikasiýa ulgamlaryndaky taslamalary aýratyn bellemek isleýärin. Gurama gatnaşyjy ýurtlar sebitde söwda-ykdysady hem-de maýa goýum gatnaşylaryny netijeli ösdürmek üçin hem çäreleri görmegi dowam edýärler.

Otuz ýyla golaý mundan ozal esasynda goýlan ýörelgelere we maksatlara yzygiderli takyk eýermegi biziň guramamyzyň işiniň örän möhüm şerti bolup durýar. Şol döwürden bări Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna taze agzalar kabul edilip, onuň häzirki düzümi emele geldi. Men EKO-nyň ykdysady taýdan hyzmatdaşlyk etmegiň guraly hökmünde, haýsydyr bir syýasy ýagdaylardan erkin ugrunu saklap galandygyny, daşarky dünýä bilen gatnaşylaryny giňelden-digini göz öňünde tutýaryn.

EKO häzirki döwürde hem beýleki halkara guramalar we köp sanly ýurtlar bilen hyzmatdaşlygy ösdürüp, sebitiň çäklerinden işjeňlik bilen çykýar. Gazanylan

ähli netijeleri agza ýurtlar bolan biz bilelikde toplan oňyn tejribämize doly de-
gişli edip bileris. Ýone wagt bir ýerde durmaýar. Ol bizden häzirki döwrüň ýag-
daýlaryny, dünýä ykdysadyýetindäki meýilleri we sebitdäki işleriň ugruny göz
önünde tutup, guramanyň işine täze çemeleşmeleri taýýarlamagy talap edýär. Şu-
nuň bilen baglylykda, EKO-nyň üstüne guramanyň aýratynlygyna we özboluşly
geoykdysady ähmiýetine laýyk gelýän uly wezipeler ýüklenýär.

Şu ýerde men geografiýasy, taryhy, däp-dessurlary we gymmatlyklary arkaly
birleşen döwletleriň ykdysady hyzmatdaşlygynyň usuly hökmünde EKO-nyň bir-
leşdiriji mazmunyny bellemek isleýärin. Ony biziň tebigy artykmaçlyklarymyz
we umumy bähbitlerimiz esasynda bilelikdäki taslamalary amala aşyrmak üçin
hakyky gurluş diýip atlandyrmagy dogry hasaplaýaryn.

Şoňa görä-de, biziň pikirimizce, häzirki döwürde EKO-nyň baş wezipesi yk-
dysady serişdeler arkaly sebitde durnukly ösüşi üpjün etmekdir. Parahatçylygyn
we gülläp ösüşiň bähbidine giňden netijeli hyzmatdaşlyk üçin mümkünçilikleri
döretmekdir. Sebäbi EKO-da, diňe bir ählumumy we sebitdäki ykdysady işlere

barabar gatnaşmak däl, eýsem, şol işleriň ösübine işjeň täsir etmäge hem zerur
mümkinçilikler bar.

Şu meselede Türkmenistan EKO-daky geljekki öz başlyklygyny göz öňünde
tutýar. Men ýurdumya bildiren ynamy üçin agza döwletlere uly minnetdarlyk
bildirýärin. Biz öz başlyklygymyz jogapkärli we belent wezipe hökmünde kabul
edýäris. Onuň üstünlikli, netijeli we gatnaşyjylaryň bähbitlerine hyzmat etmegi
üçin ähli tagallalary ederis.

Häzir bolsa guramada Türkmenistanyň başlyklyk etjek döwründe esasy ileri
tutulýan ugurlar bilen sizi tanyşdyraýyn.

Biz EKO-nyň çäklerinde ykdysadyýetde, söwdada, senagatda, energetikada,
ulaglarda we kommunikasiýalarda, medeniýet hem-de ynsanperwer ulgamlarda
huzmatdaşlyk etmegiň toplumlaýyn mümkünçiligini giňeltmäge ýardam bermäge
strategik wezipe hökmünde garaýarys.

Kuwvatly senagat toplumlary

Ýurtlarymyzyň arasynda söwda-ykdysady gatnaşyklary has-da işjeňleşdirmek üçin şertleri döretmegini üstünde hyzmatdaşlarymyz bilen anyk işleri alyp barmagy göz öňünde tutýarys. Haryt dolanyşygynyň möçberlerini artdyrmagy we ony diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürmegi maksat edinýäris. Şu maksat bilen, Türkmenistan EKO-nyň sebitinde ykdysady ugurlary döretmegini üstünde işläp başlamagy teklip edýär. Biz bu ugurlary harytlaryň, hyzmatlaryň hereket edýän, maýa goýumlaryň amala aşyrylýan esasy durnukly ulgamy hökmünde görýäris. Senagat kooperasiýasyny, ýurtlarymyzyň önümçilik we tehnologik mümkünçiliklerini birleşdirmegi, bilelikdäki iri üpjünçilik taslamalaryny amala aşyrmagy ykdysady ugurlaryň örän möhüm bölegi hasaplaýarys.

EKO agza ýurtlary ykdysady taýdan ösdürmegiň maksatlaryny amala aşyrmakda, häzirki zaman işlerine olaryň doly bahaly gatnaşmagyny gazanmakda ulag we kommunikasiýa ulgamlarynyň esasy orny eýelejekdigi aşgärdir. Sebäbi biz EKO-nyň giňişligini Ýewraziýa kontinentinde amatly, düşewüntli, ýokary tehnologiýaly ulag-kommunikasiýa merkezleriniň we ugurlarynyň ulgamy hökmünde görýäris.

Bu ugurda biziň ýurtlarymyz birnäçe taslamalary üstünlikli amala aşyrdy. Şu ýylyň ýanwarynda Kerki (Türkmenistan) – Şibirgan (Owganystan) ugry boýunça elektrik geçiriji ulgamyň işe girizilmegini, Owganystanda Akina – Andhoý

beketleriniň arasyndaky 30 kilometrlik demir ýol böleginiň açylmagyny, Ymam-nazar (Türkmenistan) – Akina (Owganystan), şeýle hem Serhetabat (Türkmenistan) – Turgundy (Owganystan) ugry boýunça halkara optiki-süýümlü aragatnaşyk ulgamynyň işe girizilmegini muňa has täze mysallar hökmünde görkezmek bolalar. Biz EKO-nyň beýleki ýurtlarynyň gatnaşmagynda dürli ugurlarda şular ýaly giň gerimli we köptaraply taslamalary amala aşyrmak barada pikirlenmegi teklip edýäris.

Ulag geçelgelerini we logistika merkezlerini döretmek häzirki döwürde aýratyn ähmiýete eýe bolup durýar. Şoňa görä-de, bu ugurda EKO-nyň taslama işlerini düýpli güýçlendirmegiň, geljegi has uly bolan ülhüleri hem-de ugurlary öne súrmegiň zerurdygyna ynanýaryn. Şuňuň bilen birlikde, biz Gündogar – Günbatar ugry boýunça, Aziýa – Ýuwaş umman sebitinden kontinentiň Ýewropa bölegine, Ýakyn Gündogar tarapa utgaşdyrylan ulag geçelgelerine aýratyn üns bermäge çagyryarys. Şeýle hem biz Hazar deňzi sebitinde hyzmatdaşlygy giňeltmegi teklip edýäris. Sebäbi Hazarýaka döwletleriň başisinden dördüsü EKO-nyň agzasy bolup durýar. Suny göz öňünde tutup, Hazar deňziniň üsti bilen günbatar we demirgazyk ugurlara, Gara hem-de Baltika deňzleriniň portlaryna işjeň çyk-malydyrys.

Energiýa serişdeleri

EKO-nyň giňişliginde energetika ugurlaryny döretmäge, biziň döwletlerimiň gatnaşmagynda energiýa serişdelerini diwersifikasiýa ýoly bilen ibermäge hem möhüm wezipe hökmünde seredýäris. Házırkı wagtda Türkmenistan hyzmatdaşlary bilen bilelikde, Türkmenistan – Owganystan – Pakistan – Hindistan gaz geçirijisini gurýar. Munuň özi oñaýly we özara bähbitli hyzmatdaşlygyň mysalydyr.

Türkmenistan – Özbegistan – Täjigistan – Owganystan – Pakistan hem-de Türkmenistan – Owganystan – Pakistan ugurlary boýunça elektrik energiýasyny ibermegiň taslamasyny amala aşyrmak boýunça hem netijeli işler alnyp barylýar. Ýöne men EKO sebitiniň içinde hem, onuň çäklerinden daşary çykýan goşmaça energetika ugurlarynyň hem biziň üçin zerurdygyna ynanýaryn.

Şu ugurda biziň guramamyz kontinentde beýleki döwletlere birleşikler bolan Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasy, Ýewraziýa Ykdysady Birleşigi, Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygy bilen maksada gönükdirilen gatnaşyklary ýola goýup biler diýip hasap edýäris. Bu birleşikleriň strategik babatda bähbitleri EKO-nyň bähbitleri bilen özara peýdaly we deňhukukly esasda laýyk gelip bilerdi.

Owgan topragynda pugta parahatçylygy we ylalaşygy berkarar etmegiň örän möhüm şerti hökmünde Owganystanyň ykdysadyyetini dikeltmek işine Türkmenistanyň möhüm ähmiyet berýändigini aýratyn bellemek isleýärin. Biz onuň ykdysadyyetini dikeltmekde, energiýa üpjünçilik, ulag, aragatnaşyklar ylamlarynda, durmuş maksatly desgalary gurmakda bu doganlyk ýurda kömek berýäris we kömek bermegimizi dowam ederis. Senagat, energetika pudaklarynda, ulag we kommunikasiýa hem-de logistika ylamlarynda ähmiyetli bilelikdäki taslamalara gatnaşyjy hökmünde Owganystanyň sebit we kontinent ykdysady hyzmatdaşlygyna ysnyşykly goşulmagynda onuň üçin geljegi uly olan strategik mümkinçiliği görýäris.

Türkmenistan EKO-da başlyklyk ediji hökmünde medeni, sport, bilim, ýaşlar, syýahatçylyk gatnaşyklaryny giňeltmäge işeň ýardam bermegi maksat edinýär. Dost-doganlyk ruhunda biziň halklarymyzy we döwletlerimizi birləşdirýän umumy ahlak gymmatlyklaryna eýermegi göz öňünde tutýar. Şunuň bilen baglylykda, biz ylmy-lukmançylyk ugry, koronawirus pandemiýasyna garşı goreşde tejribe we bilim alyşmak boýunça hem hyzmatdaşlyk etmäge aýratyn üns bermegi teklip edýäris.

Deňiz ýollary arkaly hyzmatdaşlyk pugtalandyrylyar

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Türkmenistan EKO-nyň işini sebiti netijeli ösdürmegin şertleriniň biri hasaplaýar. Guramamyzda onuň agza ýurtlarynyň ykdysady ösüşiniň milli maksatnamalaryny amala aşyrmak üçin geljegi uly bolan mümkünçilikleri görýär.

Şunuň bilen birlikde, biz döwletleriň we halklaryň abadançylygy hem-de gülläp ösmegi, sebitde parahatçylyk we öne gitmek üçin EKO-nyň mümkünçiliklerini netijeli peýdalanmagy öz umumy wezipelerimiz hasaplaýarys. EKO-nyň başlygy hökmünde Türkmenistan şu maksatlara ýetmek üçin ähli tagallalary eder.

Öz çykyşymy tamamlamak bilen, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletleriň Baştutanlarynyň indiki mejlisini 2021-nji ýylyň 28-nji noýabrynda – Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň gündünde Aşgabat şäherinde geçirmegi hem-de, hormatly kärdeşler, siziň hemmäňiziň şol duşuşygyň işine gatnaşmak üçin Türkmenistanyň paýtagtyna sapar bilen gelmegiňizi teklip edýärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Türki dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk
geňeşiniň maslahatynda eden**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 31-nji marty)

Türki dilli ýurtlaryň hormatly döwlet Baştutanlary!

Ilkinji nobatda, men Türkmenistan bilen hoşniyetli hyzmatdaşlyk gatnaşyklaryny ösdürmek uğrunda edýän tagallalarynyz we halkara giňişlikde, hususan-da, Birleşen Milletler Guramasynyň çäklerinde biziň ýurdumyza berýän goldawyňyz, şeýle hem Türkmenistanyň oýlanyşykly içeri syýasata esaslanýan parahatçylykly daşary syýasat ýörelgeleriniň durmuşa geçirilmegine yzygiderli berýän ýardamyňyz üçin, siziň ähliňize tüýs ýürekden minnetdarlyk bildirýärin. Bu ýagdaý biziň milli häsiýetlerimize mahsus bolup, dost-doganlyk, özara goldaw we raýdaşlyk ýörelgelerine esaslanýar.

Men şu ýakymly pursatdan peýdalanylý, uly sarpa bilen bu halkara maslahatta hormatly myhman hökmünde çagyrandygy üçin, Onuň Alyhezreti, Gazagystan Respublikasynyň ilkinji Prezidenti – Ýelbasy, Türkî dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geňeşiniň hormatly başlygy, jenap Nursultan Abışewiç Nazarbaýewe aýratyn minnetdarlyk bildirýärin.

Şeýle hem türki dilli döwletleriň arasyndaky dostana gatnaşyklaryň we birek-birege amatly hyzmatdaşlygyň has-da ösdürilmegini maksat edinýän şu günki ýokary derejeli duşuşygyň netijeli geçirilmegi babatda döredilen amatly şertler üçin öz hoşallyggymy bildirýärin.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Şu günki ýokary derejeli duşuşyk biziň ýurtlarymyzyň arasyndaky gatnaşyklaryň has belent sepgitlere çykarylmagynda uly ähmiýete eýe bolup durýar. Onuň gün tertibine türki dilli döwletleriň sazlaşykly hereketleriniň we toplumlaýyn işleriň ugurlaryny kesgitlemäge gönükdirilen iri mowzuklar girizildi.

Hususan-da, maslahatyň dowamynda häzirki döwrüň we uzak möhletli geljeğin derwaýys soraglary ara alnyp maslahatlaşylýar. Şol bir wagtda birnäçe möhüm guramaçylyk soraglaryna hem seredilýär. Men duşuşygyň netijesinde kabul ediljek çözgütlériň ähli taraplar üçin hem bähbitli boljakdygyna ynanýaryn.

Mälim bolşy ýaly, Türkmenistan halkara syýasatyň gün tertibine girýän derwaýys soraglar boýunça möhüm başlangyçlary öne sürdi. Bu başlangyçlar, hususan-da, ählumumy howpsuzlygyň gazanylmagy, energiýa howpsuzlygynyň üpjün edilmeği, ulag pudagynyň ösdürilmegi, daşky gurşawyň goralmagy, söwda-ykdysady gatnaşyklaryň güýçlendirilmegi ýaly soraglary we beýleki ugurlary öz içine alýar. Biziň döwletimiz dünýä derejesindäki bu teklipleri iş ýüzünde amala aşyrmaga örän çynlakaý çemeleşyär.

Energetika pudagy ygtybarly binýadymyz

Şonuň üçin, şu gün geçirilýän ýokary derejedäki duşuşykda men halkara ähmiyetli käbir soraglara uly hormat bilen siziň ünsüñizi çekmek isleýärin.

Birinjiden, ählumumy energiýa howpsuzlygynyň üpjün edilmegi döwrümiziň gaýragoýulmasyz işleriniň biri bolup durýar.

Türkmenistan dünýäniň energiýa serişdelerinden deňhukukly we adalatly peý-dalanmagyň zerurdygy baradaky düşünjeden ugur almak bilen, bu serişdeleriň dünýä bazarlaryna iberilmeginde degişli taraplaryň ählisiniň bähbitlerini göz öňünde tutýan ygtybarly we durnukly ulgamynыň döredilmegi ugrünnda çykyş edýär.

Şunuň bilen baglylykda, biziň ýurdumuz halkara guramalaryň çäklerinde, esasan hem Birleşen Milletler Guramasynyň derejesinde bütindünýä energiýa howpsuzlygy boýunça gepleşikleriň ýola goýulmagyny teklip etdi. Bu ugurda işlenip düzülen degişli Kararnamalar Guramanyň Baş Assambleýasy tarapyndan giň gol-daw tapdy.

Biz ählumumy energiýa howpsuzlyk ulgamynыň döredilmegine gyzyklanma bildirýän ýurtlary bu işe işjeň gatnaşmaga çagyryarys.

Türkmenistan bu ugurdaky tagallalaryny mundan beýlák-de dowam etdirmegi meýilleşdirýär. Şol sebäpli, biziň ýurdumuz nebitgaz serişdeleriniň we elektrik energiýasynyň dünýä bazarlaryna çykarylmagy ugrünnda netijeli halkara hyzmat-daşlygy alyp barar. Munuň bolsa ähli ýurtlar, şol sanda türki dilli döwletler üçin hem örän peýdaly boljakdygyna ynanýaryn.

Ikinjiden, ulag we aragatnaşyк pudagy häzirki döwürde möhüm ähmiyetli ýkdysady ugurlaryň hatarynda durýar. Biziň döwletlerimiz bu ugurlarda ýokary netije berýän bilelikdäki işleri amala aşyrmak üçin örän uly mümkünçiliklere eýedir.

Türkmenistan özuniň döwrebap ulag-aragatnaşyк ulgamynyň ösdürilmegi hem-de sebit we halkara ulag-üstaşyr geçelgeleriniň döredilmegi üçin zerur işleri durmuşa geçirdi. Biz bu çärelerde halkara bileleşgiň tagallalaryny birleşdirmegiň peýdaly boljakdygyna ynanýarys.

Mundan ozal Türkmenistanyň başlangyjy we şu duşuşyga gatnaşyán ýurtlaryň goldamagy bilen, Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy ulaglaryň ähli görnüşlerini ösdürmek barada üç sany Kararnama kabul etdi. Asylly maksatlara gönükdirilen bu halkara resminamalary iş ýüzünde amala aşyrmak maksady bilen, häzirki wagtda ählumumy ulag-üstaşyr geçelgelerini döretmek boýunça örän köp işler durmuşa geçirilýär.

Men doganlyk türki dilli döwletlerimiziň mundan beýlák-de halkara ulag üpjünçilik ulgamlaryny ösdürmek maksat edinýän bilelikdäki hereketlere işjeň gatnaşakdyklaryna ynanýaryn.

Üçünjiden, Türkmenistanyň halkara işleriniň ileri tutulýan ugurlarynyň biri hem ekologiýany we daşky gurşawy goramakdyr. Bu häzirki döwürde jemgyýetiň we durmuşyň derwaýys soraglarynyň biri bolup durýar. Merkezi Aziýa sebiti barada aýdylanda, ilkinji nobatda, Aral deňziniň çylşyrymlı ýagdaýy ünsi çekýär. Bu ekologik

Telekeçilik pudagynyň gazananlary

Mukaddes milli mirasymyz

wehim Aralýaka sebitinde we beýleki döwletlerde ýasaýan halklaryň durmuşyna we saglyk ýagdaýyna günüden-göni täsir edýär. Şu sebäpli hem agzalan heläkçiliği we onuň oñaýsyz täsirlerini aradan aýyrmak gaýrakoýulmasyz häsiýete eýedir.

Türkmenistan ekologiyanyň we daşky gurşawyň goralmagy babatdaky tagallalaryny ählumumy derejede işjeň görnüşde alyp barýar. Biziň ýurdumuz «Birleşen Milletler Guramasy bilen Araly halas etmegin halkara gaznasynyň arasynda hyzmatdaşlyk etmek hakynda» Baş Assambleýanyň Kararnamasynyň awtory bolup çykyş etdi. Şeýle hem Aral deňzi sebitiniň ýurtlary üçin Birleşen Milletler Guramasyň Yörite maksatnamasyny işläp düzmeň baradaky başlangyjy öne sürdi. Házırkı wagtda Türkmenistan bu ugurda dünýä billeşigi, ilkinji nobatda bolsa, Birleşen Milletler Guramasy bilen ysnyşykly hyzmatdaşlygy alyp barýar.

Men bu zerur işleriň biziň ýurtlarymyzyň arasyndaky hyzmatdaşlygy has-da ösdürmäge we giňeltmäge ýardam berjekdigine ynanýaryn hem-de ähli taraplary agzalan resminamalaryň iş ýüzünde amala aşyrylmagyna işjeň gatnaşmaga çagyryaryn.

Şunuň bilen baglylykda, ýokarda agzalan üç ugur we halkara hyzmatdaşlygyň beýleki möhüm ugurlary boýunça alnyp barylýan işleriň maksady türki dilli döwletleriň arasyndaky gatnaşklary ösdürmäge gönükdirilen resminamalarda öz beýanyny tapjakdygyna berk ynanýaryn.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Biziň ýurtlarymyzyň arasyndaky dost-doganlyk gatnaşklarynda medeniýete, ylma we bilime uly orun degişlidir. Biz bu barada hemise belläp geçirýäris. Sebäbi

umumy medeni-ruhy mirasymyz we gymmatlyklarymyz döwletlerimiziň arasındaky gatnaşklaryň pugtalandyrylmagy we giňeldilmegi üçin berk esas bolup hyzmat edýär.

Şunuň bilen baglylykda, biz türki halklaryň medeniýeti we sungaty boýunça halkara gurama bolan TÜRKSÖÝ-yň çäklerinde amala aşyrylyan bilelikdäki maksatnamalaryň we taslamalaryň giňeldilmegini maksadalaýyk hasaplaýarys.

Şunuň netijesinde, meşhur şahyrlarymyzyň we ýazyjylarymyzyň, tanymal medeniýet we sungat işgärlerimiziň eserleriniň dünýä derejesinde tanyşdyrylmagy we ýaýradylmagy üçin degişli işleriň geçirilmegini teklip edýäris.

Házırkı wagtda biz 2024-nji ýylда meşhur türkmen nusgawy şahyry Magtymguly Pyragynyň 300 ýyllygyny bellemek boýunça taýýarlyk işlerine başladyk. Bu ugurda halkara hyzmatdaşlyga, hususan-da, türki dilli ýurtlar bilen bilelikdäki işleriň durmuşa geçirilmegine uly üns berýäris.

Şol bir wagtda men ýurtlarymyzyň medeniýet ulgamynda alyp barýan hyzmatdaşlygyny has-da işjeňleşdirmegiň zerurdygyna berk ynanýaryn.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Men ýene-de bir derwaýys meselä siziň ünsüñizi çekmek isleyärin. Mälîm bolşy ýaly, hâzırkı wagtda bütin dünýä örän çynlakaý synagy başdan geçirýär. Indi bir ýyldan gowrak wagt bări täze görmüşli koronawirus pandemiýasy ähli ýurtlara uly howp bolup abanýar. Bu howply ýagdaýy ýeňip geçmek üçin dünýä jemgyýetçiliğiniň bilelikde uly tagalla etmegi zerur bolup durýär.

Kämil tehnologiyalar saglyk ulgamynda

Türkmenistan ilkinjileriň hatarynda COVID-19 howpunyň öz çäklerine aralaşmagynyň öňünü almak boýunça toplumlaýyn çäreleri geçirdi. Şol bir wagtda biziň ýurdumyz bu ýokanjoň ýáýramagyna garşy göreşmek boýunça bilelikdäki we öza-ra ylalaşykly çözgütleriň taýýarlanymagyna gönükdirilen halkara başlangyçlary öňe sürdi. Şeýle hem bu ugurda sebit derejesinde anyk çäreleriň durmuşa geçirilmegine işjeň gatnaşdy.

Şunuň bilen birlikde, Türkmenistan häzirki döwrüň wehimlerine we howplaryna garşy göreşde ähli ýurtlaryň jebisleşip, öz tagallalaryny we güýçlerini birleşdirmekleriniň tarapdary bolup çykyş edýär. Biziň döwletlerimiziň bu ugurda bilelikde işlemek boýunça belli bir derejede tejribe toplandygyny bellemek bolar.

Geljekde ýurtlarymyzyň saglygy goraýyş ulgamlarynyň we ylmy-barlag edalarynyň koronawirus pandemiýasyna garşy göreşde egin-egne berip, dünýä jemgyyetçiliği bilen birlikde iş alyp barmaklarynyň örän dogry boljakdygyny nygtamak isleýärin.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Sözümi jemlemek bilen, men bu günüki ýokary derejeli duşuşygyň we onuň-dowamynda seredilen soraglaryň ýurtlarymyzyň we halklarymyzyň arasyndaky deňhukukly we özara bähbitli hyzmatdaşlygyň hem-de dost-doganlyk gatnaşylarynyň has-da ösmegine ýardam berjekdigine berk ynanýaryn.

Üns berip diňläniňiz üçin köp sag boluň!

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Milli Geňeşiň iki palatasynyň
birinji bilelikdäki mejlisinde eden**

ÇYKYŞ

(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 14-nji apreli)

Hormatly Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatynyň agzalary!

Hormatly Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Mejlisiniň deputatlary!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly mejlige gatnaşyjylar!

Häzirki döwürde Türkmenistan giň gerimli özgertmeler ýoly bilen ynamly öňe barýar. Şoňa görä-de, Halk Maslahatynyň agzalarynyň öňünde örän uly wezipe-ler durýar. Biz döwletimizi syýasy, ykdysady, durmuş we medeni babatda ösdürmek boýunça kanun çykaryjylygy kämilleşdirmäge ýardam bermelidir. «Döwlet adam üçindir!» diýen şygarymyza esaslanýan ynsanperwer hem-de halkymyzyň ýasaýyş-durmuş şertlerini yzygiderli gowulandyrmagà gönükdirilen ugrumyzy has netijeli durmuşa geçirmäge hemáyat etmelidir.

Şoňa görä-de, Halk Maslahaty şu ugurlar boýunça netijeli işlemelidir:

1. Raýatlaryň hukuklaryny we azatlyklaryny goramak milli parlamentiň kanun çykaryjylyk işiniň esasy ugurlarynyň biri bolup durýar. Ýurdumyzyň Esasy Kanuny biziň milli tejribämize, halkara hukugyň kadalaryna laýyk gelmegini göz öňünde tutýan ähli hukuklary we azatlyklary kepillendirýär. Men häzir size şolaryň kâbirlerini ýatladaýyn.

Esasy Kanunymyza laýyklykda, her bir adamyň öz abraýyny we mertebesini hem-de erkinligini goramaga, Türkmenistanyň çäklerinde erkin hereket etmäge, ýaşajak ýerini saýlap almaga hukugy bardyr. Her bir adama pikir we söz azatlygy kepillendirilýär.

Türkmenistanyň raýatlarynyň jemgyýetiň we döwletiň işini dolandyrmaga goni, şeýle hem erkin saýlanan wekilleriniň üsti bilen gatnaşmaga, döwlet häkimiyet we ýerli öz-özüni dolandyryş edaralaryna saýlamaga hem-de saýlanmaga hukugy bardyr.

Türkmenistanyň raýatlarynyň öz ukyplaryna we hünär taýýarlygyna laýyklykda, döwlet gullugunda işlemäge deň hukugy bardyr.

Her bir adamyň telekeçilik we kanunda gadagan edilmedik beýleki ykdysady iş bilen meşgullanmak üçin öz başarnygyny hem-de emlägini erkin peýdalananma hukugy bardyr. Ol öz islegi boýunça hünär, kär hem-de iş ýerini seçip alyp biler. Sagdyn we howpsuz iş şertlerini gazanyp, dynç alyp, saglygyny gorap, bilim alyp biler.

Ol medeni durmuşa gatnaşyp biler, onuň çeper, ylmy we tehniki döredijilige erkinligi üpjün ediler.

Durmuşy we saglygy üçin amatly daşarky gurşaw dörediler. Ekologiya kanun-çylygynyň bozulmagy ýa-da tebigy heläkçilik netijesinde onuň saglygyna hem-de

Bagtly durmuş gujagynda bagtyýardyr halkymyz

emlägine ýetirilen zeleiň ýagdaýy hakydaky ygtybarly maglumatlary almaga we onuň öweziniň dolunmagyna hukugy bardyr.

Her bir raýatyň ýasaýyş jaýyna, ýasaýyş jaýyny almakda we edinmekde hem-de özbaşdak ýasaýyş jaýyny gurmakda, durmuş taýdan üpjünçilikde döwlet gol-dawyny almaga hukugy bardyr.

Şoňa görä-de, Halk Maslahatynyň agzalary raýatlaryň Esasy Kanunymyzda beýan edilen hukuklaryny we azatlyklaryny goramak boýunça degişli işleri geçir-melidirler. Döwletimiziň adam hukuklaryny we azatlyklaryny goramak boýunça alyp barýan ynsanperwer syýasatyny kanunçylyk taýdan üpjün etmelidirler. Biziň döwletimiziň kanunçylyk binýadyny halkara hukugyň adam hukuklaryny düzgün-leşdirýän kadalary esasynda mundan beýlæk-de kämilleşdirmelidirler.

Adalat, içeri işler, prokuratura we beýleki hukuk goraýyjy edaralaryň hukugy ulanyş hem-de adalatly kazyét işiniň halkara kadalara laýyklykda alnyp barylma-gy Halk Maslahatynyň agzalarynyň gözegçiliginde bolmalydyr.

Şeýle hem olar raýatlyk, jemgyýetçilik we dini guramalar hakydaky, raýat, jenaýat we administratiw kanunçylyk boýunça täze kanunçylyk namalaryny işläp

taýýarlamalydyr. Raýatlara hukuk kömegini bermelidir, olaryň hukuklaryny gora-malydyr.

Hereket edýän kanunlary döwrebaplaşdyrmalydyr hem-de halkara derejede adam hukuklaryny we azatlyklaryny üpjün etmegin kanunçylyk binýadyny döret-melidir.

Şeýle hem Halk Maslahatynyň işi milli howpsuzlyk, goranmak we beýleki hukuk goraýyjy edaralaryň döwlet ulgamlarynyň işini kanunçylyk taýdan pugta-landyrmagyň hukuk esaslaryny kämilleşdirmäge gönükdirilmelidir. Muňa sagdyn jemgyýetiň howpsuzlygy hem degişlidir.

Şeýle hem Halk Maslahaty döwlet gurluşy, kadalaşdyryjy hukuk namalary, harby gulluk, mobilizasiýa, raýat goranyşy, ýangyn howpsuzlygy boýunça kanunçylyk işini alyp barmalydyr. Bu işler harby gullukçylary durmuş taýdan goramagy,

Ýokary hilli önumçilik kärhanalary

terrorçylyga, adam söwdasyna garşı goreşmeli, dessin-agtaryş işlerini geçirmeli, adatdan daşary ýagdaýlary we beýleki ugurlary öz içine almalydyr.

Hormatly Halk Maslahatynyň agzalary!

2. Türkmenistany durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň esasy ugurlaryny durmuşa geçirmek we ýurdumyzy strategik taýdan özgertmek Halk Maslahatynyň işiň esasy ugurlarynyň biri bolmalydyr.

Bu işler döwletimiziň ykdysady kuwwatyny pugtalandyrmaga we ýokarlandyrmagá, depginli ösüşini üpjün etmäge gönükdirilmelidir. Senagatyň, maýa goýumlarynyň we innowasion işiň hukuk esaslaryny kämilleşdirmegi göz öňünde tutmalydyr. Netijeli býujet, salgylar, bank syýasatyny alyp barmalydyr hem-de kiçi we orta telekeçiliği goldamalydyr.

Garaşsyz Watanymyzyň ykdysady kuwwatyny mundan beýlak-de berkitmek, gülläp ösmegini gazanmak, dünyäniň ösen döwletleriniň hataryna goşulmagyny üpjün etmek, şeýle hem mähriban halkemyzyň hal-ýagdaýyny ýokarlandyrmak maksady bilen, biz durmuş-ykdysady ösüş boýunça ençeme maksatnamalary kabul etdik. Bu maksatnamalary üstünlikli durmuşa geçirmek üçin nebitgaz we himiýa toplumlaryny, ulag we aragatnaşyk ulgamlaryny, gurluşyk, sarp ediş we ener-

tika toplumlaryny gowulandyrma hem-de mundan beýlak-de ösdürmek boýunça kanun çykaryjylyk işini alyp barmaly.

Türkmenistanyň Mejlisi we Ministrler Kabineti bilen bilelikde Döwlet býujetiň işläp taýýarlamak hem-de tassyklamak boýunça degişli işleri geçirmeli. Býujeňtiň ýerine ýetirilişine, şeýle hem maýa goýum syýasatynyň, salgylar, bank we söwda syýasatynyň amala aşyrylyşyna gözegçilik etmeli. Nyrhlary we bahalary emele getirmek işiniň hukuk esaslaryny üpjün etmeli. Kiçi we orta telekeçiliği hukuk taýdan goldamagy, kärhanalaryň eýeçiligin hem-de işini üpjün etmegiň kanunu esaslaryny berkitmeli.

Biziň häkimiýetiň kanun çykaryjy we ýerine ýetiriji şahalary boýunça alyp barýan syýasatymyz bazar ykdysadyýetini ösdürmek bilen, demokratik, hukuk, dünýewi döwleti, ynsanperwer, adalatly jemgyýeti döretmegi göz öňünde tutýar. Amala aşyrylyan bu syýasat halkemyzyň ertirki güne bolan ynamyny artdyryar, öz Watanya buýsanjyny we söýgüsini pugtalandyryar. Biziň milli ykdysadyýetimiň depginli ösüsü jemgyýetimiziň hil taýdan täze derejä çykmagy üçin esas bolup hyzmat edýär.

Bazar gatnaşyklaryna geçmeli çaltlandyrma, hususan-da, ykdysadyýetiň döwlete dahylsyz pudagyny ýokary depginler bilen ösdürmek önumçılıgiň çalt hem-de durnukly ösüşini talap edýär. Bu bolsa, öz gezeginde, ýurdumyza telekeçiliği ösdürmegi, daşary ýurt maýa goýumlaryny işeň çekmegi, hojalygy dolandyrmagyň täze görnüşlerini we usullaryny ornaşdyrmagy talap edýär. Ýangyç-energetika toplumynyň we beýleki möhüm pudaklaryň, şol sanda dokma we himiýa senagatynyň, gurluşyk pudagynyň kuwwatyny ýokarlandyrmagy öz içine alýar. Ulag-kommunikasiýa üpjünçilik ulgamlaryny giňeltmek boýunça işleriň depginini çaltlandyrmagy hem göz öňünde tutýar.

Ýurdumyza giň möçberli ykdysady özgertmeleri amala aşyrmak bilen, biz pudaklary sazlaşyklı ösdürmäge, çig mal öndürmekden taýýar harytlary öndürmäge esasy üns beryäris. Şoňa görä-de, ýurdumyzyň sebitlerinde senagat, oba hojalyk zolaklaryny we beýleki zolaklary döretmegi kanun taýdan üpjün etmäge möhüm ähmiyet berilmelidir. Şol zolaklarda täze iş orunlaryny döretmegi höweslendirmek üçin kanun çykaryjylyk derejesinde amatly şertler üpjün edilmelidir. Olarda şäherleriň we etraplaryň ilitynyň işlemegi üçin mümkünçilikleri ýola goýmak möhümdir.

Bagtyýar döwrümde toýlar tutulýar

Durmuş maksatly desgalaryň ilata elýeterli bolmagy, aýratyn-da, mätäçlik çekýän raýatlaryň isleglerini kanagatlandyrmak üçin ýasaýyş jaýlarynyň ýokary depginler bilen gurulmagy örän möhüm wezipe bolup durýar.

Önümçilik kärhanalaryny, şol sanda senagat toplumlaryny ösdürmek biziň kabul eden maksatnamalarynyza göz öňünde tutulan möhüm wezipeleriň biri bolup durýar. Munuň üçin bolsa çig mal serişdelerini we işçi güýjünü netijeli peýdalaman mak madsady bilen, degişli guramaçylyk, dolandyryş, maliye we hukuk şertlerini kämilleşdirmek zerurdyr.

Şu nukdaýnazardan, biz welaýat we etrap merkezlerinde köp gatly ýasaýyş jaýlarynyň gurulmagyny üpjün etmelidir. Şeýle hem dürli ugurlarda kanunçylygy kämilleşdirmek boýunça teklipleriň üstünde işlemelidir. Bu ugurda biziň ahyrky

maksadymyz obalarda we şäherlerde her bir adam üçin amatly ýasaýyş-durmuş şertlerini döretmek bolup durýar.

Ýerli ýerine ýetiriji häkimiyét edaralary, ýagny Geňeşler, Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Mejlisi obanyň öndebarlyjy ýasaýylary bolan mekdep mugallymlary, saglygy goraýş işgärleri bilen bilelikde ilat arasında geçirilýän düşündiriş hem-de terbiýecilik işleriniň netijeliligin ýokarlandyrmaýdyr. Oba ilitynyň ýasaýyş-durmuş şertlerini gowulandyrmaý, kanunlary ýerine ýetirmek, hukuk tertibini üpjün etmek hem-de her bir maşgalanyň meselesini öwrenmek boýunça teklipleri taýarlamaýdyr.

Biziň halkymyzda «Maslahatly biçilen don gysga bolmaz» diýilýär. Şoňa görä-de, Geňeşler Halk Maslahatynyň agzalary bilen ysnyşykly gatnaşykda bolmaýdyr, her bir meseläni olar bilen ylalaşyp, geňeşip çözmelidir. Şolaryň üsti bilen Halk Maslahatynyň komitetlerine öz çäkleriniň ykdysady, durmuş we medeni ösusiniň esasy ugurlary boýunça teklipleri garamak üçin bermelidir. Bu örän möhüm mesele bolup durýar.

Halk Maslahatynyň agzalary jemgyýetçilik durmuşynyň we ähli wakalaryň içinde bolmaýdyr. Olar Geňeşleriň arçynlary we agzalary, ýerli öndebarlyjy işgärleri bilen ýygy-ýygydan duşuşyp, söhbetdeş bolmaýdyr. Şeýle pikir alyşmalaryň hereket edýän kanunçylyga üýtgetmeleri girizmek üçin peýdaly maglumat berjedigine men berk ynanýaryn. Ol täze kanunlary kabul etmäge we geçirilýän özgertmelere işjeň häsiýet berer.

Şoňa görä-de, Halk Maslahatynyň komitetleri degişli ministrlilere we pudak edaralaryna yüz tutmak arkaly olaryň öňünde raýatlarymyzyň gyzyklanýan anyk soraglaryny goýmalydyr. Öne sürülyän soraglaryň öz wagtynda we doly çözülmegini gazanmalydyr. Elbetde, biz häkimiyetiň ýerine ýetiriji we kanun çykaryjy şahalarynyň sazlaşykly işlemeğini hem zerur hasap edýäris. Sebäbi bu iş döwletimiz üçin gowy netijeleri bermelidir.

Hormatly Halk Maslahatynyň agzalary!

3. Ylym, bilim, sanly ulgam, medeniýet, syýahatçylyk, sport we ýaşlar syýasaty babatda kanunçylygy kämilleşdirmek hem Halk Maslahatynyň işiniň esasy ugurlarynyň biri bolmaýdyr. Halk Maslahaty raýatlar, Milli Geňeşin Mejlisiniň deputatlary, ýurdumyzyň ministrlilikleri we pudak edaralary hem-de halkara gurmalar bilen ysnyşykly hyzmatdaşlygy ýola goýmalydyr.

Halk Maslahatynyň agzalary halkymyzyň hal-ýagdaýyny mundan beýlæk-de gowulandyrmaǵa gönükdirilen täze konsepsiýalary, döwlet maksatnamalaryny

Ýasyl öwser ala dagyň degresi

hem-de meýilnamalaryny işläp taýýarlamaga we durmuşa geçirmäge işjeň gatnaşmalydyr. Şeýle hem ilat arasynda, esasan hem, ýaşlaryň arasynda döwletimiziň her bir adamyň abadan durmuşda ýaşamagyna gönükdirilen ynsanperwer içeri we daşary syýasatyny, milli kanunçylygy wagyz etmäge ýakyndan gatnaşmalydyr.

Bu işler Watana söýgini döretmelidir, ata-babalarymyzdan miras galan milli däp-dessurlarymyzy, maşgala mukaddesligini gorap saklamagy we hormatlamagy üpjün etmelidir. Daşky gurşawy goramagy, sagdyn durmuş kadalarynyň, sanly ulgamyň ähmiyetini düşündirmegi, ýaramaz endiklere garşı göreşmegi gazañmalydyr.

Türkmen halkynyň gözbaşyny gadymyýetden alyp gaýdýan ruhy dünýäsi häzirki döwürde milletimiziň ruhy ýagdaýyny emele getirdi, jemgyýetimiziň gündelik durmuşynda özara gatnaşyklaryň esasyna öwrüldi. Dostlugyň we ynsanperwerligiň kadalarydyr kabul edilen düşүnjeleri biziň dünýä halklary bilen alyp barýan gatnaşyklarymyzyň esasyny düzýär we ählumumy parahatçylygyň hatyrasyna ýokary maksatlara eýe bolýar. Milletimiziň ruhy galkynyşy maşgala ahlagyny we garyndaşlyk gatnaşyklaryny hem öz içine alýar. Biziň halkymyz maşgala ruhy-ahlak gymmatlyklaryny gorap saklamagy başardy.

Demokratýanyň we bitewi dolandyryşyň ilkinji sapaklary maşgaladan başlanýar, sebäbi maşgala türkmen jemgyýetiniň binýady bolup durýar. Ol özboluşly ilkinji guramadır. Maşgalada gatnaşyklaryň köpugurly görnüşleri emele gelyär we dürli soraglar çözülýär. Şoňa görä-de, her bir maşgala maddy we ruhy taýdan üpjün bolmalydyr. Ýurdumyzyň mynasyp raýatlaryny terbiýelemek üçin jogapkärçilik çekmeliidir. Maşgala näçe berk boldugyça, jemgyýet hem şonça hemmetaraplaýyn baýdyr.

Biziň wezipämiz türkmen maşgalasynyň esaslaryny goramakdan we berkitmekden, onuň maddy üpjünçiliginı gowulandyrmaqdandan ybaratdyr. Şuny nazara alyp, Türkmenistanyň Milli Geňeşi maşgalany goldamaga gönükdirilen işlere örän işjeň gatnaşmalydyr. Ilkinji nobatda, biziň çagalary terbiýeleýän raýatlarymyzy iş bilen doly üpjün etmek möhümdir.

Jemgyýet diňe bir döwlet häkimiýet we dolandyryş edarasy bolman, eýsem, dürli jemgyýetçilik guramalaryny öz içine alýan hereketlendiriji güýç hem bolup durýar. Bu guramalar raýatlarymyzda ajaýyp geljege ynam döredýär, onuň isleglerini we arzuwlaryny amala aşyrýar.

Şoňa görä-de, ýurdumyzyň ösüşiniň häzirki tapgyrynda jemgyýetçilik guramalarynyň işini täze mazmun bilen berkitmek zerurlygy ýüze çykdy. Olaryň işi we çözgütleri geljekde şu günüň talaplaryna, täze özgertmeler zamanasynyň taglymatyna we syýasatyna laýyk gelmelidir. Jemgyýetçilik guramalary üçin bilelikde iş geçirmekde tagallalary birleşdirmek babatda uly mümkünçilikler döredildi.

Türkmenistanyň Milli Geňeşi Hökümet bilen bilelikde jemgyýetimizi we hal-kymyzy ýaramaz endiklerden goramak boýunça hem maksada gönükdirilen işleri alyp barmalydyr. Ruhy-ahlak we medeni gymmatlyklarymyzy, däp-dessurlarymyzy wagyz etmelidir. Raýatlarymyzy Watana hem-de mähriban topraga söýgi ruhunda mynasyp terbiýelemäge gatnaşmalydyr.

Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe bilim ulgamyny özgertmek ideologiyamyzyň we syýasatymyzyň möhüm ugry bolup durýar. Bu bolsa ýurdumyzyň kanunçylyk binýadyny, dünýä jemgyýetçiligine goşulmagynyň we bäsdeşlige ukyplylygyny ýokarlandyrmagyň esasy şertlerini düýpli döwrebap ýagdaýa getirmegi talap edýär. Bu işler ykdysadyýetimiziň, ylmyň, tehnologiýalaryň we medeniýetiň ähli ugurlarynda tejribeli, ýokary derejeli hünärmenleri taýýarlamak bilen günüden-göni baglydyr.

Ýurdumyza amala aşyrylýan maksatnamalaýyn işleriň netijesinde, ylym, bilim, medeniýet, syýahatçylyk we sport ulgamlary uly üstünlikleri gazanyp, ýokary derejä yetdi.

Ykdysadyýetimiziň ähli pudaklaryny sanly ulgama geçirmek maksady bilen, hünärmenleriň degişli taýýarlygy alnyp barylýar we innowasion tehnologiýalar önemçilige ornaşdyrylyar.

Ýaşlar syýasaty hem biziň alyp barýan döwlet syýasatymyzyň ileri tutulýan ugurlarynyň biri bolup durýar. Biziň esasy maksadymyz ýaş nesillerimiziň häzirki zaman bilimlerini ele almagyny, saglygyny we hemmetaraplaýyn ösüşini gazañmagy üpjün etmekden, watançylyk ruhunda terbiýelemekden, olaryň hukuklaryny hem-de durmuş kepilliklerini üpjün etmekden ybaratdyr.

Halk Maslahatynyň agzalary halkymyzyň medeni mirasyny goramak we geljekki nesillere ýetirmek boýunça hem degişli işleri geçirmelidir. Milli ruhy-medeni gymmatlyklary, däp-dessurlarymyzy dikeltmek boýunça işi dowam etmelidir.

Göwünler ganat baglanda

Ilatymyzyň bilimini we umumy medeniýetini ýokarlandyryp, dünýä standartlaryna ýetirmek we ene dilimizi ösdürmek babatda zerur işleri alyp barmalydyr.

Hormatly Halk Maslahatynyň agzalary!

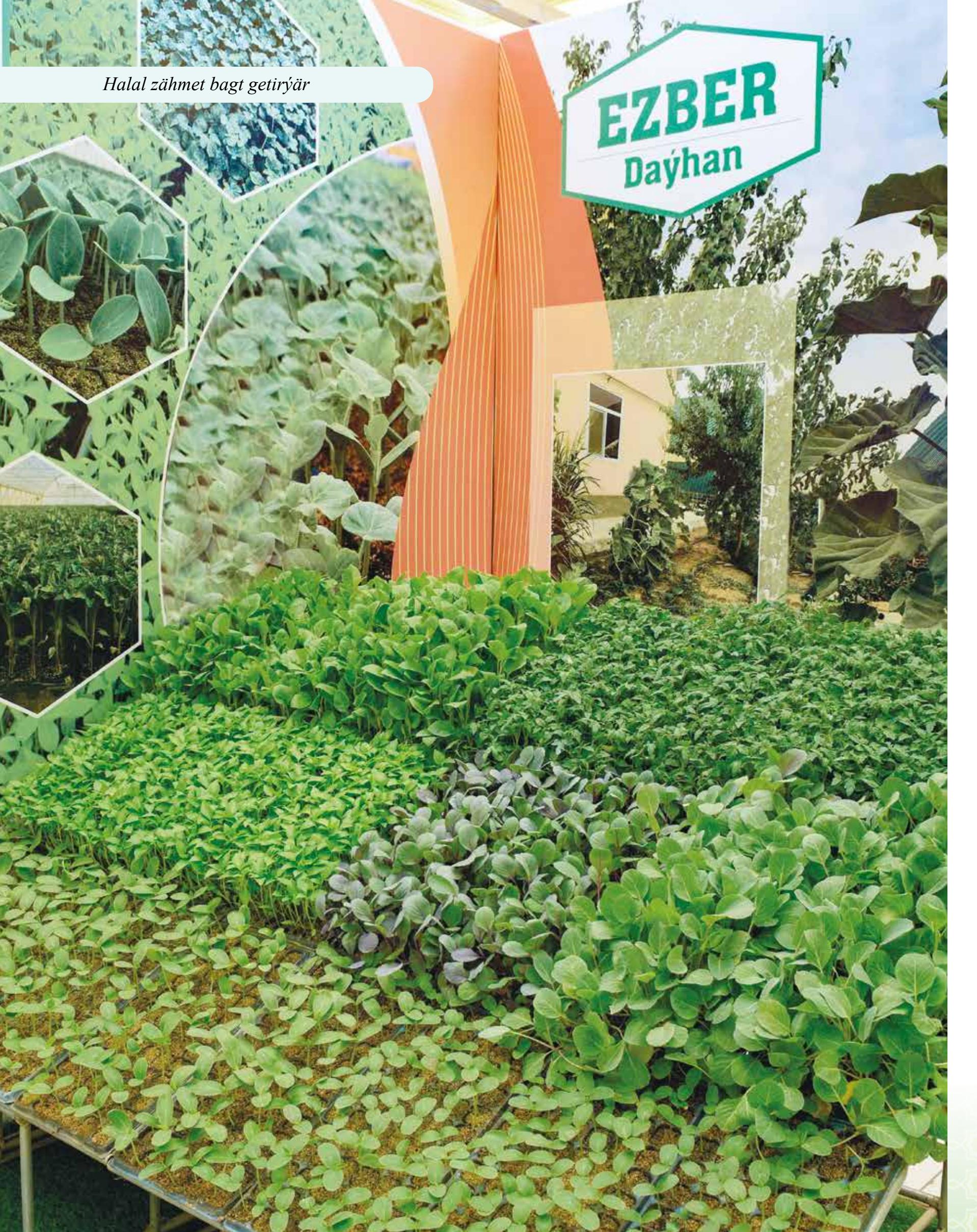
4. Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatynyň täze düzüminiň öňünde biziň milli baýlyklarymyzy goramaga gönükdirilen kanun çykaryjylyk işini alyp barmak boyunça hem uly wezipeler durýar.

Türkmenistanyň tebigaty biziň milli baýlygymyzdyr. Biz ony gorap saklamalydyrys we miras hökmünde geljekki nesillerimize ýetirmelidiris. Şöhratly ata-babalarymız daşky gurşawa örän aýawly garapdyrlar.

Biz adamlarda daşky gurşawy ekologiá taýdan goramagyň zerurlygy bardaky düşünjäni berkitmek, ilatyň aňyna arassa ekologiá düşünjesini ornaşdymak, topragymyzyň tebigy baýlyklaryny aýawly peýdalanmak garaýyşlaryny terbiýelemek barada yzygiderli alada etmelidiris.

Şu meselede Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň öňünde biziň oba hojalygymyzda geçirýän giň gerimli özgertmelerimize ýardam berýän işleri amala aşyrmak wezi-pesi durýar.

Halal zähmet bagt getiryär

Şoňa görä-de, oba hojalygyny dolandyrmagyň we gurluş özgertmelerini geçirmegiň, ýer we suw serişdelerini aýawly peýdalanmagyň hukuk esaslaryny kämilleşdirmek boýunça işleri durmuşa geçirmek zerurdyr. Bu işleriň maksady ýurdumyzyň azyk garaşsyzlygyny pugtalandyrmakdan ybaratdyr.

Size mälim bolşy ýaly, hazırki döwürde oba hojalygyny depginli ösdürmek boýunça çäreler amala aşyrylýar. Ýer we suw serişdelerini aýawly peýdalanmak, ýerleri oýlanyşykly özleşdirmek, ähli agrotehniki çäreleri öz wagtynda we ýokary hilli geçirmek üçin zerur işler alnyp barylýar. Azyk önümlerini öndürmek bilen bagly döwlet hem-de hususy pudak ösdürilýär. Bu bolsa ýurdumyzyň azyk bazaryny has-da giňeltmek, ony ýokary hilli we elýeterli bahadan ýerli azyk önümleri bilen doly üpjün etmek üçin mümkünçilik berer.

Ýurdumyzyň sebitlerini ösdürmek hem Halk Maslahatynyň kanun çykaryjylyk işiniň örän möhüm ugurlarynyň biridir. Bu obalarymyzy we şäherlerimizi ösdürmeğin ýokary derejesini üpjün etmekdir. Tebigaty gorap saklap, tebigy baýlyklarymyzy rejeli peýdalanmakdyr we ýurdumyzyň ekologiýa howpsuzlygyny berkitmekdir. Oba hojalygynda, ýagny ýer, suw, tokaý, atmosfera, howa, ösümlik we haýwanat dünýäsi, ekologiýa seljerisi hem-de beýleki soraglar bilen bagly amala aşyrylýan giň gerimli işlerdir.

Oba hojalygy babatda ekerançylygy, maldarçylygy, tohumçylygy, seleksiýany, karantini, gaýtadan işleýän senagaty ösdürmekdir. Daýhan birleşikleriniň we hojalyklarynyň hem-de oba hojalygy we beýleki meseleler bilen meşgullanýan başga kärhanalaryň işiniň hukuk üpjünçiliginı amala aşyrmak hem şuňa degişlidir.

Halk Maslahatynyň agzalary ýerli wekilçilikli häkimiýet hem-de öz-özünü dolandyryş edaralarynyň işine-de uly üns bermelidir. Şuňuň bilen baglylykda, bu edaralaryň işiniň hukuk esaslaryny kämilleşdirmek, geljekde olaryň ygtyýarlyklaryny giňeltmek, işine kömek bermek esasy wezipe bolmalydyr. Olar beýleki häkimiýet we dolandyryş edaralary bilen hyzmatdaşlygy kämilleşdirmek, ýurdumyzyň Hökümeti bilen işleri alyp barmak boýunça degişli teklipleri işläp taýýarlamalydyr.

Hormatly Halk Maslahatynyň agzalary!

5. Halk Maslahatynyň halkara meselelere degişli geçirýän köptaraplaýyn işinde möhüm orny eýeleýär. Şoňa görä-de, dürli ýurtlar bilen halkara gatnaşyklary ösdürmek Halk Maslahatynyň esasy wezipeleriniň biridir. Munuň üçin daşary ýurt döwletleri bilen wekiliyetleri alyşmak, Birleşen Milletler Guramasy we beýleki

Güneşli topragymyz datly miweleriň mekany

abraýly halkara guramalar bilen ikitaraplaýyn hyzmatdaşlyk gatnaşyklaryny netijeli dowam etmek zerurdyr.

Biziň döwletimiz «Açyk gapylar» syýasatyň amala aşyrmak bilen, hemmeler üçin düşnükli bolan anyk daşary syýasy ugry alyp barýar. Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýy sebitde we bütin dünýäde häzirki zaman syýasy garaýşlarydyr usullary ulanmak üçin giň mümkünçilikleri berýär. Bu bolsa özara ynanyşmak hem-de düşünişmek üçin tagallalary birleşdirmek, medeni gatnaşyklary ösdürmek, dünýä derejesinde umumy meseleleri çözmek üçin örän möhümdir.

Biziň öne sürüyan başlangyçlarymyzy esaslandyrmak hem-de ösdürmek üçin daşary syýasy ugurda beýleki döwletler bilen hyzmatdaşlyk etmekde halkara hukuk resminamalaryny işläp taýýarlamak boýunça kanunuçlyk işiniň geçirilmegi hem zerur bolup durýar.

Şeýle hem hyzmatdaş döwletlerimiziň ählisi bilen işjeň gatnaşyklary ösdürmek zerurdyr. Türkmenistan hiç kimiň bähbitlerini çäklendirmeyär, şol bir wagtda bolsa, haýsydyr bir ugurda öz Garaşszlygynyň çäklendirilmegine, döwletimiziň içerkى işlerine gatyşylmagyna ýol bermeýär. Ýurdumyz esasy konstitution gurluşyna we hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýyna ters gelýän ýagdaýlar hökmünde azatlykdan zorlukly mahrum edilmegine garşı durýar.

Biz halkamyzyň düýpli bähbitlerinden ugur alýarys, bu bähbitler döwlet häkimiyetiniň ýeke-täk daýanjydyr, öz Garaşszlygymyzy goramagy üpjün edýändir.

Bize goşulyşmazlyk düzgünlere eýerýän, döwlet Garaşszlygymyzy hormatlaýan, deňhukuklylyk we özara bähbitli garaýşlary ileri tutýan hyzmatdaşlar zerurdyr.

Şoňa görä-de, häzirki döwürde döwletimiziň alyp barýan daşary syýasatyň esaslaryny anyk kanunuçlyk taýdan goldamak zerur bolup durýar.

Biz daşary ýurt firmalaryny we kompaniýalaryny bilelikde uzak möhletli hyzmatdaşlyk etmäge çağyrmak syýasatyň alyp barýarys. Biz geljekde hem daşary ýurtly hyzmatdaşlarymyz üçin kanun esasynda amatly maýa goýum şartlerini döretmegi dowam ederis. Kadalaşdyryjy hukuk binýadyny berkideris, tejribeli hünärmenleri taýýarlamagyň ulgamyny kämilleşdireris we beýleki çäreleri amala aşyrarys.

Hormatly Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatynyň agzalary!

Biziň geçirýän özgertmelerimiz giňden ykrar edilýär we jemgyýetimizde bira-gyzdan goldanylýar. Türkmen halky XXI asyryň täze döredijilik maksatlary bilen ruhlanyp, häzirki döwürde örän jebislesdi.

Merdana halkymyz ýurdumyzyň ajaýyp geljeginiň, ilkinji nobatda, ýadawsyz zähmet hem-de döredijilik güýji bilen baglydygyna örän gowy düşünýär. Biz milletimiziň ruhy we bilim derejesiniň ösüşini üpjün edip, özboluşly milli mirasyny umumadamzat gymmatlyklary bilen bilelikde hemmetraplaýyn sazlaşykly ösdürüp, mähriban Watanymyzyň gülläp ösmegini, dünýäniň ösen ýurtlarynyň birine öwrülmegini gazanýarys.

Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatynyň täze düzümi ýurdumyzyň Hökümeti bilen ysnyşykly işlemelidir. Men Türkmenistanyň Prezidenti hökmünde siziň işiniže hemmetraplaýyn goldaw bererin.

Biz iki palatanyň, kanun çykaryjy we ýerine ýetiriji häkimiýetiň döwletimiziň we jemgyýetimiziň bähbitleri üçin biri-biriniň sazlaşykly işlemegine gönükdirilen işini guramakda ähli mümkünçilikleri dörederis.

Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatında kabul ediljek çözgütlər milletimizi birleşdirýän we ruhlandyrýan, halkamyzy täze belent sepgitlere gönükdirýän hakyky kadalara öwrülmelidir. Biziň agzybirligimiziň öñünde ýetilmejek maksat, ýerine ýetirilmejek iş ýokdur!

Men size netijeli işlemegi arzuw edýärin. Siz ata Watanymyza wepaly hyzmat edip, Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň we Garaşsz döwletimiziň abraý-mertebe-sini ýokary götermelisiňiz. Munuň üçin size ähli mümkünçilikler we şartler döre-

dildi. Siz dünýä tejribesi, beýleki döwletleriň parlamentleriniň işi bilen tanşyň! Biz bu meselede size kömek bereris.

Men Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe kanun çykaryjylygy üpjün etmäge siziň uly goşant goşjakdygyňza berk ynanýaryn. Size alyp barjak ähli işleriňizde üstünlikleri arzuw edýärin!

Hormatly Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatynyň agzalary!

Hormatly Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Mejlisiňiň deputatlary!

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly mejlige gatnaşyjylar!

Bu gün – taryhy gün. Biz şu gün ýurdumyzda täze edarany – Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatyny döretdik.

Iki palataly kanun çykaryjy edara Garaşsyz, Bitarap döwletimizi mundan beýlak-de ösdürmäge, mähriban halkymyzyň ýasaýyş-durmuş derejesini has-da gowulandyrmagá hyzmat eder.

Men sizi ýurdumyzda iki palataly kanun çykaryjy edaranyň döredilmegi bilen tüýs ýürekden gutlaýaryn!

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
«Garaşsyz, baky Bitarap Türkmenistanyň
parahatçylygyň we ynanyşmagyň hatyrasyna
halkara hyzmatdaşlygy» atly
halkara maslahatda eden**

ÇYKYŞY

(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 15-nji apreli)

Hormatly maslahata gatnaşyjylar!

Ozaly bilen, sizi täze Maslahatlar merkezinde gutlamaga rugsat ediň. Bu ajaýyp bina halkara durmuşyň möhüm meselelerini dürli görnüşdäki duşuşyklarda ara alyp maslahatlaşmak, şol meseleler boýunça hoşniyetli erk-isleg, jogapkärçilik hem-de döredijilikli hyzmatdaşlyk esasynda bilelikdäki oňyn çemeleşmeleri işläp taýýarlamak üçin myhmansöyer künjek hem-de amatly meýdança bolar.

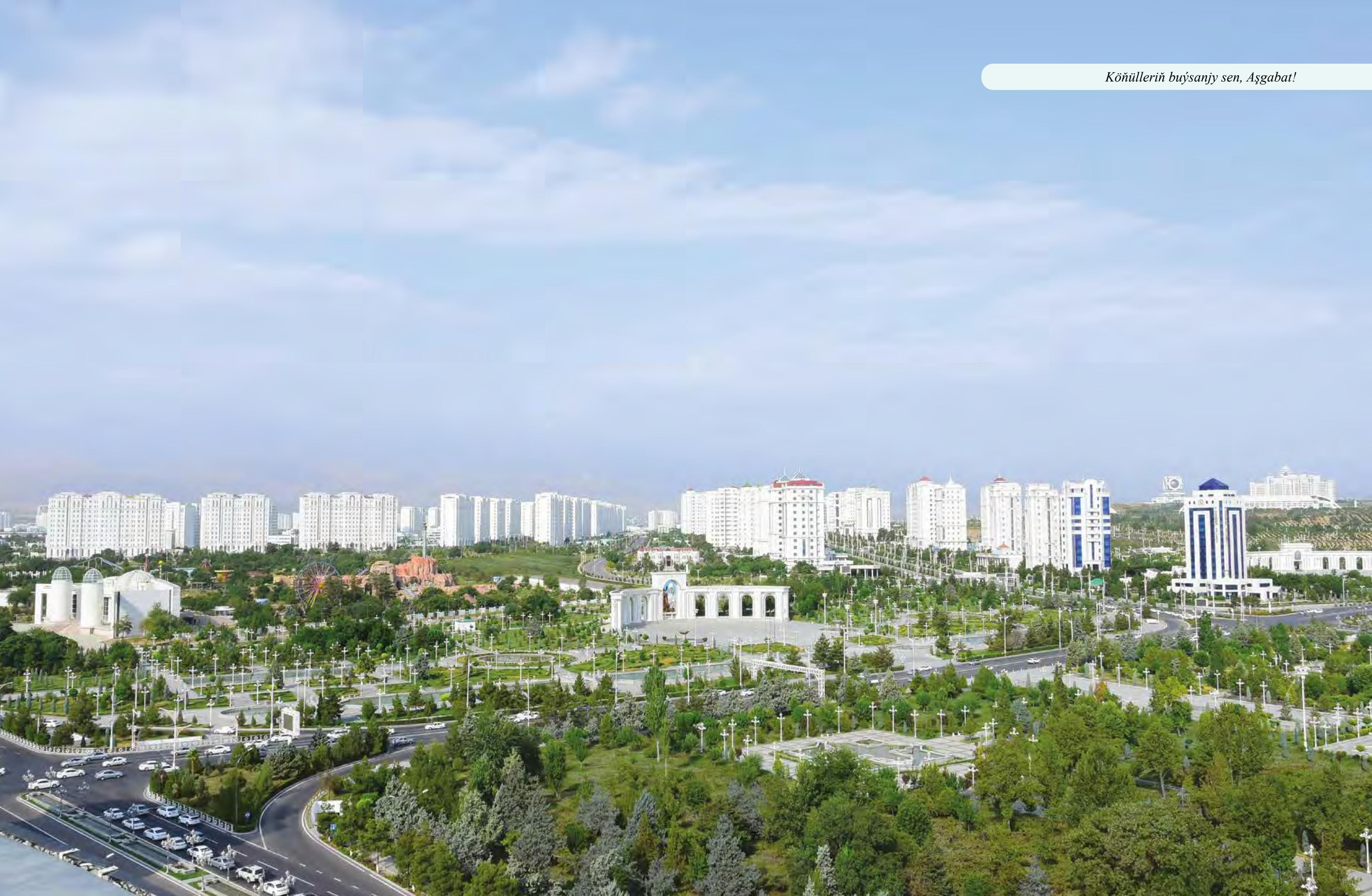
Biziň hut şu binada dürli döwletleriň, halkara guramalaryň wekilleriniň, belli syýasy we jemgyýetçilik işgärleriniň gatnaşmagynda şeýle möhüm mesele boýunça ilkinji gezek duşuşyk geçirýändigimiz aýratyn bellärliklidir. Bu duşuşygyň işiniň üstünlikli bolmagyna goşant goşmaga taýýardygynyň üçin minnetdarlyk bildirýärin. Siziň pikirleriňize we garaýylarynyza ýokary baha berýäris we olar biziň üçin gymmatlydyr hem-de siziň pikirleriňiziň geljekde hem netijeli dünýä gün terribini durmuşa geçirmäge hemmämize ýardam berjekdige ynanýaryn.

Hormatly maslahata gatnaşyjylar!

Mälim bolşy ýaly, Türkmenistanyň başlangyjy boýunça 2021-nji ýyl BMG-niň Baş Assambleýasy tarapyndan «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip yqlan edildi. Bu çözgüt Milletler Bileşiginiň döwletara hyzmatdaşlygyň depginlerine göwejejáy derejede oňyn goldaw bermäge, halkara hukugyň hem-de BMG-niň Tertipnamasynyň kadalaryna daýanmak bilen, gatnaşyklary birek-birege horamat goýmak esasynda guramak üçin degişli şartları üpjün etmäge gyzyklamasyny alamatlandyrýar. Häzirki wagtda bu maksatlar möhüm ähmiýete eýedir hem-de ylalaşykly hereketleri talap edýär.

Bitarap Türkmenistan üçin parahatçylygyň we howpsuzlygyň esasynda durnuklylygy, ynanyşmagy hem-de halkara gatnaşyklarda aýanlygy üpjün etmek daşary syýasatyň iň ýokary ileri tutulýan ugry bolup durýar.

Şeýle usulda hereket etmek bilen, ýurdumuz bar bolan meseleleri syýasy-diplomatik serişdeler arkaly çözmek, sebit we ählumumy derejedäki wehimleriň öňünü almak hem-de olara öz wagtynda çäre görmek üçin bitaraplygyň gurallaryny, onuň parahatçylyk dörediji mümkünçiliklerini işjeň peýdalanmagy teklip edýär. Syýasy-hukuk guraly hökmünde Bitaraplyk syýasaty häzirki wagtda Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmekde, ählumumy wehimlere – halkara terrorçylyga, guramaçylykly jenaýatçylyga, neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna netijeli garşy durmakda tagallalary birleşdirmek üçin uly ähmiýete eýedir. Soňky wagtlarda bu wehimlere täze howplar – kiberjenaýatçylyk, kanunçylyga boýun egmezlik, BMG-niň ornunyň hem-de wezipeleriniň ähmiýetini peseltmäge synanyşyklar, hukuk go-

Köňülleriň buýsanjy sen, Aşgabat!

raýyş meselelerini belli bir bähbitler üçin peýdalanmak howplary goşuldý. Şuňuň bilen baglylykda, biziň pikirimizce, bu meseleler boýunça köptaraplaýyn gepleşikleri netijeli ugra gönükdirmek üçin Türkmenistanyň teklip edýän çäreleri möhümdir.

Hususan-da, biziň ýurdumyz soňky ýyllarda BMG-niň meýdançalarynda durnukly energetika, ulag, ekologiá, daşky gurşawy goramak ulgamlarynda halkara parahatçylygy we howpsuzlygy pugtalandyrmak hem-de birnäçe beýleki ugurlar boýunça Baş Assambleýanyň Kararnamalarynyň taslamalary bilen çykyş edip, hyzmatdaşlygy işjeňleşdirmek ugrunda yzygiderli ýagdaýda anyk çäreleri teklip edýär. Bu başlangyçlara Milletler Bileleşigi tarapyndan barha anyk düşünilýändigi hem-de biragyzdan giň goldawa eýe bolýandygy guwançly ýagdaýdyr.

Bitaraplyk syýasatynyň gurallarynyň peýdalanylasmagynyň uly mümkünçiliklere eýedigine dünýäde barha oňyn baha berilýändigi möhümdir.

Bitaraplygyň binýatlaýyn ýörelgeleri – parahatçylyga, hoşniýetli goňsuçylyk gatnaşyklaryna, netijeli hyzmatdaşlyga hem-de özara düşünişmäge, ýuze çykýan meseleleri gepleşikler arkaly çözülmäge, harby güýji ulanmazlyga, umumy ykrar edilen halkara hukuk kadalaryna hormat goýmaga ygrarlylyk halkara bileleşiginiň hem-de onuň düzümleriniň bähbitlerine we gyzyklanmalaryna barha uly derejede kybap gelýär. Birnäçe ýyl mundan ozal, Türkmenistanyň başlangyjy boýunça dünýäniň syýasy senenamasında täze senäniň – 12-nji dekabrda bellenilýän Halkara Bitaraplyk gününiň peýda bolmagy töötänleýin däldir.

BMG-niň Baş Assambleýasynyň birnäçe Kararnamalary, şol sanda «Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygy», «Halkara parahatçylygy, howpsuzlygy saklamakda we pugtalandyrmakda durnukly ösüş içinde bitaraplyk syýasatynyň orny» atly Kararnamalary biragyzdan hem-de birnäçe gezek kabul etmegi bitaraplyk syýasatynyň goldawa eýe bolýandygynyň aýdyň subutnamasydyr. Şuňuň bilen baglylykda, eýýäm 20-den gowrak döwletiň BMG-niň çäklerinde parahatçylygyň, howpsuzlygyň bähbidine Bitaraplygyň dostlary toparyny döretmäge goşulandyklary guwandyryjy ýagdaý bolup durýar.

Biziň ýurdumyz tarapyndan parahatçylygy we howpsuzlygy üpjün etmekde Bitaraplygyň ýörelgelerini ullanmak boýunça BMG-niň kadalar toplumyny düzmek işleri alnyp barylýar.

Türkmenistanyň Bitaraplygynyň halkara derejede ykrar edilmeginiň 25 ýyllyk baýramçylygynyň çäklerinde geçen ýyl guralan çäreler bitaraplyk nazaryétiniň

we tejribesiniň ösdürilmegine möhüm goşant bolup, döwletara hyzmatdaşlygyň bu nusgasyna gyzyklanmalary artdyrdy.

Biz häzirki wagtda türkmen Bitaraplygynyň, hakykatdan-da, BMG-niň Merkezi Aziýada strategik maksatlary ygtybarly durmuşa geçirmegiň, Owganystandaky ýagdaýy kadalaşdyrmagyň, ykdysady we ynsanperwer ulgamlarda sebitleýin we halkara köpugurly hyzmatdaşlygyň netijeli guraly hökmünde çykyş edýändigine buýsanýarys. Şuňuň bilen baglylykda, Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynda Türkmenistan dünýä bileleşigine şu möhüm ugurlarda tagallalary birleşdirmegi hem-de bu meselelere aýratyn üns bermegi teklip edýär:

- halkara hukugy pugtalandyrmak, ählumumy parahatçylygy we howpsuzlygy saklamakda BMG-niň eýeleýän esasy ornuny tassyklamak;
- hukuk äsgermezçiligine hem-de umumy ykrar edilen halkara hukuk kadalaryna biperwaý çemeleşilmegine garşy durmak;
- strategik durnuklylygy saklamak we pugtalandyrmak hem-de onuň aýrylmaz bölegi bolup durýan ýaragsyzlanmak, ýarag serişdelerini artdyrmakdan, köpcülik-leýin gyryş ýaraglaryny ýaýratmakdan yüz döndermek hereketini goldamak;
- halkara terrorçylyga hem-de serhetüsti guramaçylykly jenaýatçylygyň beýleki görnüşlerine garşy göreş.

Şunda BMG-niň terrorçylyga garşy ählumumy strategiýasyny ornaşdymak esasy şert bolup çykyş edýär:

- jedelleri we çaknyşyklary duýdurmagyň, olary öz wagtynda aradan aýirma-nyň möhüm guraly hökmünde Öňüni alyş diplomatiýasyny goldamak we pugtalandyrmak;
- energetika, ulag, suw, azyk, maglumat we kiberhowpsuzlygy üpjün etmek, bosgunlaryň we migrantlaryň meselelerini çözmek.

Koronawirus pandemiýasyna garşy göreş hem-de onuň netijelerini ýok etmek boýunça halkara tagallalary raýdaşlyk, ynsanperwer ýörelgelerde birleşdirmek şu ýylyň örən möhüm wezipesi bolup durýar. Ählumumy gün tertibiniň bu we beýleki örən möhüm wezipeleri diňe düýpli şert – hoşniýetli erk-isleg, özara ynam, jogapkärçilik we öndengörüjilik, birek-birege hormat goýmak hem-de deňhukuk-lylyk ýörelgesi berjaý edilende ýerine ýetirilip bilner.

Biz bu garaýyşlaryň many-mazmun bilen doldurylmalydygyna, ähli döwletleriň anyk tagallalaryny goşmalydygyna, halkara we sebit düzümleriniň çäklerinde olaryň bilelikdäki işi üçin dünýägarayýs binýady hökmünde çykyş etmelidigine ynanýarys.

BMG-niň Tertipnamasyna esaslanýan ählumumy parahatçylygyň we howpsuzlygyň häzirki ulgamy 75 ýyldan gowrak wagtyň dowamynda özünüň durmuşa ukyplylygyny hem-de adamzadyň hakyky isleg-arzuwlaryna laýyk gelýändigiň subut etdi. Elbetde, ol kämilleşdirilip, üsti ýetirilip hem-de hakyky ýagdaýlara we häzirki döwrüň ösüş meýillerine laýyklykda, täze görnüşler we nusgalar bilen baýlaşdyrylyp bilner. Emma ol hiç bir ýagdaýda hem şüphe astyna alnyp, has beteri-de, ony ýykmaga synanyşklara sezewar edilip bilinmez. Şeýle hereketleriň netijeleri örän howply bolar, muňa biziň ählimiziň doly derejede göz ýetirýändigimize ynanýaryn. Şol sebäpli hem Türkmenistan hemiše BMG-niň köpugurly ygtyýarlyklara eýe bolan esasy halkara düzüm, ählumumy parahatçylygy we howpsuzlygy saklamagyň, möçberlerine, ykdysady mümkünçiliklerine, dolandyryş usullaryna hem-de beýleki ýagdaýlaryna garamazdan, islendik döwletiň kanuny hukuklaryny we bähbitlerini üpjün etmegiň daýanç sütünü hem-de kepili bolup galmagy ugrunda yzygiderli çykyş edýär.

Bitarap ýurt hökmünde biziň ornumyz, dünýä hem-de onda eýeleýän ornumyza garaýşymyz ähli halklara, olaryň özygtyýarly ösüş ýolunu saýlap almagyna, syýasy hem-de durmuş-ykdysady nusgasyna, beýleki döwletler bilen özara gatnaşyklarynyň mazmunyna hem-de ugruna hormat goýmak ýörelgesine daýanýar. Şeýle garayşa hyzmatdaşlarymyz ýokary baha berýär, Türkmenistana dünýäniň onlarça ýurdy bilen dostlukly, özara deňhukukly gatnaşyklary durnukly hem-de yzygiderli ösdürmäge, olar bilen özara düşünişmegiň, netijeli ykdysady hyzmatdaşlygyň ýokary derejesini saklamaga, halkara edaralaryň işine netijeli gatnaşma-
ga mümkünçilik berýär.

Hormatly maslahata gatnaşyjylar!

Şu maslahatyň çäklerinde siz meseleleriň giň toplumyny ara alyp maslahatlaşarsyňyz. Men bu pikir alyşmalaryň ösüsüň we döredijiliğiň maksatlaryna ýetmäge umumy tagallalar bilen ýardam bermek üçin birleşen pikirdeşleriň özara ynama esaslanýan söhbetdeşligine öwrüljekdigine ynanýaryn.

Türkmenistan myhmanlary hemiše ak ýürek bilen garşylaýar hem-de biz şeýle görnüşdäki meseleleriň giň toplumyny öz içine alýan söhbetdeşligiň ýurdumyzda yzygiderli esasda geçirilmegini isleýäris. Munuň üçin iň amatly syýasy we guramaçlyk şertlerini döredip, ähli zerur goldawy bermäge taýýardyrıys.

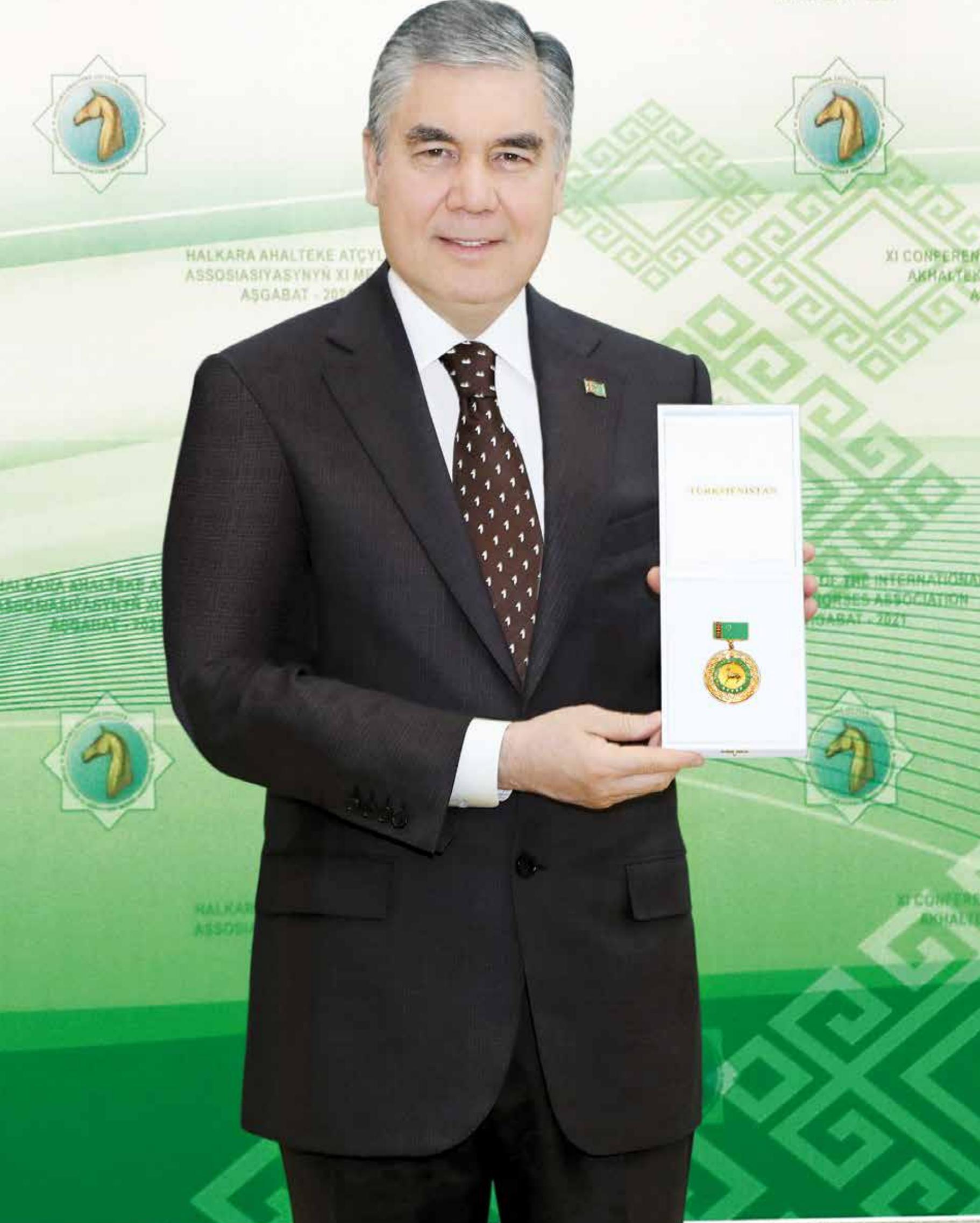
Maslahata gatnaşyandygyňız üçin meniň minnetdarlygyny kabul etmegiňizi ýene bir gezek haýyş edýärin hem-de gzyzkly we netijeli işlemegi arzuw edýärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Halkara ahalteke atçylyk
assosiasiýasynyň XI mejlisinde eden**

ÇYKYŞ

(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 16-njy apreli)

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Biz şu gün Halkara ahalteke atçylyk assosiasiýasynyň XI mejlisini geçirýäris. Men siziň ähliňizi bu mejlisin geçirilmegi, Türkmen bedewiniň milli baýramy hem-de Türkmen alabaýynyň baýramy mynasybetli tüýs ýürekden gutlaýaryn.

Berkarar döwletimiziň Garaşszlygy hem-de Bitaraplygy ata Watany myzy ösüşleriň täze belentliklerine tarap alyp barýan uly güýçdür. Siziň bilshiňiz ýaly, şu ýyl ýurdumyzyň mukaddes Garaşszlygyna eýe bolanyna 30 ýyl dolýar. Garaşszlyk düşünjesi parahatçylyk hem-de ynanyşmak düşünjeleri bilen gözbaşy asyrلara uzaýan taryhy kökler arkaly baglanyşýar.

Biz döwletimiziň parahatçylyk söýüji däplerine esaslanýan içeri we daşary syýasatyň hem-de umumadamzat bähbitli halkara başlangyçlarynyň äleme ýaýylmagy üçin uly tagallalary edýäris. Eziz Watany myzyň at-owazasynyň dünýä dolmagy, mundan beýlæk-de gülläp ösmegi, ykdysady taýdan has-da kuwwatlanmagy ugrunda çalyşýarys. Halkamyzyň ýasaýyş-durmuş derejesiniň has-da ýokarlanmagy ugrunda maksatnamalaýyn işleri durmuşa geçirýäris.

Mukaddes Garaşszlygymyzyň 30 ýyllyk şanly toýuny dabaralandırmak, raýatlarymyzyň watançylyk ruhunu has-da belende götermek, ýaş nesli ata Watany myza we palylyk ruhunda terbiýelemek maksady bilen, biz şu ýyly «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýip yylan etdik.

Şu mejlisin «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» ýylynda, mukaddes Garaşszlygymyzyň 30 ýyllyk şanly baýramynyň hem-de Aşgabat şäheriniň 140 ýyllygynyň bellenýän ýylynda geçirilmegi uly ähmiýete eýe bolýar.

Şeýle hem şu ýyl biz milli baýlygymyz bolan atlarymyzyň we alabaýlarymyzyň şan-şöhratyny has-da dabaralandırmak maksady bilen, Türkmen bedewiniň milli baýramyny Türkmen alabaýynyň baýramy bilen bilelikde belläp geçirýäris.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Biz mejlisin dowamynda assosiasiýanyň alyp barýan işiniň netijeleri baradaky hasabatlara serederis. Arassa ganly ahalteke atlarynyň baş sanyny artdırmak, dünýädäki şan-şöhratyny ýokarlandırmak, atşynaslyk sungatyny we atly sporty halkara derejede ösdürmek boýunça tutanýerli işleri alyp barýan assosiasiýanyň türkmen we daşary ýurtly agzalaryny döwlet sylaglary bilen sylaglamak baradaky Permanentara gol çekeris.

Assosiasiýanyň ýurdumyza we beýleki döwletlerde ahalteke atçylygyny ösdürmekde netijeli işleri alyp barýan agzalarynyň çykyşlaryny diňläris.

Tebigatyň ýaraşygy

Atçylyk assosiasiýasynyň öňünde duran wezipeleri ýerine ýetirmek hem-de işiniň netijeliliginí ýokarlandyrmak boýunça geçirilýän işleri ara alyp maslahatlaşarys. Şeýle hem guramaçylyk meselelerine serederis.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Siziň bilşiňiz ýaly, Halkara ahalteke atçylyk assosiasiýasynyň döredilenine şu ýyl on bir ýyl dolýar. Şu döwrün içinde gurama ýurdumyzdan we dünyäniň 36 döwletinden 191 sany ýuridik we fiziki şahs agza bolup durýar. Görüşüz ýaly, geçen döwürde assosiasiýanyň agzalarynyň alyp baran işleriniň netijesinde, ahalteke bedewleriniň we olaryň muşdaklarynyň sany artdy.

Hormatly atşynaslar!

Pederlerimiziň irginsiz zähmeti netijesinde, keremli türkmen topragynda kema-la gelen we ajaýyp gözelligi, çeýeligi hem-de ýyndamlygy bilen gadymy döwürlerden bări ady rowaýata öwrülen behişdi bedewlerimiz milli gymmatlygymyzdyr, türkmeniň buýsanjydyr, öý-ojagynyň ýaraşygydyr. Şoňa görä-de, döwletimiz tara-pyndan ýurdumzyň atçylyk pudagyny ösdürmek hem-de behişdi bedewlerimiziň dünýädäki şan-şöhratyny has-da belende galdyrmak boýunça häzirki wagtda giň gerimli işler durmuşa geçirilýär.

Bedew batly Watanym

Atdyr ýigidiň ýoldasy

Biz eziz Diýarymyzdə halkara derejede ýaryşlary we bäsleşikleri geçirmek üçin dünýä ülňülerine laýyk gelýän atçylyk sport toplumlaryny döretmek. Bu ugurda tejribeli atşynaslary, seýisleri, çapyksuwarlary we beýleki degişli hünärmenleri taýýarlamak hem-de olaryň hünär derejelerini ýokarlandyrmak boýunça zerur bolan işleri durmuşa geçiridik we geçirýäris.

Pudagy ylmy esasda ösdürmek we bu ugurda alnyp barylýan işleri yzygiderli kämilleşdirmek, döwrebap enjamlar bilen enjamlasdyrylan ylmy edaralary döretmek, atşynaslarymyzyň ýasaýyş-durmuş şertlerini gowulandyrmak boýunça hem döwletimiz tarapyndan köp möçberde maliye serişdeleri goýberilýär.

Her ýylyň aprel aýynda döwlet derejesinde Türkmen bedewiniň milli baýramyna bagışlanan dabaraly çäreleri güzel paýtagtymyz Aşgabatda hem-de welaýatlarda guramak indi däbe öwrüldi.

Türkmen bedewiniň milli baýramy mynasybetli ýurdumyzda ahalteke atlarynyň halkara gözelliğin bäsleşigi we ylmy-amaly maslahatlar hem-de at çapyşyklary, atly sport ýaryşlary ýokary guramaçylyk ýagdaýında geçirilýär. Şeýle hem behişdi bedewlerimiziň gözelligini şekillendirish we amaly-haşam sungatynyň eserlerinde çeper beýan etmek boýunça halyçylaryň, suratkeşleriň, heýkeltaraşlaryň, fotosuratçylaryň, neşirýat işgärlерiniň we teleoperatorlaryň arasynda döredijilik bäsleşikleri guralýar. Bu bolsa ady äleme dolan behişdi bedewlerimiziň dünýä yüzündäki şan-şöhratyny has-da belende göterýär.

Men pursatdan peýdalanyp, «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Wataný» ýylynda güzel paýtagtymyz Aşgabatda, Ahal we Mary welaýatlarynda Türkmen bedewiniň milli baýramy mynasybetli geçiriljek baýramçylyk çärelerine siziň ähliñizi işjeň gatnaşmaga çağyrýaryn.

Geljekde Türkmen bedewiniň milli baýramynyň dünýäniň dürli ýurtlarynda ösdürilip yetisdirilýän ahalteke bedewlerine degişli bolmagy üçin, assosiasiýanyň aýratyn iş alyp barmagynyň zerurdyygы barada men: «Atda wepa-da bar, sapa-da» atly eserimde belläp geçipdim.

Hormatly atşynaslar!

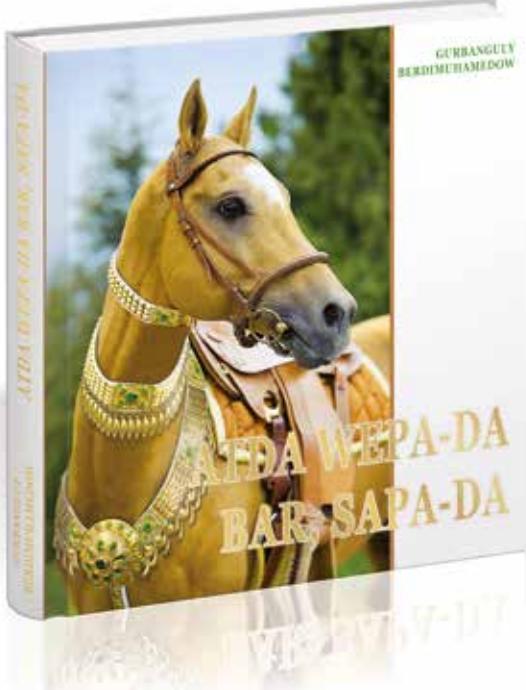
Biz Halkara ahalteke atçylyk assosiasiýasynyň 2011-nji ýylyň 22-nji aprelinde geçirilen I maslahatynda şeýle guramany döretmek bilen, behişdi ahalteke bedewleriniň tohum arassalygyny gorap saklamak we köpeltemek, dünýäde iň naýbaşy bu atlaryň şan-şöhratyny dünýä ýaýmak, wagyz etmek üçin berk binýadyň düýbüni tutýandygymyzy belläp geçipdik.

Örän duýgur, eýesine wepaly we gözelligiň nusgasyna öwrülen, ýelden ýüwrük, ynsanyň ýakyn syrdaşy bolan behişdi bedewleri ösdürip yetisdirmäge, olaryň seçgi-tohumçylyk işlerini kämilleşdirmäge ata-babalarymyz aýratyn üns beripdirler. Pederlerimiziň bu ugurda çeken ýadawsyz zähmeti netijesinde döredilen gadymy türkmen seýisçilik sungaty häzirki döwrüň öndebaryjy usullary bilen utgaşdyrylyp, atşynaslarymyz tarapyndan mynasyp dowam etdirilýär.

Şonuň bilen birlikde, döwletimiz tarapyndan ýurdumyzda at çapyşyklaryny, at üstünäki milli oýunlary we atly sportuň konkur, marafon görüşlerini halkara dejede ösdürmek boýunça hem ähli şertler döredilýär. Bu bolsa ýaş nesillerimiziň milli mirasymyza we atly sporta bolan höwesini artdyrmaga, ruhy we beden taýdan sagdyn ösmegine uly itergi berýär.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Ýurdumyzda at çapyşyklaryny we atly sport bäsleşiklerini halkara talaplara laýyklykda guramak hem-de geçirmek üçin Halkara ahalteke atçylyk sport top-

lumynyň, Aşgabat, Lebap we Mary atçylyk sport toplumlarynyň çapuw ýodalaryna politrek örtügi düşeldi.

Biz şu ýyl Türkmen bedewiniň milli baýramy mynasybetli Mary welaýatynda hem baýramçylyk at çapyşyklaryny geçireris. Şu maksat bilen Mary atçylyk sport toplumynyň durky döwrebaplaşdyrylyp, döwlet derejesinde baýramçylyk çärelerini geçirmäge taýýar edildi.

Mundan başga-da, biz atçylyk pudagyny has-da ösdürmek, at çapyşyklaryny we atly sportuň dürli görünüşleri boýunça bäsleşikleri geçirmek, onuň konkur görünüşini we at üstündäki milli oýunlary ýerine ýetirmek boýunça ussat türgenleri taýýarlamaga hem uly üns berýäris. Şu maksat bilen, Aşgabat atçylyk sport toplumynda ýörite okuw merkezi hem-de halkara ölçeglere laýyk gelýän döwrebap açık we ýappyk manežler gurlup ulanylmaga berildi.

Şeýle hem atçylygy, atly sporyt oýsdürmegen hukuk, ykdysady we guramaçylyk esaslaryny kesgitlemek, arassa ganly tohum atlaryň genofonduny gorap saklama-
ga gönükdirilen we atlar oýsdürilip ýetişdirilende hem-de ulanylanda ýüze çykýan
gatnaşyklary düzgünleşdirmek maksady bilen, «Atçylyk we atly sport hakynda»
Kanun kabul edildi. Ýurdumyzda atçylyk pudagyny halkara derejede ösdürmek

Dünýäde meşhurdyr türkmen bedewi

boýunça bu Kanun häzirki döwrüň bildirýän talaplaryna laýyklykda has-da kämil-leşdirilýär.

Hormatly atşynaslar!

Atçylygyň gadymy bolan güneşiلىk ugurlary boýunça bu ugurdan ýaş hünärmenleri halkara derejede taýýarlamak, ahalteke bedewleriniň özboluşly aýratynlyklaryny, taryhyň, seýisçilik we tohumçylyk-seçgi işlerini ylmy taýdan düýpli öwrenmek maksady bilen, biz Ahal welaýatynyň täze gurulýan dolandyryş merkezinde Halkara atçylyk ýokary okuw mekdebini hem-de Ylmy-önüümçilik merkezini gurýarys. Bu bolsa ýurdumyzda atçylyk pudagyny halkara derejede ösdürmäge döwletimiz tarapyndan aýratyn üns berilýändiginin ýene-de bir aýdyň mysalydyr.

Şeýle hem biz türkmen we daşary ýurtly atşynaslaryň ahalteke atlaryny ösdürip ýetişdirmek boýunça çekýän asylly zähmetine mynasyp baha berýäris. Olara «Türkmenistanyň at gazanan atşynasy», «Türkmenistanyň ussat halypa çapyksuwary» we «Türkmenistanyň halk atşynasy» diýen hormatly atlary dakýarys.

Biz türkmen atşynaslyk sungatyny gorap saklamak, geljekki nesillere ýetirmek, milli seýisçilik sungatyny ösdürip, bedewleriň syna gözelligini kämilleşdirmek, şeýle hem ýaş nesillere seýisçilik sungatynyň ince tâlimlerini öwretmek we halypalyk işine aýratyn saldamly goşant goşyan atşynaslarymyzy höweslendirmek maksady bilen, «Türkmenistanyň ussat halypa seýsi» diýen hormatly ady hem döretdik. Biz geljekde hem öz ykbalyny atçylyk bilen baglan atşynaslaryň halal zähmetine mynasyp baha bermek işlerini dowam ederis.

Hormatly atşynaslar!

Meşhur ahalteke bedewleriniň şan-şöhraty müňýyllylaryň dowamynda äleme dolup gelýär. Biziň bedewlerimiziň dünýäniň atçylyk medeniýetiniň döremeginde uly goşandy bardyr.

Şoňa görä-de, gözelligi haýrana goýyan, milli buýsanjymyz bolan ahalteke bedewlerimizi ösdürip ýetişdirmekde merdana ata-babalarymyzdan miras galan gadymy seýisçilik ýoluny geljekde hem dowam ederis. Bu däpleri ýaş nesillerimize ýetirmegi hem-de olaryň bedewlere bolan söygüsini artdyrmakda alyp barýan işlerimizi has-da giňelderis.

Men sizi Türkmen bedewiniň milli baýramy hem-de Türkmen alabaýynyň baýramy bilen ýene-de bir gezek tüýs ýürekden gutlaýaryn.

Size berk jan saglygyny, maşgala abadançylygyny, türkmen bedewleriniň şan-şöhratyny dünýä ýaýmakda alyp barýan tutumly işleriňizde uly üstünlikleri arzuw edýärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
BMG-niň gazylyp alynýan senagat boýunça
ýokary derejeli ählumumy forumynda eden**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 25-nji maýy)

Hormatly Baş sekretar!

Size şunuň ýaly wekilçilikli halkara foruma gatnaşmaga çakylygyňyz üçin minnetdarlyk bildirmäge rugsat ediň!

Ozaly bilen Türkmenistanyň daşky gurşawa senagat galyndylarynyň zyňylmagy bilen emele gelýän ýaramaz ýagdaýlar sebäpli alada edýändigini hem-de bar bolan töwekgelçilikleri, wehimleri azaltmaga gönükdirilen halkara tagallalarynyň ýygjam utgaşdyrylmagyna we ylalaşykly hereket edilmegine ygrarlydygyny aýratyn bellemek isleýärin.

Howanyň üýtgemegi boýunça Pariž ylalaşygyna gyşarnyksyz we ählumumy ygrarlylygyň bu ugruň möhüm şerti bolup durýandygyna ynanýaryn. Hut şol resminama asyrymyzyň ählumumy ekologiýa we tebigaty goraýyş gün tertibini kesgitlemäge, ony ýerine ýetirmek ugrünnda halkara hukuk gurallarynyň ýokary netijeliliginı üpjün etmäge gönükdirilendir.

Bu düýpli resminama goşulmak bilen, Türkmenistan BMG we beýleki ýöri-teleşdirilen halkara düzümler bilen ony hemmetaraplaýyn utgaşdymak babatda hyzmatdaşlyga aýratyn ähmiyet berýär.

Häzirki döwürde Pariž ylalaşygy boýunça borçnamalara laýyklykda, Türkmenistanda BMG-niň daşky gurşaw boýunça (ÝUNEP) maksatnamasynyň we BMG-niň Ösus Maksatnamasynyň goldaw bermeginde howanyň üýtgemegi hakynda Dördünji milli maglumaty hem-de Birinji ikiýyllik maglumaty taýýarlamak işleri alnyp barylýar. Bu resminamalaryň ikisi hem 2023-nji ýylyň başynda BMG-niň sekretariatyna hödürلنiler.

Senagaty ösdürmek boýunça Birleşen Milletler Guramasy bilen bilelikde, ozon gatlagyny goramak babatda iki iri taslamany amala aşyrmaga taýýarlyk işlerini alyp barýarys.

Şeýle hem bu we beýleki halkara düzümler, ähli gzyzklanma bildirýän döwletler bilen mundan beýlæk-de hyzmatdaşlyk etmäge taýýardyrys.

Dünýäde iri serişde öndürüji ýurtlaryň biri bolan we bu ugurda öz jogapkärçiliğine doly düşünýän Türkmenistan önumçilik maksatlary bilen daşky gurşawy goramak boýunça wezipeleriň arasynda deňeçerligi saklamak ugrünnda tagallalaryny gaýgyrmaýar.

Howanyň üýtgemegi hakynda Türkmenistanyň 2019-njy ýylda Milli strategiýasynyň rejelenen görnüşiniň kabul edilmegi zerur hukuk guramaçylyk we teh-

Suwaryşyň taze usullary

nologik şertleri üpjün etdi. Munuň özi ekologiýa wezipelerini ýerine ýetirmek üçin wajypdyr we uýgunlaşma çäreleriniň sanawyny düýpli giňeltmäge hyzmat eder.

Häzirki döwürde bu sanaw döwletimiziň hem-de ykdysadyýetiň hususy pudagynyň ähli ykdysady we önumçilik ulgamyny dolulygyna öz içine alýar.

Soňky ýyllarda Türkmenistanda öndürilýän öňümleriň uglerod göterimi yzygiderli peselýär.

Birnäçe maglumatlary mysal getirmek isleýärin.

Bilermenleriň Türkmenistanyň Üçünji milli maglumatlarynyň çäklerinde beren bahalaryna görä, 2030-njy ýyla čenli döwürde ykdysadyýetiň ösusü jemi içerki önumiň birligine görä, energiya sarp edilişiň udel agramy peseler. Şeýlelikde, ugleturşy gazyň zyňyndylarynyň möcberini 2025-nji ýylda 122 göterime čenli, 2030-njy ýylda bolsa 118,1 göterime čenli peseltmek göz öňünde tutulýar.

Ýurdumyzda tokaýlary dikeltmek, howa şertleriniň täsirini peseltmek üçin ýerden peýdalanmak usullaryny gowulandyrmak ugrünnda uýgunlaşdyryjy çäreler giňden ornaşdyrylýar. «Gök guşak» umumymilli maksatnamasynyň çäklerinde, suwaryşyň oňyn suw tygşytlaýy usullarynyulanmak arkaly, şäherleriň töwereklerinde ägirt uly

meýdanlary tutýan tokaý zolaklary döredildi. Diňe şu ýylyň dowamynda ýurdumyzda goşmaça 30 million düýp bag nahallaryny ekmek meýilleşdirilýär.

Bu işler uzak geljegi nazarlamak bilen, maksatnamalaýyn esasda we netijeli, şol sanda döwlet-hususy pudak gatnaşyklary esasynda alnyp barlar.

Hormatly foruma gatnaşyjylar!

Häzirki döwrün çynlakaý ekologiýa wehimlerine garşı durmakda halkara tagallaryň birleşdirilmegine we berkidilmegine üýtgewsiz ygrarlylygyny tassyklap, Türkmenistan birnäçe anyk hem-de gaýragoýulmasız başlangyçlary teklip edýär.

Hususan-da, BMG-niň pes uglerodly energetikany ösdürmek boýunça çäreleriň durmuşa geçirilmegine görükdirilen Strategiýasyny işläp taýýarlamaga girişmegi zerur hasaplaýarys. Biziň ikinji teklibimiz BMG-niň howandarlygynda energetikanyň esasy ugurlarynyň biri hökmünde wodorody ösdürmek boýunça halkara «Ýol kartasyny» döretmekden ybaratdyr.

Bu teklipleri öne sürmek bilen, Türkmenistan ýakyn wagtda bilermenleriň dereesinde olary durmuşa geçirimegiň ýollaryny we esasy ugurlaryny ara alyp maslahatlaşmaga taýýardyr.

Biz bu babatda hemmeleri hyzmatdaşlyga çagyryarys.

«Tegelek stola» gatnaşyjylara önde goýlan maksatlara ýetmekde uly üstünlikleri arzuw edýarin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
«Mir» döwletara teleradiokompaniýasynyň
žurnalisti bilen söhbetdeşligi**

**Şu ýyl bellenilýän şanly sene – Garaşsyz, Bitarap
Türkmenistanyň 30 ýylliygy mynasybetli
hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow
«Mir» döwletara teleradiokompaniýasynyň
žurnalistiniň sowallaryna jogap berdi**

(2021-nji ýylyň 1-nji iýuny)

**Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow
«Mir» döwletara teleradiokompaniýasynyň žurnalistiniň
Türkmenistanyň amala aşyrýan içeri we daşary syýasatynyň möhüm ugurlary
baradaky sowallaryna jogap berdi.**

– **Hormatly jenap Prezident! Biziň bilen söhbetdeş bolmaga razylyk be-rendigiňiz üçin Size hoşallyk bildirmäge rugsat ediň! Siziň pikiriňizce, Garaşszlyk türkmen halky üçin nämäni aňladýar?**

– Sizi myhmansöyer Türkmenistanda görýändigime şatdyryny. Garaşszlygyň ähmiýeti barada aýdylanda, oňa soňky bir asyra golaý döwrüň içinde ýurdumyzyň taryhy ösüşi nukdaýnazaryndan garamagy teklip edýärin. Şu pikirden ugur almak bilen, men Türkmenistanyň öz Garaşszlygyna eýe bolmagynyň onuň gadymy taryhynyň dowamat bolandygyna ynanýaryn.

Türkmenler, aslynda, döwlet guruju halkdyr. Olar irki orta asyr döwründen başlap, birnäçe ýüzýyllyklaryň dowamynda Merkezi we Günorta Aziýada, Ýakyn hem-de Orta Gündogarda birnäçe döwletleri döredip, olary kemala getirdiler. Mu-nuň şeýledigine köp sanly maglumatlar we resminamalar şaýatlyk edýär. Şonuň

üçin men 1991-nji ýyl şanly ýyllaryň biri diýilse, dogry bolar diýip pikir edýärin. Çünkü şol ýyldan başlap, türkmen halky garaşsyz ösüşiniň ýoluna gaýdyp geldi. Bi-zin halkymyz gaýtadan içerkى daýanç sütünine eýe bolup, döwlet Garaşszlygynyň şertlerinde öz durmuşynyň many-mazmunyna we taryhy geljegine göz ýetirdi.

Biz, hakykatdan-da, öz döwletimiziň durmuşy, geljekki nesilleriň ykbaly we geljegi üçin jogapkärçiligimiziň örän uludygyny duýduk. Bu ýagdaý bolsa, me-niň pikirimče, Türkmenistanyň köp milletli halkynyň iň gowy häsiýetlerini – wa-tansöýüjilik, öz mertebesini saklamak, zähmetsöýerlik, ynsanperwerlik, ata-baba-larymyzy hatyralamak, hoşniýetlilik, kömek goluny uzatmak häsiýetlerini açyp görkezdi. Bularyň hemmesi bize Garaşszlyga eýe bolan döwrümüzde ilkinji ýyl-lary diňe kynçylyksyz geçmäge däl-de, eýsem, durnukly syýasy, ykdysady we durmuş tayıdan ösmäge ýardam etdi.

Biziň Konstitusiýamyzda nygtalyşy ýaly, demokratik, hukuk we dünýewi döwlet bolmak bilen, Türkmenistan öz hukuk ulgamyny ösdürmäge, hususan-da, kanunçylyk esaslaryny kämilleşdirmäge uly üns berýär.

Biz döwlet häkimiýetiniň aýdyň hem-de netijeli düzümni gurduk diýip ynamly aýdyp bilerin, onuň esasy şahalary – kanunçykaryjy, ýerine ýetiriji we kazyýet häkimiýetleri bolup, olar sazlaşykly hereket edýärler hem-de biri-biriniň üstüni ýe-tirýärler.

Garaşszlyk ýyllarynda Türkmenistanyň ykdysadyýetini ösdürmäge, onuň dünýäniň ykdysady giňişligine goşulyşmagyna gönükdirilen maksatnamalar amala aşyryldy. Bu gün biz ýurdumyza täze senagat düzümne esaslanan jemgyé-ti döretmegiň ýoly bilen öne barýarys. Şonuň bilen birlikde, milli ykdysadyýe-tiň energetika, ulag, aragatnaşyk, obasenagat toplumy, maliye–bank ulgamy ýaly, beýleki strategik ugurlaryny hem ösdürýäris.

Döwletiň kuwwatly durmuş syýasaty biziň ösüş ýolumyzyň tapawutly aýratyn-lygyna öwrüldi. Döwlet býujetiniň serişdeleriniň 70 göteriminden gowragy durmuş hajatlaryna, adamlaryň ýasaýyş derejesini ýokarlandyrmagá gönükdirilýär. Täze ýasaýyş jaýlary, mekdepler we çagalar baglary, saglygy goraýyş desgalary giň gerim bilen gurulyar. Gurluşyk pudagyna jemi 38 milliard amerikan dollaryn-dan gowrak maýa goýuldy.

Ýurdumyzda her ýyl zähmet haklarynyň , pensiýalaryň , döwlet kömek pularynyň , talyp haklarynyň möçberi 10 göterim ýokarlandyrylyar.

Ykdysadyýetiň strategik pudagy – ýangyç-energetika toplumy düýpli özgerdi. Türkmenistandan Hytaýa, Eýrana gaz geçirijiler çekildi. Türkmenistan – Owygystan – Pakistan – Hindistan gaz geçirijisiniň gurluşygy güýçli depgin bilen dowam edýär. Energiýa çig malyndan başga Türkmenistan halkara bazarlara ekologiya taýdan arassa benzini we dizel ýangyjyny, motor ýaglaryny, suwuklandyrylan gazy hem-de beýleki ýangyç-çalgy serişdelerini, elektrik energiýasyny ugradýar.

Ýurdumyzda kuwwatly dokma senagaty döredildi, onuň önumleri dünýä bazarlarynda üstünlikli bäsleşýär. Azyk howpsuzlygy gazanyldy. Okgunly ylmy-tehnologik ösüş üçin şertler döredildi. Ýeriň ilkinji milli emeli hemrasynyň älem giňişligine çykarylmagy bilen, dünýä ölçeglerine laýyklykda, aragatnaşyk-telekommunikasiya ulgamyny ýola goýmak üçin uly mümkünçilikler peýda boldy. Ykdysadyýetiň ähli ulgamlaryny giňden sanylaşdymak işi batly depginde dowam edýär.

Türkmenistan jemi içerki önuminiň ösüş depgini boýunça dünýäniň sazlaşykly ösýän döwletleriniň hataryna girýär. Bütindünýä bankynyň maglumatlaryna görä, Türkmenistan dünýäniň ortaça ösen ýurtlaryndan ýokary girdejili döwletleriň hataryna çykdy.

Garaşszlyk ýyllarynda jemi içerki önumiň möçberi 8,4 esse ýokarlanyp, ýurdumyzyň ykdysadyýetine esasy maýa goýumlarynyň jemi möçberi 209 milliard amerikan dollaryna golaý boldy. Şol serişdeleriň 66,6 göterimi, ýagny 140 milliard amerikan dollaryna golaýy önumçilik pudagyna gönükdirildi.

Dokma pudagy ösüş ýolunda

Garaşszlyk ýyllarynda durmuş we önemçilik maksatly iri desgalaryň 2891-si ulanylmaǵa berildi.

Bu gün ýangyç-energetika toplumyny nazara almanyňda, ýurdumyzyň jemi içerki önuminde döwlete degişli däl pudagyň paýy 70 göterime ýetdi. Dünýäde emele gelen ýaramaz ýagdaýa garamazdan, 2020-nji ýylyň jemleri boýunça biz jemi içerki önumiň ösüsini 5,9 göterim derejede üpjün etdik.

Döwlet syýasatyň ileri tutulýan ugurlarynda ekologiýa we daşky gurşawy goramak, «ýaşyl» ykdysadyýeti ösdürmek mynasyp orny eýeleýär.

Ýurdumyzda howanyň täsirini ýumşatmak üçin tokaýlary dikeltmek we ýerleriň ulanylyşyny gowulandyrma boýunça uýgunlaşdırma çäreleri işjeň ornaşdyrylyar, millionlarça ağaç nahallary ekilýär. Soňky 20 ýylyň içinde Diýarymyzda ağaç nahallarynyň 90 milliondan gowrak düýbi oturdyldy. Şu ýyl bolsa ýurdumyzda olaryň ýene-de 30 milliondan gowragy ekiler.

Garagumuň jümmüşinde ýurdumyzyň welaýatlaryndan şor zeý suw akabalary bilen akyp gelýän suwlary ýygnamak üçin «Altyn asyr» Türkmen kólüni gurmak boýunça iri möçberli taslama amala aşyrylyar. Ilatyň arassa agyz suwy bilen üpjün edilmegine aýratyn üns berilýär.

2017-nji ýylda Aşgabatda Ýapyk binalarda we söweş sungaty boýunça V Aziýa oýunlary geçirildi. Bu waka türkmen sportunyň ýyl ýazgysyna altın harplar bilen ýazyldy.

Döwrebap saglygy goraýyş merkezlerini, enäniň we çaganyň saglygyny goräýyş, anyklaýyş, gaýragoýulmasız lukmançylyk kömegini hem-de öndebarýyj lukmançylyk tehnikalary bilen üpjün edilen beýleki edaralary özünde jemleyän milli saglygy goraýyş ulgamy döwrebaplaşdyryldy.

Biz ähli ýerlerde duzy ýodlaşdymagy, uny demir bilen baýlaşdymagy, ilaty ýokary derejede immunlaşdymagy gazandyk. Diýarymyzda drakunkulýoz, poliomiyelit, gyzylja, gyzamyk we gyzzyrma ýaly keselleriň soňuna çykyldy. Bu gazaňylan netijeler BMG-niň derejesinde ykrar edildi, ýurdumyza degişli halkara sylaglar we güwänamalar ençeme gezek gowşuryldy.

Koronawirus pandemiýasyna garşı göreşmegiň şertlerinde lukmançylyk edaralarynyň netijeli işlemegini tiz wagtda ýola goýmagymyz milli saglygy goraýyş ulgamynyň durnukly we netijeli bolup durýandygyna şaýatlyk edýär. Oňa ilaty

Bahry Hazar – hazynalar mekany

Dünyä mälim taryhy ýadygärliliklerimiz

howply ýokanç kesellerden goramagyň döwlet ulgamynyň ähli beýleki bölmeleri hem taýýar bolup çykdy.

Gazanan üstünliklerimiziň hatarynda men hökmany suratda ylym we bilim ulgamyny hem belläp geçerdim. Häzirki döwürde bu ulgam hakyky ösüslere eýedir. Şeýle hem Garaşszlyk şertlerinde halkyň ruhy taýdan işeň galkynmagynyň, onuň taryhy düşunjeliliginin, Türkmenistanyň köp milletli medeniýetiniň gülläp ösmeginiň mümkün bolandygy aýdyndyr. Türkmenistanyň YUNESKO bilen netijeli hyzmatdaşlygy amala aşyrylýar.

YUNESKO-nyň Bütindünýä mirasynyň sanawyna girizilen «Gadymy Merw», «Köneürgenç» hem-de «Nusaýyň Parfiýa galalary» umumydünýä taryhy-medeni ähmiýetine we gymmatyna eýedir.

Häzir ýurdumyzyň ähli ýasaýjylary etniki gelip çykyşyna garamazdan, özlerini umumy Watanyň aýrylmaz bölegi hökmünde duýýarlar. Biz Türkmenistanyň halkynyň agzybirligine, jemgyétdäki parahatçylyga we ylalaşyga buýsanmaga haklydyrys. Munuň özi bize geljege ynamly garamaga, demokratik özgertmeleri tapgyrlaýyn geçirmeäge, döwlet we jemgyétcilik durmuşyny kämilleşdirmäge, daşarky gatnaşyklary üstünlikli ösdürmäge mümkünçilik berýär. Şuňuň bilen baglylykda,

meniň pikirimçe, örän möhüm bir ýagdaýy nygtamak isleýärin: türkmen döwletligi doňup galan gurluş däldir. Munuň özi biziň döwletimiziň dünýä derejesindäki ösüsleriň häzirki ýagdaýlary hem-de jemgyýetiň anyk islegleri bilen aýakdaş alyp barýan janly, döredijilik işleridir.

Ýakynda, şu ýylyň 28-nji martynda Türkmenistanda Halk Maslahatynyň – türkmen parlamentiniň ýokarky palatasynyň agzalarynyň ilkinji saýlawlary geçirildi. 14-nji aprelde bolsa indi Halk Maslahatyndan we Mejlisden ybarat bolan Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň iki palatasynyň ilkinji bilelikdäki maslahaty geçirildi.

Kanun çykaryjy edaranyň iki palataly düzüme geçirilmegi Türkmenistanyň häzirki zaman taryhynda örän möhüm tapgyrlaýyn wakadır. Bu waka ýurdumyzyň dünýä we milli derejedäki demokratik işleriň binýatlyk ugurlaryna, umumy ykrar edilen ýörelgelere hem-de halkara hukugyň kadalaryna eýermäge pugta ygrarlydygyny görkezdi.

Men Garaşszlyk ýyllarynda Türkmenistanda bolup geçen giň gerimli özgertmelere şáyatlyk edýän diňe kâbir ýagdaýlary mysal getirdim. Umuman, geçen ýola baha berip, Türkmenistan üçin bu ýyllar gurmagyň, halkymyzyň ägirt uly mümkünçiliginı açmagyň, ýurdumyzy geljekde toplumlaýyn ösdürmäge berk madddy we ruhy binýady döretmegiň döwri boldy diýip, ynamly tassyklap bolar.

Şeýle hem şu ýyl, Türkmenistanyň Garaşszlygynyň 30 ýylliygy baýram edilýän ýylynda biziň eziz Diýarymyzyň daşary döwletleriň Baştutanlarynyň gatnaşmagynda Hazarýaka döwletleriň Baştutanlarynyň VI sammiti, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň XV sammiti ýaly möhüm halkara çäreleriň hem-de ýokary derejeli daşary ýurtly myhmanlaryň gatnaşmagynda dürli baýramçylyk çäreleriniň birnäçesiniň geçirilýän ýerine öwrüljekdigini aýtmak isleýärin. Şuňuň bilen baglylykda, biziň şu günler belleýän ýene bir wakamyz – Aşgabadyň döredilmeginiň 140 ýylligý barada aýtman bilmerin.

Biz öz paýtagtymza buýsanýarys. Ol gysga döwrüň içinde tanalmaz derejede özgerdi. Häzir Aşgabat Aziýanyň iň döwrebap, depginli gurulýan şäherleriniň biridir. Ol döwletimiziň okgunly durmuş-ykdysady, innowasiýa taýdan ösüş, ýasaýyş-durmuşyň ähli ulgamlaryna dünýäniň öndebarlyjy tejribesini ornaşdymak ýoly bilen ynamly öne barýandygynyň mynasyp derejede aýdyň nyşany bolup durýar.

Şäher gözümüziniň alnynda ösýär, gözelleşyär, işlemek we dynç almak üçin oňaýly ýere öwrülýär. Paýtagtymzy ösdürmegiň hökmény ileri tutulýan ugurlary ony durmuş düzümleri – mekdepler, çagalar baglary, lukmançylyk merkezleri, sport desgalary bilen üpjün etmekden ybaratdyr. Şeýle hem biz şäheriň ekologiyasyna, daşky gurşawyň goralyp saklanylmagyna, seýilgäh zolaklarynyň, seýilbaglaryň giňeldilmegine möhüm ähmiyet berýäris.

Şäheri ösdürmegiň konsepsiýasy onuň taryhy bölegine aýawly garalmagyny, giň gerimli dikeliş işleriniň geçirilmegini, Aşgabadyň ajaýyp öwüşgininiň saklanylmagyny göz öňünde tutýar.

Ýakynda paýtagtymzyň täze böleginiň düýbüni tutmak dabarası geçirildi. Biz ony «Smart siti» diýip atlandyrýarys.

Şundan ugur alyp, Türkmenistanyň halky Garaşszlygynyň 30 ýylligyny mynasyp derejede bellär.

– Türkmenistan Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşyglynyň assosirlenen agzasy bolup durýar. Siziň ýurduňyz GDA-nyň dürli ugurlardaky işleň hem-de döredijilikli gatnaşyár. Arkalaşygyň çäklerinde Türkmenistanyň hyzmatdaşlygynyň geljegine bolan Siziň garayşyňz nähili we şol hyzmatdaşlyk Arkalaşygyň 30 ýyllygы bellenilýän ýlda haýsy esasy ugurlar boýunça has netijeli ösdürilip bilner?

– Häzir Türkmenistan deňhukuklylyk ýörelgelerinde döwletara gatnaşyklary goldamak bilen, Bitarap ýurt hökmünde içerkى işlere goşulyşmazlyk, özbaşdaklyga hem-de çäk bitewüligine hormat goýmak, köptaraply harby-syýasy šertnamalara we birleşmelere gatnaşmazlyk boýunça borçnamalary öz üstüne alýar.

Şu binýatlyk ýörelgelerden ugur alyp, Türkmenistan GDA assosirlenen agza hökmünde gatnaşyár, GDA-nyň ýurtlary bilen gatnaşyklaryny düýpli taryhy aragatnaşyklaryň, özara bähbitli hyzmatdaşlygynyň, halkara syýasatyň birnäçe meseleleri boýunça garaýşlaryň ýakyn gelmegeni esasynda guraýar hem-de işeň hyzmatdaşlygy dostluk we ynanyşmak ruhunda tüýs ýurekden goldaýar.

Biz Arkalaşygyň düýpli ýörelgeleriniň üýtgewsiz galmagyna ýokary baha berýäris. Şol ýörelgeler hoşniyetlilikdir, hormat goýmakdyr, deň hukuklylykdyr. Şunuň bilen birlikde, dünýädäki üýtgap durýan ýagdaýlar GDA-dan öz wagtynda we deň derejede laýyk jogaby, özara hereketlere täze ugurlary girizmegi talap edýär diýip pikir edýärin. Ilkinji nobatda, munuň özi ykdysady ulgama degişlidir. Hut ykdysady, söwda, maýa goýum hyzmatdaşlygynyň GDA-nyň netijeliliğiniň we üstünliginiň öňbaşçysy bolmalydygyna, biziň ýurtlarymyza öz kuwwatyny doly açmak, dünýä hojalyk gatnaşyklaryna doly derejede goşulyşmak mümkünçiliginı üpjün etmelidigine ynanýaryn. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistan 2019-njy ýlda – GDA başlyklyk edýän döwründe birnäçe başlangyçlar bilen çykyş etdi. Hususan-da, biz GDA gatnaşyjjy döwletleriň strategik ykdysady hyzmatdaşlygy hakynda Jarnamany işläp taýýarlamagy teklip etdik. Şol resminama 2019-njy ýylyň oktyabrynda Aşgabatda döwlet Baştutanlarynyň Geňeşiniň mejlisinde kabul edildi. Bu resminamanyň ýörelgeleri GDA-ny ykdysady taýdan ösdürmegiň 2030-njy ýyla çenli strategiýasynyň esasynda goýuldy.

Arkalaşygyň ýurtlarynyň GDA-nyň hem-de onuň bilen dünýäniň serhetdes sebitleriniň döwletleriniň ykdysady taýdan özara baglanychgynyň durnukly ul-

gamyny döretmäge işjeň gatnaşmaklarynyň , üstünlikli ykdysady hyzmatdaşlygyň aýgytlaýjy şerti hasaplaýarys. Şunda gürrüň energetika düzümlerini, senagat zolaklaryny, Demirgazyk – Günorta hem-de Gündogar – Günbatar ugurlary boýunça ýurtlarymyzy birleşdirýän ulag-üstaşyr ugurlaryny öz içine alýan täze «yk dysady geçelgeleri» döretmek barada barýar.

GDA-nyň Ýewraziáya Ykdysady Bileleşigi hem-de Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasy bilen hyzmatdaşlygy giňeltmegine ýokary derejede bähbitli we geljegi uly ugur hökmünde baha berýäris.

Halkara gün tertibi bilen baglylykda, GDA ýurtlarynyň hyzmatdaşlygynyň geljekde gowy mümkünçilikleriniň bardygyny görýäris. Olar ählumumy we sebit howpsuzlygyny üpjün etmek, halkara terrorçylyga, neše serişdeleriniň ýaýradylmaga hem-de kiberjenaýatçylygy hem öz içine alýan guramaçylykly jenaýatçylyga garşy göreşmek, Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmek ýaly möhüm wezipelerdir.

Medeni-ynsanperwer ulgam GDA-nyň döwletleri we halklary üçin ygtybarly birleşdiriji binýat bolmagynda galýar. Bu ugurda köp işleriň amala aşryrlandygyny hem-de alhyp barylýandygyny kanagatlanma bilen belleýäris, hyzmatdaşlyk yzygiderli ösdürilýär we täze ulgamlary öz içine alýar. İň esasy zat, bu hyzmatdaşlygynyň ýurtlarymyzyň halklary tarapyndan doly goldawa eýe bolýanlygydyr. Emele gelen ýagdaýlarda koronawirus pandemiýasyna garşy çäreleri geçirmek GDA üçin ileri tutulýan wezipeleriň biridir.

Arkalaşygyň ýurtlarynyň umumy çemeleşmeleri we usulyýetleri işläp taýýarlamak üçin ylmy diplomatiýa, lukmançylyk bileşikleri ugry boýunça hyzmatdaşlygyň has netijeli gurallaryny ýola goýmagyny zerur hasaplaýarys. Şunda GDA-nyň Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasy bilen yzygiderli hyzmatdaşlygy möhümdir.

Görşüniz ýaly, Türkmenistan GDA-nyň işleriniň dürlü ugurlarynda özünü işjeň hem-de döredijilikli hyzmatdaş hökmünde görkezýär. Şeýle hem şulary bellemegi möhüm hasaplaýaryn. Elbetde, GDA, ozaly bilen, döwletara birleşikdir. Emma men Arkalaşyga gatnaşyjy ýurtlaryň arasynda ikitaraplaýyn gatnaşyklaryň ösdürilmeginiň köptaraplaýyn aragatnaşyklary has baýlaşdırýandygyna, oňa goşmaça aýdyňlyk we ýokary depgin berýändigine ynanýaryn. Şuňuň bilen baglylykda, biziň Russiya Federasiýasy bilen gatnaşyklarymyzyň strategik hyzmatdaşlyk, hakyky

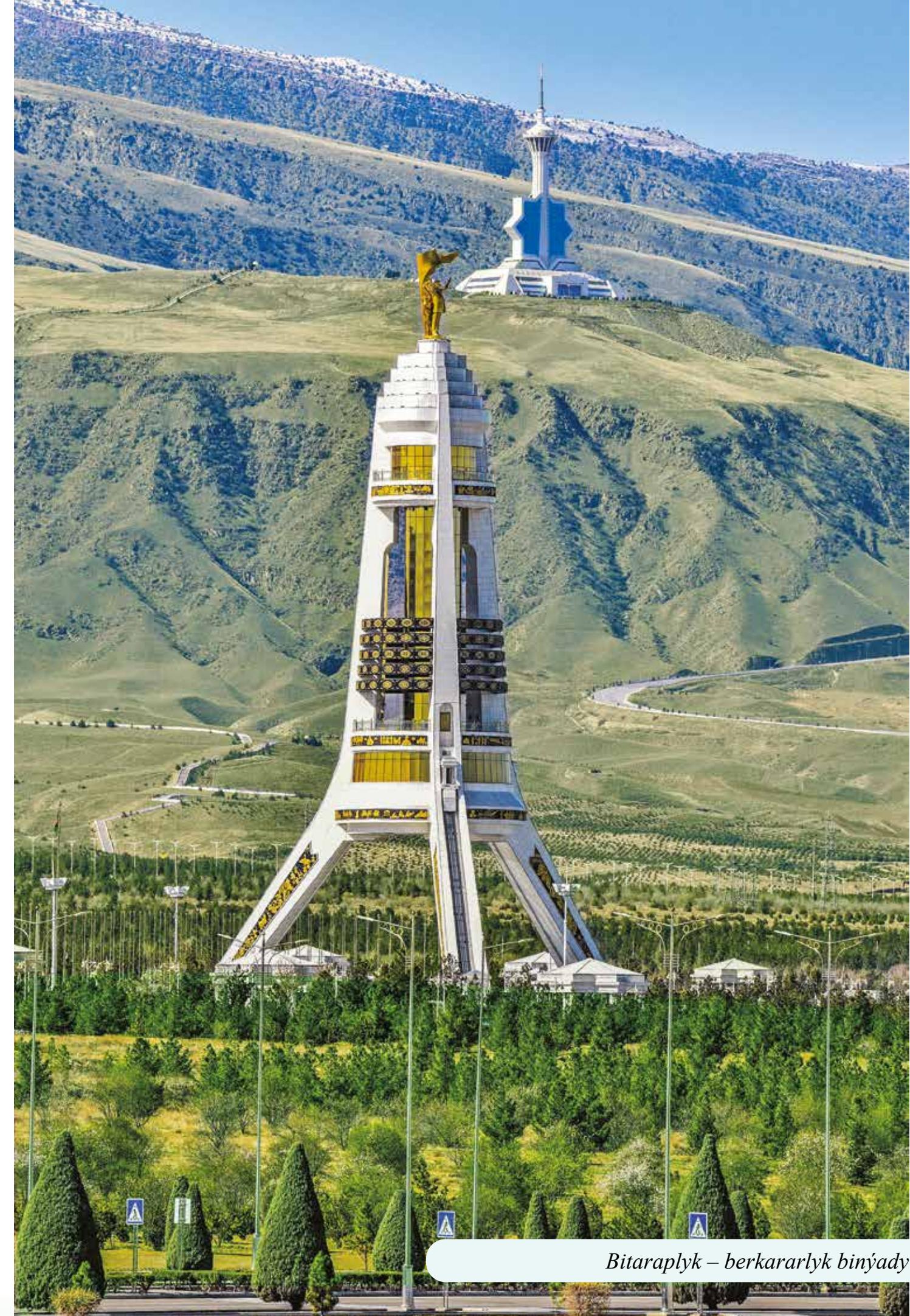

Hünär kämiliigى

hoşniýetli goňsuçylyk, özara hormat goýmak ýörelgeleri esasynda ösdürilýändigi-ni bellemek isleýärin.

Biziň ýurdumyzyň Russiýanyň iri sebitleriniň birnäcesi bilen ýola goýan gatnaşyklary köptaraplaýyn türkmen-rus hyzmatdaşlygynyň aýrylmaz bölegi bolup durýar. Şunda Tatarystan Respublikasy bilen hyzmatdaşlygy aýratyn belläp bilerin. Ýakynda Tatarystanyň Prezidenti Rustam Nurgaliýewiç Minnihanow Türkmenistanda saparda boldy. Biz örän bähbitli, baý many-mazmunly gepleşikleri geçiridik, söwda-ykdysady ulgamda, hususan-da, senagatda, maşyn gurluşygynda, uçar gurluşygynda, ulag-logistika ulgamynda, energetika pudagynda, beýleki ugurlaryň birnäcesi boýunça hyzmatdaşlyk gatnaşyklarynyň uzakmöhletleýin meýilnamalaryny ara alyp maslahatlaşdyk.

Medeni-ynsanperwer, ylym-bilim hyzmatdaşlygyny mundan beýlák-de ösdürmek barada ylalaşyk gazanyldy. Bularyň ählisi Russiá bilen döwletara gatnaşyklarymyzyň binýadyny berkidýär hem-de gaýtalap aýdýaryn, tutuşlygyna GDA-nyň çäklerinde hyzmatdaşlyga oňyn täsirini ýetirýär.

Bitaraplyk – berkarařlyk binýady

Bayram bu gün, toý bu gün!

– Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy şu ýly «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýly» diýip yylan etdi. Siziň bu başlangyç bilen BMG-niň Baş Assambleýasynda çykyş edendigiňiz hem-de onuň biragyzdan goldanylandygy mälimdir. Syýasatçy hökmünde şeýle teklip bilen çykyş etmäge Size näme ylham berdi? «Parahatçylyk we ynanyşmak ýly» diýen düşün-jä garaýşyňz nähili?

– 2021-nji ýly «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýly» diýip yylan etmek baradaky başlangyç halkara ýagdaýa adalatly, anyk seljerme berilmeginiň netijesi boldy.

Häzirki wagtda halkara gatnaşyklaryň çylsyrymly ýagdaýdadygyny bellemek gerek. Bu bolsa, biziň pikirimizce, köp babatda döwletleriň biri-birine ynamynyň derejesiniň, döwletara gatnaşyklarynyň medeniýetiniň hiliniň peselmegi bilen şertlendirilendir. Syýasatçy hem-de döwlet ýolbaçsysy hökmünde, meni biynjalyk edýän zat, şeýle ýagdaýyň aýry-aýry ýurtlaryň arasyndaky oňyn gatnaşyklara diňe bir pâsgelçilik döretmek bilen çäklenmän, biziň hemmämiziň jogapkärçilik çekyän – strategik deňagramlylygy hem-de durnuklylygy saklamak, halkara terrorçylyk,

ählumumy derejede howanyň maýlamagy, bosgunlaryň meselelerini çözmek, azyk howpsuzlygyny üpjün etmek ýaly we birnäçe beýleki köptaraplaýyn wezipeleriň çözülmegini düýpli çylsyrymlaşdyrýandygydyr.

Koronawirus pandemiýasy bilen baglanyşkly ýagdaýa serediň! Beýleki ähli zatlardan başga-da, bu ýokanç halkara gatnaşyklardaky öňden gelýän násazlyklary, ozaly bilen, ynanyşmagyň, syýasy erk-islegiň hem-de bu howpa garşy göreşmek üçin tagallalary birleşdirmäge taýýarlygyň ýeterlik derejede däldigini ýuze çykarды. Şeýle ýagdaýlarda biz dünýä bileleşigi, ozaly bilen bolsa, BMG-niň bar bolan syýasy-diplomatik gurallaryny hem-de meýdançalaryny peýdalanmak arkaly halkara ýagdaýy sagdynlaşdyrmak boýunça öndebarlyjy jogapkärçiligi öz üstüne almaga borçly diýip hasapladyk. Olaryň biri hem «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýlynyň» yylan edilmegidir. Türkmenistan bu başlangyç bilen çykyş edip, oňa nähili anyk many berýändigini aýratyn nygtady.

Biz «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýlyyna» wekilçilikli halkara çäreler toplumy hökmünde garaýarys, olaryň çäklerinde anyk çözgütlər kabul ediler hem-de halkara ýagdaýy sagdynlaşdyrmagyň, halkara hukugy dikeltmegiň hem-de onuň ornuny pugtalandyrmagyň ýollary we usullary işlenip taýýarlanylary. Aşgapatda ýokary derejeli halkara maslahatyň geçirilmegi şolaryň hataryndaky esasy wakalaryň biridir.

Biz BMG-däki hyzmatdaşlarymyzyň bu başlangyjymyz, meýilleşdirilen çärelerle iş ýüzünde ýardam we goldaw berjekdigine ynanýarys hem-de bilelikde oňyn netijeleri gazanyp bileris.

– Siziň ýurduňyz indi 25 ýyl bări hemişelik Bitaraplyk derejesine eýe bolup durýar. Munuň özi Türkmenistana özbaşdak, aýdyň hem-de özbuluşly daşary syýasat ugrunu alyp barmaga mümkünçilik berýär. Siz türkmen Bitaraplygyna, onuň Merkezi Aziýada hem-de goňsy sebitlerde bolup geçýän ýagdaýlaryň barşyna we ugruna ýetirýän täsirine nähili baha berýärsiňiz?

– Türkmen Bitaraplygy, elbetde, sebitde örän möhüm durnuklaşdyryjy ähmiyete eyedir. Bu pikiri Birleşen Milletler Guramasy we BMG-niň agza ýurtlary hem goldaýarlar.

Meniň pikirimce, 2007-nji ýylда edara binasy Aşgabatda ýerleşýän BMG-niň Merkezi Aziýa üçin Önuni alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkeziniň açylmagy

halkara bileleşik tarapyndan şeýle baha berilmeginiň hakyky subutnamalarynyň biridir. Bu ädim Türkmenistana bolan ynamy alamatlandyryp, Merkezi Aziýada durnuklylygy hem-de howpsuzlygy saklamakda we pugtalandyrmakda ýurdumyzyň eýeleýän oňyn ornunyň ykrar edilýändiginiň güwänaması boldy. Şol bir wagtda, munuň özi Öňüni alyş diplomatiýasynyň gapma-garşylyklary duýdurmagyň, olary parahatçylyk, syýasy-diplomatik ugra gönükdirmegiň netijeli guraly hökmünde tassyknaması boldy. Şunda Türkmenistanyň Bitaraplygy sebitdäki ýagdaýlaryň oňyn häsiýete eýe bolmagynyň tebigy, döwrün talap edýän şerti, BMG-niň hem-de Ýer ýüzüniň bu böleginde pugta parahatçylyga we durnuklylyga, ösüş maksatlaryna ýetmegin tarapdarlary bolup duran ähli sagdyn güýçleri goldap, çykyş edýär diýip bolar. Soňa görä-de, BMG-niň Türkmenistanyň Bitaraplygyň parahatçylyk döredijilik kuwwatyndan peýdalanmaga gönükdirilen başlangyçlaryny üýtgewsiz we yzygiderli goldaýandygy öz-özünden düşnüklidir.

Türkmenistanyň teklibi boýunça BMG-niň çäklerinde döredilen Bitaraplygyň dostlary topary möhüm görkeziji boldy. Bu topara dünýäniň 20-den gowrak döwleti goşuldy.

Şeýle hem biziň ýurdumyzyň başlangyjy boýunça mundan birnäçe ýyl ozal dünýäniň syýasy senenamasynda täze senäniň – Halkara Bitaraplyk gününiň peýda bolandygyny bellemek gerek. Bu sene her ýyl 12-nji dekabrda bellenilýär.

Getirilen mysallar Türkmenistanyň Bitaraplygynyň häzirki wagtda diňe bir sebit däl, eýsem, halkara syýasatyň BMG-niň parahatçylygy, durnuklylygy we howpsuzlygy saklamagyň hem-de pugtalandyrmagyň uzak möhletli gün tertibiniň şerti bolandygyna şayatlyk edýär.

Ykdysady ugur Bitarap Türkmenistanyň oňyn täsiriniň möhüm meselesi bolup durýar. Biz bu ulgamda halkara gatnaşyklary hiç haçan syýasylaşdyrmaýarys. Ykdysady we täjirçilik esaslandyrmalary, özara bähbitlilik, deňhukuklylyk hem-de taraplaryň bähbitlerini nazara almak biziň üçin esasy görkezijilerdir.

Bu ýörelgeler bize sebitde hem-de onuň çäginden daşarda – energetikada, ulagda, aragatnaşyk we kommunikasiýalar ulgamynda möhüm ähmiýetli halkara taslamalaryny başyny başlamaga, durmuşa geçirmäge mümkünçilik berýär. Hakykatta, olar ýagdaýy durnuklaşdyrmaga, birek-birege ýokary derejede düşünişmäge, ynanyşmaga hem-de gatnaşyjy döwletleriň arasynda anyklyga we aýanlyga hyz-

mat edýär. Şeýlelikde, Bitaraplyk ykdysady taýdan goşulyşmagyň, uzak möhletli sówda, maýa goýum, önumçilik gatnaşyklaryny ýola goýmagyň netijeli guraly bolup durýar. Şonuň netijesinde, munuň özi gapma-garşylykly ýagdaýlary azaltmaga alyp barýar.

Geçen ýyl Türkmenistan, dünýä bileleşigi bilen bilelikde, özuniň Bitaraplygynyň 25 ýyllygyny belledi. Bu ýubileyé bagışlanan halkara maslahata onlaýn görnüşde iri halkara guramalaryň ýolbaşçylary, döwletleriň we hökümetleriň Baştutanlary, belli syýasatçylar, diplomatlar, jemgyýetçilik işgärleri, alymlar gatnaş-

dylar. Olar öz çykyşlarynda Türkmenistanyň Bitaraplyk syýasatyňa ýokary baha berdiler, ony goldaýandyklaryny we tutuş dünýä üçin ähmiyetlidigini bellediler.

Munuň özi türkmen halkynyň bähbitlerine parahatçylygy, hoşniýetli goňşuçylygy, hyzmatdaşlygy, ösüşi üpjün etmek hem-de pugtalandyrmak maksadynda bize seçip alan daşary syýasy ugrumyzy mundan beýlæk-de berk, jogapkärlı durmuşa geçirmäge ruhlandyrýar, uly kuwwat berýär.

Pursatdan peýdalanyп, «Mir» döwletara teleradiokompaniýasynyň şu maslahaty giňden beýan edendigi üçin size minnetdarlyk bildirýärin.

Türkmenistan sagdynlygyň mekany

Saglyk ulgamynda kämil tehnologiyalar

– Ählumumy wehimler baradaky söhbedimizi dowam edeliň. Iki ýyldan bări adamzat ählumumy täze howp – COVID-19 pandemiýasy bilen ýüzbe-ýüz boldy. Hormatly jenap Prezident, Size nädip Türkmenistanyň halkyny bu betbagtçylykdan gorap saklamak başartdy? Sebäbi Siziň ýurduňzyň çäklerinde şu güne čenli COVID-19 keseliniň ýekeje ýagdaýy hem ýuze çykarylmadı.

– Biz COVID-19 howpunyň ýuze çykmagynyň ilkinji günlerinden koronawirusa garşy göreşmek boýunça bitewi milli strategiýany taýýarladyk. Bu strategiýada guramaçylyk, hukuk, maliye, ykdysady, sanitär-epidemiologiá, lukmançylyk, karrantin häsiýetli çäreleriň toplumy göz öňünde tutulýar.

Bu ugurdaky tutuş işe ýolbaşçylyk etmek üçin Howply ýokanç kesellere garşy göreşmek boýunça Hökümet topary döredildi. Onuň düzümine Hökümet agzalary, ministrlikleriň, pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň, ýerli ýerine ýetiriji häkimiýet edaralarynyň ýolbaşçylary girdiler.

Pudagara utgaşdyryşyň guraly hökmünde dessin ştab döredildi. Onuň işine saglygy goraýyş, ulag, sówda, maliye ulgamlaryna jogap berýän döwlet düzümleriniň, şeýle hem hukuk goraýy edaralaryň wekilleri çekildi.

Bu utgaşdyryjy düzümler, kanunçylyga laýyklykda, degişli ygtyýarlyklara eýe boldy we olaryň ähli hereketleri Hökümet toparynyň mejlislerinde kabul edilýän teswirnamalaryň hem-de meýilnamalaryň esasynda amala aşyrylýar.

COVID-19-yň dörän pursadyndan başlap, biziň ilkinji kabul eden çärelerimiziň hatarynda serhet, migrasiýa we gümrük ýagdaýyny tapgyrlaýyn pugtalandyrandygymyzy görkezmek bolar. Şol bir wagtyň özünde, dörän ýagdaý sebäpli Türkmenistanyň daşary ýurtlar bilen howa gatnawlaryna çäklendirmeler girizildi.

Daşary ýrtlardan Türkmenistana gelýän ähli adamlar babatda Saglygy goraýyş we derman senagaty ministrliginiň degişli edaralary tarapyndan test we karan-tin-düzgün çäreleri geçirilýär.

Biz saglygy goraýyş edaralarynyň işinde Öňuni alyş çärelerine aýratyn üns berdič. Ähli edaralarda, kärhanalarda, okuw mekdeplerinde, mekdebe čenli çagalar edaralarynda raýatlaryň gyzgynyna gözegçilik etmek üpjün edildi, şahsy arassagylygyň berk düzgünleri girizildi. Mundan başga-da, sówda merkezlerinde, bazarlarda, okuw mekdeplerinde, jemgyýetçilik ulagynda zyýansyzlandyrmač boýunça işler yzygiderli alnyp barylýar.

Şeýle hem biz ösümlikleriň, haýwanlaryň, gelip çykyşy boýunça ösümlik hemde haýwanat dünýäsi bilen bagly öňümleriň getirilmegi arkaly dürli keselleriň ýurдумызыň çägine aralaşmagyna garşy howpsuzlygyň degişli derejesini üpjün etmäge mümkünçilik berýän fitosanitariýa we weterinariýa gözegçilik ulgamyny güýçlendirmek boýunça çäreleri gördük.

Döwlet serhedi arkaly gözegçilik-geçiriş nokatlarynyň ählisinde Oba hojalyk we daşky gursawy goramak ministrliginiň, beýleki degişli döwlet edaralarynyň hünärmenleriniň toparlary işleyär.

Türkmenistan koronawirus pandemiýasy zerarly ýuze çykan ýagdaýyň örän çylşyrymlydygyny nazara alyp, şunuň bilen birlikde, şu şertlerde döwletleriň arasyndaky sówda we ykdysady gatnaşyklaryň durnuklylygyny, ulag gatnawlarynyň işini üpjün etmegiň zerurdygyna doly düşünýär.

Ynsan saglygy – ýurduň baylygy

Hyzmatdaşlarymız, ilkini nobatda, goňşy döwletler bilen ysnyşykly gatnaşyklary saklamak arkaly Türkmenistan şol hyzmatdaşlygyň ygtybarly bolmagynyň hem-de Ýewraziýa yklymynda özara haryt getirilmeginiň we üstaşyr gatnawlaryň berk ulgamynyň saklanyp galmagynyň üstünde işleýär.

Türkmenistanyň hem-de onuň goňşy döwletleriniň sazlaşykly we utgaşykly ädimleri netijesinde, häzir Gündogar – Günbatar we Demirgazyk – Günorta ugurlary boýunça ulag geçelgeleriniň kadaly işlemegi üpjün edildi. Ähli serhet-geçiriş nokatlarynda zyýansyzlandyryş hem-de dezinfeksiýa-fumigasiýa desgalary guruldy. Olar dünyä ölçeglerine gabat gelýär. Taraplaryň ylalaşyklary boýunça şeýle terminallar goňşy ýurtlaryň çägïnde döredilýär.

Koronawirusa garşıy göstermekde wagyz-nesihat işleri möhüm orun eýeleýär. Onuň esasy maksady ilatyň täze ýokanç keseline doly düşünmegini üpjün etmekden ybaratdýr.

Häzirki wagtda ýurdumyzda 14 ýokanja garşıy hökmény suratda sanjym geçirilýär. Şonuň bilen birlikde, türkmen alymlarynyň howply ýokanç keselleriň öňünü

almak ulgamyndaky köpýlliyk barlaglarynyň netijeleri, olary bejermegiň önde-baryjy usullary, däp bolan halk serişdeleri, dermanlyk otlar we ösümlikler ulanylýar. Munuň özi köp babatda adamyň bedeniniň howply kesellerden goranmak ukybyny güýçlendirmäge ýardam edýär.

Türkmenistan Russiýanyň Sputnik-V, EPIWAKKorona waksinalaryny belli-ge alan ýurtlaryň ilkinji onlugunda mynasyp orun eýeledi. Häzirki wagtda olar töwekgelçilik toparyna girýän adamlaryň zerurlyklary üçin ähli ýerlerde üstünlikli ulanylýar. Ýokanç keselleriň öňünü almak boýunça işler dowam edýär. Täze karantin merkezleriniň gurluşygy amala aşyrylýar, aýry-aýry saglygy goraýyş edaralary ýiti ýokançlarda duş gelýän ýagdaýlara sezewar bolan adamlary saklamak üçin üýtgedilýär.

Şol bir wagtyň özünde ýurdumyzda häzirki wagtda ilatyň ählumumy dispan-serizasiýasy geçirilýär, adamlaryň immun derejesini ýokarlandyrmaq boýunça netijeli çäreler görülyär.

Ine, ýerine ýetirilen şeýle işleriň netijesinde, entek bizde bu keseliň ýuze çykan ýagdaýlary anyklanylmady.

– Hormatly jenap Prezident! Türkmenistan «Mir» teleradiokompaniýasy bilen işjeň hyzmatdaşlyk edýär. Men şeýle ysnyşykly hyzmatdaşlyk gatnaşyklary üçin aýratyn hoşallyk bildirmek isleyärin. Siziň «Mir» teleradiokompaniýasynyň tomaşaçylaryna, radiodiňleýjilerine nähili arzuwlarynyz bar?

– Dünýäniň köp ýurtlarynda, şol sanda GDA-nyň çäklerinden daşarda sany on-larça million bolan siziň tomaşaçylarynyza, däp bolşy ýaly, parahatçylyk, abadan-çylyk, berk jan saglyk, olara we olaryň ýakynlaryna ertirki güne bolan berk ynam arzuw edýärin! Goý, ol köp oňat we ýakymly täzelikleri getirsin!

– Hormatly jenap Prezident! Size söhbetdeşlik üçin hoşallyk bildirmäge rugsat ediň !

– Şu söhbetdeşlik we Siziň işiňiz üçin minnetdarlyk bildirýärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň ylym
we tehnologiyalar boýunça
ikinji sammitinde eden**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 16-njy iýuny)

*Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň
hormatly jenap Baş sekretary doktor
Ýusuf Bin Ahmad al-Usaýmin!
Hormatly döwlet we hökümet baştutanlary!
Hanymlar we jenaplar!*

Ilki bilen, Onuň Alyhezreti Baş sekretara ýokary derejedäki şu duşuşygy gurandygy üçin minnetdarlyk bildirýärin. Bu duşuşykda garalýan mesele maglumat tehnologiýalarynyň görlüp-eşidilmedik derejede ösen we adamzat üçin düýpli ähmiýeti bolan ugurlarynda bilelikdäki ylmy işleri talap edýän häzirki döwründe örän möhüm bolup durýar.

Dünýä ylmyna we medeni ösüşine bahasyna ýetip bolmajak taryhy goşant goşan yslam dünýäsi häzirki döwürde ykdysady ösüşiň innowasion hem-de ýokary tehnologiýaly nusgalaryna durnukly geçmek üçin raýdaş çemeleşmeleri talap edýän ýonekeý bolmadık döwri başdan geçirýär. Munuň üçin bizde ähli zerur zatlar: adam mümkünçılıgi, baý tebigy serişdeler, ep-esli maliye mümkünçilikleri, amatly fiziki-geografik şertler bar.

Häzirki döwürde biziň guramamyz sanalyp geçen bu mümkünçilikleri netijeli we rejeli ulanmak, musliman ymmatynyň ähli agzalary üçin hakyky peýda gazaňmak maksady bilen, eýýäm ençeme möhüm ädimleri ätdi. Biz 2017-nji ýylyň sentýabrynda ylym we tehnologiýalar boýunça ýokary derejedäki birinji duşuşygy geçirdik. Guramanyň 2005 – 2015-nji ýyllarda bu ugurda hereketleriniň onýyllyk maksatnamasyny amala aşyrmakda belli bir netijeleri gazandyk. Bu netijeler 2026-njy ýyla çenli ikinji maksatnamalaýyn resminamada täze wezipeleri hem-de uzak möhletli maksatlary kesgitlemek üçin esas bolup hyzmat etdi.

Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistan häzirki döwürde ýokarda görkezilen maksatnamada ileri tutulýan wezipeleri durmuşa geçirmekde gazanylan üstünliklere hem-de Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň Ylym we tehnologiýalar ulgamyn-da hyzmatdaşlyk boýunça hemişelik komitetiniň bu ugurda alyp barýan işlerine ýokary baha berýär.

Şunuň bilen birlikde, Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň agzalary bolan ähli döwletler üçin hakyky netijeleri berer ýaly, bu hyzmatdaşlygyň ileri tutulýan ugurlaryny bellemek isleýärin.

Birinjiden, düýpli ylmy ösdürmek, netijeli ylmy çözgütleri bilelikde gözlemek, örän möhüm bolan barlag işleriniň netijelerini, aýratyn-da, lukmançylyk we sagly-

Türkmenistan – dillerde dessan

gy goraýyş babatda alyşmak üçin usullary döretmek boýunça gatnaşyklary ýola goýmaly.

Türkmen tarapynyň bu başlangyjy biziň guramamyzyň ylym, tehnologiyalar we ylmy merkezleri döretmäge degişli innowasiýalar boýunça 2026-njy ýyla çenli Gün tertibiniň ileri tutulýan ugurlarynyň biri hökmünde kesgitlenildi. Bu ýerde gür-rüň, hususan-da, yslam dünýäsiniň umumy ylmy-tehnologik kuwwatyny döretmek üçin Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň ylmy-barlaglar merkezleriniň ulgamyny emele getirmek barada barýar. Şonuň esasynda biziň ýurtlarymyzyň alymlar birleşiginiň içinde maglumatlary çalt hem-de utgaşdyryp alyşmak wezipesi durýar.

Ikinjiden, biz Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň giňişliginde suw, azyk we ekologiýa howpsuzlygynyň ýeke-täk konsepsiýasyny ýa-da esasy kadalaryny emele getirmek boýunça işleri güýçlendirmegi teklip edýär. Bu barada 2026-njy ýyla çenli ylmy-tehniki hyzmatdaşlyk maksatnamasynda anyk aýdylýar. Bu ileri tutulýan ugurda aýratyn konseptual resminamalaryň ýokdugy bize suw serişdeleri, möhüm azyk harytlary bilen barabar üpjünçilik hem-de şol bir wagtda howanyň üýtgemeginiň we ekologiýa heläkçiliginiň ýaramaz netijelerini ýeňip geçmek boýunça bar bolan çylşyrymly soraglary yzygiderli esasda çözäge mümkünçilik bermeýär.

Türkmenistan häzirki ekologiýa howplaryna garşı halkara tagallalary birleşdirmäge we pugtalandyrmaga berk ygrarlydygyny tassyklamak bilen, ençeme anyk,

gaýragoýulmasyz işleri teklip edýär. Hususan-da, Türkmenistan pes uglerodly energetikany ösdürmek boýunça çäreleri amala aşyrmagá, şeýle hem Birleşen Milletler Guramasynyň howandarlygynda energetika ulgamynda ileri tutulýan ugurlaryň biri hökmünde wodorody ösdürmekde «Ýol kartasyny» döretmäge gönükdirilen ählumumy strategiýany işläp taýýarlamaga girişmegiň zerurdygyny beýan etdi.

Yslam dünýäsiniň şu ugurdaky halkara başlangyçlaryny durmuşa geçirmekde raýdaşlygynyň 2030-njy ýyla çenli durnukly ösusň babatda Ählumumy gün tertibinde bellenen maksatlara ýetmekde biziň birleşigimiziň her bir agzasyna ýardam bermäge gönükdirilmelidigine ynanýarys.

Üçünjiden, biz «uly maglumatlar» ulgamyny we howpsuz sanly ykdysadyýetiň bilelikdäki gurluşyny döretmek boýunça ozal kesgitlenen wezipeleriň ähmiýetini bellemek bilen, şu maksatlara ýetmekde üstünlikli işimizi üpjün edýän iki sany aýrylmaz meseläni aýratyn nygtäýarys. Anyk aýdylanda, olar aýry-aýry ýrtlarda, uly sebitlerde ygtybarly fiziki üpjünçilik ulgamlaryny döretmek hem-de sebitara derejede musulman ýurtlarynyň üpjünçilik ulgamlarynyň goşulyşmagydyr. Şeýle hem Ylym we tehnologiyalar ulgamynda hyzmatdaşlyk boýunça hemişelik komitetiň teklip eden Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasyna gatnaşyán ýrtlaryň çäklerinde ýokary öndürjilikli kompýuter merkezleriniň binýadynda maglumatlaryň bitewi sanawlarynyň nusgalaryny döretmekdir.

Ylym ojagynda

Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistan şeýle merkezleri ýerleşdirmek we olaryň işlemegi üçin milli şartlerini peýdalanmak boýunça mümkünçiliklere garamaga taýýardyr.

Hormatly duşuşyga gatnaşyjylar!

Şu duşuşyk biziň döwletlerimiziň ösüşiniň we öňe gitmeginiň bähbidine musulman dünýäsiniň agzybirligini berkitmekde ähmiyetli ädim bolup durýar.

Men pursatdan peýdalanyp, siziň ähliňize berk jan saglyk, biziň ýurtlarymyzyň halklaryna bolsa parahatçylyk, abadançylyk we gülläp ösüş arzuw edýärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Merkezi Aziýanyň döwlet
Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygyndaky**

ÇYKYŞY

(Awaza, 2021-nji ýylyň 6-njy awgusty)

Siziň Alyhezretleriňiz!

Hormatly döwlet Baştutanlary:

Gazagystan Respublikasynyň Prezidenti

Kasym-Žomart Kemelewiç Tokayew,

Gyrgyz Respublikasynyň Prezidenti

Sadyr Nurgožoýewiç Žaparov,

Täjigistan Respublikasynyň Prezidenti

Emomali Şaripoviç Rahmon,

Özbegistan Respublikasynyň Prezidenti

Şawkat Miromonoviç Mirziýóew!

Sizi Türkmenistanda mähirli mübareklemäge, sebiti ösdürmegiň möhüm meseleleri boýunça çözgütleri ara alyp maslahatlaşmak we kabul etmek üçin ýurdumya sapar bilen gelmek baradaky çakylygy kabul edendigiňiz üçin minnetdarlyk bildirmäge rugsat ediň!

Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygynyň çäklerinde geçirilen ozalky mejlisler syýasy gatnaşyklaryň bu görünüşiniň degerlidigini, peýdalydygyny we ýokary netijelidigini aýdyň görkezdi. Ol birek-biregi tanamaga hem-de oňat düşünişmäge mümkünçilik berýär, sebit hyzmatdaşlygynyň barşy hem-de ugry barada umumy düşünjäni kemala getirmäge ýardam edýär, Merkezi Aziýada bolup geçýän ýagdaýlara öz wagtynda we çeýe täsir etmäge mümkünçilik berýär, hyzmatdaşlaryň bähbitlerini nazara almak bilen, ileri tutulýan milli ugurlary gurmaga ýardam edýär.

Biz şu günü duşuşygyny sebit hyzmatdaşlygyny has-da pugtalandyrmagy ugur edinip, bu babatda has işjeň, salglyly ädimler üçin şertleri üpjün etjekdigine, Merkezi Aziýa sebitiniň kontinental we global işlere netijeli gatnaşmagynyň kuwwatly şerline öwrüljekdigine umyt edýäris.

Biziň halklarymyz Garaşsyzlyk ýyllarynda öz döwletliliginı gorap saklamagy we berkitmegi, olary ösdürmegiň başlangyç tapgyrlarynda kynçylyklary ýeňip geçmegi başardylar.

Bu gün Gazagystan Respublikasy, Gyrgyz Respublikasy, Täjigistan Respublikasy, Türkmenistan hem-de Özbegistan Respublikasy dünýäde bolup geçýän çylşyrymlı ýagdaýlara garamazdan, ykdysady ösüşiň durnukly görkezijilerini gazanyp, binýatlyk durmuş maksatnamalaryny ýerine ýetirýärler. Biziň ýurtlarymyzyň jogapkärlı, parahatçylyk söýüjilikli daşary syýasaty olara halkara giňişliginde abraý getirdi.

Biz öz gatnaşyklarymyzda hoşniyetli goňsuçylygyň, birek-biregi hormatlama-
gyň, doganlygyň taryhy köklerine hem-de halklarymyzyň medeni – siwilizasiýa
ýakynlygyna daýanýarys. Bu mäkäm binýat bize geljege ynamly garamaga, dürli
ugurlar boýunça hyzmatdaşlygyň giň gerimli, uzakmöhletleýin we durmuşa ukyplı
meýilnamalaryny düzmäge mümkünçilik berýär.

***Hormatly döwlet Baştutanlary we
wekiliýetleriň agzalary!***

Şu gün biz Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşy-
gynyň nobatdaky mejlisini geçirýäris. Munuň özi şeýle görnüşdäki duşuşygyň örän
wajypdygyny, baş döwletiň ählisiniň Baştutanlarynyň goldawyndan peýdalanýan-
dygyny görkezip, bize Merkezi Aziýa sebitini ösdürmek baradaky esasy meseleleri
ynanyşmaga we işewür ýagdaýda ara alyp maslahatlaşmaga mümkünçilik döredýär.

Mälim bolşy ýaly, birnäçe ýyl mundan ozal Merkezi Aziýanyň döwlet
Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşyklaryny geçirimek pikirini ara alyp maslahat-

laşyp, biz ýokary döwlet derejedäki syýasy gepleşikleriň bu görnüşiniň Merkezi
Aziýada döredijilikli işleri kemala getirmek üçin hemişelik hereket edýän meýdan-
ça öwrüljekdiginden ugur aldyk. Gürrüň biziň sebitimiziň durmuşynyň has möhüm
meseleleri boýunça bilelikdäki özara kabul ederlikli çözgütleri işläp taýýarlamak
we kabul etmek barada barýar. Bu bolsa Merkezi Aziýa sebitiniň durnuklylygyny
we yzygiderli ösüşini, bu ýerde ýasaýan halklaryň abadançylygyny we rowaçlygyny
üpjün etmek maksady bilen, ýurtlarymyzyň bäştaraplaýyn gatnaşyklarynyň syýasy,
yk dysady, durmuş hem-de beýleki ulgamlaryna degişlidir. Şuňuň bilen baglylyk-
da, 2018-nji ýylyň martynda Nur-Sultan şäherinde we 2019-njy ýylyň noýabrynda
Daşkentde geçirilen konsultatiw duşuşyklaryň netijeleriniň biziň döwletlerimiziň
sazlaşyklı we netijeli işleriniň oňyn mysaly bolandygyny bellemek isleyärin. Bu
forumlaryň netijeleri hazır Merkezi Aziýa döwletleriniň arasynda syýasy-diploma-
tik gatnaşyklary işjeňleşdirmekde, bilelikdäki ykdysady taslamalary durmuşa ge-
çirmekde, biziň halklarymyzyň arasyndaky ynsanperwer gatnaşyklary giňeltmek-
de öz beýanyny tapýar.

Ýurtlarymyzyň Hökümetlerine ýokarda agzalan duşuşyklaryň netijeleri boýun-
ça kabul edilen resminamalaryň mazmunyna çuňňur seljerme geçirmegi, Merkezi
Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň garamagyna orta möhletli döwre niyetlenen, ozal
gazanylan ylalaşyklary ýerine ýetirmek boýunça «Ýol kartasyny» işläp taýýarla-
magy tabşyrmagy teklip edýärin. Bu resminamanyň taslamasy boýunça deslapky
işler eýýäm başlandy. Bize mümkün olan in gysga wagtda ony jemlemek hem-de
biziň bilelikdäki işlerimiziň ileri tutulýan ugurlary kesgitleniljek «Ýol kartasyny»
kabul etmek zerurdyr.

Merkezi Aziýa döwletleriniň ykdysadyýetiniň esasy düzüm bölegi energetika
bolup durýar. Biziň ählimiz düýpli maksadymyzda bu ulgamda hyzmatdaşlygyň
dürüli ugurlary hem-de geljegi babatda garaýylarda bir pikirdediris. Türkmenistanyň
bu başlangyç bilen çykyş etmeginde, ykdysady ösüşiň möhüm ýagdaýy hökmünde
energiýa serişdeleriniň iberilişiniň ygtybarlylygy we durnuklylygy barada Birleşen
Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň Kararnamalaryny sebitiň ýurtlarynyň
birnäçe gezek we biragyzdan goldamagy munuň subutnamasy boldy.

BMG-niň resminamalaryna esaslanyp, biz Merkezi Aziýada sebitiň içinde ener-
giýa geçirijilere bolan islegleri kanagatlandyrmak bilen birlikde, halkara üstaşyr
geçelgeler arkaly dünýä bazarlaryna çykarmaga gönükdirilen howpsuz, durnukly
energetika hyzmatdaşlygy üçin oňaýly syýasy-hukuk we ykdysady şertleri döret-
mek ugrundaky ýol bilen barýarys.

Biziň sebitimiziň ägirt uly tebigy-çig mal serişdeleriniň bardygyny hem-de onuň geografiýa taýdan ýerleşişiniň artykmaçlyklaryny göz öňünde tutup, häzirki wagtda bizde ýokarda agzalan wezipeleri netijeli ýerine ýetirmek üçin hemme mümkünçilikleriň bardygyny pugta ynam bilen aýdyp bolar.

Energetika ulgamynda hyzmatdaşlygyň Merkezi Aziýa döwletleriniň ählisiň işjeň we doly görnüşde gatnaşmagy arkaly amala aşyrylmagynyň zerurdygy hem-de bu hyzmatdaşlygyň sebitiň içinde bolşy ýaly, onuň daşarky çäkleri boýunça hem kuwwatly energetika düzümni döretmäge gönükdirilmelidigi aýdyndyr.

Ýokarda beýan edilenlerden ugur alyp, Türkmenistanyň Merkezi Aziýa ýurtlaryna özara bähbitli şertlerde ýa-da olaryň çäkleriniň üsti bilen daşarky bazarlara öz tebigy gazynyň iberilişiniň möçberini ep-esli artdyrmagà taýýardygyny aýtmak isleyärin.

Goňşy Özbegistana türkmen tebigy gazynyň iberilmegi, Türkmenistan – Özbeğistan – Gazagystan – Hytaý halkara gaz geçirijisiniň gurlup, ulanylmaǵa berilmegi gaz pudagynda netijeli hyzmatdaşlygyň mysallaryna öwrüldi.

Häzirki wagtda Türkmenistan – Hytaý gaz geçirijisiniň täze ugrunyň taslamasyny düzmek bilen baglanyşykly meseleleri ara alyp maslahatlaşmak boýunça gepleşikleri işeňleşdirmek meýilleşdirilýär. Şol ugur Täjigistanyň we Gyrgyzstanın çäkleriniň üstünden hem çekilip bilner.

Şeýle mysallary elektroenergetika ulgamyndan hem getirip bolar. Türkmenistanyň Lebap we Mary welaýatlaryndaky kuwwatlyklary Merkezi Aziýanyň döwletlerine elektroenergiýanyň iberilişini ep-esli artdyrmagà mümkünçilik berýär. Şeýle

taslamalary durmuşa geçirmegiň biziň ýurtlarymyzyň ykdysadyýetlerini ösdürmäge oňat itergi berip biljekdigine, Merkezi Aziýada köptaraply energetika giňişligini kemala getirmäge ýagdaýlary döredip biljekdigine ynanýaryn. Hyzmatdaşlygyň bu ugruna ulgamlagyň we anyk häsiýetli cemeleşmegi teklip edýärin. Ulag ulgamy Merkezi Aziýa döwletleriniň hyzmatdaşlyk gatnaşyklarynyň möhüm ugry bolupdy we şeýle bolmagynda galýar. Biziň ýurtlarymyzyň arasyndaky, şeýle hem Merkezi Aziýanyň Ýewraziýa yklymynyň beýleki sebitleri bilen ýük we ýolagçy gatnawlary üçin amatly şertleri bilelikde döretmelidigimize pugta ynanýaryn. Bu wezipe strategik maksadyň gazanylmagy – «Demirgazyk – Günorta» we «Gündogar – Günbatar» ugurlary boýunça ozal bar bolan ulag-üstaşyr geçelgeleriň netijeli işledilmegi hem-de täzeleriniň döredilmegi bilen gönüden-göni baglydyr. Şol ugurlarda Merkezi Aziýa möhüm baglanyşdyryjy halka bolup hyzmat etmäge gönükdirilendir.

Şunuň bilen baglylykda, ulag pudagynda bilelikde işlemegiň toplanan tejribesiň ulanyp, Merkezi Aziýa ýurtlarynyň utgaşyklı ulag ulgamyny döretmek boýunça anyk meýilnamalary düzmäge girişmegi teklip edýäris. Şunda bize hyzmatdaşlygyň täze ugurlaryny, ilkinji nobatda, sebitüsti desgalary – awtomobil we demir ýollaryny, köprüleri we ulag düzüminiň beýleki zerurlyklaryny gurmak arkaly ugurlary kesgitlemek gerek.

Türkmenistanyň Hazar deňzinde öz port kuwwatlyklaryny Merkezi Aziýa ýurtlarynyň ählisiňiň bähbitlerine peýdalanmak üçin hödürlemäge taýýardygyny tas-syklaýarys. Şunuň bilen baglylykda, Merkezi Aziýa – Hazar – Gara deňiz sebiti ugry boýunça Gündogar Ýewropa çykalgası boljak, şeýle hem Merkezi Aziýa – Ýakyn Gündogar ugry boýunça täze ulag-kommunikasiýa ýollaryny kemala getirmegiň mümkünçiliklerini öwrenmek boýunça hökümet derejesinde baştaraplaýyn işçi toparyny döretmegi teklip edýäris.

Häzir möhüm wezipe biziň ýurtlarymyzyň arasyndaky doly bahaly sówda-yk-dysady gatnaşyklary täzeden dikeltmekden, özara haryt dolanyşygynyň möçberini artdyrmakdan, ony giňeltmekden we hil taýdan täzelemekden ybaratdyr. Şunda özara salgylar we paçlar, ýeke-täk üstaşyr tölegleri kesgitlemek, gümrük we migrasiýa amallaryny ýeňilleşdirmek babatda kadalary hem-de düzgünleri sazlaşdırmak meselelerini ara alyp maslahatlaşyp bolar. Şeýle hem haryt dolanyşygynyň möçberini artdyrmak we diwersifikasiýalaşdirmak boýunça anyk seljermeler hem-de iş ýüzünde amala aşyryp boljak teklipler zerurdyr. Bize bu wezipäni çöz-

megiň ýollaryny ulgamláýyn esasda gözläp tapyp biljek bästtaraplaýyn iş edarasy gerek diýip pikir edýärin.

Merkezi Aziýada ykdysady we telekeçilik işjeňligine ýardam bermek boýunça İşewürler geňeşini döretmek baradaky meselä garamagy teklip edýärin. Onuň işine biziň sebitimizde iş tejribesi hem-de ýola goýlan hyzmatdaşlyk gatnaşyklary bolan daşary ýurtly hyzmatdaşlary hem çekmek bolar.

Merkezi Aziýa ýurtlarynyň ykdysady ösüşiniň möhüm ugry daşarky gatnaşyklara, ilkinji nobatda, biziň goňşy ýurtlarymyza çykylmagydyr. Biz olara energetikada, ulag ulgamynda, söwdada bilelikdäki taslamalara gatnaşmagy teklip edip bileris. Bi-ziň pikirimizce, Merkezi Aziýa ýurtlarynyň Eýran, Owganystan, Pakistan, Hindistan, Orta Gündogaryň we Günorta Aziýanyň gyzyklanma bildirýän beýleki döwletleri bilen ykdysady gatnaşyklar hem-de düzümleýin taslamalar boýunça hyzmatdaşlyk gatnaşyklarynyň maksatlaýyn ýollaryny döretmegiň üstünde oýlanyşmak gerek.

Hormatly kärdeşler!

Biziň soňky duşuşygymyzdan bări geçen döwür sebit howpsuzlygy babatda ýeňil bolmady. Goňşy Owganystandaky ýagdaýlar durnukly däl, Merkezi Aziýa ýurtlarynyň serhetlerinden uzakda bolmadyk ýerde ýerleşen birnäçe beýleki sebitlerde dawaly ýagdaýlar bar. Şeýle şertlerde bizden aýratyn jogapkärçilik hem-de oýlanyşklylyk talap edilýär. Biz doganlyk döwletler we halklar hökmünde biziň umumy öýümiz bolan Merkezi Aziýanyň berk we durnukly bolmagy üçin para-hatçlygy, hoşniýetli goňsuçylygy hem-de özara düşünişilmegini ähli güýçlerimiz bilen pugtalandyrmalydyrys.

Biziň halklarymyz ähli döwürlerde özara goldaw bermegiň we raýdaşlygyň nus-gasyny görkezip geldiler. Munuň özi şu gezek hem – dünýä ählumumy howp bolan täze görnüşli koronawirus ýokanju bilen ýüzbe-ýüz bolan wagtynda hem şeýle bolýar.

Ine, eýyäm bir ýarym ýylyň dowamynda biziň ýurtlarymyz tagallalaryny birleşdirip, pandemiýanyň ýaýramagyna garşy göreşmekde bilelikde işjeň hereket edýärler. Derman serişdelerini, lukmançylyk enjamlaryny, degişli gorag serişdelerini we beýleki kömekleri ibermek bilen bir hatarda, Merkezi Aziýa döwletleri pandemiýanyň durmuş-ykdysady täsirlerini azaltmak maksady bilen, gysga döwürde söwda gatnaşyklaryny gerekli derejede goldamaga, yükleri ugratmak, başlanan ykdysady taslamalary durmuşa geçirmek üçin mümkünçilikleri döretmäge gönükdirilen toplumlaýyn çäreleri işläp düzdüler we ornaşdyrdylar. Emma pandemiýa garşy göreşmek COVID-19 sebäpli ýuze çykýan töwekgelçilikleri azaltmagyň derejesi gönüden-göni bagly bolan meseleleri çözüäge ulgamláýyn we ýokary hünär ussatlygy derejesinde çemeleşmegi talap edýär. Şuňuň bilen baglylykda, ylym diplomatiýasynyň ugry boýunça ýurtlarymyzyň lukmançylyk jemgyýetçilikleriniň arasyndaky gatnaşyklary işjeňleşdirmegi hem-de koronawiruslaryň gelip çykyşlarynyň tebigatyny, şolar sebäpli döreyän keselleriň ýuze çykyşynyň görnüşlerini giňişleýin öwrenmäge, ýokanç keselleri bejermegiň hem-de olaryň öňüni almagyň täze usul-laryny işläp taýýarlamaga girişmegi teklip edýärin.

Epidemiologiýa, wirusologiýa we bakteriologiýa boýunça Merkezi Aziýa sebit merkezini döretmegi maksadalaýyk hasapláýaryn.

Biz Merkezi Aziýadaky ekologik ýagdaýy gowulandyrmak boýunça tagallalaryň utgaşdyrylmagyny sebitleýin hyzmatdaşlygyň esasy meseleleriniň hataryna goşýarys. Ilkinji nobatda, gürruň Araly halas etmek, ýerleriň ýaramazlaşmagyna we çölleşmegine garşy göreşmek, buzluklary gorap saklamak we suw serişdelerinden oýlanyşkly peýdalanmak barada barýar. Bu ugurlarda biziň oňat işläp taýýarlamalarymyz bar, sebit we halkara derejelerinde möhüm çözgütlər kabul edildi.

Mundan beýlák-de öne hereket etmegi dowam etmek, BMG-niň ýöriteleşdirilen halkara düzümlerini, edaralaryny, maliye institutlaryny has işjeň çekmek gerek. Sebi-tiň ekologiýa gün tertibinde Merkezi Aziýa ýurtlarynyň Ýer ýüzüniň beýleki ýurtlary hem-de sebitleri bilen özara hereketleriniň görnüşleri özünü oňat görkezdi. Beýan edilen ugurlar boýunça biziň ýurtlarymyz bilen ulgamláýyn hyzmatdaşlygy ýola goýma-ga gyzyklanma bildirýän hyzmatdaşlar bilen gatnaşyklary giňeltmek gerek.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Men biziň birek-birek bilen harbaraşyp, özara bähbitleri nazara almagyň esa-synda, hoşniýetli goňsuçylygyň we hormat goýmagyň köpasyrlyk tejribesine, egsil-

mez ynsanperwer we adamçylyk gatnaşyklaryna, medeniýetiň, diniň we däp-des-surlaryň umumylygyna daýanyp, öz ýörelgelerimizi açyk we ynanyşmak bilen beýan edip, çözüp bilmejek meselämiziň ýokdugyna ynanýaryn.

Biziň öňümüzde çynlakaý we giň gerimli wezipeler durýar. Olaryň ählisine Merkezi Aziýa ýurtlarynyň hotde gelip biljekdigine ynanýaryn. Şu günü duşuşy-gymyz hem-de biziň gatnaşyklarymyzyň soňky ýyllarynyň ählisiniň yzygiderliliği şol wezipeleriň çözülmegine gönükdirilendir.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Hormatly duşuşyga gatnaşyjylar!

Şu gün gyzyklanma bildirilen, netijeli we giňişleýin pikir alyşmalar boldy, köp sanly örän peýdaly hem-de mazmunly teklipler aýdyldy. Olaryň ählisi biziň mun-dan beýlakki hereketlerimiziň peýdasyna bolup, geljekde anyk işler üçin many-mazmunly, bitewi meýdançany kemala getirer.

Mejlisimiziň dowamynda baş doganlyk döwletleriň we halklaryň dostlugyny hem-de hyzmatdaşlygyny yzygiderli we gyşarnyksyz pugtalandyrmagyň, biziň je-bisligimizi, hoşniyetli goňsuçylygymyzy, taryhy ykballarymyzyň ýakynlygyny we bölünmezligini gorap saklamagyň zerurdygy baradaky pikir eriş-argac bolup geç-di. Házırkı döwürde şeýle düşünjeler aýratyn gymmatlyga eyedir. Olara eýerilmegi bilelikde uly üstünlikleri we ýeňişleri gazanmaga, kynçylyklary ýeňip geçmäge, birek-biregi goldamaga, dünýä giňişlikler ulgamynda öz ornuňa oňat düşünmäge hem-de ony dogry kesgitemäge kömek edýär.

Bu duşuşyk biziň döwletlerimiziň hem-de olaryň ýolbaşçylarynyň el-ele berip, birek-birek bilen habarlaşyp, aýdyň netijeleri gazanmak arkaly öne gitmäge syýasy erkini, ymtlyşyny we aýgytlylygyny ynamly tassyklady. Munuň gazak, gyrgyz, täjik, türkmen we özbek halklarynyň hakyky bähbitlerine laýyk gelýändigi, olaryň önde goýlan maksatlara ýetmäge ynamyny berkidyndigi şübhесizdir.

Pursatdan peýdalanyп, BMG-niň Baş sekretarynyň Merkezi Aziýa boýunça ýörite wekili, BMG-niň Merkezi Aziýa üçin Öňuni alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkeziniň ýolbaşçysy hanym Natalya Germana Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygyna gatnaşandygy üçin minnetdarlyk bildirmek hem-de oňa jogapkärlı işlerinde uly üstünlikleri arzuw etmek isleyärin.

Men döwletleriň Baştutanlaryna hem-de wekiliýetleriň agzalaryna netijeli işleri üçin minnetdarlyk bildiryärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
talyplar we okuwçylar bilen
geçiren duşuşygyn daky**

ÇYKYŞY

(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 1-nji sentýabry)

Mähriban talyplar!

Eziz okuwçylar!

Men şu gün siziň bilen duşuşyp, Garaşsyz, Bitarap Watanymyzyň geçen taryhy ýoly, mähriban halkymyzyň ýasaýyş-durmuş ösüşi, häzirki ýaşlarymyzyň döwletiň, jemgyýetiň, ene-atanyň we maşgalanyň öñündäki wezipe borçlary hakynda umumy sapak geçmek barada karara geldim.

Ilki bilen, sizi ýurdumyzyň jemgyýetçilik durmuşynda möhüm orny eýeleýän Bilimler we talyp ýaşlar günü hem-de 2021–2022-nji täze okuwylynyň başlanmagy mynasybetli tüýs ýürekden gutlaýaryn.

Ýene-de sanlyja günlerden Türkmenistanyň Garaşszlygyna eýe bolanyna 30 ýyl dolyar. Bu örän möhüm senedir. Şoňa görä-de, halkymyz altın sahypalar bilen taryha girjek «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýlip yylan edilen ýylyň her gününi şanly wakalara, zähmet üstünliklerine besleýär.

Biz altın güýzüň ilkinji gününde Bilimler we talyp ýaşlar gününü hem Garaşszlygymyzyň berkararlygyny, milli bilim ulgamynyň okgunly ösýändigini alamatlandyrýan wakalar bilen garşylaýarys. Bu gün baý many-mazmunly, ýokary döredijilik ruhuna ýugrulan çäreler eziz Diýarymyzyň ähli sebitlerini gurşap alýar. Şol çäreler döwlet Garaşszlygymyzy, bagtyýar durmuşymyzy dabaralandırmak bilen, bilimler baýramynyň ägirt uly ähmiyetini açyp görkezýär.

Ylym dünýäsindäki täzelikler

Garaşsyzlyk binaly

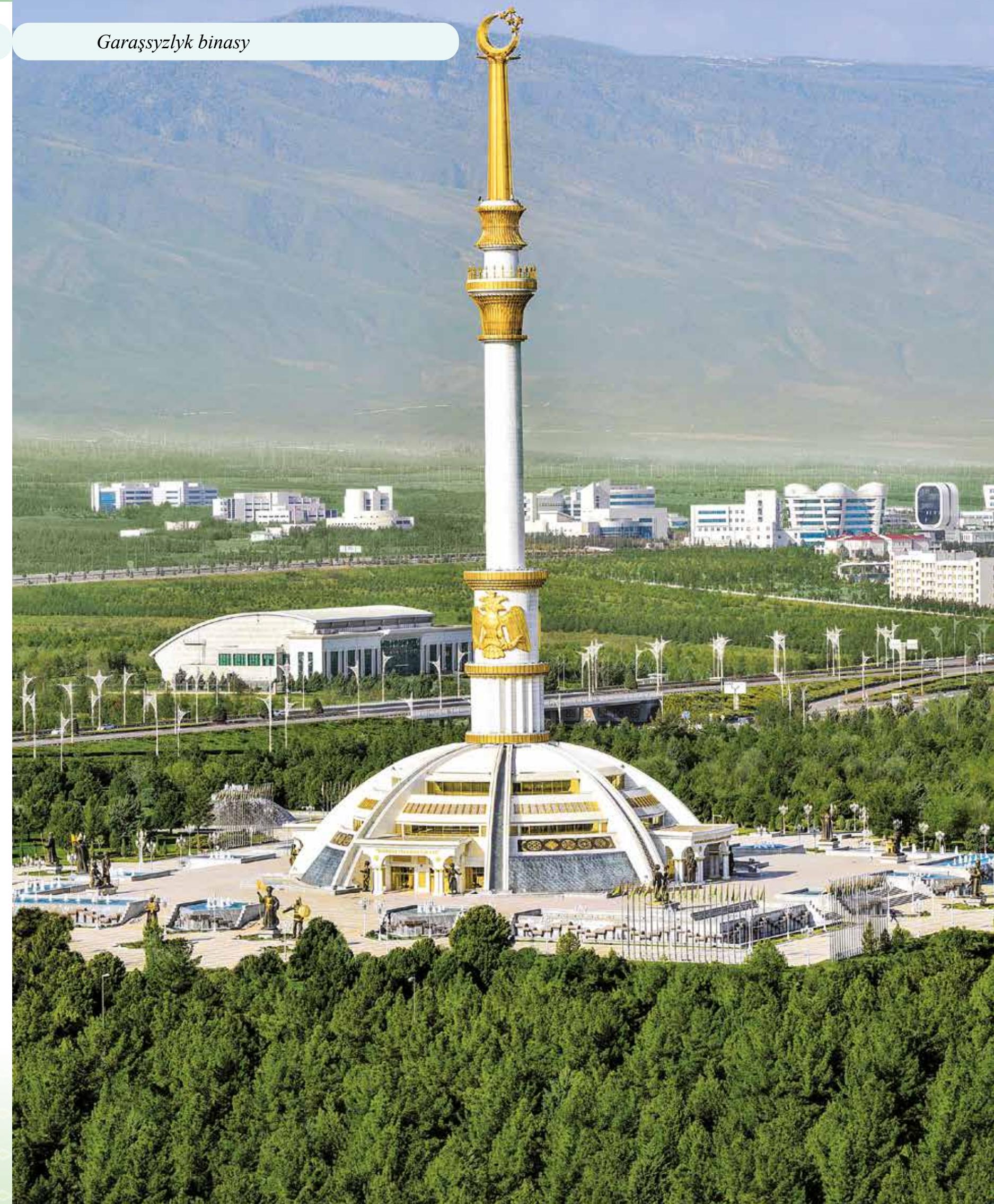
Mähriban ýaşlar!

Men «Türkmeniň döwletlilik ýörelgesi» kitabymda: «Iň gymmatly miras terbiýedir, terbiýäniň özeni bolsa ylym-bilimdir» diýip belläpdim. Biz toplanan ylym-bilim tejribämiziň esasynda XXI asyrda durnukly ösüşi üpjün edýärис.

Biz asylly däbimizi dowam edip, şu gün hem Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatynyň agzalarynyň, Mejlisiň deputatlarynyň, jemgyyetçilik guramalarynyň wekilleriniň, hormatly ýaşulularyň gatnaşmagynda häzirki zaman multimedia enjamlarydyr sanly tehnologiyalar bilen üpjün edilen döwrebap orta mekdepleriň birnäçesini dabaraly açyp ulanmaga berýärис.

Bilimler dünýäsine ilkinji gezek gadam basýan körpelerimize ýadygärlik sowgat hökmünde «Bilimli» atly kompýuterleri gowşurýarys. Türkmen, iňlis, rus dillerindäki maglumatlary özünde jemleýän bu kompýuterleriň öz ýurdumyzda öndürilendigi aýratyn buýsançlydyr.

Şunuň bilen baglylykda, ýaşlara berjek öwüdim – hemise ylym-bilime, pähim-paýhasa, akyll-danalyga teşne boluň! Ylym-bilim ynsany belende göterýär. Şoňa görä-de, ýurdumyzda ýaş nesillerimiziň bilim almagy, hünär öwrenmegi üçin ähli mümkünçilikleri döredýärис. Uly höwes bilen okamak, öwrenmek, döretmek, eziz Watanymyzyň şan-şöhratyny has-da belende galdyrmak bolsa bagtyýar ýaşlarymyzyň borju diýip hasapláýaryn.

Nurana geljegimiziň gül-gunçalary

Eziz ýaşlar!

Mukaddes Garaşszlyk biziň ähli ösüşlerimiziň, şöhratly üstünliliklerimiziň binýadydyr. Üçünji müňýylligyn öň ýanynda – 1991-nji ýylda Türkmenistanyň döwlet Garaşszlygy dünýä bileleşigi tarapyndan ykrar edildi. Netijede, ýurdumyzyň jemgyýetçilik-syýasy durmuşynda düýpli özgertmelere badalga berildi.

Elbetde, 30 ýyl taryh üçin uzak möhlet däl. Muňa garamazdan, şu döwrün içinde ýurdumyzyň demokratik, hukuk we dünýewi döwlet gurluşynyň binýatlaryny yzygiderli berkitdik. Ykdysadyýetimizi döwrebaplaşdyrmak, döwletimiziň dünýä bileleşigidäki ornuny ýokarlandyrmak boýunça ägirt uly işleri amala aşyrdyk. Türkmenistanyň iň täze taryhyna şöhratly sahypalary ýazdyk.

Garaşszlygymyzyň ilkinji günlerinden ýurdumyz parahatçılıgy, dost-doganlıgy dabaralandyrýan oňyn Bitaraplyk ýoluny saýlap aldy. Dünýä döwletleri, halkara guramalar bilen özara bähbitli gatnaşyklary ýola goýdy.

1995-nji ýylyň 12-nji dekabrynda Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy tarapyndan taryhy Kararnamanyň kabul edilmegi bilen, Garaşsz döwletimiz hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýyna eýe boldy. Türkmenistan dünýäde Birleşen Milletler guramasy tarapyndan resmi taýdan ykrar edilen ilkinji Bitarap

döwletdir. 2015-nji ýylda bu guramanyň Baş Assambleýasy tarapyndan «Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygy» atly Kararnama täzeden makullandy. Şeýle hem biziň başlangyjymyz bilen 12-nji dekabr «Halkara Bitaraplyk günü» diýlip ykrar edildi.

Eýsem, Bitaraplyk bize näme berdi? Bitaraplyk asuda, agzybir, parahatçılıky, abadan durmuşda ýaşamaga ýol açdy. Ähli dünýä ýurtlary bilen dostlukly, ynsanperwer, medeni, ykdysady gatnaşyklary ösdürmäge giň mümkünçilik döretti.

Bitaraplyk biziň parahatçılıgy, dostlugy, ynsanperwerligi, hyzmatdaşlygy, ösüşi dabaralandyrýan taglymatymyздyr. Bitarap Türkmenistanyň daşary syýasaty parahatçılıgyň ýoludyr, dünýä halklaryny dost-doganlyga çağyrýan ýoldur. Aşgabat şäherinde Birleşen Milletler Guramasynyň Merkezi Aziýa üçin Önünü alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkeziniň açylmagy hem Bitaraplygymyzyň parahatçılıgy goldamakda uly ähmiýetiniň bardygyny aýdyň tassyklayáar.

Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 73-nji mejlisinde Türkmenistanyň başlangyjy bilen «2021-nji ýyl – Halkara parahatçılık we ynanyşmak ýyly» atly Kararnama kabul edildi. Bu gün Bitarap Türkmenistan dünýäde parahatçılıgy dörediji döwlet hökmünde tanalýar. Şonuň üçin hem ýurdumyza 2021-nji ýyly «Türkmenistan – parahatçılıgyň we ynanyşmagyň Watany» ýyly diýip yylan etdik. Biziň oňyn Bitaraplyk syýasatymyz halkmyzyň şöhratly taryhyndan, asylly däplerinden gözbaş alýar.

Meniň «Türkmenistan – Bitaraplygyň mekany» kitabymda belleýşim ýaly, eger-de milletiň erkana we özerkli ýasaýsyny bürgüt hem laçyn guşlarynyň öz dünýäsinde erkana, parahat ýaýnaýsyna meňzetsek, olar sunda öz goşa ganatlaryna daýanýandyrlar. Şeýlelikde, Garaşszlyk we Bitaraplyk hem türkmen döwletiniň goşa ganatydyr!

Mähriban talyplar!

Eziz okuwçylar!

Bu gün Bitarap Türkmenistan sebit, yklym, umumadamzat ähmiýetli başlangyçlar bilen yzygiderli çykyş edýär. Durnukly ösüş maksatlary, Önünü alyş diplomatiýasy, derwaýys sebit meseleleri boýunça daşary syýasy we geoykdysady başlangyçlarymyz döwletimiziň dünýä jemgyýetçiliginiň umumadamzat ähmiýetli çözgüdine anyk goşyandygyny görkezýär. Biziň halkara başlangyçlarymyz Birleşen Milletler Guramasy we beýleki abraýly düzümler tarapyndan yzygiderli goldanyp gelinýär.

Baydagyn belentdir dünýäň öñünde

Şeýdip, gönezliginde parahatçylygy döretmek sungaty duran Bitaraplyk syýasatymyzyň netijesinde, dünýäniň geosyýasy giňişliginde «Türkmenistan» atly parlak ýyldyz döredi.

Eziz ýaşlar, bu hakykaty siziň ähliňiz ata Watanymyza buýsanç duýgusyny oýarýan taglymat hökmünde kalbyňyzda götermelisiňiz! Bu taglymat pederlerimiňziň arzuw-ynamyndan, yhlasyndan wysal bolan berkarar döwletimiziň geljegine

Milli mirasymyz – milli buýsanjymyz

jogapkär nesil, kalby hyjuwdan doly ýaşlar hökmünde sizi belent maksatlara ruhlandyrmalydyr.

Garaşszlyga eýe bolanymyzdan soňra, biz döwlet nyşanlarymyzy – Döwlet Baýdagymyzy, Döwlet Tugramyzy, Döwlet Senamyzy dörettdik. Gahrymançylykly we şöhratly taryhymyzy dikeltdik. Garaşsyz, baky Bitarap Watanymyz hakydaky iňän beýik, mukaddes düşunjelerimizi Ýer ýüzüne aýan etdik.

Durmuşdaky ähli düşunjedir bilimler Watandan başlanýar. Äpet Ýer togalagynyň Ýewraziá yklomynda ýerleşýän Türkmenistan biziň eziz Watanymyzdyr, ata-babalarymyzdan miras galan we soňky nesillere galjak bahasyna ýetip bolma-jak gymmatlykdyr. Bu nurana topragy söýmek, goramak, gülletmek biziň her birimiz üçin parzdyr. Biziň at-abraýymyz, mertebämiz we derejämiz şu topragyň şöhratyny belende göterip bilşimize baglydyr. Ata Watanymyzyň her daban ýeri biziň iň beýik mukaddesligimizdir.

Gadyrly ýaşlar!

Men ýaşlygymdan halkymyzyň durmuşyny, dünýägarayaýşyny, watançylygyny, ahlak kadalaryny, türkmen diliniň söz baýlygyny özünde jemleýän nakylary depderlerime belläp almagy endik edindim. Meniň toplap, ulgamlara salan nakyllarymyň esasynda taýýarlanan «Paýhas çeşmesi» atly kitapda şeýle sözler bar: «Adam edebinden tanalar, ýurt – Tugundan». Bu gün Garaşsyz ýurdumyz öz Döwlet Baýdagы bilen dünýäde giňden tanalýar. Biziň ýaşyl Baýdagymyz dostluguň we parahatçylygyň baýdagydyr! Döwlet Baýdagы galdyrylyp, Döwlet Senasy ýaňlananda, biziň her birimiz buýsanç bilen ör turýarys. Munuň özi bütin durkuň bilen Watan mukaddesligine uýmakdyr!

Esasy Kanunymyz bolan Konstitusiýamyz bolsa şöhratly geçmişimiziň, häzirki günümüziziň hem-de beýik geljegimiziň belentligini, agzybirligimiziň, jebisligimiziň, abraý-mertebämiziň synmazlygyny kepillendirýän milli gymmatlygymyzdyr.

Mähriban ýaşlar!

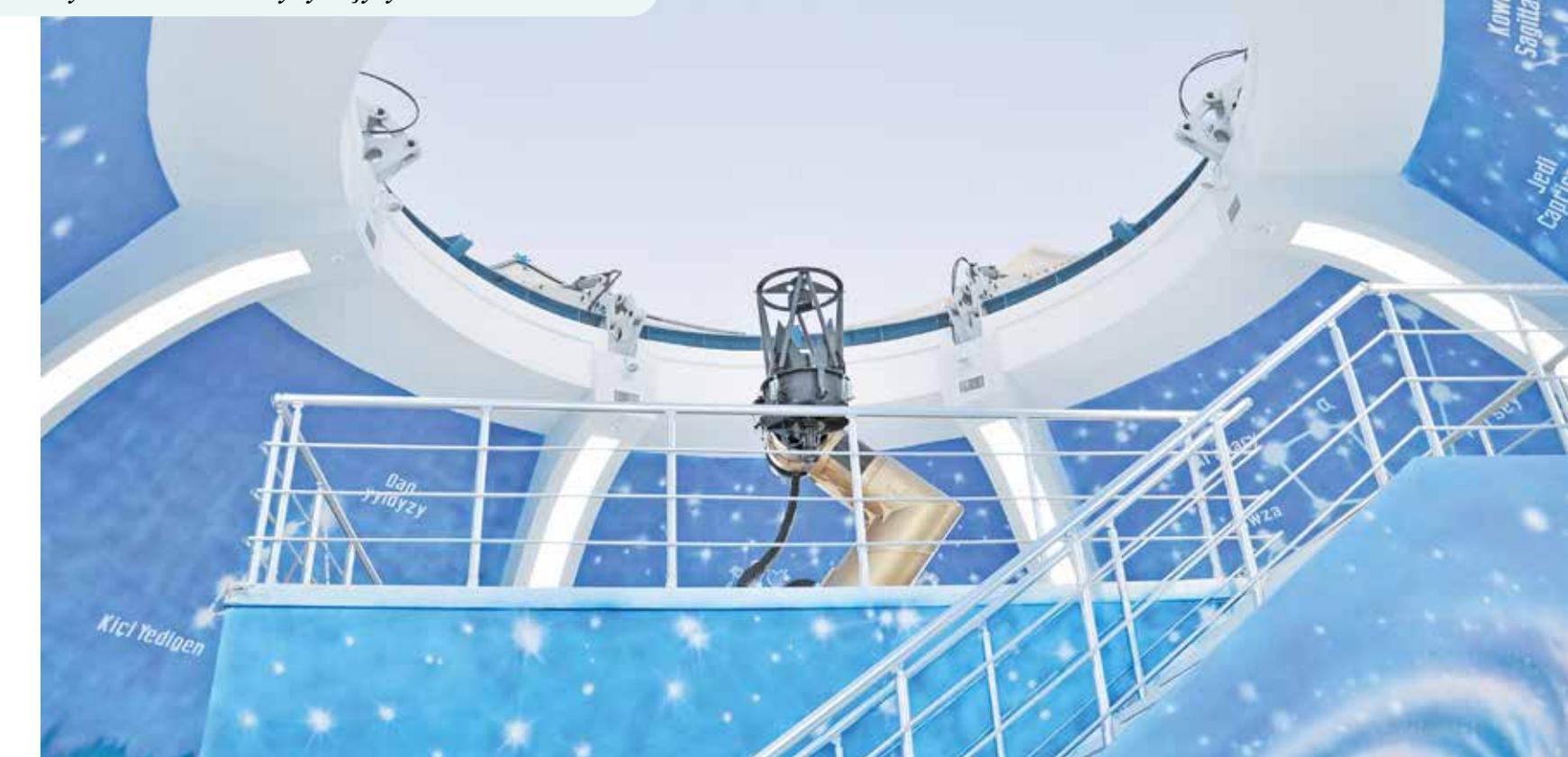
Ata-babalarymyzyň geçen gahrymançylykly ýoly, Watanyemyzyň şöhratly taryhy görelde mekdebidir. Halkymyzyň taryhy örän gadymy bolup, ol müňýyllyklary öz içine alýar. Türkmenler şumer, hindi, hytaý, müsür, grek, latyn amerikasy halklary ýaly, dünýä gaýtalanmajak maddy we ruhy gymmatlyklary bagış eden gadymy halklaryň biridir.

Birinji müňýyllygyň başında Beýik Hun şa döwleti, Rim we Hytaý imperiýalary bilen bäsleşen Parfiýa türkmenleriniň patyşalygy, ikinji müňýyllykda Hindistana çenli gol ýaýradan Gaznaly türkmenleriniň döwleti, Hytaýdan Ortaýer deňzine çenli öz täsirini ýetiren Seljuk türkmenleriniň döwleti, ylmyň, medeniýetdir sun-gatyň gaýtalanmajak nusgalaryny miras galdyran Köneürgenç, Garagoýunly we Akgoýunly türkmenleriniň döwletleri Türkmenistanyň hem-de türkmen halkynyň taryhy ýolunyň örän beýikdiginiň anyk delilleri bolup durýar.

Siz gadymy ýazuw çeşmelerine, meşhur taryhçylaryň işlerine nazar aýlap görün! Olarda türkmen halkynyň adamzat taryhyň dowamynda parahatçylyk, ynsanperwerlik däplerine ygrarly bolandygy, beýik taryhy we medeniýeti döreden-digi ykrar edilýär.

Togrul beg, Çagry beg, Alp Arslan, Mälík şa, Soltan Sanjar ýaly beýik şahsyýetlerimiziň döreden kuwwatly türkmen döwletleri dünýä taryhyna altyn sahypalary ýazdy. Görogly beg, Baýram han, Soltan Jelaleddin, Keýmir kör, Gowşut han ýaly merdana gahrymanlarymyz il-ýurt üçin ata çykypdyrlar. Watan goragy ugrunda

Ylym bilen älem syry açylyar

janyny orta goýan milli gahrymanlarymyzyň ömür ýollary nesiller üçin mertligiň hem-de gaýduwsyzlygyň nusgalyk mekdebidir.

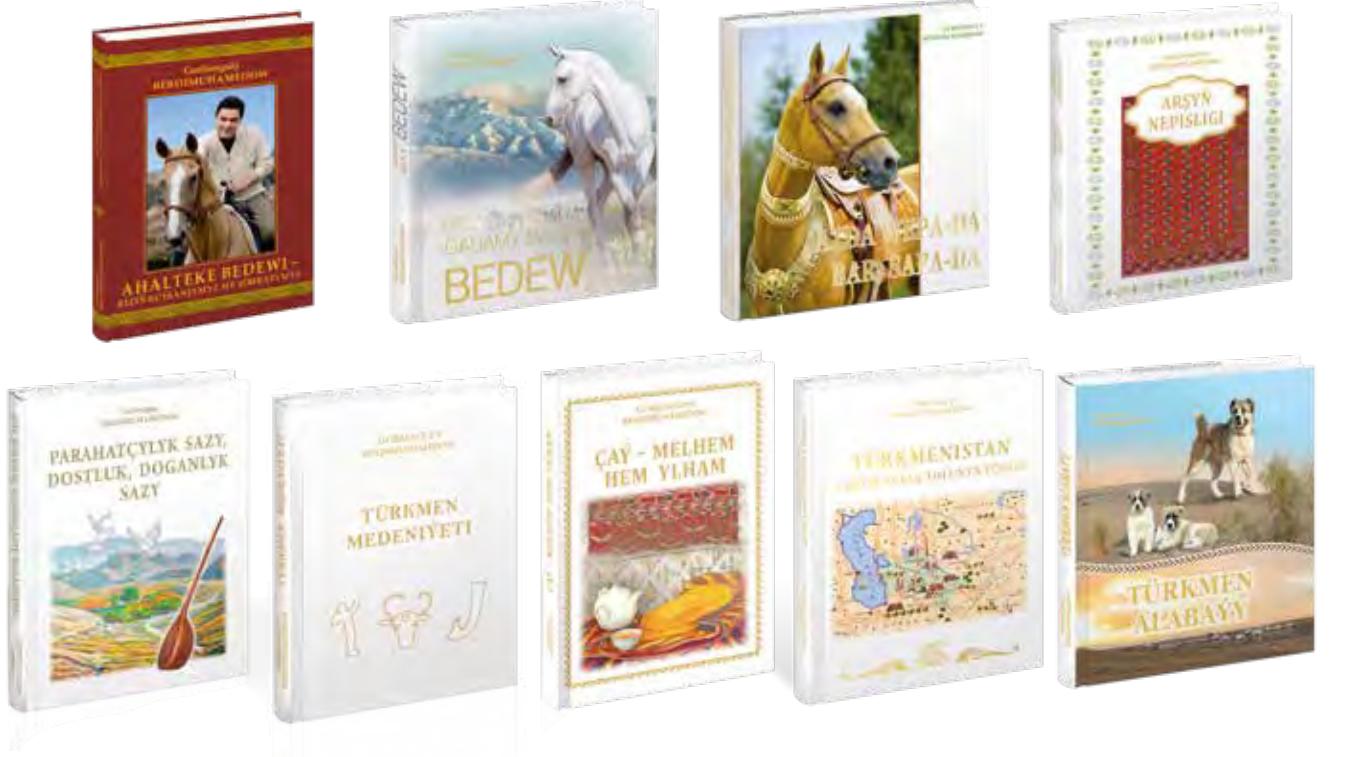
Akyldar şahyrymuzz Magtymguly Pyragy:

Jeýhun bilen bahry-Hazar arasy,
Çöl üstünden öser ýeli türkmeniň.
Gül-günçasy – gara gözüm garasy,
Gara dagdan iner sili türkmeniň –

diýip, ata Watana, mähriban halka bolan buýsanjyny örän şahyrana beýan edipdir.

Türkmen topragy gadymyýetden bări şäher medeniýetiniň gülläp ösen mekany-
dyr. Bu toprakda Merw, Gürgenç, Nusaý, Abiwerd, Dehistan, Sarahs, Amul, Zemm,
Şähryslam ýaly uly şäherler döräpdir. Ol şäherler durmuşyň gülläp ösen ýerleri, iri
ylym-bilim merkezleri bolupdyr. Orta asyr türkmen şäherleri dünýä ylmynyň, me-
deniýetiniň, edebiýatynyň we sunatynyň öňe gitmeginde, baýlaşmagynda aýratyn
hyzmatlary bitiripdir.

Umumadamzat medeni ösüşine täsirini ýetiren Margiana, Baktriýa, Horezm,
Parfiýa, Seljuk türkmen medeniýetleri, Merwiň, Nusaýyň, Ürgenjiň, Abiwerdiň,
Dehistanyň taryhy-medeni ýadygärlilikleri bütin dünýäde bellidir.

Men «Ahalteke bedewi – biziň buýsanjymyz we şöhratymyz», «Gadamy batly bedewi», «Atda wepa-da bar, sapa-da», «Arşyn nepisligi», «Parahatçylyk sazy, dostluk, doganlyk sazy», «Türkmen medeniyeti», «Çay – melhem hem ylham», «Türkmenistan – Beýik Yüpek ýolunyň ýüregi», «Türkmen alabaýy» ýaly kitaplarymda halkymyzyň dünýä medeniýetine goşan nusgawy gymmatlyklaryndan söz açdım.

Kaşaň köşkleri, metjit-medreseleri, kerwensaraýlarydyr kitaphanalary bilen şöhratlanan mukaddes topragymyzyň üstünden geçen Beýik Yüpek ýoly diňe geografik we ykdysady taýdan däl, eýsem, ylym-bilim, medeniýet babatda hem Gündogar bilen Günbatary birleşdiripdir.

Türkmen döwletlerinde ylym-bilimiň ösmegine elmydama uly üns berlipdir, munuň üçin tagalla we serişde gaýgyrylmagyrdır. Şeýlelikde, şol döwletlerde Muhammet Horezmi, Abu Reýhan Biruny, Ibn Sina, Fahreddin Razy, Abu Bekir Muhammet as-Suly, Abdyrahman Jamy, Omar Hayýam ýaly beýik alymlar we akyl-darlar döräpdir.

Biz taryhyň dowamynda toplanan tejribelerden, döwrümiziň ösüşinden we talap-laryndan ugur alyp, ýurdumyzyň paýtagtynda we welaýat merkezlerinde döwrebap

kitaphanalary gurduk. Aşgabat şäherindäki «Asma ýolda», welaýat merkezlerindäki kitaphanalarda asman jisimlerini synlamaga, älem giňişligini öwrenmäge niýetlenen kuwwatly teleskoplary goýduk.

Ylymlar akademiýasynyň garamagyndaky institatlarda, Tehnologiyalar merkezinde, pudaklaýyn ylmy-barlag edaralarynda, ýokary okuwy mekdeplerinde düýpli, täzece ylmy-barlag işlerini alyp barmak üçin zerur şertleri döretdik. Bu işler Türkmenistanyň ylmyny dünýäde iň öndebarlyjy, abraýly orunlara çykarjak alymlaryň, inžener-tehnologlaryň täze nesliniň kemala gelmegine ýardam berýär.

Men «Türkmenistan – Beýik Yüpek ýolunyň ýüregi» kitabymda döwletimi ziň dünýädäki şan-şöhratyny, at-abraýyny has-da beýgeltmäge goşant goşjak ýaşlarymyz barada arzuwlarymy beýan edipdim. Siziň bilen duşuşyga gaýtmazymdan öň şol setirlere gaýtadan nazar aýladym. Şol arzuwlarymy şu okuwy sapagyna hem goşmagy makul bildim. Häzir şony okap bereýin, siz depderleriňize belläp alyň-da, olary okuwdı, işde, durmuşda özüňize kada ediniň :

«Biziň topragymyza ýene-de dünýä ylmynda iňňän wajyp ähmiýetli açыşlary edip, şamçyrag – ýolgörkeziji boljak eserleri döretjek birunylaryň, lukman hekimleriň, mäne babalaryň, horezmileriň, farablaryň, merwezileriň,

amulylaryň, zamahşarylaryň, kubralaryň, nesewileriň, massonlaryň we sarianidileriň, jykyýewleriň hem-de atanyýazowlaryň dörejekdigine men berk ynanýaryn».

Eziz ýaşlar!

Biziň üçin Watandan beýik gymmatlyk, halkymyzdan eziz düşünje ýokdur. Ata-babalarymyzyň «Towşana – dogduk depe», «Müsürde şa bolandan, öz iliňde geda bol», «Ilim-günüm bolmasa, Aýym-Günüm dogmasyn», «Ýaryndan aýrylan ýedi ýyl aglar, ýurdundan aýrylan ölinçä aglar» ýaly dürdäne sözlerinde Watanyň gadyr-gymmaty, mukaddesligi ör-boýuna galýar.

Sebäbi Watanyň her daban ýeri, her gysym topragy biziň üçin mukaddesdir. «Türkmeniň döwletlilik ýörelgesi» kitabymda merdana, batyr, gaýratly hem-de edenli türkmen serkerdesi Soltan Jelaleddin bilen bagly bir rowaýaty getiripdim. Şol rowaýatda şeýle gürrüň berilýär:

Bir gezek söweşde serkerde agyr ýaralanypdyr. Tebipler näçe em etseler-de, sagalmandyr. Şonda serkerde:

– Maňa Watanymyň bir gysym topragyny getirseňiz, sagalýan – diýipdir.

Tizden-tiz gadymy Wasa adam ýollapdyrlar. Atlynyň giden yzyna garap, Jelaleddin umytly garaşyp ýatypdyr. Umytda hem uly güýç bar! Ahyrda atly bir düwünçekde Wasyň topragyny we Amyderýanyň bir jürdek suwuny alyp gelipdir. Serkerdäniň şähdi açylypdyr we tizden sagalyp, aýak üstüne galypdyr.

Bu rowaýata ünsi çekmek bilen, biziň her birimiziň, şol sanda ýaşlarymyzyň ýürekleriniň eziz Watanymyz, mähriban halkymyz bilen birdigini nygtamak isleýärin.

Ýüregi «Mähriban halkym, eziz Watanym, jan Türkmenistanym!» diýip urýan, ilimiziň baky bagtyýarlygy, ýurdumyzyň beýik geljegi üçin okayán, zähmet çekýän ýaşlar biziň buýsanjymyzdyr. Halk hem Watan baradaky mukaddes düşunjeler ýi-

gitlerimiziň we gyzlarymyzyň köňülleriniň owazy, dilleriniň senasy bolmalydyr. Ýaşlarymyz ähli güýçlerini, bilimlerini hem-de başarnyklaryny Watanymyzyň ösüşlerine, dünýädäki abraý-mertebesiniň has-da belende galmagyna bagış etmeliidir.

Men maslahat bolan ýerde söweşे ornuň ýokdugyny zynharlan Oguz hana, ýigidiň abraýyny onuň gahrymançylygyna, pähimine garap kesgitlän Gorkut ata, dostlaryny dogan eýlän Görogly bege ady ebedilige öwrülen gahrymanlar hökmünde belent sarpa goýýaryn. Siz şol edermen ata-babalarymyzyň dowamatydygyňzy hiç haçan unutmaly dälsiňiz!

**Berkarar döwletimiziň
bagtyýar ýaşlary!**

Garaşsyzlyk ýyllary içinde ýurdumyzyň ösüşiniň her bir tapgyrynda durmuş-ykdysady özgertmeler amala aşyryldy. Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe hem biz durmuş taýdan ösüsü, ykdysady özgertmeleri üpjün edýän maksatnamalary üstünlikli amala aşyrýarys. Düýpli özgertmeler ykdysadyyetimiziň ähli ugurlaryny gurşap alýar. Halkymyzyň ýasaýyş-durmuş derejesi yzygiderli ýokarlanýar. Täze obalary, şäherdir etraplary, ýasaýyş jaý toplumlaryny, mekdepdir çağalar baglaryny, ýollary hem köprüleri gurýarys, döwlet dolandyryşyny kämilleşdirýäris.

Mukaddes Garaşsyzlygymyzyň şanly 30 ýyllygyny zähmet üstünlikleri bilen şöhratlandyrýarys. «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» ýylynda gademyetden gözbaş alýan milli döwletlilik däplerimizden ugur almak bilen, Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň Halk Maslahatynyň agzalarynyň saýlawlaryny geçirip, iki palataly parlament ulgamyny döretdi. Şeýdip, döwlet

Ahal welaýat ýokanç keseller hassahanasy

Sanly ulgam – ösüşleriň girewi

we jemgyýetçilik durmuşyna demokratik kadalary tapgyrlaýyn ornaşdyrýarys. Medeniýet, ylym-bilim, saglygy goraýyş ulgamlarynda düýpli özgertmeleri üstünlikli dowam edýäris. Gurluşykda, senagatda, oba hojalygynda, nebitgaz pudagynda ýokary ösüş depginlerini gazanýarys. Bu işleriň ählisi irginsiz ynsan zähmeti bilen hasyl bolýar.

Şu ýerde bagtyýar ýaşlarymyzyň-da döwlet, häkimiýet we dolandyryş edalar-
larynda, ylym-bilim, medeniýet, saglygy goraýyş ulgamlarynda, önumçilik kärha-
nalarynda yhlasly zähmet çekýändiklerini, eziz Watanymyzy ösdürmäge mynasyp
goşant goşyandyklaryny buýsanç bilen bellemek isleýärin.

Halal zähmet ynsanyň abraý-mertebesini, ömrüniň manysyny artdyrýar. Şoňa görä-de, ýaşlara şeýle sargyt edesim gelýär: beýik maksatlara ýetmek üçin zähmeti hemiše özüňize hemra ediniň! Siziň çekýän zähmetiňiz hemiše halal, ile-ýurda bähbitli bolsun!

Bagtyýar ýaşlar!

Aşgabat şäheriniň 140 ýyllagy, mukaddes Garaşszlygymyzyň şanly 30 ýyllagy mynasybetli ýurdumyzyň ýokary okuw mekdepleriniň professor-mugallymlary, talyp ýaşlary, mekdep okuwçylary ýürek joşgunyny beýan edýän eserleri döretdiler. Olarda güneşli ülkämiziň gözelliklerine söýgi, berkarar döwletimize buýsanç ýaňlanýar.

Menem hazır «Ak şäherim Aşgabat» goşgymdan bir bendi size okap bereýin:

Galkyp ganat gerdigim,

Sap söygüden gurdugym,

Ýüregi sen ýurdumyň,

Ak şäherim Aşgabat!

Mähriban ýaşlar, siz mydama ýurdumyzyň daglaryndan güýç, baglaryndan joş alyp, bagtyýar döwrümüzden ruhlanyp ýasaň! Okaň, guruň, dörediň! Eziz Wa-

anymyzy, ak şäherimiz Aşgabady, merdana halkymyzy ajaýyp şygyrlaryňyz, kys-alaryňyz, sazlaryňyz, sungat eserleriňiz bilen belentden wasp ediň!

Berkarar döwletimiziň ruhubelent ýaşlary!

Biz dünýädäki çylşyrymly maliye-ykdysady ýagdaýlara garamazdan, milli yk-
lysadyýetimizi diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürýäris.

Bäsdeşlige ukyply, ösüşiň ýokary depginlerini gazanmagyň möhüm şerti hökmünde önemçilige sanly tehnologiyalary ornaşdyrýarys. Bu ugurdaň ýaş hünärmenleri taýýarlamaga uly ähmiýet berýäris. Sebäbi innowasiýalar, häzirki zaman vlymlary, nanotehnologiyalar, sanly ulgam adamzat jemgyýetini öne alyp barýar.

Sanly tehnologiyalaryň çalt ösmegi bilen, bütin dünýäni öz içine alýan araqatnaşy whole world into its own self. This is a dangerous trend that can lead to isolationism and inward-looking policies. It is important to remember that we are all interconnected and that our actions have consequences for everyone else. We must work together to address global challenges like climate change and inequality. The world needs more cooperation and less competition. This will require a shift in our thinking and a willingness to compromise. It is up to us to ensure that our future is one of peace, prosperity, and harmony.

Ylmyň durmuşdaky ornunyň ýokarlanmagy bilen, ösen tehnologiyálarданhabarly täze nesil hem kemala gelýär. Bilşimiz ýaly, taryhyň bütin dowamynda ta-babalarymyz ylymdan üzne ýaşamandyr. Biziň ýaşlarymyz bu gün pederleriniň ylym dünýäsindäki beýik açyslaryna buýsanmaga haklydyr. Şonuň bilen bir-ikde, olar adamzadyň ylymda hem-de tehnologiyáda gazanan üstünliklerini barha lüýpli özleşdirýärler.

Dördünji senagat rewolýusiýasy eýýamynда ýaşlarymyz innowasion barlaglara
sjeň gatnaşmalydyr, täze tehnologiyalary döretmelidir. Dünýäniň ählumumy teh-

nologik ösüşinden yza galmaly däldir. Siz täze ylmy işleriňiz, düýpli açylarynyz bilen özünüzi öndebarlyjy nesiller hökmünde dünýä tanatmalysyňyz.

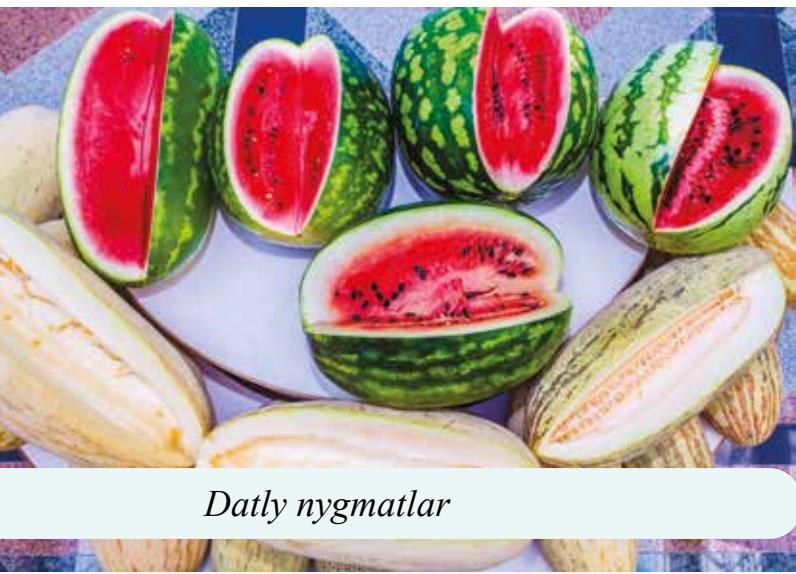
Bagtyýar ýaşlar!

«Döwlet adam üçindir!» diýen syýasatymyz esasynda biz halkamyzyň durmuş taýdan goraglylygyny yzygiderli berkidyäris, ýasaýyş-durmuş şertlerini gowulan-dyrýarys. Bu syýasat, ilkinji nobatda, goldawa we goraga mätäç raýatlara gönükdilendir. Şoňa görä-de, zähmete ukypsz raýatlara, maýyplara, köp çagaly maşgalalara maddy taýdan üpjünçilik we durmuş hyzmatlary edilýär. Bu iş olara pensiyalar, döwlet kömek pullary, durmuş ýeňiliklerini bermek görnüşinde, tölegler arkaly amala aşyrylýar. Döwlet serişdeleriniň hasabyna köp çagaly maşgalalara, howandarlyga mätäç çagalara, weteranlara, döwlet ýa-da jemgyýetçilik bähbitlerini gora-makda saglygyny ýitirenlere goşmaça goldaw berilýär.

Akyldar şahyrymyz Magtymguly Pyragy: «Entäni goldara hemaýat ýagsy» diýipdir. Şundan ugur alyp, biz Howandarlyga mätäç çagalara hemaýat bermek boýunça haýyr-sahawat gaznasyny dörettdik. Şeýle-de Ahal welaýatynyň täze eda-ra ediş merkezinde çagalar sagaldyş-dikeliş merkezini gurýarys.

Meniň ýaşlara berjek ýene-de bir pendim: siz ynsanperwerligiň we adalatyň tarapdary bolan halkyň nesliňiz. Agzybirlik, dostlukly gatnaşyklar halkamyzyň hoşniýetli häsiýetleridir.

Atalarymyzyň döreden «Agzybire Taňry biýr, agzalany gaňrybiýr», «Kömek-leşen ýow basar», «Söýenişen ýykylmaz», «El eli ýuwar, iki el birigip – ýüzi», «Dostlukda menzil bolmaz», «Dostsuz başym, duzsuz aşym», «Dost – dostuň aýnasy» ýaly pähim-paýhaslarynda agzybirlik hem-de dostluk gatnaşyklarynyň many-mazmuny nygtalýar.

Datly nygmatlar

Birek-birege hemáyat etmek, hormat goýmak, ejize ganym bolmazlyk halkymynda müdimilik gelýän kadadır. Bu öwütler ynsanperwerligiň, ýokary ahlaklylygyň şygarlary bolup ýaňlanýar. Görnüşi ýaly, halkymyž ýasaýyş-durmuşyny akyl-parasat, ylym we tejribe esasynda gurupdyr.

Ynsanperwerligi, päkligi, ruhubelentligi, kiçigöwünliliği, mertligi, dogry sözlüligi, arassa ahlaklylygy durmuş kadasyna öwrüpdir. Şu esasda hem milli edep-terbiye mekdebini döredipdir. Şoňa görä-de, ýaşlar ata-babalarymyzyň asylly däplerini durmuş şygaryna öwürmelidir. Bu gün türkmen paýhasy dünýä nur saçýar, türkmen topragynda ägirt uly özgertmeler durmuşa geçirilýär. Şu şöhratly zamanada oka-mak, öwrenmek, ata-babalarymyzyň döreden mukaddesliklerine wepaly bolmak, eziz Watana jan-u-tenden hyzmat etmek ýaşlarymyzyň baş maksady bolmalydyr.

Eziz ýaşlar, okuwçylar, talyplar! Ine, biz beýanymyzyň birinji sagadyny geçirip guitarýarys. Häzir arakesme edeliň. Arakesmeden soň beýanymyzy dowam ederis.

Mähriban ýaşlar!

Biz duşuşygymyzy dowam edýäris. Häzirki döwürde biz senagat taýdan ösen döwleti döretmegin ýolunda ýurdumyzyň ykdysadyýetiniň pudaklaryny we sebitleri sazlaşykly ösdürmäge uly üns berýäris. Oba hojalygynyň paýyny artdyrýarys.

Ak pagtam – ak bagtym

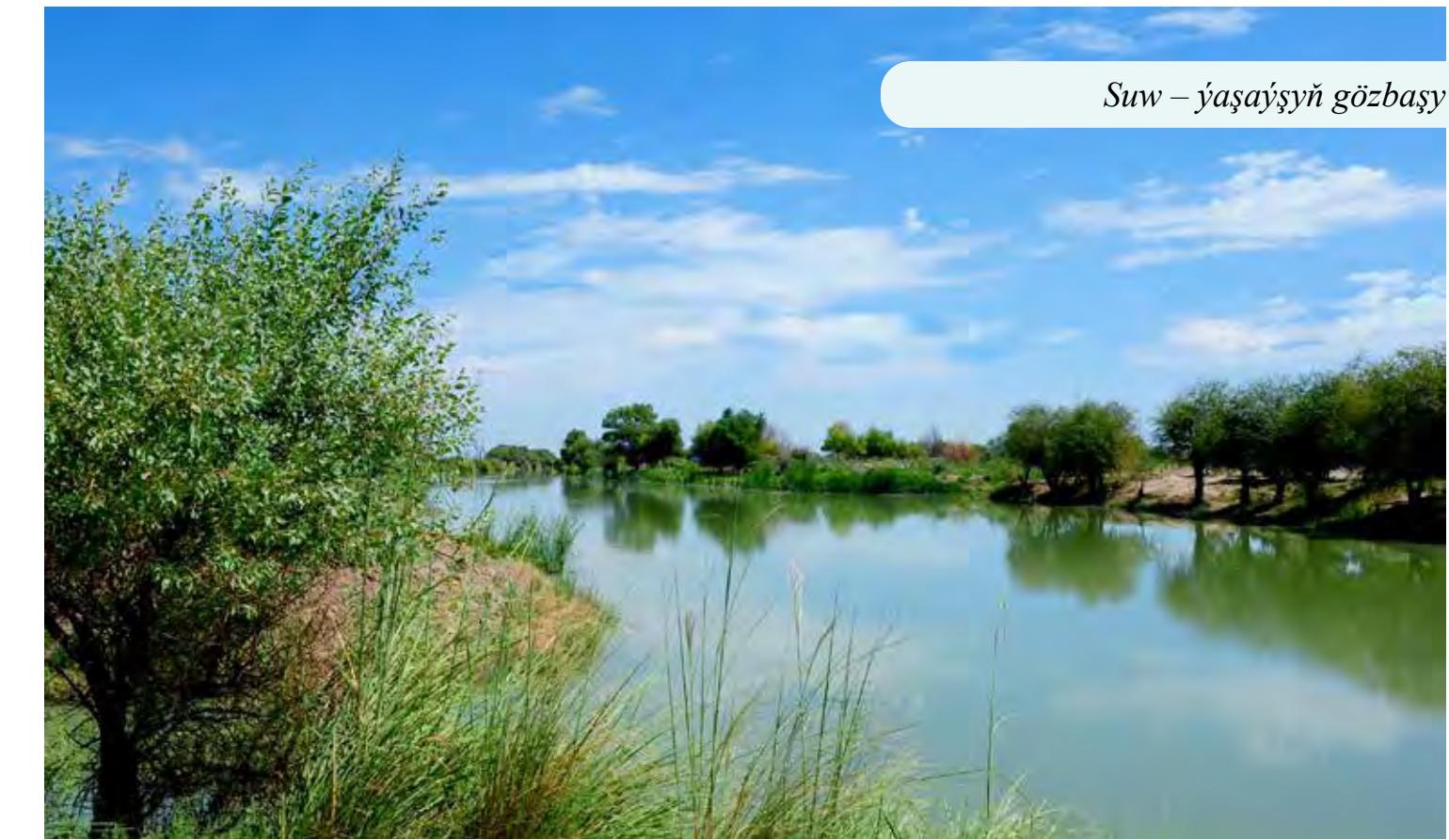

Pudagyň dolandyryş usullaryny düýpli kämilleşdirip, oba adamlarynyň ýaşaýyş-durmuş derejesini yzygiderli ýokarlandyrýarys. Obalarymyzy sazlaşykly ösdürýäris. Ylmyň we teknikanyň üstünliklerini, iň oňat dünýä tejribelerini, sanly tehnologiýalary ornaşdymak arkaly sebitlerimizde gaýtadan işleýän kärhanalary, döwrebap enjamlar ornaşdyrylan önumçilikleri, ýyladyşhanalary we maldarçylyk toplumlaryny döredýäris.

Daýhanlarymyz üçin dünýäniň has kämil oba hojalyk tehnikalaryny we guralalaryny satyn alýarys. Oba hojalyk ylymlaryny ösdürmek, pudaga sanly ulgamy ornaşdymak boýunça hem köp işler edilýär. Bu bolsa daýhanyň zähmetini ýeňileşdirmäge, ýerden alynýan hasyly ýokarlandymaga, ekologik taýdan arassaönümleri öndürmäge ýardam berýär.

Ýurdumyzy bagy-bossanlyga öwürmek boýunça-da uly işler amala aşyrylýar. Siz soňky ýyllarda tokáy meýdanlarynyň çalt depginler bilen giňelýändigini

Suw – ýaşayşyň gözbasy

görýänsiňiz. Awtomobil we demir ýollarynyň ýakalarynda tokaý zolaklary barha köpelýär. Seýilgähler ýylyň bütin dowamynda gök öwüsýär. Bularyň ählisi ýurdumyzda amatly ekologik gurşawy emele getirýär. Garagum sährasynda «Altyn asyr» Türkmen kóluniň döredilmegi bolsa suw serişdelerini aýawly saklamaga, daşky gurşawy goramaga we gowulandırmaga ýardam edýär.

Eziz ýaşlar!

Ata-babalarymyz «Bagym bar, barym bar» diýipdirler. Biziň ýurdumyz gülli sähralary, durnagöz suwly çeşmeleri, tereň derýalarydyr kölli, beýikli-pesli daglary, arça-çynarly, kerkawly, injir-enarly jülgeleri, begres geýnen dereleri, çemenlikli ýaýlalary, cogly güneşi bilen tanalýar. Bereketli türkmen topragy ähli döwürlerde ýadawsyz zähmet hem-de Gün çogunyň bollugy bilen ösdürilip ýetişdirilen datly miweleri, gök-bakja önümleri bilen şöhratlanyp gelipdir.

Irki ekerançylygyň we maldarçylygyň mekany bolan ýurdumyzda baryp, biziň eýyamymyzdan öňki VI–VII münýyllylarda ilkinji bugdaý çöregi bişirilipdir.

1904-nji ýylda R.Pampelliniň ýolbaşçylygynda amerikan ekspedisiýasy taraipyndan Änew düzüğinde baş müň ýyl mundan ozal ýetişdirilen bugdaý tohumy tapyldy. Munuň özi biziň ülkämiziň ak bugdaýyň mekanydygyny aýdyň subut edýär.

Ata-babalarymyz: «Biriň müň bolsun!» diýen ýagşy niýet bilen topraga bugdaý sepipdirler. Bugdaý oragyna hem gojalaryň ak pata bermegi esasynda sähetli gün girişipdirler. «Çäjiňe bereket!», «Harmanyňa bereket!» diýip, rysgal-bereket arzuw edipdirler.

1941 – 1945-nji ýyllaryň gazaply uruş döwründe taplanan kakam Mälíkguly Berdimuhamedowyň aýtmagyna görä, atam Berdimuhamed Annaýew bilimli adam bolupdyr. Ol nusgawy edebiýatymyzy, halk döredjiligimizi gowy bilipdir. Magtyngulynyň, Mollanepesiň, Mätajiniň goşgularyny ýatdan aýdar eken. Atamyň birnäçe depderden ybarat goşgularynyň hem bolandygy, şahyrlar Şaly Kekilowdyr Çary Aşyrow bilen saçakly gatnaşandygy, goşgy okaşandygy barada kakamyň beren gürrüňleri hemişelik ýadymda galdy.

Kakamyň uruş döwründe ýazan, gallany köp ekmäge çagyran hem-de halky zähmet çekmäge ruhlandyran goşgusynda şeýle setirler bar:

Bugdaýdan bol hasyl almagy üçin,
Açlyk belasyndan dynmagy üçin,
Duşman depesinden inmegi üçin,
Gaýrat edip, köp ekeliň dänäni!

Çörek – gudratly önm. Halkymyz bugdaýy ekinleriň soltany saýyp, çöregi hormatlap, maňlaýyna sylmagy, onuň owuntygyny hem ýere gaçyrmazlygy, tamdyry mukaddes görmegi adata öwrüpdir. «Paýhas çeşmesi» kitabyna girizilen «Nan – öwlüýä» diýen pähim hem halkymyzda çöregiň gadyr-gymmatynyň örän ýokarydygynyň güwäsidi.

Altyn başlı bugdaylar

«Türkmen medeniýeti» kitabymda mele-myssyk çöregiň mukaddesligi bilen bagly şeýle rowaýat getirilýär: «Meşhur şahyr we serkerde Baýram han günleriň birinde serkerdeleri bilen sapara rowana bolupdyr. Baýram hanyň gözü ýoluň ýakasynda ýatan çörek bölejigine düşýär. Ol derrew atyndan düşýär-de, çöregi alyp, goltugyna salýar. Serkerdeleriniň biri: «Belent Serkerdämiz! Nämé üçin bize buýurman, özüniz atdan düşdüñiz?» diýip, ondan soraýar. Baýram han: «Çöregi ilki men gördüm, ony ýerden almagy başga birine buýurmak çörege hormat goýmadygym bolardy» diýip, jogap beripdir».

Ata-babalarymyz uzak ýola gidende, tamdyrdan lowurdap çykan çöregi ýanalaryndan goýmandyr. Elmydama-da türkmen çörege şeýle sarpa goýup, ony özüne ýoldaş edinipdir. Şoňa görä-de, bugdaý sümümleri Döwlet Tugramyzda ýerleşdirildi. Indi ýurdumyz gallany diňe bol öndürýän däl, eýsem, gerek bolsa eksport edýän döwlete hem öwrüldi.

Mähriban ýaşlar!

Ata Watanymyz beýleki datly ir-iýimişleriň hem mekany. Müňýyllylaryň dowamynnda daýhan ata-babalarymyz şaly, jöwen, nohut, noýba, mäş, kädi, gawun-garpyz ýaly tagamly gök-bakjaönümlerini, erik, şetdaly, armyt, hozdur pisse, badamdyr nar, üzüm ýaly miweleri öndürüpdir.

Bereketli türkmen topragy

Türkmen gawunlaryna hem-de kaklaryna bolsa Yewropa we Gündogar ýurtlary uly isleg bildiripdir. Taryhy çeşmelerde türkmen gawunlarynyň Bagdada, Hytaýa, Hindistana iberilendigi aýdylýar. Häzir ýurdumyzda gawunlaryň yüzlerce görnüşi ýetişdirilýär. Waharman, gülaby, garrygyz ýaly gawunlarymyz halkara sergilerde altyn we kümüs medallara mynasyp boldy.

Güneşli Diýarymyzyň bereketli meýdanlarynda gant şugundyryndan, şalydan hem bol hasyl alynýar. Maldarlarymyz et we süýtönümleriniň mukdaryny artdyrmak boýunça täze sepgitlere ýetýärler. Bu bolsa ýurdumazyň ösüşiniň täze tapgyrynyň wezipelerini çözmeke, azyk bolçulygyny üpjün etmekde ägirt uly ähmiýete eyedir.

Mähriban talyplar we okuwçylar!

Gowaça biziň üçin örän ähmiyetli ekinleriň biridir. Eziz Watanymyz dünýäde gowaçanyň iň gadymy mekanlarynyň biri hökmünde tanalýar. Mahmyt Gaýybynyň

«Otuz iki tohum kyssasy» eserinde pagta päkligiň, akýürekligiň, gowulygyň alamaty hökmünde ähli ekinlerden ýokarda goýulýar.

Siz:

Gür çybyg-a, gür çybyk,
Gür çybykda bir çybyk,
Bir çybykda höwürtge,
Höwürtgede ýumurtga –

diýen türkmen halk matalynyň gowaça, goza hem-de pagta bilen bagly döredilen-digini bilýänsiňiz. Biziň baýlygymyz, şöhrat-şanymyz bolan pagtanyň süyümin-den ýüplük egrilip, ekologik taýdan örän arassa hem-de adam bedenine ýakymly nah matalar dokalýar. Bu gymmatly ösümligiň çigidinden ýag, mal üçin künjara alynýar. Gowaça çöpi gaýtadan işlenip, mebel önumçılığında we gurluşykda ulanylýan serişdeler öndürilýär. Biz pagtany gaýtadan işläp, dünýä ölçeglerine laýyk gelýän önumleri öndürýäris. Ýurdumyzda gowaçanyň tohumçulygyna aýratyn üns

berip, bol hasylly, ýokary hilli orta we ince süyümli pagtanyň täze görnüşlerini döredýäris.

Soňky ýyllarda dünýäniň ösen döwletleriniň täze tehnologiýalary, ylmyň we tehnikanyň iň soňky gazananlary ornaşdyrylan dokma kärhanalaryny gurup ulanmaga berýäris, ýaşlarymyz üçin müňlerçe täze iş orunlaryny döredýäris. Bu kärhanalarda pagta süýüminden öndürilýän ekologik taýdan arassa öňümlere dünýä bazarynda uly isleg bildirilýär.

Eziz ýaşlar!

Energetika senagaty hem möhüm pudaklaryň biridir. Soňky döwürde ýurdumyzda täze, kuwwatly elektrik stansiýalary gurlup ulanmaga berilýär. Milli maksatnamalarymyza laýyklykda, müňlerçe kilometre uzaýan elektrik geçirijiler täzelenýär. Biz Mary welaýatynda Merkezi Aziýada iň iri, ýokary tehnologiýaly utgaşykly elektrik stansiýasyny gurduk. Kerki – Şibirgan ugry boýunça elektrik geçirijini işe girizdik.

Mukaddes Garaşsyzlygymyzyň 30 ýyllygyna gabatlap bolsa Lebap welaýatynyň Çärjew etrabynda kuwwatlylygy 432 megawat bolan täze gazturbinaly elektrik stansiýasyny dabaraly açyp ulanmaga bereris. Balkan welaýatynyň Serdar etrabyn-da sanly tehnologiýalar arkaly dolandyryljak Günden we ýelden energiýa öndürýän stansiýany hem gurýarys.

Ýurdumyzyň nebitgaz toplumy ykdysady garaşsyzlygymyzy berkitmegin, hal-kyň ýasaýyş derejesini ýokarlandyrmagyň, kuwwatly, köpugurly öňümçilik pu-

daklaryny döretmegin esasy binýady bolup durýar. Ata Watanymyz ýerasty tebигy serişdelere baý ýurtlaryň biri bolup, «mawy ýangyjyň» gory boýunça dünýäde dör-dünji orny eýeleýär.

Pudagyň diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürilmegi, sanly tehnologiýalaryň, şol sanda 3D modelirleme usullarynyň ulanylmasы nebit we gaz ýataklarynda gözleg işleriniň netijeli bolmagyny üpjün edýär.

Türkmenbaşydky nebiti gaýtadan işleyän zawodlar toplumynda we Seýdiniň nebiti gaýtadan işleyän zawodynda öndürilen hem-de uly isleg bildirilýän nebit öňümleri dünýäniň onlarça ýurduna eksport edilýär. Asyryň iri taslamalarynyň biri bolan Türkmenistan – Owganystan – Pakistan – Hindistan gaz geçirijisiniň gurluşygy dowam edýär. Bu işleriň ählisi ata Watanymyzyň kuwwatly energetika döwleti hökmünde dünýädäki ornuny has-da berkidyäris.

Ykdysadyýetimiziň pudaklaryna öndebarlyjy tehnologiýalary ornaşdymakda, bäsdeşlige ukyplı ýokary hilli öňümleri öndürmekde, azyk howpsuzlygyny berkitmekde hususyýetçilere uly orun degişlidir. Házırkı döwürde telekeçiler dürlü pudakkarda milli maksatnamalarymyzy durmuşa geçirmäge işjeň gatnaşýarlar. Senagatda, oba hojalygynda, gurluşykda, syýahatçylykda, söwdada we durmuş hyzmatynda, halk senetçiliginde, beýleki ugurlarda üstünlik gazaňyarlar.

Şeýlelikde, ozal agrar ýurt bolan Türkmenistan bu gün senagat taýdan ýokary depginler bilen ösýär. Biz ýokary tehnologiýalar bilen üpjün edilen, serise we

energiýa tygşytlaýyjy, ekologik taýdan arassa, bäsdeşlige ukyplý elektron senagatyny döredýärис.

«Aýdyň gijeler» hojalyk jemgyýeti tarapyndan smart telewizorlar, awtomatik enjamlar, ysyklandyryş gurallarydyr LED çyralar, elektroenergiýany ölçeyän gurallar, «Agzybirlilik tilsimaty» kärhanasy tarapyndan interaktiw paneller, elektron tor enjamlary, kompýuterler öndürilýär. Ýurdumyzda şeýle önumçilikleriň giňelýändigine, bu işde ýaslaryň ornunyň artýandygyna guwanýarys.

Häzirki döwürde ylmyň iň täze gazananlary, häzirki zaman tehnologiýalary bilen enjamlaşdyrylan iri senagat toplumlaryny-da gurýarys. Gyýanlydaky Polimer zawodynyň önumleri dünýä bazarynda uly islegden peýdalanýar. Tebigy gazdan sintetik ýangyjy öndürmekde dünýäde ilkinji uly möçberli taslamany durmuşa geçirdik. Ahal welaýatyndaky bu zawodda ekologik taýdan arassa, Euro-5 standartyna laýyk gelýän EKO-93 benzini öndürilýär. Bularyň ählisi ýurdumyzyň ykdysady kuwwatyny has-da artdyrýar, köp möçberde girdeji getirýär.

Mähriban talyplar!

Eziz okuwçylar!

Gurluşyk pudagy hem depginli ösýär. Ýaňy aýdyşym ýaly, milli maksatnamalarymyza laýyklykda, obadyr şäherlerimizde ýasaýyş-durmuş we medeni maksatly desgalar yzygiderli gurulýar. Bu gurluşyklaryň ählisi öndebarlyjy inženerçilik-tehniki çözgütlər, milli binagärligiň gadymy däpleri hem-de häzirki zaman şähergurluşyk tejribesi esasynda amala aşyrylýar.

Aşgabat şäherinde ýaşyl begrese bürenen seýilgähler, ýasaýyş jaýlary, saglygy goraýyş, medeni, sport we sówda merkezleri, ýokary hem-de orta okuw mekdepleri, myhmanhanalar, önumçilik kärhanalary, halkara derejeli awtoulag geçelgeleri guruldy we gurulýar. Bu desgalar halkara hyzmatdaşlygyň ykrar edilen merkezi hökmünde paýtagtymyzyň gözelligini has-da artdyrýar.

Ýakynda bolsa Garaşsyzlygymyzyň şanly 30 ýylliygy mynasybetli paýtagtymyza Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň Diwanynyň binasyny, Maslahatlar we Kabul ediş merkezlerini, «Türkmenbaşy» hem-de Türkmenistanyň «Senagat» paýdarlar täjircilik banklarynyň binalaryny, Halkara ahalteke atçylyk we «Türkmen alabaý itleri» assosiasiýalarynyň merkezlerini, kaşaň «Arkadag» myhmanhanasyny ulanmaga berdik. 25-nji maýda baş şäherimiziň 140 ýylliygy mynasybetli «Aşgabat-siti» gurluşyk toplumynyň düýbüni tutduk.

Oguz han we ogullary suw čüwdürimler toplumy

Biziň Aşgabady ösdürmek boýunça alyp barýan işlerimiz halkara derejede ykrar edildi. Şäherdäki binalaryň ençemesi Ginnesiň rekordlar kitabyna girizildi.

Geçirýän giň gerimli işlerimiziň netijesinde paýtagtymyz geljekde has-da gözelleşer, dünýäniň iň nurana şäherleriniň birine öwrüler. Men ýaslary paýtagtymyzyň XXI asyryň nusgalyk şäheri hökmünde ykrar edilmegine mynasyp goşantlaryny goşmaga çagyryaryn.

Eziz ýaşlar!

Biziň durmuşa geçirýän ulag-logistika strategiýamyz many-mazmuny we ähmiýeti taýdan gözbaşyny gadymyýetden alyp gaýdýar. Ir döwürlerde hem Beýik Yüpek ýolunyň möhüm bölegi ýurdumyzyň çäginden geçipdir. Ol halklary we yklımlary birleşdiripdir.

Garaşsyz, Bitarap Türkmenistan häzirki zaman ulag geçelgelerini döretmek we kämilleşdirmek arkaly, Ýewraziýa giňişliginiň ulag-logistika ulgamyna işjeň

goşulýar. Günbatar – Gündogar, Demirgazyk – Günorta ugurlary boýunça üstaşyr geçelgeleriň taslamalaryny amala aşyrýar. Hususan-da, Owganystan – Türkmenistan – Azerbaýjan – Gruziá – Türkié (Lapis Lazuli) we TRASEKA ýaly halkara ulag geçelgelerini döretmäge ýakyndan gatnaşýar.

Biz Türkmenbaşy şäherinde döwrebap Halkara deňiz portunu gurduk. Akina – Andhoý, Ymamnazar – Akina, Serhetabat – Turgundy ugurlary boýunça demir ýollary we optiki-süýümlü aragatnaşyk ulgamlaryny ulanmaga berdik. Bu işler ýurdumyzyň Beýik Ýüpeк ýoluny gaýtadan dikeltmäge işjeň gatnaşýandygyny ýene-de bir gezek aşgär edýär.

Diýarymyzyň demir ýol, awtomobil, howa, deňiz we derýa ulaglarynyň düzümini-de düýpli döwrebap ýagdaýa getirýäris. Dünýä meşhur kompaniýalaryň awtobuslaryny, ýeňil we ýük awtoulaglaryny yzygiderli satyn alýarys.

Alyp barýan ulag syýasaty myzy dünýä jemgyétçiliği giňden goldaýar. Türkmenistanyň başlangyjy bilen Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy durnukly ulag ulgamyny döretmek boýunça taryhy Kararnamalaryň dördüsini kabul etdi.

Biz 2015-nji ýylда «TürkmenÄlem 52°E» emeli hemrasyny uçurdyk. Häzirki wagtda ikinji milli emeli hemrany döretmek we älem giňişligine çykarmak boýunça hem zerur işleri alyp barýarys. Ýurdumyzda mobil hyzmatlary, telefon, poçta, internet we IP telewideniye ulgamlaryny hem ösdürýäris.

Mähriban talyplar!

Eziz okuwçylar!

Adamzat jemgyétiniň taryhyna nazar aýlanyňda, ylym-bilimiň ösüşiň möhüm şerti bolandygyny görmek bolýar. Şoňa görä-de, ylym ulgamynyň binýadyny berkitmek, ýokary tehnologiyalara, düýpli nazary ylymlara esaslanýan sanly ykdysadyýeti döretmek boýunça toplumlaýyn işleri alyp barýarys.

Häzirki wagtda ýurdumyzyň akademiki ylym-barlag institutlarynda, ýokary okuw mekdepleriniň ylym-tehnologik, ylym-kliniki, ylym-taslama merkezlerinde, tejribe-önümcilik barlaghanalarynda, pudaklaýyn we pudagara ylym guramalarda ylma, döredijilige höwesli ýaşlaryň täze nesli zähmet çekýär. Zehinli ýaşlarymyz ylymň ileri tutulýan ugurlary boýunça gymmatly ylym barlaglary alyp barýarlar.

Bilim ulgamyny dünýä derejesinde döwrebaplaşdyrmaga, ruhy taýdan kämil, berk bedenli, giň dünýägaraýyşly nesli ýetisirmäge uly ähmiyet berýäris. Munuň üçin ýurdumyzyň ähli ýerlerinde häzirki zaman orta we ýokary okuw mekdepleri-

Kämilligiň ýolunda

dir çagalar baglary, Köpetdagыň sapaly jülgésinde, Awazada çagalar dynç alyş we sagaldyş merkezleri guruldy hem-de gurulýar. Bilim edaralary döwrebap okuň kiptaplarydyr gollanmalar bilen yzygiderli üpjün edilýär.

Bilim bermek işine ylmyň soňky gazananlaryny, okatmagyň innowasion usulalaryny, ýokary hilli elektron bilim maglumatlaryny giňden ornaşdyryýarys. Sanly bilim ulgamyny ösdürýäris. Biz mekdep okuwçylarynyň we talyplaryň halkara bäsleşiklerde gazańyan üstünliklerine guwanýarys. Ýaşlarymyzyň geljekde-de halkara ders bäsleşiklerinde, olimpiadalarda baýrakly orunlara mynasyp bolup, ýurdumyzyň abraýyny has belende göterjekdiklerine berk ynanýaryn.

Ynsan hemiše kämillige ymtýlyar. Kämillik bolsa mertebe we derejedir. Ýaşlarymyz bu hakykata göz ýetirmelidirler. Ýadawsyz zähmet, bilimleri we hünärleri yhlasly ele almak, tejribe toplamak kämillige eltýän ýoldur. Yaş nesillerimizde halkamyzyň iň oňat, iň gözel, iň belent ahlagy jemlenmelidir. Ynsanyň edebi altyndan gymmatdyr, gymmatbaha daşlardan owadandyr.

Ýaşlar, siz pederlerimiziň ýolunu mynasyp dowam edip, ýagşy gylyk-häsiýetleriňiz, adamkärçiligiňiz, başarnygyňız bilen tanalyp, hakyky türkmen bolup dünýä cykmalysyňyz!

Türkmen ýigitleriniň we gyzlarynyň akyly jöwher dek ýiti bolmalydyr. Çünkü siz özünü taýsyz zehini bilen dünýä tanadan halkyň nesliňiz. Türkmen ýigitleriniň we gyzlarynyň ýüzi nurana bolmalydyr. Çünkü siz ynsanperwerligiň belent däplerini dünýä ýaýan ynsanlaryň nesliňiz. Türkmen ýigitleriniň we gyzlarynyň süňni sap bolmalydyr. Çünkü siz beden hem-de ruhy taýdan päkligiň belent kadalary bilen dünýäni haýrana goýan milletiň nesliňiz.

Mähriban talyplar!

Eziz okuwçylar!

Döwletimiziň we jemgyýetimiziň iň gymmatly baýlygy bolan adamyň saglygyny goramak, milli saglygы goraýyş ulgamyny dünýä ülňülerine laýyklykda kämilleşdirmek babatda hem giň gerimli işleri alyp barýarys. «Saglyk» Döwlet maksatnamamyza laýyklykda, ýurdumyzyň ähli sebitlerinde dünýä belli öndebarýy kompaniyalaryň lukmançylyk enjamlary ornaşdyrylan saglygы goraýyş-anyklaýyş, «Ene mähri», Gaýragoýulmasyz tiz kömek, kliniki we ylmy-kliniki merkezleri, köpugurly hassenanalarydyr şypahanalary bina etdik. Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe keselleriň öňüni almak, anyklamak, täze, döwrebap bejergileri geçirmek babatda ylmy usullaryň, innowasion tejribeleriň, takyk tehnologiyalaryň giňden ornaşdyrylmagy milli lukmançylygyň ösüşine täze badalga berdi.

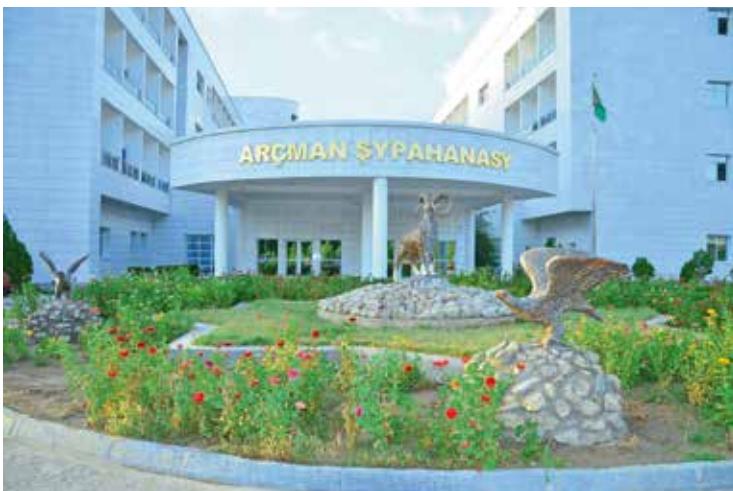
Biz şypahana edaralarynyň durkuny hem täzeledik. Dünýä meşhur «Arçman», «Ýyly suw», «Mollagara», «Awaza», «Daşoguz», «Farap», «Baýramaly», «Bagabat», «Berzeňni» şypahanalarynda ynsan derdine melhem bolýan tebigy baýlyklarymyzy giňden peýdalanmaga mümkünçilik döretdi. Türkmen topragynyň müň bir derde melhem ösümliklerinden derman serişdelerini öndürýän kärhanalary gurmakda baý tejrike topladyk.

Beýik akyldar Magtymguly Pyragynyň: «Saglygыň gadyryň bilgil, hasta bolmasdan burun» diýişi ýaly, biz sagdyn durmuş kadalaryny ornaşdymaga aýratyn üns berýäris. Eneleriň we çagalaryň, ýetginjekleriň, uly ýaşly hem-de gartaşan adamlaryň saglygyny goramak üçin döwlet goldawyny berýäris.

Bütindünýä Saglygы Goraýyş Guramasy bilen hyzmatdaşlygyň çäginde keselleriň öňüni almak hem-de olara garşy göreşmek boýunça gowy tejrike topladyk. Birnäçe howply ýokanç keselleriň ýok edilendigi, käbirleriniň hasaba alynmadgyy barada Garaşsz döwletimize halkara güwänamalar berildi. Şeýdip, berkarrar döwletimiziň saglygы goraýyş we derman senagaty ulgamyny ösüşleriň täze belentliklerine çykarýarys. Bu beýik maksatlarymyzyň üstünlikli amala aşyrylmagyna ýaşlaryň işjeň gatnaşjakdygyna berk ynanýaryn.

Eziz ýaşlar!

Sport ynsany beden we ruhy taýdan taplaýan, dünýägaraýsyny kämilleşdirýän gymmatlykdyr. Bedenterbiýä we sporta biz jemgyýetimizi jebisleşdirýän, halkymyzy beýik ösüslere ruhlandyrýan güýç hökmünde garaýarys. Şundan ugur alyp, köpcüklikleýin bedenterbiye-sagaldyş hereketini ösdürýäris. Ýurdumyzyň ähli sebit-

Köpugurly şypahanalar

*Polina Gurýewa Ýaponiýanyň Tokio şäherinde
geçirilen XXXII tomusky Olimpiýa oýunlarynda*

lerinde, şol sanda «Awaza» milli syáhatçylyk zolagynda dünýä ölçeglerine laýyk gelyän sport desgalaryny, stadionlary, atçylyk-sport toplumlaryny, ýöriteleşdirilen sport mekdeplerini gurduk. Gözel paýtagtymzda bolsa özboluşly Olimpiýa şäherçesini döretdik.

Halkara Olimpiýa Komitetiniň we Aziýanyň Olimpiýa Geňeşiniň agzasy bolan ýurdumyz Olimpiýa hereketini ösdürmäge mynasyp goşant goşýar. Şu ýylyň iýul-awgust aylarynda türgenlerimiz sportuň birnäçe görnüşi boýunça Ýaponiýanyň Tokio şäherinde geçirilen XXXII tomusky Olimpiýa oýunlaryna işjeň gatnaşdylar. Biziň agyr atletikaçy türgenimiz Polina Gurýewa bolsa bu Oýunlarda üstünlikli çykyş edip, kümüş medala mynasyp boldy we ýurdumyza uly abraý getirdi.

Meniň geljegimiz bolan ýaşlara berjek nesihatym: sporty söýün!

Sport güýç-gaýratdyr, gözellikdir, sagdynlyk we ruhubelentlikdir.

Türkmen sportunyň beýik geljegi merdana ýaşlarymyzyň ynamly ellerindedir. Biz muňa çäksiz buýsanýarys.

Eziz ýaşlar!

Döwletimiz medeniýet ulgamyny ösdürmek ugrunda uly tagalla edýär, oňa köp möçberde serişdeleri gönükdirýär. Milli medeniýetimiziň, sungatymyzyň has-da kämilleşmegi üçin ähli şartları döredýär. Ulgamyň maddy-enjamlaýyn binýadyny pugtalandyrmak, zehinli hünärmenleri taýýarlamaň boýunça uly işler alnyp barylýar. Paýtagtymzda we welaýatlarymyzda gurlan täze teatrlar, kitaphanalar,

*Medeniýet döwlet syýasatyň
möhüm bölegi*

muzeýler, medeniýet öýleridir beýleki medeni maksatly binalar aýdylanlara aýdyň shaýatlyk edýär.

Ak öý halkymyzyň durmuş medeniýetiniň aýrylmaz bölegidir. Türkmeniň ak öýlerinde döwletli maslahatlar edilipdir. Şu däpden ugur alyp, ähli welaýatlarymyzda milli binagärlik aýratynlyklaryny özünde jemleyän «Türkmeniň ak öýi» binalaryny gurduk. Sebäbi ak öý halkymyzyň gadymdan gelýän myhmansöýerliginiň hem-de medeniýetiň özboluşly nyşanydyr.

Eziz Diýarymyzda bellenýän şanly senelerdir baýramlar, halkara çäreler medeniýet ulgamynyň uly rowaçlyklara beslenýändigini görkezýär. Şu ýyl Lebap welaýatynda geçirilen Medeniýet hepdeleni türkmen medeniýetiniň we sungatynyň gazananlaryny, milli gymmatlyklarymyzy dünýä ýáymakda täze mümkünçilik açdy.

Türkmen medeniýeti dünýä ýaň salýar

Eziz ýaşlar!

Dünýäde medeni diplomatiýa döwlet syýasatynyň möhüm bölegi hökmünde hiç wagt ünsden düşürlän gelýär. Biz bu işde YUNESKO-nyň iň ýakyn hyzmatdaşymyz hasaplaýarys. Gadymy Merwiň, Köneürgenjiň, Nusaýyň YUNESKO-nyň Bütindünýä mirasynyň sanawyna girizilmegi, «Görogly» dessançylyk sungatynyň, «Küştdepdi» aýdym we tats dessurynyň, türkmen milli halyçylyk sungatynyň Adamzadyň maddy däl medeni mirasynyň sanawyna goşulmagy biziň alyp barýan giň gerimli medeni, ylmy diplomatiýamyzyň dünýäde ykrar edilýändiginiň aýdyň subutnamasydyr.

Nesip bolsa, ýakyn ýyllarda Aşgabat şäherini YUNESKO-nyň Şäherleriň döredjilik toruna birikdireris. Dutar ýasamak senetçiligini, dutarda saz çalmak we bagşyçylyk sungatyny, türkmen alabaýlaryny ýetişdirmek we keçe sungatyny, demirçilik senedini, türkmen tazysyny we elguş sungatyny, türkmen milli göreşini hem bu sanawa girizeris.

YUNESKO-nyň derejesinde bellenilýän şanly seneleriň sanawyna Magtymguly Pyragynyň doglan gününiň 300 ýyllygyny-da goşarys. Magtymguly adyndaky Türkmen döwlet uniwersitetinde hem-de Seýitnazar Seýdi adyndaky mugallymçylyk institutynda YUNESKO kafedralaryny döredip, orta mekdeplerimiziň birnäçesini bu guramanyň Mekdepler bileleşiginiň düzümine girizeris.

Gadyrly talyplar we okuwçylar!

Biziň merdانا halkymyz gadymy döwülerden bări nesilleriň sazlaşykly osuşine we terbiýesine aýratyn ähmiýet berip gelipdir. Şoňa görä-de, geçmişde ýaşap geçen beýik şahsyétlerimiz bahasyna ýetip bolmajak akył-paýhas mirasyny döredipdir. Olaryň eserleri nesilleri terbiýelemegeň gymmatly çesmeleri bolup durýar.

Adamyň iň güzel häsiýetleriniň biri-de ene-ata, jemgyýete we durmuşa bolan söýgüdir. Ata-enä söýgi halkemyzyň «Altyn-kümşüň könesi bolmaz, ata-enäniň – bahasy», «Ata-enäniň garrysy bolmaz, asyl parçanyň – könesi», «Ata razy – Hudayý

razy, ene razy – pygamber razy», «Ata gören ýol keser, ene gören don keser» ýaly nakyllarynda hem öz beýanyny tapýar.

Ene-ata bilen perzent gatnaşyklary baradaky milli garaýyşlar Döwletmämmet Azadynyň döredijiliginiň özenine öwrülipdir. Onuň «Wagzy-Azat» eserindäki perzendiň ene-atanyň öňündäki kyrk borjy hakyndaky pikirleri, mähre hem-de söýgä ýugrulan şygyrlary asyrlar geçse-de ähmiyetini ýitirmän gelýär. Bu garaýyşlar ynsan aňyna, ahlagyna güýcli täsir edýän arassa öwüt-ündewler hökmünde kabul edilýär. Halkymyzyň watançylyk hem-de adamkärçilik däpleri durmuş ýoluna gadam basýan nesillerimiz üçin geçmişi, şu günü we geljegi birleşdirýän nusgawy mekdepdir.

Mähriban ýaşlar!

Watana bolan söýgi ýürekde orun alan iň näzik we pákize duýgudyr. Onuň gymmatyny hiç zat bilen ölçüp bolmaz. Ýürekden çykan sözün ýürege barşy ýaly, ylas bilen başyna barlan iş hem bitmän galmaýar. Her bir işe ýürekden ýapyşyp, merdانا halkymyzyň adyny has-da belende götermek, başymyzyň täjine deňeyän eziz Watanymyzyň şöhratyna şöhrat goşmak siziň esasy borjuňyzdyr.

Men şu gunki beýanymy tamamlamak bilen, size berk jan saglyk, uzak ömür, bagtyýar we abadan durmuş, okuwda uly üstünlikleri arzuw edýärin!

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Şanhaý Hyzmatdaşlyk
Guramasynyň sammitindäki**

ÇYKYŞY

(Duşenbe şäheri, 2021-nji ýylyň 17-nji sentýabry)

Hormatly jenap Başlyk!

Hormatly wekilýetleriň Baştutanlary we agzalary!

Ilki bilen, Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletleriň Baştutanlarynyň Geňeşiniň şu mejlisiniň guramaçylaryna bu möhüm hem-de wekilçilikli duşuşyga hormatly myhman hökmünde gatnaşmaga çakylygy üçin minnetdarlyk bildirmäge rugsat ediň!

Täjigistan Respublikasynyň Prezidenti hormatly Emomali Rahmona myhmansöýerlik we mähirli garşylandygy, hoşniýetlilik hem-de sammitiň ýokary derejede guralandygy üçin minnetdarlyk bildirýärin.

Mejlise gatnaşyjylaryň ählisini bu guramanyň ýubileyi bilen tüýs ýürekden gutlamak isleýärin. Bu gurama geçen 20 ýylyň dowamynda dünýäde ykrarnama hem-de hormata eýe bolan, ählumumy syýasy we ykdysady ösüşiň barşyna, häsiýetine oñyn täsir edýän abraýly döwletara birleşmä öwrüldi.

Türkmenistan üçin ŞHG bilen gatnaşyklar biziň daşary gatnaşyklarymyzyň giň geografik we düzümleýin diwersifikasiýasyna ygrarlylyga esaslanýan halkara hyzmatdaşlyk strategiýasynyň möhüm ugrudyr. Biz Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasynyň işine gyzyklanma we hormat goýmak bilen garaýarys, energetika hem-de ulag ulgamlarynda, söwda we maýa goýumlarda, senagatda, obasenagat toplumunda, ýokary tehnologiyalar, innowasiýalar ulgamynda hyzmatdaşlygymyzyň uly kuwwata eýedigine düşünýärис.

Bu gurama girýän ýurtlaryň Türkmenistanyň öňden gelýän däp bolan hyzmatdaşlary hem-de goňşulary we dostlary bolup durýandygy hem wajypdyr. Şoňa görä-de, biz ŞHG bilen gatnaşyklara ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygyň yzygiderli ösüşi hem-de özümüz dünýä derejesindäki we kontinental işlere gatnaşygymyzyň umumy ugry bilen sazlaşykly arabaglanyşynda garaýarys.

Türkmenistan Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasynyň parahatçylygy, ählumumy durnuklylygy we howpsuzlygy pugtalandyrmak, häzirki döwrüň wehimlerine hem-de howplaryna garşy görüşmek meselelerindäki jogapkärlili garaýylaryna ýokary baha berýär. Türkmenistanyň Bitaraplyk derejesiniň çäklerinde, biz bu möhüm wezipeleri çözmeke – ilki bilen, terrorçylyga, guramaçylykly jenayatçylyga, neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy görüşmek, maglumat hem-de biologik howpsuzlygy üpjün etmek ulgamlarynda halkara hyzmatdaşlyk ýaly ugurlarda ŞHG bilen işjeň gatnaşyklara taýýardyrıys.

Buýsanjymyz – ak mermerden binalar

Bu gün, tutuş dünýäniň täze çylşyrymly wehimler bilen yüzbe-yüz bolan maha-lynda Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasynyň orny ýokarlanýar. Elbetde, bilelikdäki işiň däp bolan ulgamlaryndan başga-da, onuň mümkünçilikleri, toplan tejribesi pan-demiýanyň täsirini azaltmak, kontinental ykdysady we ulag gatnaşyklaryny, dü-zümleri hem-de logistikany dikeltmek bilen baglanyşykly wezipeler babatda örän zerurdyr. Şuňuň bilen baglylykda, Türkmenistanyň Birleşen Milletler Guramasy bilen bilelikde 2022-nji ýylyň aprelinde Deňze çykalgası bolmadık ösüp barýan ýurtlaryň ministrleriniň halkara maslahatyny özünde guramagy meýilleşdirýändi-gini size habar bermek isleýärin. Oňa adatdan daşary şertlerde hem-de çökgünlik-den soňky döwürde halkara ulag hyzmatdaşlygy meseleleri boýunça anyk we iş yüzündäki gepleşikler üçin oňat mümkünçilik hökmünde garaýarys. Siziň döwlet-leriňizi bu möhüm halkara foruma gatnaşmaga çağyrýarys.

Koronawirusa garşı göreşmek barada aýdylanda bolsa, bu babatda Türkmenis-tanyň biziň döwletlerimiziň lukmançylyk bileleşiginiň tagallalaryny birleşdirmek hem-de yzygiderli gatnaşyk etmek ugrunda çykyş edýändigini bellemek gerek. Munuň üçin Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasynda, BMG-niň ýöriteleşdiri-len edaralarynda bilelikdäki işi işjeňleşdirmegi teklip edýäris.

Hususan-da, biziň ýurdumuz Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasynyň koro-nawirusyň genomyny öwrenmek boýunça Ýörite maksatnamasyny; BSGG-niň ýiti öýken keseline garşı göreşmek boýunça köptaraplaýyn guralyny; BSGG-niň ýiti ýokanç keselleri bejermek we öňüni almak boýunça usulyýet merkezini; Epidemi-ologiya, wirusologiya we bakteriologiya boýunça Merkezi Aziýa sebit merkezini döretmek başlangyjy bilen çykyş edýär. Bu başlangyçlaryň Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasy tarapyndan goldanylmagynyň olaryň tutuş dünýäniň bähbidine neti-jeli durmuşa geçirilmegine, şeýlelikde, howply ýokanç kesellere garşı göreşmek boýunça uzak möhletli geljek üçin täsirli we yzygiderli halkara gurallaryň ýola goýulmagyna ýardam etjekdigine ynanýarys.

Hormatly wekiliýetleriň Baştutanlary!

Biz SHG bilen hyzmatdaşlyga ýokary baha berýäris hem-de Merkezi Aziýa se-bitini çalt depginler bilen ösdürmek, kontinental ähmiýetli möhüm ulag-logistik we ykdysady merkeze, Ýewraziýada durnuklylygyň hem-de hyzmatdaşlygyň ygtybar-ly merkezine öwürmek maksady bilen, onuň geljeginiň uludygyna ynanýarys. Şu-nuň bilen baglylykda, 2021-nji ýylyň 6-njy awgustynda Türkmenistanda geçirilen Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygynyň jemleýji res-

minamasynda beýan edilen Merkezi Aziýa ýurtlarynyň halkara başlangyçlarynyň Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasynyň strategik maksatlaryna gabat gelýändigini bellemek isleýärin.

Biziň pikirimize görä, munuň özi geljekde bilelikdäki iş üçin uly giňişligi açýar. Şuňuň bilen baglylykda, SHG-ä gatnaşyjy döwletler tarapyndan BMG-niň Baş Assambleýasynyň «Merkezi Aziýa sebitinde parahatçylygy, durnuklylygy we durnukly ösüşi üpjün etmek maksady bilen, sebit we halkara hyzmatdaşlygy pugtalandyrmak» atly Kararnamasynyň taslamasynyň goldanylmagy möhüm ädim bolardy. Türkmenistan bu resminamany kabul etmek baradaky başlangyjy Baş Assambleýanyň 76-njy mejlisiniň barşynda öne súrmegi göz öňünde tutýar.

Hormatly mejlige gatnaşyjylar!

Agza döwletleriň ählisi, synçylar hem-de SHG boýunça hyzmatdaşlar bilen Türkmenistany ysnyşykly taryhy gatnaşyklar, dostluga, hoşniýetli goňşuşylyga, deňhukuklylyga we birek-birege hormat goýmaga esaslanýan köpýllik hyzmatdaşlyk gatnaşyklary baglanyşdyryýar. Ikitaraplaýyn gatnaşyklaryň şeýle häsiýetiniň aýdyň hem-de açık ýörelgeler esasynda biziň özara ýakynlaşmagymyzyň, ähmiýetli we netijeli gepleşikleri ýola goýmagyň, hyzmatdaşlygyň geljegi uly ugurlaryny we usullaryny işläp taýýarlamaga geçmegiň goşmaça kuwwatly şerti bolup hyzmat edýändigine ynanýaryn.

Biziň ýurtlarymyzyň kuwwatly serişdeler we önemcilik binýadynyň bolmagy, olaryň geografik taýdan amatly ýerleşmegi, logistika düzüminiň okgunly ösmegi, toplanan tejribe hem-de hyzmatdaşlygyň, özara düşünişmegiň we ynanyşmagyň däpleri hem muňa ýardam edýär.

Türkmenistan bilen SHG-niň arasynda köpugurly, yzygiderli, maksadalaýyk hyzmatdaşlygyň ýola goýulmagynyň ösüše täze, kuwwatly itergi bermäge, tutuş Ýewraziýa giňişliginde syýasy, ykdysady, durmuş, ynsanperwer işleriň okgunly hem-de ýokary hilli bolmagyna ýardam etmäge ukyplydygyna ynanýaryn.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Birleşen Milletler Guramasynyň
Baş Assambleýasynyň 76-njy
mejlisindäki sanly ulgam arkaly**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 23-nji sentýabry)

Hormatly jenap Baş sekretar!
Hormatly jenap Başlyk!

Ilki bilen, jenap Abdulla Şahidi Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 76-njy mejlisiniň Başlygy wezipesine saýlanylmagy bilen gutlamaga hem-de oňa bu jogapkärli wezipede üstünlikleri arzuw etmäge rugsat ediň! Jenap Şahid, Türkmenistanyň Size hemmetaraplaýyn ýardam we goldaw berjekdigine ynandyrýaryn.

Jenap Wolkan Bozkyrdan 75-nji mejlisin Başlygy hökmünde başarjaň we netijeli işi üçin tüýs ýürekden minnetdarlygymyzy kabul etmegini haýyş edýärin.

Hormatly mejlige gatnaşyjylar!

Dünýäniň häzirki ýagdaýy, syýasy, ykdysady, durmuş prosesleriniň häsiýeti we aýratynlyklary umumy baş maksada ýetmek ugrunda ählumumy parahatçylygy, howpsuzlygy, mundan beýlakki okgunly ösüşi, häzirki zaman dünýä tertibiniň binýadynda goýlan hukuk we institusional esaslary saklamak üçin şartları üpjün etmegiň bähbidine döwletleriň hem-de iri halkara guramalaryň has ysnyşykly we utgaşyklaryny talap edýär. Şeýle gatnaşyklaryň netijeliliginى derejesi köp babatda milli bähbitleriň hem-de ählumumy maksatlaryň we ileri tutulýan ugurlaryň arasynda umumy pikire gelnip bilinmegi bilen kesgitleniler. Çemeleşmelerdäki we garaýışlardaky çaprazlyklary, gapma-garşylyklary ýeňip geçmek bilen, strategik, uzak möhletli ösüş wezipelerini, ýiti umumy dünýä – ekologiá, energetika, azyk, suw serişdelerini adalatly paýlamak, garyplygy aradan aýırmak, tebigy betbagtçylyklardan goranmak, terrorçylyga, neşe serişdeleri bilen bagly howplara hem-de beýleki wehimlere garşy görüşmek meselelerini çözmekde biziň – dünýä bileşiginiň agzalarynyň jogapkärçiligi, öndengörüjiligi, syýasy erki ýeterlikmikä? Munuň özi täze görnüşli howply ýokanja garşy görüşmek hem-de onuň ýaýramagy netijesinde ýuze çykan durmuş-ykdysady täsirleri azaltmak meselesine hem doly derejede degişlidir. Dogrusyny aýtmak gerek: dünýä bileşiginiň bu ugurdaky tagallalary entek ýeterlik däldir. Galyberse-de, pandemiá bu wehime garşy halkara derejede görüşmegin gurallarynda düýpli ulgamlaýyn násazlyklary ýuze çykardy.

Diňe ähli agza döwletleriň we BMG-niň düzümleriniň birleşmegeni umumy howpa garşy görüşmekde üstünlik gazaňmak üçin şartları üpjün edip biler. Sunda koronawirus meselesini syýasylaşdyrmaga, döwletara gatnaşyklarda täsir etmegiň guraly hökmünde ulanmaga orun bolmaly däldir.

Birleşen Milletler Guramasynyň Merkezi Aziýa üçin Öňüni alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkezi

Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasynyň ählumumy saglygy goraýyş ulgamynada umumy wehimlere garşy durmakda utgaşykly, özara ylalaşykly jogaplary işläp taýýarlamak boýunça köptaraplaýyn gepleşikleriň esasy meýdançasy bolup durýandygyny nygtayarys.

Türkmenistan özuniň ozal öne süren, ylmy diplomatiýa ugry boýunça köptaraply gatnaşyklary işjeňleşdirmäge gönükdirilen başlangyczalaryny ilerletmegini dowam eder. Hususan-da, 76-nji mejlisiniň barşynda şu aşakdaky halkara we sebit gurlaryny, ýagny Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasynyň koronawirus ýokanjynyň genomyny öwrenmek üçin ýörite maksatnamasyny düzmez; Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasynyň öýken sowuklama keseline garşy göreşmek boýunça köptaraplaýyn guralyny ýola goýmak; Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasynyň Ýiti ýokanç keselleri bejeriş we olaryň Öňüni alyş usulyýet merkezini, Merkezi Aziýada Epidemiologiya, wirusologiya we bakteriologiya sebit merkezini döremek meselelerini öwrenmäge girişmegini teklip edýärис.

Türkmenistan pandemiýanyň ýaramaz ykdysady täsirini azaltmak bilen baglylykda, BMG-niň aýry-aýry ugurlar boýunça işini güýçlendirmegi zerur hasaplaýar. Hususan-da, adatdan daşary ýagdaýlar şartlarında halkara ulag ulgamlaryny

dikeltmegiň we olaryň durnuklylygyny pugtalandyrmagyň üstünde işjeň islemek möhümdir. Munuň üçin oňat esas – Baş Assambleýanyň «Koronawirus keseliňiň (COVID-19) pandemiýasy we ondan soňky döwürde durnukly ösus üçin üzňüsiz we ygtybarly halkara ýük daşamalary üpjün etmek maksady bilen, ullağyň ähli görnüşleriniň arabaglanyşgyny berkitmek» atly Kararnamasы bar. Bu resminama Türkmenistanyň başlangyjy boýunça 2021-nji ýylyň 29-njy iýulynda kabul edildi.

Hormatly mejlige gatnaşyjylar!

Geçen döwürde ählumumy parahatçylygy we howpsuzlygy üpjün etmekde, ýerli we sebit gapma-garşylyklarynyň ýitileşmegini bilen bagly çylşyrymly meseleler ýuze çykdy. Şu şartlerde dünyä bileleşiginiň jogapkärli agzasy hökmünde Türkmenistan halkara meseleleri diňe parahatçylykly, syýasy-diplomatik serişdeler arkaly, BMG-niň Tertipnamasynyň, esasy Konwensiýalaryň hem-de beýleki halkara namalarynyň kadalarynyň we ýörelgeleriniň esasynda çözümgäge yzygiderli goldaw bermegini dowam eder.

Şunuň bilen baglylykda, parahatçylyk döredijiliğiň we oňyn ylalaşykly çözgütleri gazanmagyň netijeli guraly hökmünde Bitaraplygyň mümkünçiliklerinden peý-dalanmak, BMG-niň Baş Assambleýasynyň Türkmenistanyň başlangyjy boýunça 2020-nji ýylyň 7-nji dekabrynda kabul edilen «Halkara parahatçylygy, howpsuzlygy saklamakda we pugtalandyrmakda hem-de durnukly ösus işinde bitaraplyk syýasatynyň orny» atly Kararnamasynyň düzgünlerini ornaşdymak üçin netijeli çäreleri görmegini meýilleşdirýäris.

Mälim bolşy ýaly, şu ýyl BMG-niň Baş Assambleýasy tarapyndan «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip yylan edildi. Türkmenistan bu çözgüdiň başyny başlamak bilen, parahatçylyk we birek-birege hormat goýmak, gatnaşyklar medeniyetini pugtalandyrmak, häzirki döwürde döwletara gatnaşyklarda ýuze çykan ynanyşmak ýetmezçiliginini aradan aýyrmak maksady bilen, halkara derejede uly işleri geçirdi. Türkmenistan Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynyň çäklerinde çäreleri tamamlamak bilen, şu ýylyň dekabr aýynda Aşgabatda «Parahatçylyk we ynanyşmak syýasaty – halkara howpsuzlygyň, durnuklylygyň we ösusüň binýady» atly halkara maslahaty geçirmegi meýilleşdirýär. BMG-ä agza döwletleri we halkara guramalary bu çärä işjeň gatnaşmaga çagyryarys.

Şunda biz şu ýyl başlanylan ynanyşmak hem-de gatnaşyklar medeniyeti meselesi dünyä jemgyétçiliginiň üns merkezinde galmaly we BMG-niň strategik gün

tertibiniň hemişelik düzüm bölegi bolmaly diýip hasap edýäris. Şuňuň bilen baglylykda, Türkmenistan Merkezi Aziýada gepleşikler gurallaryny ösdürmek maksady bilen, Baş Assambleýanyň «Merkezi Aziýa sebitinde parahatçylygy, durnuklylygy we durnukly ösüşi üpjün etmek maksady bilen, sebit we halkara hyzmatdaşlygy pugtalandyrmak» atly Kararnamasynyň taslamasyny işläp taýýarlamagy teklip edýär. Bu resminama garalmagy hem-de onuň kabul edilmegi 2021-nji ýylyň 6-njy awgustynda Türkmenistanda geçirilen Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygynyň jemleýji resminamasynدا beýan edilen Merkezi Aziýa ýurtlarynyň halkara başlangyçlarynyň durmuşa geçirilmegine ýardam berer diýip hasapláýarys.

Şol bir wagtda Merkezi Aziýa hem-de Hazar sebitinde halkara parahatçylygy, howpsuzlygy we durnukly ösüşi saklap galmak meseleleriniň özara baglanyşyklydygyna hem-de aýrylmazdygyna göz ýetirmek bilen, Türkmenistan «Merkezi Aziýa – Hazar sebiti» atly parahatçylyk, ynanyşmak we hyzmatdaşlyk zolagyny döretmek hakyndaky teklip bilen çykyş edýär. Biz bu nusga ählumumy parahatçylygyň we ösüşiň bähbitlerine köptaraplaýyn hyzmatdaşlygyň pugtalandyrylmagyna gönükdirilen başlangyçlary ilerletmek üçin meýdança hökmünde garaýarys.

Hormatly jenap Başlyk!

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Häzirki wagtda bütin dünýäniň ünsi Owganystana gönükdirilendir. Bu ýurtda ýagdaý çylsyrymlylygyna galýar, emele gelýän häkimiýet hem-de jemgyýet edaralary örän durnuksyzdyr. Şoňa görä-de, bu ýurtdaky ýagdaýa baha bermäge örän oýlanyşykly çemeleşilmelidir, sözlerde hem, işlerde hem jogapkärçilik talap edilýär.

Owganystandaky ýagdaýlar üýtgedi. Şunda ideologik tarapgöýlükdelen, könelien öýke-kinelerden, şowakörlükden hem-de lenç edilen garaýışlardan gaça durup, ozaly bilen, uruşlardan we heläkciliklerden ýadan, parahat, asuda durmuş barada arzuw edýän owgan halky hakynda alada edilmelidir.

Türkmenistan Owganystan bilen gatnaşyklaryny ösdürüp, dostluk hem-de hoşniyetli goňsuçylyk ýörelgelerini, şeýle hem iki ýurduň halklarynyň taryhy we medeni ösüşiniň umumylygyny hemise bu gatnaşyklaryň esasynda goýýar. Biziň ýurdumyz Owganystanyň syýasy durnuklylygyna hem-de howpsuzlygyna, doganlyk owgan halkynyň abadançylygyna we jebislige hemiše çuňňur gyzyklanma bil-

Al şapaga altyn öwser akarlar

Rowaçlyklaryň güwäsi

diripdi we şeýle bolmagynda-da galýar. Şunda biz gapma-garşylyklaryň parahatçylykly, syýasy-diplomatik ýollar arkaly çözülmegine berk ygrarlydyrys.

Owganystandyký ýagdaýyň tizden-tiz kadalaşdyrylmagy ugrunda çykyş edýärис hem-de emele gelyän döwlet düzümleriniň bütin owgan halkynyň abadançylygyna we bähbitlerine netijeli işläp biljekdiklerine umyt bildirýärис. Türkmenistan öz tarapyndan, ozalkysy ýaly, Owganystana hemmetaraplaýyn ykdysady goldaw we ynsanperwerlik kömegini berer.

Biz energetika, ulag we kommunikasiýa ulgamlarynda owgan tarapynyň gatnaşmagynda eýyäm başlanylan taslamalaryň üstünlikli tamamlanmagyny hem-de täze düzümleýin taslamalaryň durmuşa geçirilmegini berk ugur edinýärис. Bu meselep biz Owganystanyň ykdysadyýetiniň we durmuş ulgamynyň gaýtadan dikeldilmeginiň, goňşy ýurduň dünýä hojalyk gatnaşyklaryna deňhukukly, özara bähbitli esasda goşulyşmagynyň örän möhüm şerti hökmünde garaýarys.

Owganystanda parahatçylygyň, ylalaşygyň hem-de bitewüligiň tizden-tiz berkarar bolmagy üçin degişli gatnaşyklaryň ýola goýulmagyna, zerur şertleriň döredilmegine goňşy we bitarap döwlet hökmünde goldaw bermäge Türkmenistanyň taýýardygy üýtgewsizligine galýar.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Bu gezekki mejlisin dowamynda Türkmenistan Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmek üçin giň hyzmatdaşlyk gatnaşyklarynyň dowam etjekdigine bil baglaýar. Biziň pikirimizce, hazırki döwürde netijeli özara gatnaşyklar we Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmekde ählumumy, sebitleýin hem-de milli gurallaryň iş ýüzünde utgaşdyrylmagy ileri tutulýan ugur bolup durýar.

2030-njy ýyla çenli döwür üçin durnukly ösüş babatdaky Gün tertibiniň degişli derejede maliýeleşdirilmegini üpjün etmek meselesiniň ilerledilmegini esasy ugur edinýärис. Şuňuň bilen baglylykda, ýakyn wagtda ösüsü maliýeleşdirmek boýunça nobatdaky halkara maslahaty guramagy zerur hasaplaýarys.

Dünýä bileleşiginiň Aral deňziniň ekologik heläkçiliginiň täsirini peseltmek meselelerine yzygiderli üns bermegine aýratyn ähmiýet berýärис. Bu mejlisin dowamynda Türkmenistan sebit boýunça hyzmatdaşlar bilen bilelikde BMG-niň Aral deňziniň sebiti üçin Ýörite maksatnamasynyň dörediljekdigine ynanýar.

Ynsanperwerlik ugrundaky meseleler Türkmenistanyň BMG bilen hyzmatdaşlygynyň gün tertibiniň esasy ugurlarynyň biridir.

2021 – 2025-nji ýyllarda BMG-niň Durmuş ösüsü komissiýasynyň agzasy hökmünde Türkmenistan onuň ýaşlaryň işi, däp bolan maşgala gatnaşyklaryny pugtalandyrmak we beýleki ugurlar boýunça durmuş goraglylygynyň ylalaşykly çemeleşmelerini hem-de hereketlerini işläp taýýarlamak babatda baş utgaşdyryjy edara hökmündäki ornunyň berkidelimegine ýardam bermäge taýýardyr.

Türkmenistanyň BMG bilen hyzmatdaşlygynda migrasiýa syýasaty üýtgewsiz möhüm ugur hökmünde saklanýar. BMG-niň Bosgunlaryň işi boýunça Ýokary komissarynyň Maksatnamasynyň Ýerine ýetiriji komitetiniň hemişelik agzasy bolmak bilen hem-de bu ugurdaky çylşyrymlı ynsanperwer ýagdaýlaryň çözgüdi babatda ägirt uly tejribe toplan Türkmenistan bu ählumumy wezipäni çözümgäze öz goşandyny goşmaga taýýardyr.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Bizi umumy garaýyşlar, umytlar, wehimler hem-de howplar birleşdirýär. Hal-kara ýa-da sebit we milli derejelerdäki çylşyrymlı meseleleri bilelikde çözmekde toplanylan tejribe has gymmatlydyr.

Türkmenistan hyzmatdaşlary bilen bilelikde Milletler Bileleşiginiň öňünde durýan wehimleri ýeňip geçmekde täze çemeleşmeleri we ýollary gözlemek boýunça tejribe alyşmaga taýýardyr.

Gün-günden berkeyär dostluk-doganlyk

Biz BMG bilen hyzmatdaşlyga, emele gelen ählumumy howpsuzlygyň öňüni almak işinde, pandemiýa ýokanjynyň täsirlerini ýeňip geçmekde, ykdysady, durmuş, ekologiýa, ynsanperwer we beýleki ulgamlarda meýilnamalaryň hem-de maksatnamalaryň durmuşa geçirilmeginde onuň syýasy-diplomatik tagallalaryna işjeň gatnaşmaga, goldaw bermäge üýtgewsiz ygrarlydygymyzy mälim edýäris.

Türkmenistan üçin Birleşen Milletler Guramasy bilen hyzmatdaşlyk ileri tutulýan strategik ugur, dünýägaraýşymyz, halkara giňişlikde alyp barýan ähli işleri-miziň möhüm binýady bolupdy we şeýle bolmagynda galýar.

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň mejlisindäki

ÇYKYŞ

(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 25-nji sentýabry)

Eziz watandaşlar!

Ata Watanymyzyň täze taryhy, biziň gazanan üstünliklerimizdir ösüşlerimiz milli Garaşszlygymyzdan başlanýar. Özbaşdaklyk zamanyň her bir günü, her aýy we ýyly, her onýyllygy örän möhüm syýasy, ykdysady, medeni we jemgyýetcilik wakalaryndan doly boldy. Siziň köpiňiz bu wakalaryň janly şáyady bolduňyz, şol wakalara işjeň gatnaşdyňyz.

Türkmenistan beýik Garaşszlygynyň gysga taryhy döwründe bütin dünýäde belent at-abraýa we mertebä eýe bolan özbaşdak döwlete öwrüldi.

Garaşszlyk merdana ata-babalarymyzyň özbaşdak döwlet gurmak hakyndaky arzuw-isleglerini amala aşyrmak üçin bize şert döretdi. Şu döwürde biziň demokratik, hukuk we dünýewi döwletimiziň berk esaslary goýuldy.

Halkamyzyň aňynda, medeni we ruhy durmuşynda uly özgerişler bolup geçdi, düybünden täze jemgyýetcilik gatnaşyklary emele geldi. Biziň döwlet Garaşszlygymyz halkamyzyň gözbaşyny müňýyllylardan alyp gaýdýan we nesillerden-nesillere geçirip gelýän maddy we ruhy gymmatlyklaryny, belent ynsanperwer däplerini gaýtaryp berdi.

Garaşszlyk ýyllarynda ähli ugurlarda, şol sanda daşary syýasatda, senagatda, innowasion hem-de durmuş ösüşinde uly üstünlikler gazanyldy. Demokratik,

Eziz watandaşlar, mähriban halkym!

Hormatly Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň we Hökümetiniň agzalary!

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

«Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýlip yglan edilen ýyl bolan 2021-nji ýylyň 27-nji sentýabrynda biz ýurdumyzyň baş baýramyny – eziz Diýarymyzyň beýik Garaşszlygynyň şanly 30 ýyllyk ýubileyini aýratyn buýsanç bilen garşylaýarys. Bu sene Garaşsyz ýurdumyzyň hem-de agzybir halkamyzyň abraý-mertebesini we şan-şöhratyny arşa göterýän, biziň her birimizi täze, has belent maksatlara galkyndyrýan şanly wakadır.

Mundan 30 ýyl ozal – 1991-nji ýylyň güýzünde biziň Garaşsyz Türkmenistan döwletimiz döredildi hem-de dünýä bileleşigi tarapyndan ykrar edildi.

Men siziň ähliňize, merdana halkyma berk jan saglyk, abadan we bagtyýar durmuş, Garaşsyz Watanymyzyň mundan beýläk-de gülläp ösmegi ugrunda alnyp barylýan işlerde uly üstünlikleri tüýs ýürekden arzuw edýärin!

hukuk we dünýewi döwleti gurmakda biz şol milli tejribämize, şeýle hem ösen döwletleriň tejribesine daýandyk.

Biz Türkmenistanyň Garaşsyzlygyny yqlan edip, ýönekeý bolmadyk iň kynçlykly döwürde döwletimize ýolbaşylyk eden ýurdumyzyň ilkinji Prezidenti Saparmyrat Ataýewiç Nyýazowyň hatyrasyny belent tutýarys. Onuň ýolbaşylygynda merdana halkomyzyň ägirt uly özgertmeleri amala aşyrandygyny hemiše ýatlarys.

Şol döwürde döwlet gurlusyny düzgünleşdirýän, dünýä we milli demokratik tejribesine, halkara hukugyň umumy ykrar edilen kadalarynadyr düzgünlernerine laýyk gelýän Türkmenistanyň Konstitusiýasy kabul edildi.

Türkmen halkynyň taryhyň, medeni-ruhy mirasynyň özboluşly beýany hökmünde döwlet nyşanlarymyz bolan Döwlet Baýdagymyz, Döwlet Tugramyz we Döwlet Senamyz döredildi.

Ýurdumyzyň Konstitusiýasy esasynda döwletiň we jemgyýetiň, her bir şahsyétiň bähbitlerini düzgünleşdirmäge hem-de deňligini üpjün etmäge gönükdirilen kanunlar işlenip düzüldi. Harby, hukuk goraýy we milli howpsuzlyk edaralary düýpli özgerdildi. Türkmenistanyň Milli goşuny, şol sanda Guryýer goşunlary, Harby-howá we Harby-deňiz güýçleri, Serhet goşunlary döredildi.

Ýurdumyzda 1993-nji ýylyň 1-nji noýabrynda milli pul dolanyşyga girizildi.

Garaşsyz döwletimiziň Konstitusiýasynda «Türkmenistanda jemgyýetiň we döwletiň iň ýokary gymmatlygy adamdyr» diýlip beýan edilýär. Adamy goramak,

Watan dayanýjy

goldamak we oňa hyzmat etmek döwlet häkimiýet edaralarynyň baş wezipeleridigi nygtalýar.

Şoňa görä-de, ýurdumyzda her bir adamyň syýasy, ykdysady, durmuş we beýleki raýatlyk hukuklaryny hem-de azatlyklaryny amala aşyrmak, döwletiň we jemgyýetiň demokratik kadalaryny hem-de hukuk esaslaryny berkitmek döwlet syýasatymyzyň esasy ugurlarynyň birine öwrüldi.

Şeýle hem ýurdumyzyň Konstitusiýasynda Türkmenistanyň Birleşen Milletler Guramasynyň Tertipnamasynyň, Adam hukuklary baradaky ählumumy Jarnamanyaň maksatlaryna we kadalaryna ygrarlydygy tassyklanýar. Şu maksat bilen, ýurdumyzda adam hukuklary boýunça Milli meýilnama kabul edildi. Bu meýilnama adam hukuklaryny berjaý etmegiň köpugurlydygyny göz öňünde tutýar hem-de geljekde kämilleşdirmäge gönükdirilendir.

Türkmenistanyň Konstitusiýasyna hem-de halkara hukugyň umumy kabul edilen kadalaryna laýyklykda, zenanlar bilen erkekler üçin deň hukuklary üpjün etmek düzgüni hem biziň döwlet syýasatymyzyň ileri tutulýan ugurlarynyň biri hökmünde çykyş edýär.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Türkmenistanyň Garaşsyz döwlet hökmünde ykrar edilmegi, ilkinji nobatda, ýurdumyzyň içeri we daşary syýasatyny özbaşdak kesgilemek üçin amatly şertleri döretdi. Merdana ata-babalarymyzyň jemgyýetimizi birleşdirýän milli döwleti döretmek baradaky arzuwlaryny goldanyp, täze demokratik, hukuk we dünýewi döwleti gurmak, täze raýat jemgyýetini döretmek, ýurdumyzy dünýäniň durnukly ösýän döwletleriniň birine öwürmek boýunça tapgyrlaýyn işler amala aşyryldy.

Geçen döwürde raýatlarymyzyň durmuşynyň derejesini we hilini ýokarlandyrmak, bäsdeşlige ukyplı milli ykdysadyýeti döretmek boýunça hemmetaraplaýyn oýlanyşykly, ýurdumyzy durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegi göz öňünde tutýan maksatnamalar üstünlikli durmuşa geçirildi. Bu işler häzirki döwürde hem netijeli dowam edýär.

Berkarar Watanymyzyň Garaşsyzlygynyň 30 ýylynyň içinde ýurdumyzyň ykdysadyýetine goýlan iri maýa goýumlarynyň möçberi 200 milliard amerikan dolaryndan hem geçdi. Bu serişdeleriň 60 göterimden hem köpüsi senagat pudagyny ösdürmäge gönükdirildi.

Daşary ýurt maýa goýumlarynyň paýy onuň umumy möçberiniň 15 göterimine golaýlaýar.

«Adam maýasyna», ylym-bilim, saglygy goraýyş ulgamlaryna hem köp serişdeler goýberildi. Häzirki döwürde Durnuklaşdyryş gaznasynyň serişdeleriniň hasabyna Türkmenistanyň maliye taýdan durnukly ösüşi saklanýar.

Energiýa mümkinçilikleri***Hormatly mejlise gatnaşyjylar!***

Ýurdumyzyň nebitgaz gidlary hojalyk pudaklaryny durnukly ösdürmek üçin zerur bolan düýpli maýa goýumlaryny toplamakda aýratyn orny eýeläp, milli ykdysadyyetimiziň kuwwatly daýanjyna öwrüldi.

Uglewodorod serişdeleriniň dünýä ähmiýetli gidlaryna eýe bolan Türkmenistan ägirt uly energiýa mümkinçiliklerini öz halkynyň we bütin adamzadyň bähbidine netijeli peýdalanmaga jogapkärli çemeleşip, bu ugurda anyk, yzygiderli ädimleri ädýär.

Tebigy gazy dünýä bazzaryna diwersifikasiýa ýoly bilen ibermek «mawy ýanygyjyň» gidlary boýunça dünýäde dördünji orny eýeleýän ýurdumyzyň energetika strategiýasynyň möhüm maksatlaryndan biridir. Energiýa serişdeleriniň ygtybarly we durnukly üstaşyr geçirilmegi hakynda Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň Türkmenistanyň başlangyjy bilen biragyzdan kabul eden Rezolýusiýalary muňa aýdyň şaýatlyk edýär.

Türkmenistan – Owganystan – Pakistan – Hindistan gaz geçirijisiniň taslamasyň amala aşyrmagyň hem uly geosyýasy we geoykdysady ähmiýeti bardyr. Türkmen tebigy gazynyň täze energetika köprüsi Gönorta Aziýanyň uly ýurtlaryna ony uzakmöhletleyín ibermegi üpjün edip, tutuş sebitiň durmuş-ykdysady ösüşine

kuwwatly itergi berer. Sebitde işewür hyzmatdaşlygy, parahatçylygy hem-de durnukly ösüşi pugtalandyrar.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Energetika senagaty hem ýurdumyzyň ykdysadyyetiniň möhüm pudagy bolup durýar. Şoňa görä-de, Garaşsyz Watanymyzdä täze, kuwwatly elektrik stansiýalaryny gurup, ulanmaga bermek, hereket edýän gazturbinaly elektrik stansiýalaryny döwrebap ýagdaýa getirmek hem-de olaryň tätzelerini gurmak boýunça depginli işler alnyp barylýar.

Ýurdumyza, şol sanda paýtagtymyz Aşgabatda halkalaýyn energetika ulgamy döredildi. Häzirki zaman energiýa tygsytlajy tehnologiyalary peýdalanmak esa-synda elektrik energiýasy bilen üpjünçiligi has-da gowulandyrma, ýerli tebi-gy-howa şertlerini nazara alyp, Gün we ýel energiýasyny almak bilen bagly taslamalary amala aşyrmak boýunça hem netijeli işler durmuşa geçirilýär.

Mary welaýatynda Merkezi Aziýada iň uly ýokary tehnologiyaly elektrik stansiýasy guruldy. Döwletimiziň Garaşsyzlygynyň şanly 30 ýyllyk ýubileýi mynasybetli bolsa Lebap welaýatynyň Çärjew etrabynda kuwwatlylygy 432 megawat bolan gazturbinaly täze elektrik stansiýasy ulanmaga berildi. Balkan welaýatynyň Serdar etrabynda Gün we ýel elektrik energiýasyny öndürüyän stansiýany gurmak hem göz öňünde tutulýar.

Bu işleriň ählisi ata Watanymyzy elektrik energiýasy bilen özünü doly üpjün edýän we ony daşary ýurtlara hem ibermäge örän uly mümkünçiliği bolan döwlete öwürýär.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Garaşszlyk ýyllarynda oba hojalyk pudagy hem yzygiderli ösüše eýe boldy. Ýurdumyzyň agrosenagat toplumyny döwlet tarapyndan goldamagyň bitewi ulgamyna laýyklykda, her ýyl bu pudaga köp möçberde maýa goýumlary goýulýar. Şeýle hem ýerleriň melioratiw ýagdaýyny gowulandyrmak, topragyň hasyllygyny ýokarlandyrmak, seleksiýany we tohumçylygy ylmy esasda ösdürmek, oba hojalygyna has tygşyty tehnologiýalary, iň öndebarýyjy ylmy-tehniki usullary ornaşdurmak boyunça maksatnamalar durmuşa geçirilýär.

Bereketli toprak

Gözellikler mekanydyr bu ýerler

Ýurdumyzyň ähli sebitlerinde häzirki zaman galla we maldarçylyk toplumlary, ýyladyşhanalar, sowadyjy ammarlar we oba hojalyk önumlerini gaýtadan işleýän kärhanalar guruldy.

Dünýäniň öñdebaryjy firmalarynyň ýokary öndürijilikli, döwrebap oba hojalyk teknikalary, däne hem-de pagta ýygýan kombaynlary yzygiderli satyn alynýar.

Ýylylygyň gözbaşy

Türkmenabat şäherindäki himiýa kärhanasynda, Tejenkarbamid, Marykarbamid we Garabogazkarbamid zawodlarynda, «Balkanabat» hem-de «Bereket» ýod kärhanalarynda, «Maryazot» we «Garabogazsulfat» önumçilik birleşiklerinde ýokary hilli mineral dökünler we himiýa önumleri öndürilýär. Munuň özi zähmet öndürijiliginı ýokarlandyrmagá, gallanyň we gowaçanyň, şalynyňdýr gant şugundyrynyň, beýleki oba hojalyk ekinleriniň bol hasylyny ýetişdirmäge, azyk bolçulygyny üpjün etmäge ýardam berýär.

Ak bugdaýyň ýurdy bolan Garaşsyz döwletimizde şu ýyl gallaçylarymyz Watany harmanyna 1 million 400 müň tonnadan hem köp däne tabşyrdylar. Bu ajaýyp netije zähmetsöyer daýhanlarymyzyň Garaşsyz Watany myzyň şanly bayramyna mynasyp sowgadydyr.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Oba hojalyk ekinlerini ösdürüp ýetişdirmekde we bol hasyl almakda ýasaýşyň çesmesi bolan suwa hemise aýratyn orun degişlidir. Gadymy türkmen topragy suwarymly ekeraneylygyň ilkinji mekanlarynyň biri bolupdyr. Ata-babalarymyz bol hasyl berýän bereketli toprakda ýasamak bilen, ýeri işläp bejermegiň, suwa sarpa goýmagyň we ony tygşytyl ulanmagyň nusgalyk usullaryny bize miras galdyrypdyr. Suw damjasyny altın dänesine deňap, dag jülgelerinden gözbaş alýan çeşmeleriň, ýaplaryňdýr akabalaryň suwuny tygşytyl ulanypdyr.

Şoňa görä-de, halkymyz «Suw damjasy – altın dänesi», «Daýhanyň hazynasy – ýer – suw», «Suwly ýer – gül, suwsuz ýer – çöl» ýaly suw bilen bagly köpsanly nakyllary döredipdir. Biziň günlerimizde hem ata-babalarymyzyň parasatly däplerine eýerip, suwy tygşytyl we netijeli ulanmak döwlet syýasatymyzyň örän möhüm wezipeleriniň biri bolup durýar. Şu maksat bilen suw tygşytlaýyjy tehnologýalar önumçilige giňden ornaşdyrylýar. Suw hojalyk desgalarydyr ulgamlary gurlanda ylmyň we öñdebaryjy tejribäniň häzirki zaman usullary ulanylýar.

Biz Merkezi Aziýa sebitinde ilkinji bolup, zeý suwlaryny toplaýan «Altyn asyr» Türkmen kölünü gurup, ýurdumyzda daşky gurşawa aýawly garamak boýunça möhüm işleriň amala aşyrylýandygyny bütin dünýä görkezdik.

Garaşszlygymyzyň 30 ýyllyk şanly baýramy mynasybetli Balkan welaýatynyň Bereket etrabynda görwümi 18 million kub metr bolan howdany ulanmaga berdik. Bu taslamanyň amala aşyrylmagy suw serişdelerini aýawly ulanmakda we oba hajalyk ekinlerinden bol hasyl almakda ýene-de bir möhüm ädim boldy.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Daşky gurşawyň arassalygyny we baýlygyny gorap saklamak, tebigy serişdele-re aýawly garamak we olary tygşytly ulanmak,önümcilige ekologiýa taýdan arassa tehnologiyalary ornaşdyrmak döwlet syýasaty myzyzyň ileri tutulýan ugurlarydyr.

Ata Watanymyzy bagy-bossanlyga öwürmek, ekologik abadançylygy üpjün etmek, ösümlik we haýwanat dünýäsini gorap saklamak boýunça işleri amala aşyryp, biziň ýurdumyz häzirki döwrüň möhüm ekologiýa we suw meselelerini çözmekde abraýly halkara guramalar bilen netijeli hyzmatdaşlygy giňeltmek ugrunda çykyş edýär.

Aşgabatda Merkezi Aziýada howanyň üýtgemegi bilen bagly tehnologiyalar boýunça sebit merkezini açmak, Birleşen Milletler Guramasynyň Aral deňziniň sebiti üçin Ýörite maksatnamasyny we Suw strategiýasyny işläp taýýarlamak baradaky biziň tekliplerimiz dünýäde giň goldaw tapdy.

Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygynda hem biz howanyň üýtgemegine getirýän ýaramaz täsirleri azaltmak we oňa uýgunlaşmak maksady bilen, sebit hyzmatdaşlygyny pugtalandyrmak boýunça teklipleri öne sür-dük. Çölleşmä garşy görüşmek, suw we energetika serişdelerini aýawly ulanmak, daşky gurşawy goramak, seride tygşytlaýy hem-de «ýaşyl» tehnologiyalary ornaşdyrmaga, şol sanda dikeldiliýän enerjiýa çeşmelerini ösdürmäge gönükdirilen taslamalarydyr maksatnamalary taýýarlamak baradaky başlangyçlar bilen çykyş etdik.

«Türkmenistanyň Aral boýunça 2021 – 2025-nji ýyllar üçin Konsepsiýasynyň», «Howanyň üýtgemegi barada Türkmenistanyň Milli strategiýasynyň» rejelenen görnüşiniň, «Türkmenistanyň 2021 – 2025-nji ýyllar üçin Milli tokaý maksatnamasynyň» kabul edilmegi ýurdumyzdyň we sebitiň ekologik abadançylygyny üpjün etmäge gönükdirilen maksatnamalaýyn işleriň esasy bolup durýar.

Nepis sungat

«Bir nahal ekseň, ýaşyň baky», «Bag – ekeniňki, ýap – çekeniňki» diýilişi ýaly, ata-babalarymyzdan miras galan milli däp-dessurlarymyza eýerip, her ýyl ýurdumyzda millionlarça düýp bag nahallaryny ekmek indi asylly däbe öwrüldi.

Hemişelik Bitaraplygymyzyň 25 ýyllygynyň hormatyna geçen ýyl Aşgabat şäheriniň daş-towereginde we welaýatlarda 25 million düýp miweli, saýaly, pürlı baglar hem-de üzüm ekilen bolsa, bu ýyl Garaşszlygymyzyň şanly 30 ýyllygы mynasybetli, ilkinji gezek 30 million düýp nahal oturtmak göz öňünde tutulýar.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Garaşsyz Diýarymyzyň öňümleriniň daşary ýurtlara iberilýän möçberlerini art-dyrmaga, beýleki döwletlerden getirilýän harytlaryň ornumy tutýan öňümleri özümüzde öndürmäge, ýurdumyzda azyk bolçulygyny berkitmäge, iş orunlaryny art-dyrmaga gönükdirilen döwlet maksatnamalaryny ýerine ýetirmek boýunça-da uly işler alnyp barylýar.

Şu maksat bilen, ýurdumyzda köpsanly häzirki zaman tehnologiyaly kärhanalardyr zawodlar gurlup, ulanmaga berildi. Diňe soňky döwürde Mary we Garabolgaz karbamid zawodlary, Gyýanlydaky gazhimiýa toplumy, Ahal welaýatyndaky tebigy gazdan benzin öndürýän zawod we «Türkmen aýna öňümleri» kärhanasy bina edildi. Bu kärhanalaryň öňümleri ýurdumyzda daşary ýurt pulunda goşmaça girdejileri getirýär.

Häzirki döwürde ýurdumyzdaky 80-den gowrak iri dokma kärhanasynda dürli nah we garyşyk ýüplük taýýarlanýar. Dünýä bazarlarynda uly isleg döredýän tüýjümek, jins we örme matalar, köp görnüşli taýýar eginbaşlar we el halylary öndürilýär.

Ýaňy-ýakynda hem biz Ahal welaýatynyň Kaka etrabynda täze dokma toplumyny işe girizdik we Babadaýhan etrabynda-da ýene bir dokma toplumyny ulanmaga bermegi göz öňünde tutýarys.

Milli ykdysadyýetiň depginli ösüşleri

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Häzirki döwür täze garaýyşlarydyr innowasion önümcilikleri döretmegi talap edýär. Şunuň bilen baglylykda, ýurdumyzda ýokary tehnologiyalara we düýpli nazyry ylymlara esaslanýan sanly ykdysadyýeti döretmek boýunça toplumlaýyn işler alnyp barylýar. Biz milli ykdysadyyetimiziň täze, depginli ösýän ugruna öwrülen elektron senagaty döredýäriz.

Häzirki döwürde ýurdumyzda smart-telewizorlar, noutbuklar, planşetler, monobloklar, sensorly ekrany bolan kompýuterler, çek-printerler, skanerler we beýleki görnüşdäki elektron önümleri öndürilýär.

Bu ugurda biz ylmy-barlag edaralary we ýokary okuw mekdepleriniň ylmy merkezleri, elektron aragatnaşygyň önümcilik kärhanalary bilen Türkmenistanyň Ylymlar akademiýasynyň hyzmatdaşlygy pugtalandyrmagyny geljekki ösüşiň esa-sy şertlerinden biri hasapláýarys. Senagat we awtomobil elektronikasyny, lukmançylyk hem-de kompýuter tehnikasyny, elektron we beýleki harytlary öndürmek, şeýle hem täze kärhanalary döretmek zerur diýip pikir edýäriz.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Telekeçiligi döwlet tarapyndan goldamagyň ýurdumyzy durmuş-ykdysady taý-dan ösdürmegiň ileri tutulýan ugurlarynyň biridigi size gowy mälimdir. Häzirki döwürde kiçi we orta telekeçiligi sazlaşykly ösdürmek, hususy başlangyçlary gol-damak üçin has amatly hukuk, ykdysady, maliye we durmuş şertleri döredildi.

Ýokary hilli, bäsdeşlige ukyplı önümleri öndürmekde, azyk bolçulygyny döretmekde, senagat kärhanalarynydyr söwda merkezlerini, häzirki zaman obalaryny gurmakda hususy pudaga uly orun berilýär. Bäsdeşlige ukyplı, import harytlarynyň ornuny tutýan, eksporta niýetlenen ýokary hilli önümleri öndürýän, Türkmenabat – Aşgabat – Türkmenbaşy ýokary tizlikli awtomobil ýoluny hem-de Ahal we laýyatynyň döwrebap edara ediş merkezini gurýan we beýleki iri taslamalary amala aşyrýan hususy kärhanalaryň alyp barýan işlerini aýratyn bellemek isleýärin.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Halkmyzyň abadan we bagtyýar durmuşy baradaky alada biziň döwlet syýa-satymyzyň baş maksady bolup durýär. Türkmenistanyň Prezidentiniň Oba milli maksatnamasyna laýyklykda, 43 milliard 800 million manat gönükdirildi we özles-dirildi.

Häzirki döwürde ýurdumyzda 91 sany hassahana, 153 sany saglyk öyi we merkezi, 85 sany medeniýet öyi, 370 sany mekdebe čenli çagalar edarasy, 529 sany orta mekdep, 117 sany sport mekdebi, 86 sany sport desgasy, 7 müň kilometre golaý awtomobil ýollary guruldy.

Bulardan başga-da, umumy meydany 42 million inedördül metre golaý ýasaýyş jaýlary ulanmaga berildi, köpsanly beýleki durmuş maksatly taslamalar amala aşyryldy.

Täze önümcilik we durmuş maksatly desgalary, awtomobil hem-de demir ýol-lary, köprüleri gurmagyň halkara we milli taslamalary üstünlikli amala aşyryldy. Şol desgalaryň hatarynda «Awaza» milli syýahatçylyk zolagyny, Türkmenistan – Hytaý, Türkmenistan – Eýran, Gündogar – Günbatar gaz geçirijilerini bellemek bolar. Şunuň ýaly-da, transmilli Demirgazyk – Günorta, şeýle hem Serhetabat – Turgundy demir ýollaryny, Amyderýanyň üstünden geçýän awtomobil we demir ýol köprülerini, Aşgabat, Türkmenbaşy, Türkmenabat, Kerki Halkara howa menzil-lerini, Türkmenbaşy Halkara deňiz portunu mysal getirmek bolar. Bu Garaşszlyk ýyllarynda amala aşyrylan ägirt uly işleriň diňe bir bölegidir.

Ýurdumyzy senagat taýdan ösdürmek boýunça taslamalaryň durmuşa geçi-rilmegi, halkara ulag geçelgeleriniň döredilmegi, döwletimiziň älem giňisligini

özleşdirýän ýurtlaryň hataryna goşulmagy, şäherdir obalarymyzyň özgerdilmegi, ak mermerli paýtagtymyz Aşgabadyň dünýäniň iň owadan şäherleriniň birine öwrülmegi ata Watanymyzyň gazanan bu beýik üstünliklerine we ýeňişerine buýsanç duýgularyny döredýär.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Ykdysadyýetimiziň çalt ösýän we geljegi uly pudaklary bolan ulag hem-de aragatnaşyk ulgamlaryny kämilleşdirmäge hem aýratyn üns berilýär. Häzirki döwürde gadymy Beýik Ýüpek ýolunyň geçen ugurlary amala aşyrlyan ulag-logistika strategiýasynyň esasynda goýuldý. Bu ulgamlara dünýä ylmynyň gazanan üstünliklerini we häzirki döwrüň tehnologiýalaryny ornaşdymak esasynda demir ýol, awtomobil, howa, deňiz hem-de derýa üpjünçilik desgalarynyň düýpli durky täzeleňyär. Dünýä belli kompaniýalaryň öndürýän ýolagçy awtobuslary, ýeňil we ýük awtoulaglary yzygiderli satyn alynýar.

Bu strategiýanyň durmuşa geçirilmegi Ýewraziýa ulag ulgamyna ýurdumyzyň işjeň goşulmagyna ýardam berýär. Garaşsz Watanymyzyň geografik taýdan amatly ýerleşmegi bäsdeşlige ukyplı ulag üpjünçilik ulgamyny emele getirmek üçin uly mümkünçilikleri döredýär.

Türkmenistan Gündogar – Günbatar, Demirgazyk – Günorta ugurlary boýunça üstaşyr ulag gatnawlarynyň taslamasyny amala aşyrmak bilen, Owganystan – Türkmenistan – Azerbaýjan – Gruziýa – Türkiye (Lapis Lazuli), Özbegistan – Türkmenistan – Eýran – Oman, TRASEKA halkara ulag geçelgelerini döretmäge işjeň gatnaşýar.

Siziň bilşiňiz ýaly, Hazar deňziniň kenarynda Türkmenbaşy Halkara porty bina edildi. Ony diňe biziň ýurdumyzyň däl, eýsem, tutuş Merkezi Aziýanyň hem «esasy deňiz derwezesi» diýip atlandyryp bolar.

Şu ýyl Akina – Andhoý menzilleriniň arasynda 30 kilometrlik demir ýol, Kerki – Şibirgan ugry boýunça uzynlygy 153 kilometr bolan elektrik geçiriji, şeýle hem Ymamnazar – Akina we Serhetabat – Turgundy optiki-süýümlü aragatnaşyk ulgamlary ulanmaga berildi.

Biziň alyp barýan ulag syýasaty myzy dünýä jemgyýetçiliği işjeň goldaýar. Size mälim bolşy ýaly, biziň başlangyçlarymyz we tekliplerimiz esasynda Birleşen Millétler Guramasynyň Baş Assambleýasy dört sany taryhy Rezolýusiýany kabul etdi.

Bu guramanyň Baş Assambleýasynyň 75-nji maslahatynyň 96-njy umumy mejlisinde «Koronawirus keseliniň (COVID-19) pandemiýasy we ondan soňky döwürde durnukly ösüs üçin üzňüksiz we ygtybarly halkara ýük daşamalary üpjün

etmek maksady bilen, ulagyň ähli görnüşleriniň arabaglanyşygyny berkitmek» atly Rezolýusiýanyň kabul edilmegi 2021-nji ýylyň halkara derejede ykrar edilen ähmiyetli wakasy boldy.

Bu Rezolýusiýanyň kabul edilmegi halkara ulag we logistika hyzmatdaşlygyny ösdürmekde täze mümkünçilikleri döretmäge, ony ählumumy hem-de sebit derejelerinde berkitmäge ýardam berer. Biziň uzak möhletli halkara strategýalarymyzy we taslamalarymyzy ýerine ýetirmäge, Birleşen Milletler Guramasynyň 70-nji mejlisinde kabul edilen Durnukly ösüş maksatlaryny üstünlikli amala aşyrmagá hemayat eder.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Häzirki döwrün ylmy-tehniki ösüşine, iň täze tehnologiýalara, bilimlere we innowasiýalara daýanmak bilen, biz ylym-bilimi, medeniýeti ösdürmekde baý tejribe topladyk.

Ruhý taýdan ösen, beden taýdan sagdyn, giň gözýetimli nesilleri terbiýeläp ýetişdirmäge hem uly üns berilýär. Öndebarýyj dünýä tejribesi esasynda nesillerimiz üçin häzirki zaman bilimlerini ele almakda, ylym we döredijilik bilen meşgullanmakda giň mümkünçilikler döredilýär. Okuw-terbiyeçilik işleriniň esaslary kämilleşdirilýär, milli maksatnamalar we konsepsiýalar üstünlikli durmuşa geçirilýär. Şuňuň bilen birlikde, jemgyýetimizi birleşdirýän we ruhlandyryjy güýç bolan milli medeniýetimizi ösdürmäge hem-de wagyz etmäge aýratyn üns berilýär.

Häzirki zaman teatrlary, kitaphanalarydyr muzeýleri, medeniýet öýleri milli medeniýetimiziň we sunnatymyzyň depginli ösyändiginiň aýdyň şáyadydyr.

Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe geçen zamanlaryň ruhy aýratynlygyny, beýik ata-babalarymyzyň pähim-paýhasyny özünde jemleýän milli mirasymyzy hem-de medeni-ruhy gymmatlyklarymyzy dikeltmek, gorap saklamak we öwrenmek boýunça hem uly işler alnyp barylýar.

Bu bolsa halkymyzyň taryhy-medeni mirasyna aýawly garalýandygyna şáyatlyk edýär. Geçmişden geljege geçirilýän gymmatlyk hökmünde döwürleriň arabaglanyşygyny beýan edip, nesilleri birleşdirýär.

Sebäbi medeniýet halkyň kalbydyr.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Döwlet syýasatynyň ileri tutulýan ugurlaryna laýyklykda, jemgyýetde sagdyn ýasaýyş-durmuş kadalaryny emele getirmek, bedenterbiýäni we köpcülikleýin sporty has-da işjeňleşdirmek boýunça uly işler geçirilýär. Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasy bilen özara hyzmatdaşlygyny çäklerinde ýurdumyzda birnäçe

Aýdyň ýolly Watany

howply ýokanç keseller ýok edildi. Bu ugurda gazanylan üstünlikler üçin halkara güwänamalar we tassyknamalar berildi.

Ýurdumyzyň welaýatlarynda, paýtagtymyzda häzirki zaman hassahanalary we ylmy-kliniki merkezler, Olimpiýa şäherçesi, köpugurly sport toplumlary, stadionlar, sport meýdançalary guruldy. Sportuň döwrebap üpjünçilik ulgamlary döredildi.

Biziň ýurdumyz Halkara Olimpiýa Komitetiniň we Aziýanyň Olimpiýa Geňişiniň agzasy bolmak bilen, halkara Olimpiýa hereketiniň ösüşine mynasyp goşant goşýar. Ýurdumyzda Aziada – 2017, «Amul – Hazar 2018» halkara awtorallisi, Beýik Ýüpek ýolunyň ugry boýunça estafetalar we köpcülikleýin welosiped ýaryşlary, Agyr atletika boýunça dünýä çempionaty ýaly sport ýaryşlary ýokary derejede geçirildi.

Ýaponiýanyň paýtagty Tokioda geçirilen XXXII tomusky Olimpiýa oýunlarynda türkmen sportunyň taryhynda ilkinji Olimpiýa medaly gazanyldy. Bu bolsa ýurdumyzyň halkara giňişlikde sport abraýynyň belende galýandygyna şáyatlyk edýän örän ýokary sport üstünliginiň nyşanyna öwrüldi.

Biz türgenlerimiziň mundan beýlák-de halkara ýaryşlara gatnaşyp, ýurdumyzyň sport abraýyny mynasyp gorajakdyklaryna, watansöýüjiliğiň we sport ussatlygynyň aýdyň mysallaryny görkezjekdiklerine berk ynanýarys.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Türkmenistanyň Döwlet býujetiniň girdejileriniň çalt depginler bilen artmaýy ýurdumyzyň maýa goýum işjeňligine oňyn täsirini ýetirýär. Soňky ýyllaryň dowamynda Döwlet býujetiniň girdeji bölegi yzygiderli ýokarlanýar. Döwlet býu-

jetiniň serişdeleriniň köp bölegi jemgyyetçilik we durmuş hyzmatlaryny goldamaga gönükdirilýär.

Welaýatlarda köp möçberde maliye serişdeleri obalaryň, şäherceleriň, etraplardaky şäherleriň we etrap merkezleriniň ilatynyň ýasaýyş-durmuş şertlerini özgertmek boýunça işleri amala aşyrmak üçin sarp edilýär.

Döwlet býujetiniň çykdajylarynyň uly bölegi durmuş ulgamyny maliýeleşdirmäge, şol sanda saglygy goraýyş, bilim, medeniýet, jemagat hojalygy ulgamlaryny kämilleşdirmäge gönükdirilýär. Zähmet haklarynyň, pensiýalaryny, döwlet kömek pullarynyň we talyp haklarynyň möçberleriniň yzygiderli ýokarlandyrılmagynyň, nyrh syýasatynyň oýlanyşykly alnyp barylmagynyň, hususy başlangyçlara goldaw berilmeginiň, goşmaça durmuş ýeňillikleriniň berilmeginiň hasabyna, ýurdumyzy durmuş-ykdysady taýdan ösdürmekde ýokary netijeler gazanyldy.

Durnukly ösüş maksatlaryny ýerine ýetirmek boýunça wezipeler kesgitlendi. Şol wezipeleri durmuşa geçirmegiň çäklerinde biz häzirki we geljekki nesilleriň isleglerini kanagatlandyrmak maksady bilen, durnukly ösüše geçmek boýunça zerur işleri amala aşyrýarys. Ilatymyzy elýeterli, ýokary hilli lukmançylyk we bilim hyzmatlary bilen üpjün etmegi başardyk. Howanyň üýtgemegine uýgunlaşmak we onuň täsirini azaltmak boýunça hem zerur çäreler görüldi.

Garaşsyz döwletimizi durmuş-ykdysady taýdan ösdürmek, jemi içerkى önümiň jan başyna düşýän möçberi babatda Türkmenistan dünýäde ýokary girdejili

ýurtlaryň ortaça derejesine yetdi. Bu bolsa ýurdumyza amala aşyrylýan pul-karz, salgut-býujet, nyrh emele getiriş, maýa goýum syýasatynyň netijelidiginiň aýdyň görkezijisidir. Bu üstünliklerimizi Halkara Pul gazznasy, Bütindünýä banky we beýleki abraýly halkara guramalar tassyklaýar.

Milli önem, jemi içerkى önem, jemgyyetçilik önemciliğini möçberi, maýa goýumlar, pul dolanyşygynyň umumy möçberi ýaly makroykdysady görkezijiler ýokary derejede durnukly saklanýar. Bulardan başga-da, ykdysadyýetiň öndebarýy pudaklaryny tehniki taýdan üpjün etmäge, düzümleri döwrebap ýagdaýa getirmäge, durmuş-ykdysady maksatnamalary we iri maýa goýum taslamalaryny durmuşa geçirmäge gönükdirilýän serişdeleriň möçberleri hem ep-esli artdyryldy.

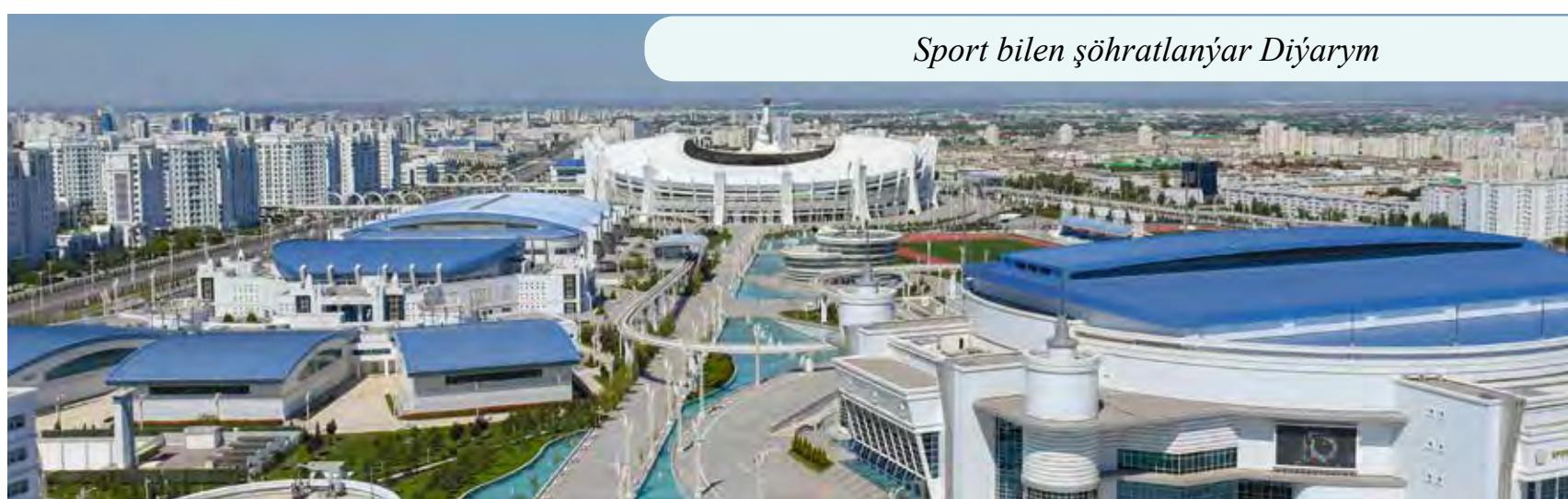
Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Ykdysady özgertmeleriň netisesinde ýurdumyza ösen önemcilik düzümi, köpugurly ulag-kommunikasiýa ulgamy bolan, esasy zat bolsa, adam maýasy bilen ýokary derejede üpjün edilen milli ykdysadyýetiň döredilendigini hazırlı biz ynamly aýdyp bileris.

Ykdysadyýetiň ähli pudaklaryny sanly ulgama geçirmegiň we diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürmegin, innowasion önemcilik düzümlerini döretmegin, döwletara we halkara hyzmatdaşlygy giňeltmegin, daşary ykdysady mümkünçilikleri ýokarlandyrımagyň, maýa goýum işini has-da işjeňleşdirmegin hasabyna, biz ýurdumyzyň dünýä ykdysady ulgamyna gatnaşmagynyň derejesini barha ýokarlandyrýarys.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Dünýäde dowam edýän çylşyrymly ýagdaýlara garamazdan, biz ählumumy ykdysady çökgünligiň ýurdumyzyň ykdysadyýetine ýetirýän täsirini azaltmak boýunça uly işleri dowam etdirýäris. Býujet ulgamynyň durnukly bolmagyny gazaňmak, döwletiň çykdajylar boýunça borçnamalaryny ýerine ýetirmegini netijeli dolandyr-

Sport bilen şöhratlanýar Diýarym

mak, raýatlaryň ýasaýyş-durmuş şertlerini gowulandyrmaç babatda zerur işleri amala aşyrýarys.

Häzirki döwürde ýurdumyzda umumy bahasy 37 milliard amerikan dollaryndan hem gowrak bolan 2,5 müne golaý iri desganyň gurluşygy alnyp barylýar. «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2019 – 2025-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegin Maksatnamasyna» laýyklykda, şäher we oba ýerleriniň üpjünçilik ulgamlaryny ösdürmek, ýurdumyzy senagat taýdan ösen döwlete öwürmek, ulag-logistika üpjünçilik ulgamlaryny döretmek boýunça zerur işler alnyp barylýar.

Aşgabatda täze iri ýasaýyş toplumlarynyň, Ahal welaýatynyň edara ediş merkeziniň, şeýle hem ýurdumyzyň dürli sebitlerinde häzirki zaman obalarynyň dyr şäherceleriniň gurluşygy ýokary depginlerde dowam edýär. Ýurdumyzyň Garaszszlygynyň 30 ýyllyk şanly baýramy mynasybetli 30 desgany ulanmaga bermek göz öňünde tutulypdy. Yöne, mähriban halkymyzyň yhlasly we tutanýerli zähmeti netijesinde, ýanwar – sentýabr aýlarynda 56 sany iri desga, şol sanda umumy meýdany 509 müň inedördül metr bolan ýasaýyş jaýlary ulanmaga berildi.

Ýylyň ahyryna çenli ýene-de 14 sany iri desgany we ýasaýyş jaý toplumlarynyň birnäçesini ulanmaga bermek göz öňünde tutulýar.

Şu ýylyň 8 aýynyň jemleri boýunça, geçen ýylyň degişli döwri bilen deňesdirilende, jemi içerkى önumiň möçberi 6,2 göterim artdy. Bu bolsa ýurdumyzyň ykdysady kuwwatynyň has-da berkeýändiginiň we önde goýlan wezipeleriň üstünlikli çözülýändiginiň aýdyň subutnamasydyr.

Türkmenistanyň Maslahatlar merkezi

Biziň ýurdumya Bütindünýä Söwda Guramasynyň syncysynyň derejesiniň berilmegi söwdany we telekeçiligi ösdürmekde möhüm ädim boldy. Bu bolsa milli ykdysadyýetimize daşary ýurt maýa goýumlaryny çekmek, goşmaça iş orunlaryny döretmek, ähli pudaklaryň üpjünçilik ulgamlaryny ösdürmek üçin täze mümkünçilikleri açýar.

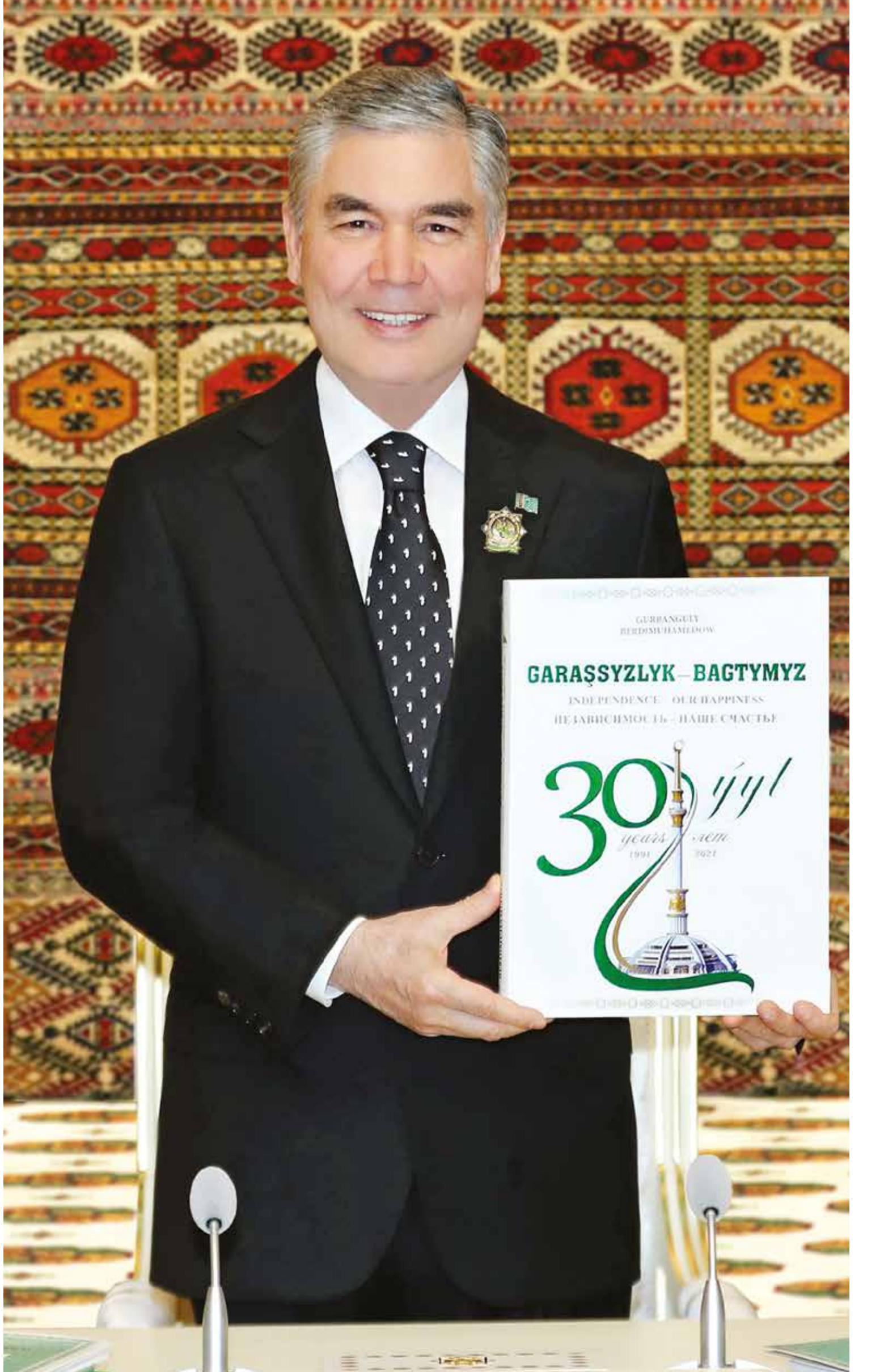
«Fitch Ratings» halkara agentligi biziň ýurdumya «B+durnukly» derejäni berdi. Şeýle derejäniň alynmagy ykdysadyýetimiziň depginli ösýändiginiň aýdyň subutnamasydyr.

Hormatly mejlse gatnaşyjylar!

Yöne biz gazanylan üstünlikler bilen birjik-de çäklenmeli däldiris. Geljekde hem başlan özgertmeler syýasatmyzy dowam etmegi, ýurdumyzy durmuş-ykdysady taýdan ýokary depginler bilen ösdürmegin baş maksadymyz hasaplaýarys.

Häzirki döwürde biziň öňümüzde oba hojalyk önumleriniň öndürilýän möçberlerini artdyrmaç, azyk bolçulygyny üpjün etmegi gowulandyrmaç, ýer-suw serişdelerini tygşytly we oýlanyşykly ulanmak, daşky gurşawy goramak ýaly örän giň möçberli wezipeler durýar. Biz milli ykdysadyýetiň häzirki ösüş şertlerinde öňdebaryjy tehnologiyalary giňden ornaşdymalydyrys. Täze ykdysady gatnaşyklary emele getirmelidiris. Hususan-da, oba hojalyk pudagynda özgertmeleri durmuşa geçirmäge telekeçileri giňden çekmelidiris. Bu ugurda ýokary derejeli hünärmenleri taýýarlamaçlydyrys.

Oba ilatynyň ýasaýsynyň durmuş-ykdysady derejesini ýokarlandyrmaç boýunça ähli zerur çäreleri görmelidiris.

Ýurdumyzy durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň strategýasy, amala aşyrylýan düýpli özgertmeler bizden ylym-bilim, medeniýet ulgamlarynda özgertmeleriň täze tapgyryny geçirirmegi hem talap edýär. Biz ylmy, bilim we medeni diplomatiýa döwlet syýasatynyň möhüm bölegi hökmünde garaýarys. Sebäbi bilim we ylym ulgamlarynda hyzmatdaşlygy ösdürmek, medeni gymmatlyklary wagyz etmek ylmy, bilim we medeni diplomatiýanyň möhüm guraly bolup durýar.

«Dizaýn» ugrundan Aşgabat şäherini ÝUNESKO-nyň Şäherleriň döredijilik toruna girizmek, Dutar ýasamak senetçiligi, dutarda saz calmak we bagşyçylyk sungatyny, Türkmen alabaý itlerini ýetişdirmegiň milli tejribesini, Türkmen keçe we demirçilik senedini, Türkmen tazsysy we elguşçylyk sungatyny, Türkmen milli göreşini Adamzadyň maddy däl medeni mirasynyň sanawyna goşmak zerurdyr.

Magtymguly Pyragynyň doglan gününiň şanly 300 ýyllygyny ÝUNESKO-nyň derejesinde bellenýän şanly seneleriň sanawyna goşmak, ýokary okuň mekdeplerinde ÝUNESKO kafedralaryny döretmek, ÝUNESKO-nyň Mekdepler birleşigine ýurdumyzyň orta mekdepleriniň birnäçesini girizmek biziň öňümüzde durýan möhüm wezipelerdir.

Hormatly mejlige gatnaşyjylar!

Türkmenistanyň Milli Geneşiniň Halk Maslahatynyň agzalarynyň hem-de Mejlisiniň deputatlarynyň ähli tagallalary döwlet bilen jemgyyeti, her bir şahsyýeti sazlaşykly ösdürmegi we olaryň bähbitleriniň deň bolmagyny üpjün etmegi, ýurduň hukuk ulgamyny berkitmegi hem-de kämilleşdirmegi, halkara guramalar we dünýä döwletleri bilen hyzmatdaşlygy ösdürmegi göz öňünde tutýan kanunlary işläp taýýarlamaga gönükdirilmelidir.

Parlament diplomatiýasyny giňeltmek, hususan-da, Birleşen Milletler Guramasynyň ýöriteleşdirilen edaralary, Parlamentara Birleşik, Ýewropada Howpsuzlyk we Hyzmatdaşlyk Guramasynyň Parlament Assambleýasy, beýleki iri halkara parlament assambleýalary bilen parlament diplomatiýasyny giňeltmek zerur bolup durýar.

Biziň ýurdumyza ägirt uly serişde gorlaryna eýedir. Şoňa görä-de, çig maly gaýtadan işleýän täze zawodlary gurmaly. Hereket edýän kärhanalary döwrebap ýagdaýa getirmegi we täzeden enjamlasdymagy üpjün etmeli. Şol bir wagtda-da ýokary derejeli hünärmenleri taýýarlamaly. Häzirki zaman kärhanalarynda işlemek üçin olaryň hünär derejesini ýokarlandymaly. Bu bolsa täze iş orunlaryny döretmäge we daşary ýurtlara iberilýän öňümleriň möçberlerini artdyrmagá mümkinçilik berer.

Halkara hyzmatdaşlygy ösdürmek hem zerur bolup durýar. Şu maksat bilen, ýurdumyzyň strategik taýdan möhüm pudaklaryna, şol sanda nebitgaz we himiýa pudaklaryna daşary ýurt maýa goýumlaryny çekmeli. Biz ýurdumyzyň baý tebigy serişdelerini, ykdysady we maýa goýum kuwwatyny ulanmagyň, halkara hyzmatdaşlygy giňeltmegiň we daşary ykdysady mümkünçiliklerimizi artdyrmagyň esasynda milli ykdysadyyetimizi ösdürmek üçin ähli tagallalary etmelidir.

Durnukly ykdysady ösüşi gazarmak üçin «Türkmenistanyň durmuş-ykdysady ösüşiniň 2011 – 2030-njy ýyllar üçin milli Maksatnamasyny», «Türkmenistanyň Prezidentiniň ýurdumyzy 2019 – 2025-nji ýyllarda durmuş-ykdysady taýdan ösdürmegiň Maksatnamasyny», şeýle hem beýleki döwlet we pudak maksatnamalaryny durmuşa geçirmek boýunça alnyp barylýan işleri dowam ederis.

Ýurdumyzyň ykdysadyyetini mundan beýlak-de ösdürmek üçin bize şu işleri amala aşyrmak zerurdyr:

- ykdysadyyetiň pudaklaryny düýpli diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürmek, ýokary we ekologiýa taýdan arassa tehnologiyalara esaslanýan gaýtadan işleyän önümçilik pudaklaryny ösdürmäge ýardam etmek;

- döwlet emlägini dolandyrmagyň görnüşlerini we usullaryny düýpli gowulandyrmak;
- ylym-bilim edaralarynda milli maýa goýum ulgamyny döretmek, aň-bilim işine gyzyklanmany ýokarlandyrmak, ylmyň we bilimiň gazananlary esasynda teknologik açыşlary amala aşyrmak arkaly eýeçiliğiň dürli görnüşlerini giňeltmek;
- ýurdumyzyň eksport kuwwatyny diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürmegiň hasabyna daşary ýurtlara iberilýän önümleriň möçberlerini artdyrmak;
- täze iş orunlaryny, şol sanda ykdysadyyetiň döwlete dahylsyz pudagynda täze iş orunlaryny döretmek, hünärmenleri taýýarlamagy kämilleşdirmek esasynda ilatyň iş bilen üpjünçiliginı ýokarlandyrmak;
- ilatyň hakyky pul girdejileriniň yzygiderli artmagyny üpjün etmek, işgärleriň zähmet işjeňligini höweslendirmegiň möhüm serişdesi hökmünde ilatyň esasy girdejileri bolan zähmet haklarynyň yzygiderli ýokarlandyrylmagyny gazańmak;
- kömege mätäç adamlara salgylaýyn ýardam bermek, ýeňillikler ulgamyny oýlanyşykly işläp taýýarlamak, durmuş hyzmatlarynyň hilini gowulandyrmak esasynda olaryň durmuş taýdan goraglylygyny ýokarlandyrmak;

– ekologik taýdan arassa önümleri öndürmek üçin ykdysady şertleri döretmek we önemçilikleri höweslendirmek arkaly daşky gurşawyň howpsuzlygyny yzygiderli üpjün etmek.

Eziz watandaşlar!

Biz «Döwlet adam üçindir!» diýen ynsanperwer şygarymyza esaslanyp, köp çagaly maşgalalaryň durmuş taýdan goraglylygyny üpjün etmek, olara goldaw bermek we höweslendirmek boýunça alnyp barylýan işleri dowam etmeliidiris. Bu işleri kanunçylyk esasynda berkitmelidir. Şoňa görä-de, köp çagaly maşgalalara ýeňillikleri bermegi göz öňünde tutýan ilatyň durmuş taýdan goraglylygy hakyn-daky kanunçylyga degişli üýtgetmeleri girizmek zerur bolup durýar.

Sebäbi eziz Watanymyzyň bagtyýar geljeginiň kepili bolan ösüp gelýän ýaş nesli terbiýelemekde mähriban enelerimiz uly hormata mynasypdyr we möhüm orny eýeleýärler. Şoňa görä-de, men Türkmenistanyň «Ene mähri» diýen hormatly adyna mynasyp bolan eneleriň pensiýalarynyň, çaga ideg etmek boýunça döwlet kömek pullarynyň, durmuş kömek pullarynyň möçberlerini artdyrmak, şeýle hem sekiz we şondan köp çagany terbiýeläp ýetişdirenen eneleriň has ir pensiýa çykmagy bilen baglanyşykly degişli kanunlara täze kadalary girizmek maksadalaýyk bolar diýip hasap edýärin. Şeýle hem çaganyň doglandygy üçin döwlet kömek pullarynyň

Döwletli türkmen maşgalasy

möçberlerine täzeden seredilse, baş we şondan köp çagany terbiýeläp ýetişdirenen zenanlara berilýän döwlet kömek pullarynyň möçberi artdyrylsa, köp çagaly maşgalalaryň hal-ýagdaýyny gowulandyrmaǵa ýardam eder.

Hormatly adamlar!

Biz bu ugurdaky işleri dowam ederis we geljek ýylda hem zähmet haklarynyň, talyp haklarynyň, pensiýalaryny, döwlet kömek pullarynyň möçberlerini artdyrarys.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Biz häzirki döwürde dünýä bileşigi bilen çylşyrymly wezipeleri diňe bileylikdäki tagallalar arkaly çözüp boljakdygyna düşünmekden ugur alyp, dostlukly, birek-birege hormat goýmaga esaslanýan gatnaşyklaryň tarapdary bolup durýarys. Türkmenistan daşary syýasatda özara hormat goýmagyň we deňhukuklylygyň ynsanperwer kadalaryna eýeryär.

Garaşsyz döwletimiz 25 ýyl mundan ozal daşary syýasatda oňyn bitaraplyk ugrunuň saýlap aldy. Bu ugruň esaslary hökmünde parahatçylyk söýüjilik, hoşníyetli goňşuşylyk, ähli ýurtlaryň we halklaryň birek-birege özara hormat goýmak kadalary, olaryň içerkى işlerine, dawalara gatyşmazlyk, halkara harby guramalaryň we şertnamalaryň işine gatnaşmazlyk kadalary bellendi.

Türkmenistanyň ykdysady üstünlikleriniň güwäsi

1995-nji ýylyň 12-nji dekabrynda 185 döwletiň biragyzdan ses bermegi neti-jesinde Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy tarapyndan «Türkmenistanyň hemişelik bitaraplygy» atly ýörite Rezolýusiýa kabul edildi. Biziň döwle-timiz ilkinji günlerden başlap, halkara bileleşgiň bütin dünýäde parahatçylygy, ählumumy howpsuzlygy we durnukly ösüşi üpjün etmek boýunça tagallalaryna ýardam edýän, bir maksada gönükdirilen daşary syýasat ýolunu saýlap aldy.

Aziýanyň we Ýewropanyň çatrygynda, Beýik Ýüpek ýolunuň merkezinde ýer-leşen Türkmenistan halkara hyzmatdaşlygyň bütinleý täze, netijeli ýollaryny we ugurlaryny emele getirmekde dünýäniň döwletleri, abraýly halkara guramalar bi-len dostlukly gatnaşyklary ýola goýmak babatda gymmatly tejribe toplady.

2007-nji ýylda Aşgabatda Birleşen Milletler Guramasynyň Merkezi Aziýa üçin Öňüni alyş diplomatiýasy boýunça sebit merkezi açyldy. 2015-nji ýylda bu gu-ramanyň Baş Assambleýasy tarapyndan «Türkmenistanyň hemişelik bitaraplygy» Rezolýusiýa ikinji gezek kabul edildi. Her ýylyň 12-nji dekabry Halkara Bitarap-lyk günü diýlip ygylan edildi.

Biziň halkara söwda-ykdysady gatnaşyklaryny ösdürmek, howanyň üýtgemegi bilen baglanyşykly ekologik howpsuzlygy üpjün etmek, daşky gurşawy goramak, energetika howpsuzlygyny üpjün etmek, halkara ulag geçelgelerini döretmek bilen bagly tekliplerimiz we başlangyçlarymyz dünýä bileleşiginde giň goldaw tapdy.

Bularyň ählisi Bitarap döwletimiziň açık we ygtýbarly hyzmatdaşa öwrülendigine aýdyň şaýatlyk edýär.

XVIII asyryň akyldar şahyry Döwletmämmet Azady «Wagzy-Azat» eserinde her bir soragy, hat-da iň çylşyrymlı soragy hem geneşmek arkaly çözmeğin zerur-dygyny we mümkünligini belleýär. Bu bolsa biziň bitaraplyk nazaryétimiziň öz köklerini asyrлaryň jümmüşinden alyp gaýdýandygyny aýdyň tassyklaýar.

Biziň halkara borçnamalary we halkara hukugyň kadalaryny gyşarnyksız ber-jaý etmäge esaslanýan baş maksatlarymyz geljekde hem ýurdumyzyň geosyýasy we geoykdysady mümkünçiliklerini parahat durmuşyň, döredijilikli ösüşiň bähbit-lerine ulanmaga hyzmat eder.

Hormatly adamlar!

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Dünýä giňişliginde milli bähbitleri üpjün etmek maksady bilen, Garaşsyz ýur-dumyza Birleşen Milletler Guramasy, Ýewropa Bileleşigi, Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasy, Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygy, Ýewropada Howpsuzlyk we Hyz-matdaşlyk Guramasy, Goşulyşmazlyk Hereketi, Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasy ýaly abraýly halkara guramalar, şeýle hem Aziýa – Ýuwaş umman, Orta we Ýakyn Gündogar sebitleri, ähli kontinentleriň ýurtlary bilen köptaraplaýyn gatnaşyklary barha berkidýär we ösdürýär. Olar bilen syýasy, ykdysady, medeni-ynsanperwer hyzmatdaşlygyň gerimini yzygiderli giñeldýär.

Pandemiýa, howanyň bütin dünýäde maýlamagy, azyk howpsuzlygyny üpjün etmek bilen bagly dörän kynçylyklar ýurtlaryň arasynda netijeli gatnaşyklary etmekde bökdençlikleri döredýär. Gynansak-da, bu ýagdaýlar köpugurly wezipeleri çözmeke hem, strategik deňligi we durnuklylygy saklamakda hem kynçylyklary ýüze çykarýar.

Şoňa görä-de, häzirki döwürde biz halkara gatnaşyklarda ynanyşmagy dikeltmegi, ygtybarlylygy we özara düşünişmegi üpjün etmegi örän möhüm wezipeler hökmünde kesgitleyäris. Şeýle şertlerde Türkmenistan 2021-nji ýyly «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýip yglan etmek baradaky başlangyjy öne sürdi. Ýurdumyzyň bu başlangyjy Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasında biragyzdan goldanyldy.

Eziz watandaşlar!

Mähriban halkym!

Hormatly Türkmenistanyň Milli Geňeşiniň we Hökümetiniň agzalary!

Meniň iň uly arzuwym Garaşszlygymyzyň we Bitaraplygymyzyň esas goýujy kadalaryny kämilleşdirip, ýurdumyzy beýik geljege tarap ynamly öne alyp gitmekdir.

Dünýäniň ösen ýurtlarynyň hatarynda mynasyp orny eýelemek üçin biziň tagallalarymyzyň we hereketlerimiziň ygtybarly çeşmesi Garaşszlygymyzy we Bitaraplygymyzy berkitmek babatda biziň önde goýan beýik maksatlarymyzdyr.

Ýurdumyzyň Garaşsyz ösüşiniň örän möhüm, jogapkärlı tapgyrynda – täze onýyllykda biz bu ugurda alyp barýan işlerimizi üstünlikli dowam ederis.

Nesip bolsa, biz ýurdumyzyň hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýyna, geosyýasy we geokykdysady mümkünçiliklerine, ägirt uly serişdelerine hem-de adam mümkünçiliklerine esaslanyp, Garaşsyz, hemişelik Bitarap Watanymyzy dünýäniň senagat taýdan ösen döwletleriniň birine öwreris.

Ýaşasyn Berkadar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe merdana halkymyza ylham-joşgun berýän, döredjilikli zähmete ruhlandyrýan bagtyýar durmuşymyz!

Ýaşasyn Garaşsyz, baky Bitarap döwletimiz!

Mähriban halkym!

Öne, öne, diňe öne, jan Watany, Türkmenistan!

Türkmenistanyň we onuň Lideriniň dünýädäki abraýy dünýä metbugatynyň üns merkezinde

**Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow
TASS agentliginiň sowallaryna jogap berdi**

(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 3-nji oktýabry)

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow TASS agentliginiň baş direktorynyň birinji orunbasary Mihail Gusmanyň Russiya bilen gatnaşyklaryň dürli ugurlary baradaky sowallaryna jogap berdi, durmuş ýörelgeleri barada gürrüň berdi, şeýle hem Türkmenistanyň Owganystanyň täze hökümeti bilen hyzmatdaşlyga tayýardygы barada aýtdy.

— Jenap Prezident, Türkmenistan ýaňy-ýakynda beýik baýramy — Garaşsyzlygynyň 30 ýylligyny giňden belläp geçdi. Şu ýyl Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşyglynyň esaslandyrylmagyna-da 30 ýyl dolýar. Bu hem Arkalaşygyň ýurtlarynda ýasaýan köpsanly adamlar üçin baýramçylykdyr, kim üçin, belki, uly ähmiyetli, kim üçin bolsa, azrak ähmiyetli senedir. Emma bu, hakykatdan-da, uly baýramdyr! Siz Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşyglynyň 30 ýlda geçen ýoluna nähili baha berýärsiňiz, Arkalaşygyň Türkmenistan üçin ähmiyeti nähili, Siz bu guramadan nämä garaşýarsyňz hem-de Arkalaşygyň geljegine nähili garaýarsyňz?

— Mihail Solomonoviç, ilki bilen, Sizi Türkmenistanda mähirli garşylaýaryn hem-de şu söhbetdeşligi guramak üçin biziň ýurdumya gelmäge mümkünçilik tapandygyňza minnetdarlyk bildirmek isleýärin.

Pursatdan peýdalanylý, Russiýanyň iň abraýly habarlar agentligi – ITAR-TASS bilen hyzmatdaşlyga ýokary baha berýändigimizi bellemek isleýärin. Şeýle hem men Siziň «Häkimiýet ýörelgesi» atly telewizion gepleşigiňize höwes hem-de uly gzykylanma bilen tomaşa edýärin, ol ýurtlaryň we halklaryň arasynda has gowy özara düşünişilmegine uly goşant goşýar, döwletara gatnaşyklarda açyklyga hem-de özara ynanyşmaga oňyn ýardam berýär.

Indi bolsa Siziň sowalyňza geçeliň. Mälim bolsy ýaly, Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygy 1991-nji ýylyň ahyrynda, Sowet Soýuzynyň dargamagy bilen baglaňşyklı wakalara jogap hökmünde esaslandyryldy. Ol çylşyrymlı döwür boldy, öňki respublikalaryň arasyndaky gatnaşyklarda köp babatda düşünişmezlik galypdy, kadalashdyrylmandy. Syýasy-hukuk, maliye, emlák we köpsanly beýleki meseleler örboýuna galdy. Sonda GDA, şol döwürde aýdylyşy ýaly, «ylalaşyklı aýrylyşmagyň» wezipesini ýerine yetirdi. Emele gelen çylşyrymlı ýagdaýlary hasaba almak bilen, käbir kemçiliklere garamazdan, bu wezipe ýerine yetirildi. Emma şondan soňra hem Arkalaşyk öz işini dowam etdirdi. Geçen 30 ýylyň dowanymnda bu gurama syýasy we ykdysady taýdan has berkedи, netijeli we durmuşa ukyplı bileleşik hökmünde özünü görkezdi. Häzirki wagtda hem bu guramanyň anyk maksatlary hem-de dünýä ösüşiniň häzirki zaman meýilleri bilen aýakdaş barýan ösüş mümkünçilikleri bar.

Biziň pikirimizce, şunda gürrün, ozaly bilen, gatnaşyjy ýurtlaryň senagat, maýa goýum, innowasiýa babatda ösüşini çaltlandyrma, Arkalaşygyň çäklerinde döwrebap, köp şahaly ulag-logistika ulgamyny döretmek, GDA-nyň Aziýa bilen Ýewropanyň arasyndaky baglaşdyryjy giňşilik hökmünde dünýä hojalyk gatnaşyklaryna goşulyşmagy, biziň ýurtlarymyzyň goňşy ýurtlarda desgalaryň we beýleki düzümleriň gurluşygyna işjeň gatnaşmagy üçin GDA-nyň bilelikdäki ykdysady mümkünçiliklerini has netijeli peýdalanmak barada barýar. Geçen ýyl GDA-nyň 2030-njy ýyla čenli Ykdysady ösüş strategiýasynyň kabul edilmegi bu wezipeleri hem-de oňa ýetmegiň ýollaryny anyklaşdyrdy. Bularyň ählisi sebit hyzmatdaşlyk gatnaşyklarynda, Merkezi Aziýada durnuklylygy we ösüsü üpjün etmekde GDA tarapyndan doly derejede ulanylyp bilner. Biziň sebitimiz Ýewraziýa ulag ugurlarynyň strategik taýdan juda möhüm çäginde ýerleşýär hem-de örän uly tebigy-çig mal serişdelerine eýedir. Bu artykmaçlyklar Arkalaşygyň uzak möhletli ykdysady meýilnamalarynda hasaba alynýar.

Umuman, GDA gatnaşyjy ýurtlaryň häzirki wagtdaky hyzmatdaşlygyna dürli derejelerde hem-de görnüşlerde oňyn işjeň ýagdaý mahsusdyr. Bu gün biziň gatnaşyklarymyz örän açykdyr, iş ýüzünde netijelilige gönükdirilendir, adamlaryň hakyky zerurlyklaryna we isleglerine kybap gelýändir. Bu bolsa GDA-nyň güýçli tarapydyr hem-de Türkmenistan bu bileleşgiň çäklerinde hyzmatdaşlyga berk ygrarlydyr.

– Jenap Prezident, Türkmenistanyň daşary syýasatynda Russiýa aýratyn orun eýeleýär diýsem, ulaldyp aýtdygym bolmaz, bu taryhda hem şeýle bolupdy, häzirki şertler hem muny talap edýär. Siziň pikiriňizce, Türkmenistan bilen Russiýanyň arasyndaky gatnaşyklarda haýsy ugurlarda has uly sepgitlere ýetildi, haýsy ugurlarda bolsa heniz mümkünçilikler doly peýdalanylmaýar? Siz tutuşlygyna Türkmenistan bilen Russiýa Federasiýasynyň arasyndaky gatnaşyklaryň häzirki ýagdaýyna nähili baha berýärsiňiz?

– Türkmenistan bilen Russiýanyň gatnaşyklary iki strategik hyzmatdaşlaryň gatnaşyklarydyr. Şeýle häsiýetnama türkmen-russiýa hyzmatdaşlygynyň ähli ugurlary öz gerimine alýandygyny; onuň uzak möhletlidigini; häzirki döwrün üýtgap durýan ýagdaýlarynyň täsirine düşmeýändigini aňladýar.

Biz parahatçylygy hem-de howpsuzlygy üpjün etmek meselelerinde halkara we sebit giňişliklerinde, iri halkara guramalarda, ozaly bilen, Birleşen Milletler Guramasynda hyzmatdaşlyk edýäris, şunda, zerur bolan halatynda, öz hereketlerimizi utgaşdyrýarys. Şeýle hyzmatdaşlygyň çemeleşmeleriň ýakynlygyna ýa-da umumylygyna esaslanýandygyny bellemek isleyärin. Şunda halkara hukugyň umumy ykrar edilen kadalaryna, BMG-niň Tertipnamasyna, deňhukuklylyk, döwletleriň özygyýarlylygyna hormat goýmak, olaryň içki işlerine goşulyşmazlyk ýörelgelerine daýanylýar.

Ykdysady ulgamda Russiýa köp ýyllaryň dowamynda Türkmenistanyň daşary haryt dolanyşygynyň möçberleri boýunça öndäkileriň hatarynda durýar we ýurdumyzyň iň iri maýa goýum hyzmatdaşlarynyň biridir.

Biz Russiýa bilen ýangyç-energetika ulgamda, gämi we uçar gurluşygynda, obasenagat toplumynda, dokma senagatynda, ulag ulgamda, ýol gurluşygynda, metallurgiya senagatynda hem-de beýleki ugurlar boýunça hyzmatdaşlyk edýäris. Türkmenistanyň Russiýa Federasiýasynyň Tatarystan Respublikasy, Sankt-Peterburg şäheri, Astrahan welaýaty ýaly sebitleri bilen göni söwda-ykdysady

gatnaşyklary ýola goýuldy we üstünlikli ösdürilýär. Russiýanyň beýleki sebitleri hem şeýle hyzmatdaşlyga gyzyklanma bildirýärler.

Medeni we ynsanperwer gatnaşyklar ösdürilýär. Bilim ulgamynda hyzmatdaşlyk aýratyn üstünlikli diýip aýdyp bilerin.

Häzirlikçe doly peýdalanyladyk mümkünçilikler barada aýdylanda, gürrüň, ozaly bilen, bilelikdäki tagallalary talap edýän ugurlar barada gidýär ýa-da olar peýdalanylyp başlanylandyr. Olaryň hatarynda ulag we logistika ulgamyny aýratyn bellemek gerek. Şuňuň bilen baglylykda, biz Hazar deňzi – Wolga derýasy ugry boýunça Russiýanyň demirgazyk portlaryna we soňra Ýewropa çykmagy göz öňünde tutýan ulag geçelgesiniň döredilmeginiň geljegi örän uly taslamasyň üstünde işleýäris. Munuň üçin Russiýa bilen hyzmatdaşlygyň Hazar ugry has güýclendirilýär.

Türkmenistanda hem, Russiýada hem hyzmatdaşlygyň mümkünçilikleriniň ägirt uludygyna oňat düşünilýär, aýratyn-da, soňky ýyllar iki tarap hem bu kuwwaty özara bähbitlilik esasynda durmuşa geçirmek üçin tutanýerli tagallalary edýär.

Şeýlelikde, ähli ugurlar boýunça hyzmatdaşlygymyz örän giň gerime eýe boldy, şoňa görä-de, häzirki wagtda haýsy ugurda peýdalanyladyk mümkünçilikle riň bardygyny aýtmak aňsat däldir.

– Jenap Prezident, Siz sowala şeýle giňişleýin jogap berdiňiz welin, men ýurtlarymyzyň arasyndaky gatnaşyklarda ýetilen uly sepgitler Siziň Prezident Wladimir Putin bilen şu ýyllaryň dowamynda geçirgen köpsanly duşusyklarynyzyň netijesinde mümkün boldy diýsem, ýalňışmaryn diýip pikir edýärin! Syýasy sözlükde «personal chemistry» – «şahsy ynanyşyk» diýen adalga bar. Iki döwletiň Liderleriniň özara gatnaşyklaryny synlanynda, biziň Prezidentimiz bilen Siziň şahsy gatnaşyklaryza has köpräk orun berilýär diýen pikir döreýär we şunuň bilen baglylykda, Russiýanyň Prezidenti Wladimir Putin bilen emele gelen gatnaşyklara nähili baha berýärsiňiz?

– Men bu gatnaşyklara doly özara ynanyşmak, açyk, dostluk gatnaşyklary hökmünde baha berýärin, şunda ol örän anyk hem-de ahyrky netijä gönükdirilendir. Biziň ilkinji tanyşlygymyz haçanda men heniz wise-premýer wezipesinde işleýärkäm bolupdy we Türkmenistana amala aşyran saparlarynyň birinde onuň ýanynda boldum. Ýalňışmaýan bolsam, şol duşuşyk 2002-nji ýylда bolupdy.

Dür-merjenden dörän behişdi mekan

Şunlukda, biz eýyäm 20 ýyla golaý wagt bări tanyşdyrys, hemme ugurlar boýunça hemiše ak ýürekli, göni hem-de açyk hyzmatdaşlyk edýäris.

Meniň pikirimce, Wladimir Wladimirowiç beýik adam, ol sada häsiyetli hem-de giň göwünli. Şeýle adam bilen söhbetdeş bolmak hemiše örän ýakymly.

Biz Russiýanyň Prezidenti bilen yzygiderli ýagdaýda ýüzbe-ýüz, telefon arakaly söhbetdeş bolýarys, pikir alyşýarys, halkara syýasatyň, ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygyň gün tertibiniň möhüm meseleleri boýunça maslahat edýäris. Her gezek hem men onuň bilelikde netijeli işlemäge gyzyklanmasyny, Türkmenistan bilen ýakyn hyzmatdaşlyga ygrarlydygyny, biziň ýurdumyza, saýlap alan ýolu-myza hormat goýyandygyny duýýaryn.

Biziň ara alyp maslahatlaşan ähli meselelerimiz iki ýurduň halklarynyň bähbidine gönükdirilendir. Biz muňa ýokary baha berýäris hem-de men dünýä giňşliginde Türkmenistany, biziň Bitaraplygymyzy, halkara başlangyçlarymyzy hemiše goldaýandygy üçin Russiýanyň Prezentine çuňňur minnetdardyrym.

– Gynansak-da, häzirki wagtda ýurtlarymyzy we halklarymyzy birleşdirýän, tutuş dünýäni gurşap alan ýene-de bir çylşyrymly, pandemiýa bilen baglanyşkly mesele bar. Türkmenistanyň halkyna bu meselede hem rowaçlyk hemra boldy, Siziň hut özüňiziň aladalarynyz hem-de Hökümetiň öz wagtynda geçiren çäreleri netijesinde, Siziň ýurduňza az sanly ýurtlaryň hatarynda bu howply ýokanç keselden goramagyň başardandygyny bilýärin. Muňa garamazdan, entek howp aradan aýrylmady. Türkmenistan Russiýanyň «Sputnik V» we «Epiwakkorona» waksinalaryny resmi taýdan bellige aldy. Siz bu keseliň öňuni almak, onuň Siziň ýurduňza ýáýramazlygy üçin nähili çäreleri görmek zerur diýip hasaplaýarsyňz?

– Türkmenistan Russiýanyň «Sputnik V» we «Epiwakkorona» waksinalaryny resmi taýdan bellige alan dünýädäki ilkinji ýurtlaryň biridir. Bu bolsa köp babatda bize koronawirus pandemiýasyna üstünlikli garşy durmaga mümkünçilik berdi we mümkünçilik berýär. Şunuň bilen baglylykda, bu ýokanja garşy göreşde biziň ýurtlarymyzyň hyzmatdaşlygynyň aýratyn ähmiýete eýe bolandygyny bellemek isleýärin.

Pandemiýa ýaýrap başlan günlerinde Türkmenistan bilen Russiýanyň arasynda örän gysga möhletlerde ylmy-lukmançylyk bileşikleriniň, degişli ministrlilikleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň ugry boýunça netijeli ikitaraplaýyn gatnaşyklaryň gurallary ýola goýuldý. Biziň ýurtlarymyzyň bu çylşyrymly

şertlerde hakyky raýdaşlygyň, birek-birege doganlyk golunu uzatmagyň hem-de goldawyň, tagallalary netijeli utgaşdymagyň ajaýyp nusgasyny görkezendigini doly ynam bilen aýdyp bilerin.

Hyzmatdaşlygyň şeýle ýokary derejeli häsiyetini nygtamak bilen, doly esasda Russiýanyň aýratyn ornumy belleýärin hem-de dostlukly ýurduň ýolbaşçylaryna minnetdarlygyny beýan edýärin.

Ýurdumyza sanjym işleri bellenilen möhletlere hem-de zerurlyklara laýyklykda barýar, ol Türkmenistanyň ähli künjeklerini öz gerimine aldy. Saglygy go-raýyş ulgamy, arassaçylyk-epidemiologiýa gulluklary sazlaşyklı işleýärler, bu ýokanjyň öňünü almak boýunça ähli zerur çäreler geçirilýär. Häzirlilik, Türkmenistana gelmekde, hususan-da, beýleki ýurtlar bilen howa gatnawlarynda belli bir çäklendirmeler dowam edýär. Häzirki şertlerde munuň özi tebigy ýagdaýdyr.

Biz dünýäde, goňşy ýurtlarda pandemiýa bilen baglanyşkly ýagdaýlary üns bilen synlaýarys hem-de ýagdaýa görä hereket ederis. Tutuşlygyna, Türkmenistanyň bu örän howply ýokanç kesele garşy gorag çärelerini netijeli guramagy başarıandygyny aýdyp bilerin.

– Häzirki wagtda Türkmenistan örän ýokary depginlerde ösýär hem-de dünýä kartasynda barha uly ähmiýetli orny eýeleýär. Siziň ýurduňzyň ga-zanýan üstünlikleri barada dünýäde barha köp bilýärler. Siziň birnäçe halkara başlangyçlary öňe sürendigiňiz hem-de olaryň dünýä bileleşigi tarapyndan giňden goldanylandygy bellidir. Siziň öňe süren başlangyçlarynyň haýsysy Size has ýakyn we olaryň haýsy biriniň durmuşa geçirilendigine buýsanýarsyňz?

– Ilki bilen, men şol başlangyçlarymyzy, meýilnamalarymyzy we garaýışlarymyzy doly goldan hem-de häzirki wagtda hem olary üstünlikli durmuşa geçirýän Türkmenistanyň halkyna buýsanýaryn.

Soňky ýyllarda ýurdumyz, hakykatdan-da, okgunly ösýär, pandemiýa garamazdan, ykdysadyýetimiziň ösus depginleri durnukly hem-de oňat derejede saklanýar. Bularyň ählisi ykdysadyýetimiziň durnuklylygynyň hem-de onuň uly kuwwatynyň subutnamasydyr. Türkmenistanyň ilkinji Prezidenti Saparmyrat Ataýewiç Nyýazow öz ýurdy üçin köp işleri bitirdi, döwletiň esaslaryny goýdy. Bitaraplyk hukuk derejesini pugtalandyrmak boýunça uly işler geçirildi. Men 2015-nji ýyllarda biziň başlangyjymyz boýunça Birleşen Milletler Guramasy tarapyndan ýurdumyzyň dünýäde ýeke-täk Bitaraplyk hukuk derejesiniň gaýtadan ykrar edi-

Türkmenistan dünýä bilen dostlaşýar

lendigine, soňra bolsa 12-nji dekabryň «Halkara Bitaraplyk günü» diýlip yglan edilendigine buýsanýaryn.

Ol ýa-da beýleki ulgamda gazanylan anyk üstünlikler barada aýdylanda, olar az däldir hem-de hemmesini sanap geçmek köp wagt alar.

Milli ykdysadyýetimiziň pudaklarynyň köpüsi tarp ýerden diýen ýaly dikel-dildi. Häzirki zaman ýollarynyň müňlerce kilometri, energetika düzüminiň iri desgalary guruldy, täze zawodlaryň onlarçasy ulanylmaǵa berildi. Biziň buýsan-jymyz Aşgabady, onuň binagärlik keşbini, biziň adamlarymyzyň ýasaýan häzirki zaman ýasaýyş jaylaryny synlap görün!

Hazar deňziniň kenaryndaky ozal çöllük meýdan bolan künjekde kaşaň myh-manhanalary hem-de kottej şähercelerini öz içine alýan «Awaza» milli syýahat-çylyk zolagy döredildi, bu zolaga ýurdumyzyň ýasaýylary her ýyl dynç almaga barýarlar. Bu mysallar ýurdumyza amala aşyrylan işleriň diňe bir bölegidir.

Halkara giňşlikde biz dünýä bileşiginiň Türkmenistanyň energiýa howpsuzlygy, ulag hyzmatdaşlygy, ekologiýa, parahatçylyk döredijilik hem-de Öňuni alyş diplomatiýasy boýunça öne süren başlangyçlaryny goldaýandygyna ýokary baha berýäris we muňa guwanmaga haklydyrys. Biziň tekliplerimizi goldap, BMG-de biragyzdan ses berilýändigi, Türkmenistanyň Bitaraplygynyň we onuň

parahatçylyk döredijilik ugrunyň ähmiyetine barha aýdyň düşünilmegi hem-de goldanylmagy ählumumy parahatçylyga we howpsuzlyga ýardam bermek, Dur-nukly ösüş maksatlaryna ýetmek, dünýä işlerinde BMG-niň esasy ornumy berkitmek, döwletara gatnaşyklarda deňhukuklylyk we birek-birege hormat goýmak ýörelgelerine ygrarlylyk boýunça daşary syýasy strategiýamyzyň dogrudygyna bizde berk ynam döredýär. Bularyň ählisi buýsanmak üçin esas döredýär, emma, gaýtalaýaryn, amala aşyrylan bu işler, hakykatdan-da, türkmen halkynyň we bi-zin döwletimiziň bitiren hyzmatydyr.

– **Ýurduňza ýetip gelýärkäm, uçardan Aşgabady synlanymda, ak mermerli ajaýyp şäher meni haýran galdyrdy. Şol ýakymly duýgular bilen hem duuşyga geldim. Siziň paýtagtyňyz örän arassalygy, binagärlik gözelligi bilen kalbyňda täsin duýgular oýarýar. Siz meniň ýüregime mährem bolan Hazar deňzini ýatladyňz, men Hazaryň aňry tarapynda ösüp-ulaldym. Bizi ýaşlygymyz, umumy Hazar deňzi, beýik Garagum sährasy ýakynlaşdyryar. Siz bir syry açyp bilermişiniz: tutuş ýurduňzyň Siziň Watanyňzdygyna düşünýärin. Türkmenistanyň haýsy künjekleri Size has ýakyn, nirede Siziň kalbyňyz has ýakymly duýgulara beslenýär?**

– Türkmenistan, hakykatdan-da, täsin ýurtdur, biziň ülkämizde synlap, lezzet alar ýaly künjekler köpdür. Bu meniň Watany, bu ýerde meniň watandaşlarym ýaşaýarlar, zähmet çekýärler, çagalaryny terbiýeleýärler. Türkmenistanyň her bir künjegi özboluşly ajaýypdyr, biziň gadymy taryhymyzyň, medeniýetimiziň, däp-dessurlarymyzyň äheňlerini özüne siňdirendir.

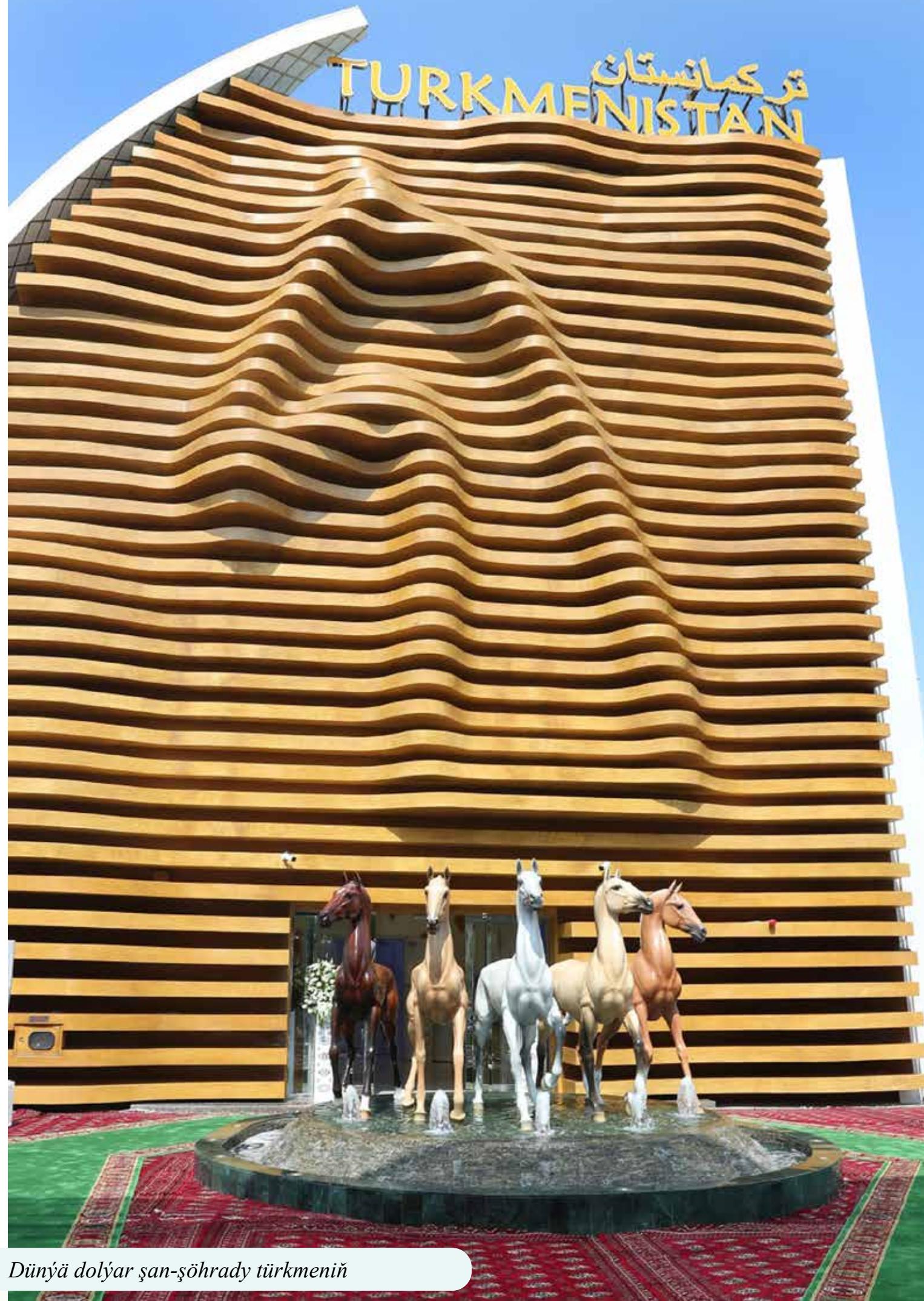
Men ýygy-ýygydan ýurdumyza boýunça saparlarda bolýaryn, adamlar bilen duuşyaryn hem-de olaryň tutanýerli zähmeti, ýaşaýan topragyna çäksiz söýgüsü netijesinde, Türkmenistanyň gün-günden gözelleşyändigine, ösýändigine göz yetirýärin. Hemmetaraplaýyn amatly, abadanlaşdyrylan obadır şäherler peýda bolýar, seýilgähler, dynç alyş zolaklary döredilýär.

Her bir adamda bolşy ýaly, çagalıyk, ýetginjeklik ýyllarymy geçiren ýerlerim meniň üçin aýratyn mähremdir, olar baradaky ýatlama hemise meniň kalbymy çoýýar. Adamyň Watany ýeke-täkdir, şoňa görä-de, her bir adam üçin onuň her dabany ýeri, nähili hem bolsa, gözelmi ýa-da güzel dälmi, ýüregine örän ýakyndyr.

– **Jenap Prezident, ozaly bilen, men Siz barada öwgüli sözleri aýdasym gelýär, Siz hat-da ajaýyp sport taýýarlygy babatda ýokary derejede kämilligi saklaýarsyňz, welosiped, karate, taekwondo, nyşana ok atmak bilen meş-**

Bagt mesgeni

Dünyä dolýar şan-şöhrady türkmeniň

gullanýarsyňz. Sportdan daşdaky adam hökmünde Siziň ýanyňzda özumi oňaýsyz duýýaryn we ussat türgenlik derejesindäki jenap Prezidentiň ýanya söhbede gelýärin. Munuň üçin meni bagyšlaň, bu ugurda buýsanmaga ýagdaýym ýok. Siz sportuň ynsan üçin örän möhümdigine, zerurdygyna, sportuň Siziň durmuşyňzyň aýrylmaz bölegi bolup durýandygyna haçan göz ýetirdiňiz?

– Bu duýgy, elbetde, beden üçin zerurlykdan emele gelen tebigy duýgudyr. SSSR döwründe geçen çagalyk ýyllarymda ýetginjekleri sport bilen meşgullanmaga çekmek işleri oňat ýola goýlupdy. Ýadyňza düşyän bolsa, bu ugurda dürli klublar we guramalar, mysal üçin, DOSAAF hereket edýärdi, olarda ýaşlara sportuň dürli görünüşleri boýunça tälim berilýärdi.

– Elbetde, ýadyma düşyär. «Goşuna, awiasiýa we flota ýardam bermek boýunça meýletin jemgyýet» diýlip atlandyrylýardy. Şeýle at bilen döše dakylýan nyşanjyk hem bardy.

– Hüt şu guramada hem sportuň dürli görünüşleri boýunça tälim berýärdiler. Munuň özi örän gyzykly hem-de özüne çekijidi, şoňa görä-de, men beýleki ähli ýetginjekler ýaly, özüme ýaraýan, nyşana ok atmak, erkin we nusgawy göreş, welosiped we awtomobil sporty bilen işjeň meşgullandym. Hormatly nyşanlara we beýleki sylaglara birnäçe gezek mynasyp boldum, ýetginjekleriň arasynda nusgawy göreş boýunça respublikanyň birinjiliginde öz agram derejämde 1-nji orny eýeledim. Şol bir wagtda DOSAAF guramasy tarapyndan ýetginjekleriň arasynda geçirilýän ýaryşlarda pneumatick ýaragdan atmak boýunça bäsleşiklerde tapawutlanyp, birinji orny aldym.

Harby taýýarlyk boýunça bäsleşiklerde bolsa tüpeňden ok atmak boýunça «Türkmenistanyň çempiony» diýen derejä mynasyp boldum. Atçylyk sporty barada aýdylanda, bedewe atlanmaýan türkmeni göz öňüne getirmek kyndyr.

Men indi onlarça ýylyň dowamynda döwlet gullugunda işleýärin, şunda dynç günleri we zähmet rugsatlary ýok diýen ýalydyr. İş günüm ir säherden başlanýar we giç aşşama çenli dowam edýär. Şeýle ýagdaýda oňat beden taýýarlygyň bolmasa, netijeli işlemek, ýüze çykýan meselelere ünsüni jemlemek mümkün däldir. Sportuň özüme gyzykly bolan birnäçe görünüşleri boýunça türgenleşiklerimi dowam etmek üçin wagt tapmaga çalysýaryn. Şeýle türgenleşikler belli bir derejede özüni, hereket tizligini, erkiňi, üýtgüp durýan ýagdaýlarda bada-bat dürs çözgüleri tapmak başarnygyň saklamaga mümkünçilik berýär. Sportuň işjeň, tiz he-

reketleri talap edýän görnüşleri bu häsiyetleri taplamaga ýardam berýär hem-de olary işde peýdalanmaga kömek edýär.

– Jenap Prezident, dogrymy aýtsam, Siziň kärdeşleriňiziň – döwlet Baştutanlarynyň arasynda köp bolmasa-da, sport bilen meşgullanýanlary bar. Siz bolsa, şol bir wagtda, döredijilik bilen hem meşgullanýarsyňz – kitap, goşgy ýazýarsyňz, aýdym döredýärsiňiz. Men wideoýazgyda Siziň döreden sazyňzy diňledim, onuň sazlaşygy, heňleri kybaplaşýar. Bu Siziň terjimehalyzyzyň aýratyn sahypasydyr. Döredijilik Size näme berýär?

– Döredijilik başarnygy maňa ata-babalarymdan galan miras bolsa gerek. Men mugallymlar maşgalasynda önüp-ösdüm, atam mugallym bolmak bilen, hekaýadır goşgy ýazypdyr, soňra kakam hem mugallym bolup işledi we hekaýalary, goşgulary ýazdy. Siziň bilşiňiz ýaly, men hem köp ýyllaryň dowamynda mugallym bolup işledim. Belkem, şol sebäplidir, döredijilikde meniň zehinim doly derejede açyldy. Döredijiliğiň, esasan-da, aýdym-saz ýazmagyň ylham berýändigini aýtmak isleýärin, ol durmuş işeňligini döretmäge ýardam edýär.

Saz, goşgy döretmek, has takygy, esasy işimden daşgary gzyklanma bildirýän sungatymdyr, ol iş-aladadan az-owlak ünsüni sowmaga kömek edýär.

Kitap ýazmagy bolsa esasy işimiň, döwlete we halkyma gulluk etmegiň aýrylmaz, möhüm bölegi hasaplaýaryn. Döredijiliğiň bu ugruna örän jogapkärli garaýaryn, galamy ele almazdan ozal, köpsanly maglumat çeşmelerini içgin öwrenýärin, arhiw maglumatlaryny alýaryn, hünärmenler bilen maslahatlaşýaryn.

Ýazýan eserlerimiň okyjylar köpçüligine gowuşýandygyna, diňe bir Türkmenistanda däl-de, başga ýurtlarda hem aýratyn ünsli seljerilýändigine düşünýärin. Bu öz ýazýan zadyňa ýokary derejede düşünmegi, jogapkärçiliği, oýlanyşykly döretmegi, maglumatlara daýanmagy talap edýär. Döredijiliğiň bu görünüşinde ýokary derejäni saklap, peýda getirjekdigime umyt edýärin.

– Siz şahsyét hökmünde kemala gelşiňiz barada aýtmak bilen, kakaňzy ýatladyňyz, bu kanunalaýkdyr. Gynansak-da, Siziň uly hormata eýe bolan kakaňyz birnäçe aý mundan ozal aradan çykdy. Siziň bilşiňiz ýaly, beýik rus şahyry Aleksandr Twardowskiniň «Heniz kakamy soňky ýoluna ugradýançam, sakgalym döşüme düşse-de, özumi entek ýaş hasaplaýardym» diýen setirleri ýadyma düşýär. Bu doğrudur. Siziň kakaňyz bagtly adam, ol oglunuň şeýle belent derejä ýetenini gördü. Siz uly adam bolup ýetişeniňizden soň hem, köp ýyllaryň dowamynda ol Siziň ýanyňzda boldy, şahsyét we meş-

hur ynsan bolup ýetişmegiňiz üçin köp hyzmatlary bitirdi. Türkmenistanyň Prezidenti hökmünde atalyk öwüt-ündewleriň, nesihatlaryň haýsy biri Siz üçin has möhüm we häzirki wagtda her gün ýardam berýär?

– Meniň kakam berk durmuş ýörelgelerine eýerýän, pák ahlak sypatlaryna eýe bolan ynsandy. Ol meniň öz garaýylaryna hökman eýermegimi talap etmeýärdi, maňa nähilidir bir üýtgeşik nesihat ýa-da ýörite görkezmeler bermeýärdi. Has dogrusy, ol meni öz göreldeşiniň täsiri, işe, maşgala, mähriban ojagyna, goňşularyna, dost-ýarlaryna, garyndaşlaryna, bir söz bilen aýdylanda, ynsanyň kalbynda maşgala ojagy we has giň manyda «Watan», «Diýar» diýen mukaddes düşünjäni oýarýan ähli zatlara bolan gatnaşygynyň mysalynda terbiýeledi. Elbetde, ol maňa, ýokary döwlet wezipesinde işläp başlan wagtymda hem nesihatlaryny we maslahatlaryny berýärdi, ol ýa-da beýleki meseleler boýunça pikirlerini aýdýardy, men olara ünsli garaýardym. Kakamyň beren maslahatlarynyň köpüsü ýurdumyz üçin zerur hem örän peýdaly boldy.

Men hemiše onuň örän pák ýüreklik, adamlara kömek etmäge islegi we başarnygy, adam tötnleýin ýalňışan ýagdaýynda, oňa geçirimlilik etmek ýaly göreldeşine eýermäge çalyşyaryn. Şeýle häsiýetleriň örän möhümdigi düşünüklidir, emma şunuň ýaly ynsan gylyklary döwlet derejesinde peýdalanylanda, aýratyn uly ähmiýete eýe bolýar.

– Kakaňzyň ýatan ýeri ýagty bolsun! Ol öz ogluna buýsanýardy. Bu gün Siziň özüňiz bagtly ata, Siziň ajaýyp, asylly maşgalaňyz bar. Çagalaryňyz ösüp ýetişdi, Size olara guwanmaga esas bar diýip pikir edýärin. Siziň her pursady dürli çärelere beslenen iş tertibiňiz sebäpli, maşgala agzalaryňyz bilen duşuşmaga, gürrüňdeş bolmaga wagtyňyz barmy? Jemgyýetiň maşgala atly kiçijik toparynda iň gymmatly zat näme? Siz nämä has uly baha berýärsiňiz, maşgala gymmatlyklarynda iň möhüm zat näme?

– Size açyk aýdýaryn, meniň gulluk iş tertibime «maşgala bilen söhbetdeşlik» diýen mesele girizilen däldir. Bu degişme bolsa-da, maşgalam, agtyklarym üçin, hakykatdan-da, wagt ýetmezçilik edýär. Çagalarym indi uly adamlar bolup ýetişdi, oglum döwlet işinde, gyzlarymyň biri lukmançylykda, beýlekisi ykdysadyýet ulgamynda zähmet çekýär, agtyklarym bolsa sanylaşdyrylan döwrüň nesilleridir. Mysal üçin, men dört ýaşly agtygymdan: «Saňa nähili oýunjagy sowgat etmeli?» diýip soraýaryn. Ol bolsa maňa: «Bir zat soramazdan ozal, ilki bilen, pikirleniň, sonra sowal beriň! Onsoňam, «LowiKod» ýa-da QR-kod açyp bolýarka, sowal

bermegiň zerurlygy barmy, ine, biz özümüz size haýsy oýnawajy saýlap almagy teklip edip bileris» diýip jogap berýär. Görüň! Häzirki döwrüň çagalary nähili!

Hemmämiziň maşgala bolup, bile ýygnanýan pursatlarymyz hem bolýar. Emma olar örän seýrek ýagdaýdyr hem-de näme üçindir, tiz tamamlanýar. Emma bu zerurlykdyr, meniň maşgalam, ýakynlarym beýle ýagdaýa düşünýärler.

Ösüp gelýän ýaş nesilde nähili sypatlary görmek isleyändigim barada aýdylanda, olarda abraý, pák ýüreklik, ahlak arassalygy, ululara hormat goýmak, maşgala ojagynyň mukaddesligine sarpa, Watana söýgi ýaly sypatlar jemlenmelidir. Bu sypatlar dünýe ýaly gadymydyr we ömürlikdir, beýle häsiýetler üýtgewsizligine galmalydyr hem-de ynsanyň, jemgyýetiň, döwletiň eýerýän ýörelgeleri bolmalydyr.

– Hormatly jenap Prezident, Siziň bilshiňiz ýaly, duşuşyga taýýarlanyp başlalym bări köp wagt geçdi we mende ýene-de bir sowal bar, ol syýasy häsiýetlidir. Dünýädäki ýagdaýlar tiz üýtgäp durýar hem-de çylşyrymly häsiýete eýe bolýar, şeýle wakalar Owganystanda bolup geçdi. Bu ýurt Siziň hem, biziň hem goňşymyz, onda soňky wagtda wakalar şeýle bir tiz we garashylmadyk ýagdaýda ýuze çykdy hem-de örän çylşyrymly ýagdaýlary emele getirdi. Bu ýurduň Türkmenistana örän ýakyn ýerleşyändigi sebäpli, howp abanýarmy? Ýagdaýyň şeýle ösüşinde howp barmy ýa-da Siziň pikiriňizce, howp ýokmy? Siziň nukdaýnazaryňyzdan, Owganystandaky ýagdaýlar, umuman, nähili häsiýete eýe bolar?

– Soňky günlerde Owganystandaky syýasy ýagdaý düýpli üýtgemelere sezewar boldy. Goňşy ýurtdan – Owganystandan daşary ýurt goşun bölümleri çykarýylandan soňra, täze hökümeti düzmeň işleri başlandy. Bu ýurt öz taryhynda täze tapgyra gadam urýar.

Biz Türkmenistanda Owganystandaky ýagdaýyň ösüşini hem-de soňky wakalary üns bilen synlaýarys we häkimiyetiň çalşylmagynyň giň umumymilli gepleşikler esasynda parahatçylykly ýol bilen amala aşyryljakdygyna umyt edýäris.

Biz öz tarapymyzdan Owganystanyň täze hökümeti bilen däp bolan dost-doganlyk türkmen-owgan gatnaşyklaryny mundan beýlæk-de pugtalandyrmak, bu ýurtda ýagdaýy tizden-tiz düzetmek maksady bilen, onuň durnukly durmuş-ykdysady taýdan gaýtadan dikeldilmegine zerur bolan ýardamy bermek üçin ýakyndan işleşmäge taýýardygymyzy beýan etmek isleýärin.

Mälim bolşy ýaly, Türkmenistan özüniň oňyn Bitaraplyk derejesine esaslanmak bilen, diňe parahatçylyk söýjilikli daşary syýasaty durmuşa geçirýär, daşary ýurtlaryň içerki işlerine goşulmaýar.

Biz Bitaraplyk derejesinden ugur alyp, harby bileleşiklere we toparlara goşulmaýarys – öz syýasy giňişligimizi parahatçylyga, howpsuzlyga hem-de dünýäde durnukly ösüše ýardam bermek üçin işjeň peýdalanýarys. Şunuň bilen baglylykda, Owganystandy häzirki ýagdaý babatynda ýurdumyzyň eýeleýän ornuny düşündirmek isleyärin. Biziň garaýşmyz esasy üç ýörelgäni: syýasy-diplomatik, söwda-ykdysady hem-de durmuş-ynsanperwer ugurlary özünde jemleýär.

Birinjiden, biz Türkmenistanyň Owganystandy häzirki ýagdaýyň diňe parahatçylykly, syýasy-diplomatik ýollar arkaly, Owganystanda ýasaýan ähli etnik we dini toparlaryň giňden gatnaşmagynda özara kabul ederlikli çözgütleri işläp taýýaramagyň esasynda kadalaşdyrylmagy uğrunda çykyş edýändigini birnäçe gezek nygtapdyk.

Owgan halky öz ýurdunyň geljegini özbaşdak çözmelidir hem-de täze hökümet bilen döwlet gurluşynyň görünüşini kesgitlemelidir.

Ikinjiden, owgan tarapynyň gatnaşmagynda iri düzümleýin taslamalaryň durmuşa geçirilmegi Owganystanyň durnuklylygynyň, durnukly ykdysady ösüşiniň, bu goňşy ýurduň sebit hem-de dünýä hojalyk işlerine üstünlikli goşulyşmagynyň örän möhüm şerti bolup durýar.

Biziň ýurdumyzyň energetika, ulag we kommunikasiýa ulgamlarynda giň gerimli taslamalary durmuşa geçirilmegi hem munuň mysaly bolup biler. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistan – Owganystan – Pakistan – Hindistan (TOPH) gaz geçirijisiniň gurluşygy uly ähmiýete eýe bolýar. Deslapky hasaplamałara görä, bu taslama Owganystana tebigy gazy göni ibermekden başga-da, diňe öz çägin-den «mawy ýangyjy» üstaşyr geçirilmegiň hasabyna bu ýurduň býujetine ABŞ-nyň bir milliard dollaryndan gowrak möçberde maliye serişeleriniň gowuşmagyny üpjün etmäge mümkünçilik berer. Mundan başga-da, çäklerinde bu gaz geçirijisi guruljak welaýatlarda birnäçe müň täze iş orunlary dörediler.

Türkmenistan – Owganystan – Pakistan ugry boýunça optiki-süýümlü elektrik geçiriji ulgamyň gurluşygy amala aşyrylýar, «Lapis-Lazuli» ulag geçelgesini döretmek işleri alnyp barylýar. Şunuň ýaly taslamalaryň üstünlikli amala aşyrylmagyň doganlyk Owganystanyň ykdysady ösüşine kuwwatly itergi berjekdigine,

daşary ýurtly maýa goýujylar tarapyndan işjeňligiň ýokarlanmagy üçin höwes-lendiriji şert boljakdygyna ynanýaryn.

Üçünjiden, Türkmenistan Owganystanyň ynsanperwer goldawa ýiti mätäçlik çekýändigine düşünmek bilen, owgan halkyna yzygiderli esasda kömek berýär. Biz Owganystana ynsanperwerlik ýükli kerwenleri yzygiderli iberýäris, oba ýerlerinde mekdepleri we hassahanalary gurýarys, Türkmenistanyň bilim edaralarında Owganystanyň işgärlerini taýýarlamak işlerini barha giňeldýäris.

Ýakynda dostlugyň we hoşniýetli goňşuçylygyň nyşany hökmünde goňşy ýurda nobatdaky ynsanperwerlik ýükünü ugratmak barada çözgüdi kabul edendigimizi bellemek isleyärin. Bu işleriň ählisi Türkmenistanyň serişeleriniň hasabyna maliýeleşdirilýär.

Biz mundan beýlák-de Owganystanyň doganlyk halkyna ynsanperwerlik kömegini bermek ýaly asylly däbi dowam etmegi ugur edinýäris.

Ýakyn wagtlarda baý taryhy geçmişi bolan owgan topragynda parahatçylygyny we ylalaşygyň berkarar boljakdygyna ynanýaryn.

– **Söhbetdeşligimiziň ahyrynda, jenap Prezident, Size bir sowal bermek isleyärin, men geçirýän ähli duşuşyklarymyň soňunda hemise şeýle sowal berýärin. Biziň gepleşigimiz «Häkimiýet ýörelgesi» diýlip atlandyrylýar we şunuň bilen baglylykda, şeýle sowaly berýärin: Siz, Türkmenistanyň Prezidenti üçin häkimiýet näme? Onuň «tagamy» nähili? «Häkimiýet» diýen düşünje örän täsin zat.**

– Häkimiýet başında durmak bilen, halkyň wepaly hemaýatkäri bolmagy, ha-kykatyň we ynamyň güýji bilen, öz Watanya, halkyma hyzmat etmegi özüm üçin uly mertebe hasaplaýaryn. Şoňa görä-de, biz ýokary döwlet wezipesinde işlän tutuş döwrümiziň dowamynda «Döwlet adam üçindir!» diýen şygary baş baýdak edindik. Türkmen halkynyň taryhy we durmuş tejribesiniň utgaşdyrylmagy, milli hem-de umumadamzat gymmatlyklarynyň, XXI asyryň başynyň jemgy-ýetçilik-syýasy garaýyşlarynyň gazananlarynyň sazlaşygynda guralan bu tagly-mat watançylygy, zähmetsöýerligi, ynsanperwerligi hem-de jogapkärçiligi ugur edinýär we adamlara raýatlyk borjunyň, wyždanynyň, ruhy ynançlarynyň emrine laýyklykda ýaşamaga we döretmäge ylham berýär. Bu taglymat ýurdumyzyň raýatlaryny birleşdirýän hem-de jebisleşdirýän, jemgyýetiň hil taýdan bütinley tätzelenmegini taplaýan ruhy esas bolup çykyş edýän umumymilli garaýyşlary açyp görkezýär.

Meniň üçin häkimiýet, ozaly bilen, örän ýokary jogapkärçilikdir. «Häkimiýet – munuň özi çözgüleri kabul etmek hem-de olary durmuša geçirmek üçin ygtyýarlyklardyr we serişdelerdir» diýen nusgawy kesgitleme bar. Bu kesgitleme dogrudyr, emma jogapkärçilik bolmadyk halatynda, ol diňe howaýy düşünjedir. Diňe belent jogapkärçilik bu düşünjä many-mazmun, gymmatlyk hem-de ýasaýşa höwes ylhamyny berýär.

Öz şahsy jogapkärçiliğini duýmak howul-hara, oýlanyşyksyz çözgüleri kabul etmekden goraýar, «ýedi ölçap, bir kesmäge», ol ýa-da beýleki çözgüleriň yetirip biljek täsirlerine düşünmäge ýardam berýär.

Ol çözgüleriň aňyrsynda öz aladalary, arzuw-hyýallary bilen ýasaýan adamlar bar. Prezidentiň belent wezipesini eýelemek bilen, men şu düşünjelerden ugur alýaryn. Häkimiýetiň güýjüni we täsirini adamlaryň, öz ýurduň bähbidine ulanmaly – meniň pikirimçe, munuň özi esasy, maksada gönükdiriji garaýyş bolup durýar.

– Jenap Prezident, köp sag boluň! Söhbetdeşlige wagt tapandygyňyz meniň üçin uly hormatdyr. Duşuşygymyz örän gyzykly we many-mazmunly boldy. Munuň üçin men hoşallygymy beýan edýärin. Şu söhbetdeşlige syn eden tomaşacylaryň we okyjylaryň Sizi ajaýyp ýurduň Prezidenti hökmünde we Siziň ýurduňzy häzirki zaman gülläp ösýän döwlet hökmünde has ýakyndan tanajakdyklaryna ynanýaryn. Size ähli gowulyklary, Türkmenistanyň halkyna we ýurduňza rowaçlyklar, abadançylyk arzuw edýärin.

Jenap Prezident, sag boluň!

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
BSGG-niň Ýewropa sebit edarasynyň direktory
Hans Klýuge bilen bolan duşuşykdaky**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 8-nji oktyabry)

Hormatly jenap Hans Klýuge!

Men Sizi Aşgabatda görýändigime örän şat. Siziň şu gezekki saparynyzyň Türkmenistanyň Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasy bilen alyp barýan hyzmatdaşlygy berkitmegin möhüm tapgyry boljakdygyna ynanýaryn.

Biziň alyp barýan döwlet syýasatymyzda adamlaryň saglygyny we janyny goramak, şeýle hem olaryň howpsuzlygyny üpjün etmek esasy maksat bolup durýar. Şundan ugur alyp, saglygy goraýyş ulgamyny mundan beýlak-de ösdürmäge birinji derejeli ähmiyet berýäris. Biziň döwletimiz munuň üçin ähli tagallalary edýär.

«Saglyk» Döwlet maksatnamasyna laýyklykda, ýurdumyzyň saglygy goraýyş ulgamy döwrüň talaplaryna laýyk getirilýär. Şeýle hem dürli ýokanç keselleriň öňüni almak, ýuze çykarmak we bejermek boýunça işler kämilleşdirilýär. Türkmenistan beýleki ýurtlar bilen hemişelik esasynda tecrübe alyşýar, Birleşen Millitler Guramasy we onuň ýöriteleşdirilen birlikleri hem-de Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasy bilen ysnyşykly hyzmatdaşlyk alyp barýar. Saglygy goraýyş meseleleri boýunça geçirilýän ähli halkara çärelerine gatnaşýar.

Ýurdumyzyň ähli künjeklerinde öňdebaryjy innowasion tehnologiýalary bilen enjamlaşdyrylan täze häzirki zaman halkara derejeli saglyk öýleri, ýöriteleşdirilen hassahanalar, derman serişdelerini öndürýän kärhanalar gurulýar.

Mundan başga-da, bu ugurda alnyp barylýan halkara hyzmatdaşlygyny giňeltmek we pugtalandyrmak üçin zerur bolan şertler döredilýär. Bu babatda abraýly halkara guramalary, birinji nobatda bolsa, Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasy biziň ygtybarly we uzak möhletleyin hyzmatdaşlarymyz bolup durýar.

Bu guramalar bilen Türkmenistan ysnyşykly hyzmatdaşlyk alyp barýar we möhüm taslamalary bilelikde amala aşyrýar.

Häzir, bütin adamzadyň täze ählumumy howp bolan koronawirus ýokanjynyň pandemiýasyna garşy göreş alyp barýan döwründe, Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasynyň çäklerinde hereketleri utgaşdyrmak ähli döwletler üçin mundan ozal hiç haçan bolmaýsy ýaly möhümdir.

Türkmenistan koronawirusyň ýüze çykmagynyň ilkinji günlerinden başlap, onuň garşysyna göreşmek boýunça anyk maksada gönükdirilen çäreleri gördü.

2019-njy ýylда, meniň ýadyma düşmegine görä, 15-nji dekabrda dünýäde täze ýokanç keseliň peýda bolandygy hakynda habary alyp, biz eýýäm 26-njy dekabrdan başlap, interaktiw we Öňuni alyş çärelerini görüp başladık.

Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasynyň ýurdumyz boýunça edarasynyň işjeň gatnaşmagynda Türkmenistanda döwlet derejesinde ýiti ýokanç keseline garşy göremäge we netijeli çäreleri görmäge taýýarlygy üpjün etmegin meýilnamasy işlenip taýýarlanylardy we tassyklanyldy.

Ministrlikleriň we pudaklaýyn dolandyryş edaralarynyň, aýratyn-da, saglygy goraýyş ulgamynyň alyp barýan işleri öz wagtynda bu täze howpa garşy gönükdirildi. Keseliň ählumumy häsiyetini we onuň dünýä döwletleriniň ählisine ýetirýän ýaramaz täsirini nazara almak bilen, ýurdumyza Keselleriň ýaýramagna garşy göreşyän adatdan daşary topar döredildi. Onuň mejlisleriniň barşynda, möhüm çözgütlər kabul edildi. Ýiti ýokanç keseliniň wiruslarynyň öňüni almak boýunça toplumlaýyn çäreleri geçirmek göz öňünde tutuldy.

Bu ýokanç keseliň ýurdumyzyň çäklerine aralaşmagyna we ýaýramagyna ýol bermezlik maksady bilen, üçhalkalaýyn Öňuni alyş ulgamy döredildi.

Raýatlaryň daşary ýurda gitmegi we daşary ýurtly raýatlaryň ýurdumyza gelmegi, şeýle hem halkara howa ugurlary boýunça uçuşlar wagtlagyň togtadyldy. Türkmenistanyň döwlet serhedinde ýurdumyza ýükleri getirmek we üstaşyr geçirmek üçin 9 sany gözegçilik geçirilş nokatlary açyldy. Ýurdumyzyň demir ýollarynyň ugurlary boýunça welaýat we etrap gözegçilik nokatlary döredildi. Bu ýerlerde Öňuni alyş işleri güýçlendirildi.

Raýatlar üçin lukmançylyk gözegçiliginiň iki tapgyrlaýyn ulgamynyň işi ýola goýuldy. Bu işler häzirki wagtda hem dowam edýär.

Birinji tapgyrda, daşary ýurtlardan gelýän raýatlardan barlaghana nusgalary alynýar. Şundan soňra, olar Garabogaz, Türkmenbaşy we Türkmenabat şäherlerinde döredilen karantin zolaklarynda gözegçilik astynda saklanýar.

Ikinji tapgyrda, hassahanalardan çykarylan raýatlar öz öýlerinde ýasaýan ýerleri boýunça 14 günüň dowamynda maşgala lukmanynyň gözegçiliginde saklanýar.

Aýratyn howply keseliň öňüni almak boýunça çäreleri güýçlendirmegiň çäklerinde, ähli lukmançylyk edaralary zerur bolan lukmançylyk enjamlary, gorag serişdeleri, test-ulgamlar, zyýansyzlandyryş serişdeleri bilen doly üpjün edildi.

Döwlet serhendäki ähli gözegçilik geçirilş nokatlarynda serhet, gümrük, saglygy goraýyş, oba hojalyk gulluklarynyň işgärlерinden we hünärmenlerinden düzülen toparlaryň gije-gündiziň dowamynda nobatçylyk etmegin ýola goýuldy.

Ähli edaralarda dezinfeksiýa, zyýansyzlandyryş işlerini üpjün etmek boýunça toplumlaýyn çäreler ýokary guramaçylyk derejesinde geçirilýär.

Rayatlaryň saglygy döwlet tarapyndan goralýar

Ýurdumya getirilýän we peýdalanylýan azyk önümleriniň hilini we howpsuzlygyny üpjün etmek boýunça güýçlendirilen gözegçilik tertibi girizildi. Aşgapat şäherinde hem-de welaýatlarda ýerleşyän suw howdanlarynyň we suw desgalarynyň goragyny üpjün etmek boýunça gözegçilik güýçlendirildi. Şeýle hem suw çesmelerinden suwuň nusgalary alynýar. Barlaghana-gözegçilik işleri yzygiderli geçirilýär.

Ähli edaralarda we kärhanalarda, bilim edaralarynda, jemgyyetçilik ýerlerinde, sówda nokatlarynda hem-de bazarlarda, ulaglaryň ähli görnüşlerinde, serhetýaka zolaklarynda we ilatly ýerlerde Öňüni alyş zyýansyzlandyryş-dezinfeksiýa işleri güýçlendirilen tertipde alnyp barylýar.

Bu babatda biz gerek bolanda ýiti ýokanç keseliň ýuze çykmalaryna meňzeş ýagdaýly şahslary saklamak üçin täze karantin merkezlerini gurup, aýry-aýry lukmançylyk edaralarynyň ugrunuň üýtgedip başladyk. Ýokarda görkezilen meýilnamanyň esasynda, zerur bolan derman serişdeleri we degişli lukmançylyk enjamlary satyn alynýar. Şunuň bilen birlikde, biziň ýurdumyzda ilatymyzyň

arasında waksinalaryň Sputnik V ýaly dürlü görnüşleri bilen ählumumy sanjym işleri amala aşyrylýar.

Şeýle hem adamlaryň goraglylyk derejesini ýokarlandyrmaq boýunça netijeli çäreler görülýär.

Öz wagtynda gorlen çäreleriň netijesinde, ýiti ýokanç keseliň wiruslarynyň biziň ýurdumya aralaşmagyna we ýaýramagyna ýol berilmeli.

Şeýle hem öz görýän çäreleri arkaly dünýä jemgyyetçiliginiň alyp barýan işlerine goşulyşmak bilen, Türkmenistan koronawirusa garşı görüşmekde halkara tagallalaryny birleşdirmäge gönükdirilen birnäçe möhüm başlangyçlar bilen çykyş etdi.

Hususan-da:

1. Ýokançlaryň tebigatyny we häsiýetini öwrenmek üçin Genom lukmançylygyny ösdürmek boýunça bilelikde hyzmatdaşlyk etmek;
2. Sebitde lukmançylyk diplomatiýasyny ösdürmek boýunça hyzmatdaşlygy ösdürmek;
3. Wirusologiya, bakteriologiýa we epidemiologiýa boýunça Merkezi Aziýa ýurtlary üçin sebitleýin merkezi döretmek;
4. Ýokanç däl keselleriň öňüni almak we olara garşı görüşmek boýunça Türkmenistanyň oňyn tejribesini dünýä lukmançylyk tejribesine ornaşdirmak boýunça hyzmatdaşlyk etmek;
5. Saglygy goraýşyň ilkinji basgańcagynyň işini kämilleşdirmek boýunça bilelikde hyzmatdaşlyk etmek;

6. Türkmenistany «Temmäkiden azat ýurt» diýip yglan etmek boýunça Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasynyň usulyýetini işläp taýýarlamak teklip edildi we edilýär.

Hormatly jenap Hans Klýuge!

Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasynyň Ýewropa sebiti boýunça býurosynyň ýardam etmeginde «Lukmançylyk diplomatiýasy – sagdyn dünýäniň binýady» atly şu günki lukman alymlaryň halkara maslahatynyň üstünlikli geçirilmegi bu ugurda gowy önegidişlik bolar.

Bu Maslahatyň işine Siziň hut özüňiziň gatnaşmagyňyz bolsa, onuň netijeliliğini ýokarlandyrırmaga uly goşant bolar.

Mümkinçilikden peýdalanylп, Türkmenistanyň Hökümeti bilen işjeň hyzmatdaşlyk edýändigi we biziň başlangyçlarymyzy goldaýandygy üçin Bütindünýä Saglygy goraýyş guramasyna minnetdarlyk bildirýärin. Şeýle hem, biziň ýurdumyzyň bu gatnaşyklary mundan beýlæk-de ösdürmäge taýýardygyny tassyklagyaryn.

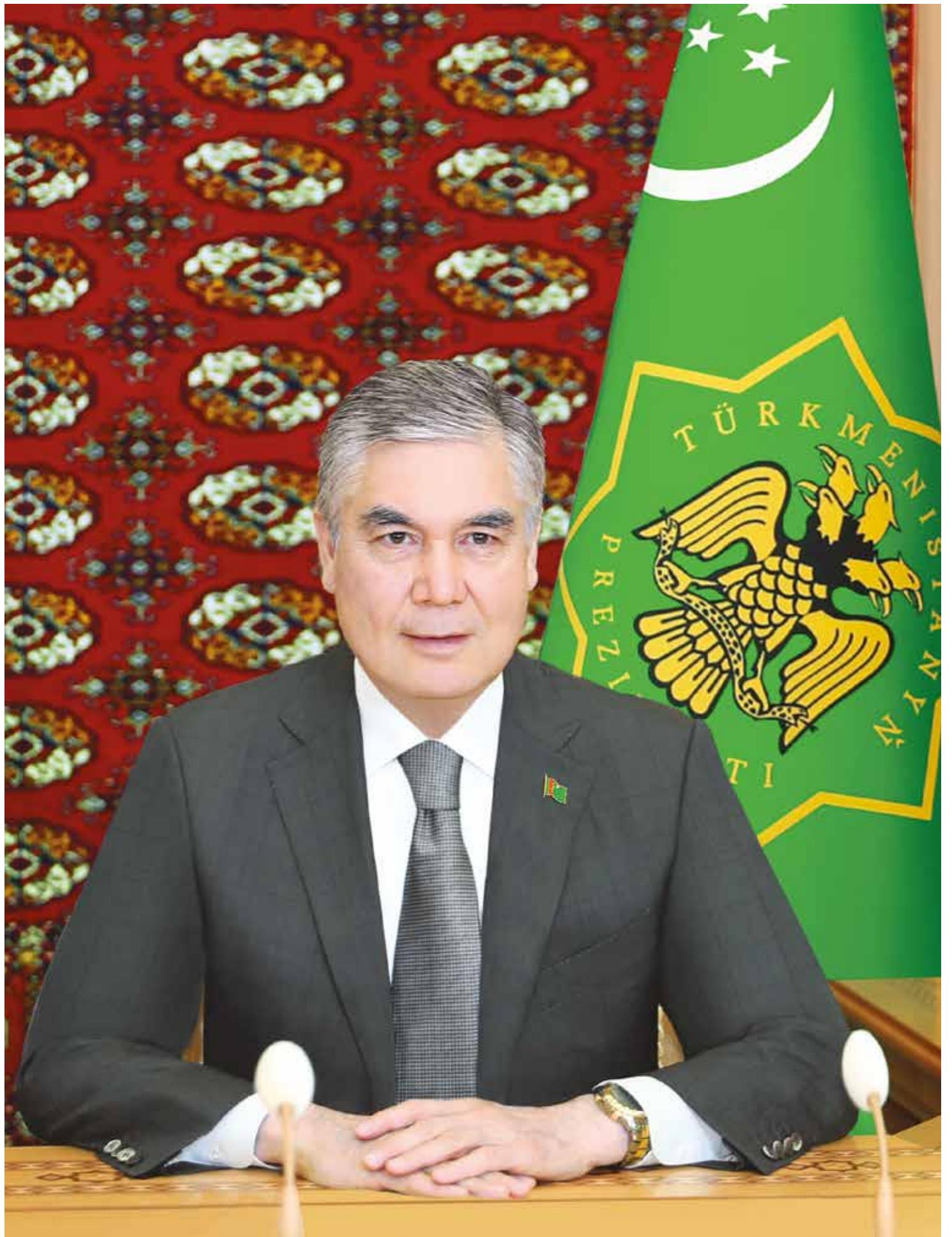
Sözümiň ahyrynda, Size berk jan saglyk, abadançylyk we alyp barýan işiňizde üstünlikleri arzuw edýärin!

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
BMG-niň durnukly ulag boýunça
ikinji Ählumumy maslahatyndaky**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 14-nji oktýabry)

Hormatly Başlyk!

Hormatly foruma gatnaşyjylar!

Ilki bilen, onuň Alyhezreti, Hytaý Halk Respublikasynyň Başlygy jenap Si Szin-pine hem-de onuň Alyhezreti, Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Sekretary jenap Antoniu Guterriše Durnukly ulag boýunça ikinji Ählumumy maslahatyň işine gatnaşmaga çakylyk üçin tüýs ýürekden minnetdarlyk bildirmäge rugsat ediň.

Türkmenistan ulag ulgamynda ysnyşykly we giň halkara hyzmatdaşlyga berk we yzygiderli ygrarlydyr. Hut biziň ýurdumyzyň başlangyjy boýunça, BMG-niň we beýleki köpsanly hyzmatdaşlaryň goldaw bermeginde 2016-njy ýylyň noýabrynda Aşgabatda Durnukly ulag boýunça birinji Ählumumy maslahatyň geçirilendigini bellemek isleýärin. Onuň işiniň barşynda häzirki zaman, hakyky ýagdaýlara we isleglere laýyk gelýän hyzmatdaşlyga çemeleşmeler beýan edildi, geljegi uly meýilnamalar göz öňünde tutuldy, täze mümkinçilikler hödürlenildi, möhüm Jemleýji resminama kabul edildi.

Döwlet-hususy hyzmatdaşlyk ýörelgelerinde ulag ulgamynda köptaraplaýyn gatnaşyklary ösdürmek üçin giň mümkinçilikleri açýan Aşgabat çaresine badalga berilmegi birinji Ählumumy maslahatyň möhüm ähmiyetli netijeleriniň biri boldy.

Şu gün bu forumyň geçirilmeginiň zerurlygy durnukly ählumumy ösüşi üpjün etmegiň möhüm şerti hökmünde ulag meselesi boýunça giň gepleşikleriň şonda binýady goýlan däpleriniň dowamatlylygy we zerurlygy tassyklanylýar.

Türkmenistan onuň yzygiderli tarapdary hem-de işjeň gatnaşyjysy bolmak bilen, syýasy derejede, ilkinji nobatda, BMG-de ençeme ýyllaryň dowamynnda durnukly ulag ulgamynda möhüm ähmiyetli, cuň manyly we anyk kararnamalaryň başyny başlaýar. Baş Assambleýanyň şu mejlisiniň barşynda biz Baş Assambleýanyň «Koronawirus keseliniň (COVID-19) pandemiýasy we ondan soňky döwürde durnukly ösüşi üçin üzňüsiz we ygtybarly halkara ulag daşamalary üpjün etmek maksady bilen, ulagyň ähli görnüşleriniň arasyndaky arabaglanyşygy berkitmek» atly Kararnamasynyň düzgünlerine daýanyp, adatdan daşary ýagdaýlaryň şartlarında ulag durnuklylygyny pugtalandyrmak boýunça tagallalary güýçlendirmegi dowam ederis. Bu resminamanyň Türkmenistanyň başlangyjy boýunça şu ýylyň 29-njy iýulynda kabul edilendigini ýatladýaryn.

Seyèle hem Türkmenistan tarapyndan BMG-niň ulagy ösdürmek boýunça Ýörite sebitara maksatnamasyny işläp taýýarlamak barada ozal öne sürlen teklibe gaýdyp gelmegi teklip edýaris.

Türkmen harytlary dünýä ýayýrayar

Şeýle maksatnamanyň maksatlary we wezipeleri Baş Assambleýanyň ulag ulgamynnda halkara hyzmatdaşlygy ösdürmek hakyndaky dört Kararnamasyndan, 2016-njy ýylda geçirilen Durnukly ulag boýunça birinji Ählumumy maslahatyň Jemleýji resminamasyndan, ählumumy derejede ulag babatda özara arabaglanyşygy pugtalandyrmak boýunça beýleki köptaraplaýyn resminamalardan ugur alnyp, beýan edilmelidir diýip hasaplaýarys.

Şu mümkünçilikden peýdalanyp, pandemiýa şertlerinde ösüp gelýän ýurtlaryň, ilkinji nobatda, Dünýä ummanyna goni çykalgasy bolmadyk döwletleriň aýratyn goragsyzdygyna siziň ünsüñizi çekesim gelýär.

Ulag gatnawlaryndaky mejburý çäklendirmeler hut şolara has güýcli täsir etdi. Hut şol sebäbli-de, olara çökgünlikden soňky derejä çykmak beýlekilerden kyn boldy. Häzirki wagtda dünýä bileleşigine BMG, halkara edaralary arkaly şu ýagdaydaky döwletlere kömek we goldaw bermek, şol sanda dünýäniň ulag ulgamyna sazlaşykly goşulyşmagyň pese düşmegini ýeňip geçmekde goldaw bermek wajyp-dyr diýip hasaplaýarys.

Şunuň bilen baglylykda, ulag boýunça netijeli hem-de maksadalaýyk ählumumy gatnaşyklary saklamaga jogapkärli hem-de başlangyçly goşmagyny dowam edip, Türkmenistan Birleşen Milletler Guramasy bilen bilelikde 2022-nji ýylyň aprel aýynda özünde deňze çykalgasy bolmadyk ösüp gelýän ýurt-

laryň ministrleriniň Halkara maslahatyny geçirmegi guramagy meýilleşdirýär. Gyzyklanma bildiryän ýurtlaryň ählisiniň, halkara edaralarynyň öňümüzäki maslahata gatnaşmagyny göz öňünde tutmagyny haýyş edýärin. Guramaçylar hökmünde biz ony geçirmek boýunça islendik çuň many-mazmunly başlangyçlara, tekliplere we maslahatlara açykdyrys.

Hormatly foruma gatnaşyjylar!

Häzir çökgünligiň täsirini azaltmaga, ykdysady ösüşiň durnukly görkezijilerine çalt çykmaga gönükdirilen utgaşykly, jogapkärli we öndengörüpilikli çözgütler zerurdyr. Biziň pikirimize görä, BMG-niň derejesinde ulag ulgamynda özara gatnaşyklaryň ählumumy strategik meýilnamalary bilen birlikde, kadalary hem-de düzgünleri sazlaşdymak, gümrük we migrasiýa işlerini aňsatlaşdymak hem-de ulag ulgamynda halkara hyzmatdaşlyga degişli beýleki derwaýys meseleleri ara alyp maslahatlaşmak munuň üçin oñaýly şertleri döreder.

Şeýle ýakynlaşmagyň görnüşleri, olaryň geografik ýagdaýy, tizligi we ugurlary dürli bolup biler. Esasysy bolsa, olaryň özara bähbitleri nazara almak bilen, netijeli hyzmatdaşlyga ýardam etmegi, durnukly ösüşiň ählumumy meýilnamalaryna gol-daw bermegi zerurdyr. Elbetde, olar syýasylaşdymakdan azat bolmalydyr.

Türkmenistan özuniň şu maksatlara we ýörelgelere ygrarlydygyny tassyk-laýar. Olaryň çalt amala aşyrylmagy üçin has ysnyşykly we netijeli hyzmatdaşly-ga taýýardyr.

Üns berip diňläniňiz üçin minnetdarlyk bildiryärin hem-de maslahata gatnaşy-jylaryň ählisine üstünlikleri we netijeli islemeklerini arzuw edýärin!

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygynyň
döwlet Baştutanlarynyň Geňeşiniň mejlisindäki**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 15-nji oktýabry)

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Ilki bilen, Belarus Respublikasynyň ýolbaşçylaryna şu mejlisi gurandygy üçin minnetdarlyk bildirmäge rugsat ediň!

GDA-nyň çäklerindäki bilelikdäki çäreler şu ýylда belli bir derejede Arkalaşygyň uly ýubileýiniň – onuň döredilmeginiň 30 ýyllygynyň nyşany astynda geçýär. Elbetde, bu sene häzirki wagtda biziň ähli işimize aýratyn many-mazmunçaýyp, bu işi geçen döwürde toplanan tejribe we şol bir wagtyň özünde GDA-nyň öňümüzäki ýyllardaky geljegi bilen sazlaşdymagy talap edýär.

Umuman, mälim bolan çylsyrymlylyklara garamazdan, GDA-nyň işi yzygiderli, bellenen düzgünlere we öňünden tassyklanylan iş tertibine hem-de meýilnamalara laýyklykda alnyp barylýar diýip hasaplaýaryn.

Biziň pikirimizé görä, ykdysady gatnaşyklary ösdürmek, ählumumy işlerde durnukly orny gazanmak maksady bilen, Arkalaşygyň umumy senagat, serişdeler, tehnologik kuwwatyndan peýdalanmak geljekki ýyllaryň möhüm wezipeleri bolup

durýar. GDA-nyň ykdysady ösüşiniň 2030-njy ýyla çenli kabul edilen Strategiýasy hyzmatdaşlygyň ugurlaryny anyk kesitleýär.

Häzirki wagtda esasy wezipe bu resminamanyň üstüni anyk many-mazmun, netijeli işler bilen ýetirmekden ybarattdyr. Strategiýanyň ileri tutulýan ugurlarynyň hatarynda ulag, ýangyç-energetika toplumy, aragatnaşyk we kommunikasiýalar, senagat taýdan goşulyşmak, söwda, innowasiýalar hem-de tehnologiýalar ýaly ugurlar görkezildi.

Bular biziň halkara bazarlarda üstünlikli bäsdeşlik edip biljek, geljekki hyzmatdaşlara amatly şertleri teklip edip biljek ulgamlarymyzdyr. Şuňuň bilen baglylykda, GDA-nyň ykdysady ugurlaryny we bähbitlerini Arkalaşygyň çäklerinden daşarda ilerletmegiň, serhetdeş ýurtlaryň, goňşy sebitleriň biziň taslamalarymyza goşulyşmagynyň wajypdygyny nygtáýarys. Ilkinji nobatda, munuň özi üstaşyr ulag düzümini döretmäge, energiýa serişdeleriniň iberilişini ösdürmäge hem-de giňeltmäge, täze aragatnaşyk we kommunikasiýalar ulgamlaryny çekmäge degişlidir.

Arkalaşygyň ýurtlarynyň Demirgazyk – Günorta hem-de Gündogar – Günbatar ugurlary boýunça durnukly üstaşyr ulag geçelgelerini döretmäge işjeň gatnaşmagy üstünlikli hyzmatdaşlygyň möhüm şerti bolup durýar diýip hasaplaýarys.

Biziň ýurtlarymyzyň gatnaşmagynda geçirilen dürlü halkara forumlarda, GDA-nyň öňki sammitlerinde Türkmenistan Arkalaşygyň Ýewropa ugruna çymak arkaly Merkezi Aziýa we Hazar ýakasy sebitinde ulag-logistika ugurlaryny döretmek boýunça birnäçe möhüm başlangyçlary öňe sürdi. Bu başlangyçlar GDA-nyň ähli döwletleri tarapyndan düşünmek bilen kabul edildi we goldanyldy. Bu gün bolsa şol meýilnamalara ýeterlik derejede itergi bermek hem-de aýdyňlaşdymak zerurdyr.

Hormatly kärdeşler!

2022-nji ýylyň aprelinde biz Türkmenistanda deňze çykalgasý bolmadık ösüp gelýän ýurtlaryň ministrleriniň halkara maslahatyny geçirmegi meýilleşdirýäris. GDA-nyň köp döwletleri üçin munuň özi wajyp meseledir. Oňa Arkalaşyk boýunça kärdeşleriň gatnaşmagyna hem-de hyzmatdaşlygyň geljeginiň içgin ara alyp maslahatlaşylmagyna umyt edýäris.

Türkmenistan ählumumy howpsuzlygyň emele gelen binýadyny bilelikde goramagy, halkara hukugyň we BMG-niň Tertipnamasynyň kadalarynyň berk berjaý edilmegini biziň özara gatnaşyklarymyzyň möhüm ugurlarynyň hatarynda belleýär.

Häzirki wagtda bu wezipe öňkülerden hem has derwaýysdyr. Dünýädäki prosesleriň barşy, gapma-garşylykly ýagdaýlaryň döremek howpunyň derejesi şol wezipäniň çözülmegine baglydyr. Şu şertlerde GDA ýurtlary özleriniň syýasy-diplomatik mümkünçiliklerini ulanyp, BMG-de, beýleki abraály halkara we sebit düzümlerinde birleşen we düýpli garaýyşlar bilen çykyş etmelidir.

Dünýä syýasatynda hukuga hormat goýmak, dialogyň medeniýetini, döwletleriň arasyndaky gatnaşyklarda ynanyşmagy we aýdyňlygy gaýtaryp getirmek zerurdyr.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Mälim bolşy ýaly, şu ýyl BMG-niň Baş Assambleýasy tarapyndan «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip yqlan edildi. Türkmenistan bu çözgüdiň başyny başlamak bilen, parahatçylygyň medeniýetini we birek-birege hormat goýmak esasyndaky dialogy pugtalandyrmak, döwletara gatnaşyklarda häzirki döwürde emele gelen ynanyşmagyň ýetmezçiligini aradan aýyrmak maksady bilen, uly halkara işi geçirdi. Türkmenistan Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynyň çäklerindäki çäreleri tamamlamak bilen, Aşgabatda «Parahatçylyk we ynanyşmak syýasaty – halkara howpsuzlygyň, durnuklylygyň hem-de ösüşiň binýady» atly halkara maslahaty geçirmegi meýilleşdirýär.

Arkalaşygyň ýurtlaryny bu çärä gatnaşmaga çagyryarys.

Halkara gün tertibiniň beýleki birnäçe meseleleri boýunça hem GDA ýurtlarynyň özara gatnaşyklarynyň oňat geljegi bar diýip hasaplaýarys. Bular ählumumy we sebit howpsuzlygyny üpjün etmek, Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmek ýaly wajyp wezipelerdir. Bu ugurlar boýunça hem BMG-de we ýöritleşdirilen halkara forumlarda hereketleri utgaşdyrmagy güýçlendirmegi maksadalaýyk hasaplaýarys.

Häzirki şertlerde koronawirus pandemiýasyna garşy durmagyň hem-de onuň durmuş-ykdysady täsirini azaltmagyň Arkalaşygyň ýurtlarynyň bilelikdäki işiniň möhüm ugurlarynyň biri bolup durýandygy öz-özünden düşünüklidir.

Biziň döwletlerimize ylmy diplomatiýa, lukmançylyk bileleşikleri ugry boýunça umumy çemeleşmeleri we usullary işläp taýýarlamak üçin özara gatnaşyklaryň has netijeli gurallaryny ýola goýmagy zerur hasaplaýarys. Şunuň bilen baglylykda, Türkmenistanyň BMG-niň Baş Assambleýasynyň 76-njy mejlisinde beýan edilen başlangıçlaryna ünsi çekesim gelýär. Olaryň esasy mazmuny täze görnüşli koronawıslaryň gelip çykyşynyň tebigatyny, şolaryň döredýän keselleriniň ýuze çykmagynyň görnüşlerini öwrenmäge, ýokanç keselleri bejermegiň we olaryň öňünü

Tenekar ösümlikler

almagyň täze usullaryny işläp taýýarlamaga hem-de ornaşdymaga gönükdirilen täze köptaraply gurallary döretmekden ybaratdyr.

Bu teklipleri goldamaga hem-de olary BMG-niň çäklerinde ilerletmäge çağyrýarys.

Medeni-ynsanperwer ulgam GDA-nyň döwletleriniň we halklarynyň berk hem-de ygtybarly binýady bolmagynda galýar. Bu ugurda köp işleriň edilendigini we edilýändigini, hyzmatdaşlygyň yzygiderli ösdürilýändigini, täze ulgamlary öz içine alýandygyny kanagatlanma bilen belleýär. İň esasy bolsa, ol biziň ýurtlarymyzyň halklary tarapyndan doly goldawa eýe bolýar. Biz ýola goýlan gatnaşyklary saklamaga we pugtalandyrmaga, olary täze görnüşler bilen baýlaşdymaga berk ygrarlydyrys.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

Türkmenistan GDA-nyň çäklerinde ysnyşykly gatnaşyklary dowam etdirmäge doly taýýardyr.

Bu gün Arkalaşyк özünüň durmuşa ukyplylygyny, wehimleriň hem-de howplaryň hötdesinden gelmegi başarıandygyny görkezýär, döwletara gatnaşyklaryň möhüm guraly bolup hyzmat edýär. Biz bu babatda geljekde bilelikde işlemek için esasy şerti görýär.

Çykyşmy tamamlap, Gazagystan Respublikasyna geljek ýylda Arkalaşyкda başlyklygy amala aşyrmakda üstünlikleri arzuw etmek isleýärin.

Şeýle hem GDA-nyň Ýerine ýetiriji komitetiniň ýolbaşçysy – Ýerine ýetiriji sekretary Sergey Nikolaýewiç Lebedewe biziň işimizi netijeli utgaşdyrýandygy hem-de şu mejlisin üstünlikli geçirilmegine goşandy üçin minnetdarlyk bildirýärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň sanly ulgam
arkaly «Ahal-Balkan» ýokary woltly
iki zynjyrly täze asma elektrik geçirijisini
işe girizmek dabarasında eden**

ÇYKYŞY

(2021-nji ýylyň 23-nji oktýabry)

Hormatly adamlar!

Gadyrly elektrik energetikasy pudagynyň zähmetsöýer işgärleri!

Biz şu gün Mukaddes Garaşsyzlygymyzyň şanly 30 ýyllyk baýramynyň yz ýany ýene-de bir taryhy wakanyň şaýady bolýarys. Ýurdumyzda halkalaýyn energiýa ulgamyny döretmek taslamasynyň birinji tapgyry bolan Ahal–Balkan täze elektrik geçiriji ulgamyny dabaraly ýagdaýda işe girizýäris. Bu şatlykly waka bilen men siziň ähliňizi, mähriban halkamy tüýs ýürekden gutlaýaryn!

Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe biz elektrik energetikasy pudagyny ösdürmäge uly üns berýäris. Ýurdumyzyň içerki sarp edijilerini elektrik energiýasy bilen ygtybarly we bökdenschiz üpjün etmek, onuň özümüzden artýan bölegini daşary ýurtlara-da ibermek, eksport edilýän ugurlaryny köpeltmek boýunça uly işleri durmuşa geçirýäris.

«Türkmenistanyň elektrik energetikasy pudagyny ösdürmegin 2013–2020-nji ýyllar üçin konsepsiýasynyň» üstünlikli amala aşyrylmagy pudagyň durmuşynda möhüm waka boldy.

Şu resminama laýyklykda, Ahal, Lebap we Mary welaýatlarynda sekiz sany döwrebap gaz turbinaly elektrik stansiýasy gurlup, ulanmaga berildi. Häzirki döwürde bu elektrik stansiýalary netijeli işläp, ekologiýa taýdan arassa energiýa öndürýär. Sebitleriň energiýa üpjünçiliginin ygtybarly bolmagyna, täze iş orunlarynyň döredilmegine mümkünçilik berýär.

Hormatly adamlar!

Soňky döwürde pudakda geçirilen işler netijesinde, ýurdumyzyň sarp edijileriniň elektrik energiýasyna bolan isleglerini kanagatlandyrmagá şert döredýän ygtybarly energetika kuwwatlylygy döredilýär.

Biz bu kuwwatlyklary welaýatlaryň arasynda paýlamak, energiýa ulgamynyň kadaly işlemegini üpjün etmek maksady bilen, ýurdumyzda halkalaýyn energiýa ulgamyny döretmek wezipesini önde goýduk.

Häzirki wagtda Aşgabat–Mary–Lebap–Daşoguz aralıgynda elektrik geçirijileri hereket edip, olar bu sebitleriň energiýa ulgamlaryny özara birleşdirýär. Aşgabatdan günbatar-demirgazyga tarap Ahal–Balkan we Balkan–Daşoguz ugurlary boýunça halkalaýyn energiýa ulgamynyň taslamasynyň amala aşyrylmagy bolsa, Türkmenistanyň bir bitewi energiýa ulgamyny döretmäge mümkünçilik berer.

Kuwvatly täze ýylylyk çeşmeleri

Şu maksatdan ugur alnyp, ýurdumyzda halkalaýyn energiýa ulgamynyň gurşuşygyna girişildi. Onuň birinji tapgyrynda Ahal–Balkan ugry boýunça ýokary woltly täze elektrik geçirijisini gurmak meýilleşdirildi.

Şu gün bolsa, türkmen gurluşykçylary şeýle uly taslamanyň birinji tapgyryny üstünlikli durmuşa geçirdiler. Bu bolsa, bizi diýseň guwandyryar.

Halkalaýyn energiýa ulgamynyň Ahal–Balkan böleginiň işe girizilmegi bilen, ýurdumyzyň iki sebitiniň arasynda elektrik energiyasyň özara akymy kadalasdyrılar.

Energiýa serişdeleriniň ätiýaçlyk mümkünçilikleri döredilip, sarp edijileriň elektrik üpjünçiliginiň ygtybarly bolmagy gazanylар. Nesip bolsa, biz geljekde bu taslamanyň Balkan–Daşoguz böleginiň hem gurluşyk-gurnama işlerini dowam edip, energiýa ulgamyny bir bitewi halka birleşdirmek işini tamamlarys. Şeýlelikde, her hili howa şertlerinde hem ýurdumyzyň ähli sebitlerini elektrik energiyasy bilen ygtybarly we bökdenschiz üpjün ederis.

Pudagyň geljek üçin meýilnamalarynda Aşgabat–Mary aralygynda hereket edýän elektrik geçirijisini döwrebaplaşdyrmak hem göz öňünde tutulýar.

Men türkmen energetikleriniň bu möhüm wezipäni-de durmuşa geçirimekde ukyp-başarnyklaryny gaýgyrman, il-ýurt bähbitli taslamalary üstünlikli amala aşyrjakdygyna berk ynanýaryn!

Hormatly adamlar!

Häzir men ýurdumyzyň halkalaýyn energiýa ulgamyna Ahal we Balkan we laýatlaryny birikdirmäge ak pata berýarin!

Hormatly adamlar!

Şu dabaraly pursatda men sizi we mähriban halkamy ýurdumyzda halkalaýyn energiýa ulgamyny döretmegiň birinji tapgyry bolan Ahal–Balkan täze elektrik geçirijisiniň işe girizilmegi bilen ýene-de bir gezek tüýs ýurekden gutlaýaryn!

Size berk jan saglyk, maşgala abadançylygyny, Garaşsyz, Bitarap döwletimiziň energetika syýasatyny üstünlikli durmuşa geçirimek ugrunda alyp barýan işleriňizde uly üstünlikleri arzuw edýärin!

Sag boluň!

Ýurdumyzyň beýik Garaşsyzlygynyň 30 ýyllygynyň şanyna ägirt uly dabalalar bilen şöhratlanan hem-de tutuş dünýäni parahatçylyga we ynanyşma-
ga çagyryan şu ýyl ajaýyp wakalara bes-
lendi. Aşgabat–Türkmenabat ýokary
tizlikli awtomobil ýolunyň Aşgabat–Tejen
böleginiň ulanmaga berilmegi hem şo-
laryň biridir.

*ÝOLUŇYZ AK BOLSUN,
EZIZ WATANDAŞLAR!*

Ak ýollar – bagta eltyän ýollar

Türkmenbaşy şäher ýókanç keseller hassahanasy

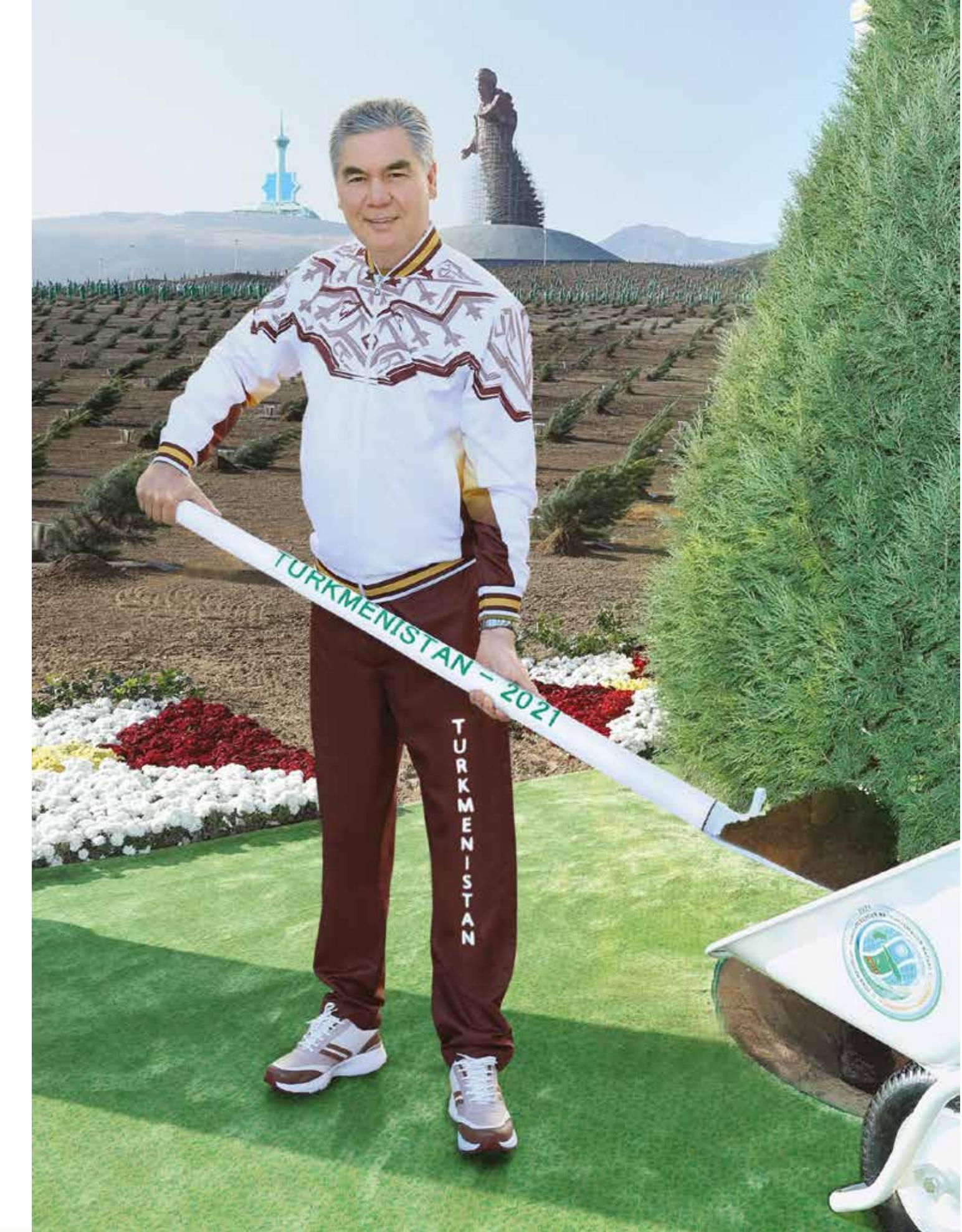

Dünyä derejeli
güwanamalar

Magtymguly etrap hassahanasy

Bagy-bossan Diýarym

**Türkmen-türk dost-doganlyk
gatnaşyklary – ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygyň
röwşen geljeginiň binýady**

**Türkmenistanyň Prezidenti Türkiýaniň
döwlet teleradiokompaniýasynyň «TRT World»
teleýaýlymynyň baş redaktorynyň sowallaryna jogap berdi**

(2021-nji ýylyň 9-njy noýabry)

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow Türküyäniň döwlet teleradiokompiýasynyň «TRT World» teleýälymynyň baş redaktory Ýusuf Erimiň sowallaryna jogap berdi. Söhbetdeşligiň dowamynnda däp bolan dostlukly turkmen-türk gatnaşyklarynyň möhüm ugurlaryna, dürli görnüşdäki sebit we halkara hyzmatdaşlygyň geljekki mümkinciliklerine garaldy, Türkmenistanyň döwlet syýasatynyň ileri tutulýan ugurlary beýan edildi. Mälim bolşy ýaly, bu syýasatda milletiň gadymdan gelýän gymmatlyklaryna hem-de olaryň häzirki döwür bilen arabaglanyşygyna aýratyn üns berilýär.

– Türkmenistanyň çuňňur hormatlanylýan Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow! Möhüm döwlet işiňizden wagt aýryp, biz bilen duşuşanyňyz, «TRT World» teleýälymyna interwýu berýäniňiz üçin Size köp sagbolsun aýdýarys.

Türkmenistan bilen Türküye Respublikasy köp asyrlyk taryhy, dostluk we doganlyk gatnaşyklary bolan döwletler bolup, iki ýurduň arasyndaky gatnaşyklar «Bir millet – iki döwlet» şygary bilen häsiyetlendirilýär. Siz ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygyň häzirki derejesine nähili baha berýärsiňiz, geljekde edilmeli işler barada pikirleriňiz nämelerden ybarat?

– Sowalyňyz üçin sag boluň! Bu sowala jogap bermezden ozal, Türküye Respublikasynyň döwlet teleradiokompiýasyna hormat goýyandygyny aýtmak bilen, onuň alyp barýan möhüm ähmiyetli işine ýokary baha berýändigimi bellemek isleýärin.

Siziň teleradiokompaniyaňzyň türki dünýäniň ýurtlarynda, şol sanda Türkmenistanda bolup geçýän wakalar, olaryň taryhy, däp-dessurlaryny, döwrebap ösüşini beýan etmek babatda örän wajyp işleri alyp barýandygyny aýtmak isleýärin.

Indi sowalyňza jogap bereýin! Türküye Respublikasy bilen gatnaşyklarymız barada aýdanymyzda, biz hemiše bu ýurduň doganlyk häsiyetini belleýäris. Hüt şu «doganlyk» sözi Garaşsyz döwletler hökmünde biziň gatnaşyklarymyzyň ilkibaşdan we häzirki günlerine çenli syýasatda, ykdysadyýetde, ynsanperwer ulgamda, halkara giňişlikde tutuş ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygyň içinden eriş-argaç bolup geçýär.

Geçen asyryň ahyrynda türkmen döwletiniň emele geliş döwründe Türküyäniň Türkmenistana beren goldawyny biz hiç wagt ýatdan çykarmarys. Türküye dünýä ýurtlarynyň arasynda ilkinji bolup biziň Garaşsyzlygymyzy ykrar etdi, Aşgabatda özuniň diplomatik wekilhanasyny açdy. Türkmenistanyň Bitaraplyk hukuk ýagdaýynyň halkara derejede ykrar edilmeginiň ähli döwürlerinde Türküyäniň goldawy aýratyn ähmiyetli boldy. Şol döwür ýola goýlan turkmen-türk hyzmatdaşlygynyň däpleri, biziň gatnaşyklarymyzyň aýratyn häsiyeti ýyllar geçse-de, üýtgemän, has-da berkedи. Biziň halklarymyzyň we döwletlerimiziň gatnaşyklarynyň ösdürilýän berk binýadyna öwrüldi.

Ykdysady ulgamda Türküye Türkmenistanyň köpýlliyk üstünlikli hyzmatdaşy bolup, sówda dolanyşygynyň we maýa goýum işjeňliginiň derejesi boýunça ýurdumyzda öndebarýylaryň hataryna girýär. Daşary syýasatda, halkara giňişlikde Türkmenistan we Türküye parahatçylygy, durnuklylygy we howpsuzlygy üpjün etmek, häzirki döwruň howplaryna garşy göremek, Durnukly ösus maksatlaryna eýermek işinde işjeň hyzmatdaşlyk edýärler. Biziň ynsanperwer ulgamda, ylym, bilim, medeniyet we ýaşlar babatda gatnaşyklarymyz barha giňelýär.

Türkmenleriň we türkleriň baý taryhy mirasyna daýyanyp, biz geljege ynamly garaýarys. Hyzmatdaşlygyň bilelikdäki meýilnamalaryny düzýäris we olary üstünlikli durmuşa geçirýäris.

Türküye Respublikasynyň Prezidentiniň, meniň gadyrly doganym Rejep Taýyp Ärdoganyň ikitaraplaýyn gatnaşyklaryň ösüşine goşýan şahsy goşandy barada aýratyn bellemek isleýärin. Gürleşenimizde men hemiše onuň Türkmenistana bolan aýratyn garaýsyny, hyzmatdaşlyga bolan üýtgewsiz taýýarlygyny duýýaryn.

Aýrylmaz taryhy arabaglanyşyga, gatnaşyklarymyzyň şu günüki maksatlarynyň we mümkincilikleriniň umumylygyna, ikitaraplaýyn hyzmatdaşlygyň ägirt uly

mümkinçiliklerine düşünip, türkmen-türk gatnaşyklarynyň geljegini biz bile gurýarys. Halklarymyzyň we döwletlerimiziň bähbidine gönükdirilen hyzmatdaşlygymyzyň ajaýyp mümkinçiliklerine men berk ynanýaryn.

– Şu ýyl Türkmenistan Garaşszlygynyň 30 ýyllyk şanly baýramyny belle-di. Siziň pikiriňizce, şol geçen döwürde ýurduňzyň ýeten iň wajyp sepgitleri haýsylardan ybarat boldy hem-de öňüňizde goýan geljekdäki maksatlarynyz barada aýdaýsaňyz?!

– Meniň pikirimçe, ýetilen esasy sepgit – Türkmenistanyň dünýäde Garaşsz, özbaşdak, kuwwatly we uly abraýa eýe bolan döwlet hökmünde emele gelmegi. Galan zatlar munuň dowamy bolmak bilen, elbetde, türkmen halkynyň häzirki zaman taryhyň iň esasy we kesgitleýji binýady bolup durýar.

Ýetilen sepgitleriň maddy tarapy barada aýdylanda, ykdysadyýetde, durmuş we beýleki ulgamlarda bu görkezijiler ýeterlik derejede ähmiyetlidir.

Bu gün Türkmenistan durnukly ösýän ykdysadyýeti, uly senagat-önümcilik binýady, köpugurly ulag we kommunikasiýa ulgamy, kuwwatly energetika toplumy, döwrebap oba hojalygy bolan döwletdir. Jemi içerki önumiň her ýylky ösüsü 7 – 10 göterim derejede durnukly saklanýar. Dünýädäki häzirki ykdysady çökgünlik şertlerinde hem geçen ýyl bu görkeziji 5,9 göterim boldy.

Durmuş ulgamy döwlet syýasatymyzyň ileri tutulýan ugrudyr. Biz her ýyl bu ulgama Döwlet býujetiniň 70 göterimini gönükdirýäris. Ýurdumyzda ýasaýyş jaýlarynyň, durmuş ähmiyetli döwrebap binalaryň halkara ölçeglere laýyk gelýän giň möçberli gurluşygy amala aşyrylýar. «BMG-niň Adamzat ösüşiniň indekslerine we görkezijilerine» laýyklykda, Türkmenistan bu görkezijileri ýokary bolan ýurtlaryň hataryna girýär. Ilatyň girdejisiniň derejesi boýunça bolsa biz dünýäniň ortaça görkezijilerinden ýokary bolan ýurtlarynyň hatarynda.

Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýynyň Birleşen Milletler Guramasy tarapyndan ykrar edilmegi Garaşszlygymyzyň ýeten iň möhüm sepgidi boldy. Bu bize diňe bir milli bähbitlerimizi üpjün etmäge esaslanan özbaşdak daşary syýasy ugrumyzy amala aşyrmaga mümkinçilik bermän, eýsem, ähli döwletler bilen dostlukly, deňhukukly we birek-birege hormat goýmak esasyndaky gatnaşyklary ýola goýmaga, olar bilen ykdysady, söwda, maýa goýum hyzmatdaşlygyny ösdürmäge mümkinçilik berýär. Bu bolsa Türkmenistanyň ösüşine, onuň ykdysady, önumcilik binýadynyň kämilleşmegine oňyn täsir edýär. İş orunlarynyň sanynyň

artdyrylmagyny, durmuş maksatnamalarynyň amala aşyrylmagyny, ilatyň ýasaýyş şertleriniň hiliniň gowulandyrylmagyny üpjün edýär.

Umuman, geçen 30 ýyllyk milli ösüş adamlaryň ýasaýsyny gowulandyrma, Türkmenistanyň özbaşdaklygyny berkitmek, döwlet gurluşynyň meýilnamalaryny amala aşyrmagyň esasy şerti hökmünde parahatçylygy we durnuklylygy üpjün etmek maksady bilen, ägirt uly mümkinçilikleri döretmegiň hem-de ulanmagyň döwri boldy.

– Birnäçe gün bări paýtagt şäher bolan Aşgabada aýlanyp gördüm. Taryhy döwür bilen şu gunki medeniýet biri-biri bilen utgaşypdyr. Size ata-babalarymyzyň nesihatlary bilen döwrebap dessurlaryň arasyndaky deňagramlygy saklamak nähili başardýar?

– Yaňy-ýakynda türkmen ýaşlary, ýokary okuw mekdepleriniň talyplary bilen bolan duşuşykda men taryhymyzyň dowamatlylygyna, däp-dessurlaryň we döwrebaplygyň arasyndaky arabaglanyşyk meselesine aýratyn ünsi çekdim. Men iň gymmatly mirasyň özeninde bilim we ylym bolan edep-terbiýeden ybaratdygyny belledim. Dogry we hemmetaraplaýyn terbiye bolsa, ilki bilen, asyrlaryň synagyndan geçen taryha, däp-dessurlara, ata-babalarymyzyň tejribesine, ahlak gymmatlyklaryna daýanmakdyr. Pederlerimiziň geçen gahrymançylykly ýoly, ata Watanymyzyň ajaýyp taryhy ýaşlarymyzyň hökman geçmeli nusgalyk mekdebidir. Men bu barada «Paýhas çeşmesi» atly kitapda hem aýratyn nygtadm.

Birinji müňýyllıgyň başyndaky Beýik Hun döwleti, Rim we Hytaý imperiýalary bilen bäsdeş bolan Parfiýa türkmen şalygy, ikinji müňýyllıkdaky Hindistana çenli uzap gidýän Gaznalı türkmenleriniň döwleti, Hytaýdan Ortaýer deňzine çenli öz täsirini ýetiren Beýik Seljuk türkmenleriniň döwleti, ylmyň, medeniýetiň we sungatyň özboluşly nusgalaryny miras goýan Köneürgenç türkmenleriniň döwleti, Garagoýunly we Akgoýunly türkmenleriň döwleti – bularyň ählisi Türkmenistanyň hem-de türkmen halkynyň geçen taryhy ýolunyň beýikliginiň aýdyň subutnamasydyr.

Meşhur taryhcylaryň gadymy hat-ýazuw çeşmelerine we işlerine ser salmak gerek. Olar bütün adamzat taryhyň dowamynda türkmen halkynyň parahatçylyk we ynsanperwerlik gymmatlyklaryna eýerip, beýik taryh we medeniýet döredendigini tassyklaýar. Bu toprakda Merw, Gürgenç, Nusaý, Abiwerd, Dehistan, Sarahs, Amul, Zemm, Şähryslam ýaly iri şäherler döredi. Olar ösüp barýan şäherler bolup,

ylmyň, bilimiň merkezi hökmünde ykrar edildi. Bu şäherler dünýä ylmynyň, medeniyetiniň, edebiýatynyň, sungatynyň ösüşine uly goşant goşdular.

«Türkmenistan – Beýik Ýüpek ýolunyň ýüregi» atly kitapda men geljekde türkmeniň taryhy ýoluny dowam etmeli, milli däp-dessurlarymyzyň we sepgitlerimiň nesilden-nesle geçmegini üpjün etmeli ýaşlarymyza arzuwlarymy beýan etdim. Bu duşuşykda biziň topragymyzda ýaşap geçen, dünýä ylmynyň ösüşine ägirt uly goşant goşan beýik şahsyétler ýaly ylmyn täze parlak ýyldyzlarynyň, dünýä meşhur şahsyétleriň dolorejekdigine berk ynanýandygym aýtdym. Bu sözleri aýtmaga mende ähli esas bar, çünkü türkmen ýaşlaryna bilim we terbiye bermek babatda oýlanyşykly döwlet syýasaty bu gün öz ajaýyp netijelerini berýär.

Biziň ýaşlarymyz öz beýik ata-babalarynyň göreledesinden ylham alyp, ylmy işlerde ýokary netijeleri gazańyalar. Dürli dersler boýunça halkara olimpiadalarda ýeňiji bolup, baýrakly orunlara mynasyp bolýarlar. Dünýäniň iri sport ýaryşlarynyň münberlerinde öndäki orunlary eýeleýärler. Döwletimiz ýaşlaryň bilim, ylm, sport belentliklerine bolan hyjuwyny maddy taýdan hem goldaýar. Bu bolsa ata-babalarymyzyň bize goýan mirasynyň we Türkmenistanyň geljeginiň – Garaşsyz, ösübaryan we özi hakynda alada edýän döwletde ýasaýan ýaşlarymyzyň arasyndaky bölünmez arabaglanyşygyň, taryhyň we häzirki günüň nesilden-nesle geçmeginiň mysaly bolup durýar.

– Elbetde, men hem şähere gezelenç eden wagtym Türkmen halysynyň milli muzeýine baryp gördüm, «Galkynyş» milli at üstündäki oýunlar toparynyň çykyşlaryny synladym we Olimpiýa şähercesindäki sport toplumlaryna aýlandym. Siziň geljekki nesil üçin amala aşyran uly işleriňize janly şayat boldum. Men Siziň gazanan üstünlikleriňize buýsanyp, ýakymly pursatlary başdan geçirdim. Sebitdäki ýurtlar bilen hyzmatdaşlyga nähili baha berýärsiňiz? Kärdeşleriňiz bilen gatnaşyklarynyz barada aýdyp beräýseňiz?!

– Bu hyzmatdaşlyga netijeli, ynamdar, anyk çözgüde gönükdirilen hökmünde baha berýarin. Öz gatnaşyklarymyzda biz hoşniýetli goňsuçylykdan, birek-birege hormat goýmakdan, doganlykdan we halkalarymyzyň medeni-siwilizasion ýakynlygynyň taryhy baglanyşygyndan ugur alýarys. Bu berk binýat geljege ynamly garamaga, ähli ugurlarda hyzmatdaşlyk üçin giň gerimli, uzak möhletli we durmuş ähmiýetli meýilnamalary düzmäge mümkünçilik berýär.

Şu ýylyň awgust aýynyň başynda Türkmenistanda Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň üçünji konsultatiw duşuşygy geçirildi. Bu ýokary döwlet dereje-

sinde syýasy aragatnaşygyň täze görnüşi bolup, biz onuň Merkezi Aziýada döredijilikli hereketleriň kemala getirilmegi üçin hemişelik binýat boljakdygyna ynanýarys.

Sebitdäki kärdeşlerim, Merkezi Aziýa döwletleriniň hormatly Prezidentleri bilen sebitiň durnukly we yzygiderli ösüşini hem-de onda ýasaýan halklaryň abadançylygyny üpjün etmek maksady bilen, özara ylalaşykly çözgütleriň kabul edilmeğiniň üstünde işleyäris, yzygiderli gepleşikleri geçirýäris. Gepleşiklerimiziň gün tertibi sebitde parahatçylygy, durnuklylygy we howpsuzlygy üpjün etmek, ykdysady, energetika, ulag we aragatnaşykh hyzmatdaşlygyny ösdürmek, daşky gurşaw meselelerini çözmem, Merkezi Aziýanyň dünýä ykdysady we kontinental gatnaşyklaryna goşulyşmagy hem-de başga-da köp möhüm meseleleri we beýleki derwaýys mowzuklary öz içine alýar.

Bir ýarym ýyl bări biziň ýurtlarymyz öz tagallalaryny birleşdirip, pandemiýanyň ýaýramagyna garşy bilelikde göreşyärler. Derman serişdeleri, lukmançylyk enjamalary, şahsy gorag serişdeleri we beýleki ýardamlar bilen bir hatarda, Merkezi Aziýa döwletleri söwda gatnaşyklaryny degişli derejede saklamaga, yük daşamak üçin mümkünçilikleri döretmäge, başlanan ykdysady taslamalary durmuşa geçirmäge gönükdirilen çäreleriň toplumyny işläp düzدüler we amala aşyrdylar.

Bäş döwletiň Baştutanlary dostlugy we hyzmatdaşlygy yzygiderli hem-de gyşarnyksyz berkitmäge, hoşniýetli goňsuçylygy, agzybirligi we taryhy ykbalarymyzyň biri-biri bilen aýrylmazlygyny gorap saklamaga çalyşyandyklaryny tas-sykladylar.

– Yakyn wagtlarda Azerbaýjan – Türkmenistan – Türkiye – üçtaraplaýyn sammitini geçirmek meýilleşdirilýär. Sammitiň gün tertibi hem-de ondan garaşyan netijeleriňiz barada aýdyp beräýseňiz?!

– Hyzmatdaşlygyň bu görnüşi döredildi hem-de onuň üç doganlyk döwletiň we halkyň uzak möhletleýin bähbitlerine laýyk gelyändigine, şonuň üçin-de onuň uly islegden peýdalanmagy netijesinde, doly möçberde durmuşa geçiriljekdigine ynanýarys.

Häzirki wagtda Türkmenistanyň, Azerbaýjanyň we Türkiýäniň, olaryň ýolbaşçylarynyň arasyndaky gatnaşyklaryň derejesi syýasat, ykdysadyýet, söwda we ynsanperwer ugurlar boýunça üçtaraplaýyn hyzmatdaşlygy ynamly, netijeli ösdürmäge hem-de kämilleşdirmäge mümkünçilik berýär. Biziň ýurtlarymyz ählumumy parahatçylygy, durnuklylygy we howpsuzlygy gorap saklamak hem-de berkitmek boýunça bilelikde ähli tagallalary edýärler. Sebit meselelerinde netijeli hyzmat-

daşlygyň we özara düşünişmegin ýörelgelerini yzygiderli hem-de tutanýerli öne sürüärler.

Türkmenistanyň, Azerbaýjanyň we Türkiýäniň çemeleşmeleri Merkezi Aziýa, Hazar we Gara deňzi sebitleriniň ösmegine oňyn täsir edýär. Bu sebitleriň Ýewraziýanyň bu bölegindäki uzak möhletli durnuklylygyň berk binýadyna öwrülmegine goşant goşýar.

Söwda we ykdysady gatnaşyklar özara bähbitli hem-de deňhukukly esasda yzygiderli ösdürilýär. Üç döwletiň mümkünçilikleriniň birleşdirilmegi, umumy çesmeleriň ulanylmyg, geografik, senagat we tehnologik aýratynlyklar diňe bir milli ykdysadyýetiň ösmegine güýcli itergi bermän, eýsem, tutuş Ýewraziýa giňişliginde geoykdysady gurluşa, täze döredijilik many-mazmunyna we aýratynlyklaryna goşant goşup biljekdiginiň subutnamasydyr. Gürrüň, ilkinji nobatda, energetika, ulag, aragatnaşyk ýaly strategik ugurlar barada barýar. Türkmenistanyň, Azerbaýjanyň we Türkiýäniň Gündogar – Günbatar ugry boýunça ygtybarly ulag we energetika köprüsiniň emele gelmeginde öndebaryjy orun eýeleýändigine ynanýaryn.

Belli sebäplere görä yza süýşürlen Türkmenistanyň, Azerbaýjanyň we Türkiýäniň Prezidentleriniň duşuşygynyň ýakyn wagtlarda geçiriljekdigine umyt edýäris. Bu duşuşyk üç doganlyk döwletiň arasyndaky gatnaşyklaryň taryhynda aýdyň sahy pa bolup, hyzmatdaşlygymyzy kämilleşdirer we baýlaşdyrar, onuň täze ugurlaryny açar. Türkmen, azerbaýjan we türk halklarynyň jebisliginiň hem-de agzybirliginiň nobatdaky subutnamasy bolar.

– Türkmenistan sebitiň ýurtlary we onuň çäginden daşarda ýerleşen döwletler bilen energetika, ulag, söwda we beýleki ugurlar boýunça ikitaraplaýyn gatnaşyklary üstünlikli ýola goýýar. Siziň pikiriňizce, haýsy taslamalar has ähmiyetli boldy?

– Olaryň hemmesi üstünlikli, çünki olar taslama düzülende kesgitlenen maksatlara doly gabat gelýärler. Men eýýäm durmuşa geçirilen taslamalar ýa-da häzirki wagtda amala aşyrylýan taslamalar barada aýdýaryn. Olar Türkmenistan – Hytaý gaz geçirijisi, Gazagystan – Türkmenistan – Eýran demir ýoly, Türkmenistan – Owganystan – Pakistan elektrik geçirijisi we optiki-süýümlü aragatnaşyk ulgamy, Türkmenistan bilen Owganystanyň arasyndaky Serhetabat – Turgundy ugry boýunça demir ýol ýaly taslamalardyr.

Elbetde, energetika taslamalarynyň arasynda strategik taýdan aýratyn möhümi Türkmenistan – Owganystan – Pakistan – Hindistan gaz geçirijisiniň gurluşygy-

dyr. Merkezi Aziýa ýurtlarynyň çäginde Türkmenistandan Hytaýa barýan gaz geçirijiniň dördünji şahasyny gurmak maksadynyň bardygyny bellemelidiris. Ulag pudagynda Owganystan – Türkmenistan – Azerbaýjan – Gruziýa – Türkiye ugry boýunça taslamanyň uly geljegini görýäris.

Umuman, Türkmenistanyň strategiýasy sebitiň döwletleriniň çalt ösmegi, dünýä ykdysadyýetine goşulyşmagy, Ýewraziýa giňişliginde halkara hyzmatdaşlygy ösdürmek nukdaýnazaryndan, sebitdäki döwletleriň serişdelerini we geografik mümkünçiliklerini ýokary derejede netijeli ulanmaga gönükdirilendir.

– Hormatly Prezident, şu ýyl Türkmenistanyň Türki dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geňeşine synçy hökmünde goşulmagyna garaşylýar. Bu gurama synçy hökmünde goşulmak baradaky çözgüdi kabul etmäge sebäp olan ýagdayýlar barada aýdyp beräýseňiz?

– Mälim bolşy ýaly, şu ýyl – «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip yqlan edilen ýylda ata Watanymyz mukaddes Garaşszlygynyň şanly 30 ýyllygyny giňden dabaralandyrýar. Geçen ýyl bolsa ýurdumyz ýene-de bir şanly senäni – hemişelik Bitarap döwlet hökmünde halkara derejede ykrar edilmeginiň 25 ýyllygyny belläp geçdi.

Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 1995-nji ýylyň 12-nji dekabryndaky Kararnamasy bilen dünýäniň 185 ýurdu tarapyndan biragyzdan ykrar edilen we Baş Assambleýanyň 2015-nji ýylyň 3-nji iýunyndaky Kararnamasy bilen ikinji gezek tassyklanan hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýy Türkmenistanyň daşary syýasatynyň esasy ýörelgesi bolup durýar. Türkmenistanyň başlangyjy boýunça BMG-niň Baş Assambleýasy tarapyndan 12-nji dekabryň «Halkara Bitaraplyk günü» diýlip yqlan edilmegi bolsa ýurdumyzyň alyp barýan oňyn Bitaraplyk syýasatynyň ählumumy parahatçylygy, howpsuzlygy we durnukly ösüşi üpjün etmäge goşan uly goşandynyň ykrar edilýändiginiň aýdyň subutnamasydyr.

Türkmenistan Bitaraplyk hukuk ýagdaýyna eýe bolan döwründen bări, BMG-niň degişli Kararnamasynyň ähli kadalaryny üýtgewsiz durmuşa geçirip gelýär. Ýurdumyz dünýä bileleşiginiň doly hukukly agzasy hökmünde daşary syýasatda hemişelik Bitaraplyk, beýleki ýurtlaryň içerkى işlerine gatyşmazlyk, döwletleriň özygtyýarlylygyna we çäk bitewüligine hormat goýmak, köptaraply harby-syýasy şertnamalara we bileşiklere goşulmazlyk ýaly borçnamalary öz üstüne aldy.

Geçen döwürde ýurdumyzyň alyp barýan Bitaraplyk daşary syýasaty öz neti-jeliligini, dünýä jemgyýetçiliginiň uzak möhletleyin bähbitlerine laýyk gelýändi-

gini aýdyň görkezdi. Hemişelik Bitaraplygyna esaslanyp, Türkmenistan giň halkara hyzmatdaşlygy ösdürmäge gönükdirilen, ähli ýurtlaryň we halklaryň düýli bähbitlerine laýyk gelýän möhüm başlangyçlar bilen çykyş edip, olary iş yüzünde durmuşa geçirmekde hem çäreleri amala aşyrýar.

Ýurdumyzyň Türki dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geňeşine synçy hökmünde goşulmagy baradaky çözgüdi kabul etmäge sebäp bolan ýagdaýlar barada aýdanymyzda bolsa, Türkmenistan bu geňeşin mejlislerine hemise ýokary derejede işjeň gatnaşyp gelýär. Şuňuň bilen birlikde, Türkmenistan türki dilli ýurtlaryň ählisi bilen dürli ugurlarda dostlukly we özara bähbitli hyzmatdaşlyk edýär. Şoňa görä-de, biz Türki dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geňeşine synçy hökmünde goşulmak baradaky çözgüdi kabul etdik.

Men Türkmenistanyň Türki geňeşе synçy hökmünde gatnaşmagynyň guramnyň syýasy, söwda-ykdysady we medeni-ynsanperwer gatnaşyklarda alyp baryan işlerine goşant goşjakdygyna berk ynanýaryn.

– Siziň maşgala gatnaşyklaryna, maşgala agzalaryňza uly hormat goýyan-dygyňyz hemmelere mälimdir. Maşgala düşünjesi Siziň üçin nämäni aňladýar?

– Meniň üçin, umuman, türkmenler üçin maşgala gatnaşyklary çagalarymyza we agtyklarymyza miras galýan, gorap saklanmaga degişli mukaddeslikdir.

Adamyň iň gowy häsiyetleriniň biri ene-atasyna bolan çäksiz söýgüsidi. Türkmen nakylynda aýdylyşy ýaly, «Ataň bagtly bolsa – Allatagala bereket berer, eneň bagtly bolsa – pygamber ýalkar».

Dogruçyl we hakyky adam bolmak, borçlaryny yhlas bilen ýerine ýetirmek, adamlara hemaýat etmek, ähdiňe wepaly bolmak ýaly ilkinji wesýetleri hem-de nesihatlary, öz topragyňa, onuň taryhyna bolan söýgi, watansöýüjilik öz dowamatyňa görä hereket etmekdir. Meniň ynsan we syýasatçy hökmünde kemala gelmegime aýratyn täsirini ýetiren bu düşunjeleri hem öz dowamatyma siňdirmekdir.

– Öz boş wagtyňzy nähili geçirýärsiňiz?

– Boş wagtym az, iş günü daň atmanka başlanýar we giç aşsam guitarýar. Dynç almak üçin wagtym bolsa, ony peýdaly we netijeli geçirmäge çalyşyaryn – köp okaýaryn ýa-da döredijilik we sport bilen meşgullanýaryn.

– Siz Prezident wezipesine girişmezden öň lukmançylyk ugry boýunça bilim aldyňyz, Türkmenistanyň saglygy goraýyş we derman senagaty ministri wezipesinde işlediňiz. Men Siziň ýazan birnäçe kitaplarynyz bilen tanışdym

Bagtyýar nesil

**we okadym. Siz görnükli syýasatçy, ýazyjy hem-de alym. Hünär saýlamakda
şu günüki ýaş nesillere näme maslahat berersiňiz?**

– Hünär saýlamak belli bir käriň inçeliklerini ele almaga ymtylýan ýaş adamyň gyzyklanmalary bilen baglanyşykly bolmalydyr. Kesbiňden kemal tapmak üçin işini söýmeli, şonda üstünlik hem geler. Elbetde, alyp barýan işiňe elmydama halkyň esasy işiniň bir bölegi hökmünde garamaly. Adam özünüň Watanyň ykbalyna hemiše dahillydygyny duýmalydyr.

Adam hemiše durmuşda öz mynasyp ornuny tapmak için saýlap alan hünarınıň inçeliklerini ele almaga ymtylmalydyr. Hünär derejesini kämilleşdirmäge çalyşmalydyr. Öz saýlap alan kärine wepaly bolup, hünär ussatlygyny artdyrmaga çalyşyan adam at-abraý hem gazanar. Il içinde hormatly ada-da mynasyp bolar. Ilkinji nobatda, öz ýüregiňe ýakyn hünarı saýlamaly. Ony ýokary derejede ele almaga çalyşmaly. Ussat hünärmen bolup ýetişmek üçin hemiše köp okamaly, öwrenmeli, kämilleşmeli. Şoňa görä-de, öz zehiniňe, ukyp-başarnygyňa görä hünär saýlamagy esasy meseleleriň biri hasaplaýaryn.

– **Çuňňur hormatlanylýan Prezident Gurbanguly Berdimuhamedow!** Örän möhüm döwlet işleriňiziň köpdüğine garamazdan, wagt tapyp, biziň bilen duşuşandygyňyz, «TRT World» teleýálymyna interwýu berendigiňiz üçin Size köp sagbolsun aýdýarys. Biz munuň üçin özümüzü bagtly duýýarys.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň Türkî dilli
döwletleriň hyzmatdaşlyk geňeşiniň
döwlet Baştutanlarynyň VIII sammitindäki**

ÇYKYŞY

(Stambul, 2021-nji ýylyň 12-nji noýabry)

Hormatly döwlet Baştutanlary! Hormatly duşuşyga gatnaşyjylar!

Ilki bilen, ýokary derejedäki şu duşuşygy gurandygy we oña Türkmenistany çagyrandygy üçin Türkiye Respublikasynyň Prezidenti hormatly Rejep Taýyp Ärdogana tüys ýürekden minnetdarlyk bildirýärin.

Şu duşuşygyň Türkmenistan üçin aýratyn ähmiýeti bar. Sebäbi şu gün biziň ýurdumyzyň Türki geňeše synçy hökmünde girmegi barada çözgüt kabul edilýär. Bu bolsa, ulaldyp aýtmanynda, Türkmenistanyň türki dünýäniň döwletleri bilen hyzmatdaşlygynda hil taýdan täze tapgyryň başlanýandygyny alamatlandyrýan örän möhüm taryhy wakadır. Mümkinçilikden peýdalanyп, men Türkmenistanyň bu gurama şeýle derejede gatnaşmagy baradaky öz garaýylarymy aýtmak hem-de biziň bilelikdäki işimiziň ileri tutulýan ugurlaryny beýan etmek isleýärin.

Türkmenistan halkara bileleşige jogapkärli gatnaşyjy bolmak bilen, dünýäniň köп ýurtlary bilen ikitaraplaýyn görnüşde hem, halkara guramalaryň çäklerinde hem işjeň we netijeli hyzmatdaşlyk edýär.

Hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýy biziň daşary syýasaty myzyň esasy bolup durýar. Bu dereje Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 1995-nji ýylyň 12-nji dekabryndaky degişli Rezolýusiýasy hem-de 2015-nji ýylyň 3-nji iýunuñdaky täzeden goldanan Rezolýusiýasy bilen biragyzdan ykrar edildi.

Şeýle hem Türkmenistanyň başlangyjy bilen Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy 2017-nji ýylyň 2-nji fewralynda 12-nji dekabry «Halkara Bitaraplyk günü» diýip yqlan etmek barada degişli resminamany kabul etti. Bu bolsa

ählumumy parahatçylygy saklamakda Bitaraplyk syýasatynyň möhümdigini ýene-de bir gezek tassyklady.

Mümkinçilikden peýdalanyп, men Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplyk hukuk ýagdaýyny yzygiderli goldaýandyklary üçin Türkî dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geneşine agza ýurtlaryň wekiliyetleriniň Baştutanlaryna minnetdarlyk bildirýärin.

Hormatly döwlet Baştutanlary! Hormatly duşuşyga gatnaşyjylar!

Ilki bilen, Türkmenistanyň Türkî dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geneşiniň işine hemiše uly hormat goýmak we gyzyklanma bilen garandygyny bellemek gerek. Şoňa görä-de, geneşin işini gowulandyrmak maksady bilen, men şularы teklip edýärin:

1. Ýer ýüzünde çylsyrymly ýagdaýlar, düýpli özgermeler bolup geçýän hâzırkı döwürde doganlyk halklaryň we döwletleriň arasyndaky gatnaşyklary pugtalandyrmak, dünýä bileşiginiň öňünde durýan wezipeleri çözäge agzybirlikde çemeleşmek aýratyn ähmiýete eýe bolýar. Sebäbi munuň özi aýdyň we jogapkärli garaýyşlary işläp taýýarlamagy talap edýär.

Türki dilli ýurtlaryň öz at-abraýyna we möhüm syýasy-diplomatik ýagdaýyna daýanýan, ylalaşylan, işjeň garaýşy halkara hem-de sebit işlerinde, ilkinji nobatda bolsa, Merkezi Aziýada, Hazar we Gara deňzi sebitlerinde, Günorta Kawkazda, Orta we Ýakyn Gündogarda durnukly ösüsi üpjün etmekde hem-de gorap saklamakda wajyp orny eýelemäge ukyplodyr.

Hâzırkı şartlerde-de biziň ýurtlarymyzyň Birleşen Milletler Guramasynyň, Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň, beýleki halkara hem-de sebit düzümleriniň çäklerinde gatnaşyklaryny giňeltmegiň zerurdygyna ynanýaryn. Şeýle hyzmatdaşlygy doly anyklaşdymak, bilelikde diplomatik we beýleki ileri tutulýan ugurlarymyzy görkezmek has netijeli bolar diýip hasap edýärin.

Sebit gapma-garşylyklarynyň güýçlenmegi sebäpli, olaryň aradan aýrylmagy we öňüniň alynmagy üçin biziň ylalaşylan garaýyşlarymyz aýratyn möhüm ähmiýete eýe bolýar. Şoňa görä-de, dawalaryň güýçlenmeginiň öňüni almakda, olary gepleşikler arkaly çözmeň amatly şartları döretmekde halkara tagallalary gol-damak maksady bilen, diplomatik hyzmatdaşlygy işjeňleşdirmek maksadalaýyk bolar diýip hasaplaýaryn.

Şunda biz Türkmenistanyň Bitaraplygyna, ýurdumyzyň Öňüni alyş diplomatiky boýunça toplan tejribesine möhüm şert hökmünde garaýarys. Biz ýurtlarymyz ählumumy parahatçylygy, durnuklylygy we özara düşünişmegi berkitmek boýunça halkara gün tertibini amala aşyranda şu şartdan peýdalananmagy teklip edýärис.

Şunuň bilen baglylykda, türki dilli döwletleriň birleşiginiň Birleşen Milletler Guramasynyň işine has işjeň we netijeli gatnaşmak syýasatyny işläp düzmäge giřismegini maksadalaýyk hasaplaýarys. Birleşen Milletler Guramasy bilen biziň birleşigimiziň hyzmatdaşlyk gatnaşyklary ýörite halkara resminamada berkidilse, bu ugurda ädilen yzygiderli ädim bolardy. Şu teklip bilen doly ylalaşylan halatında, ýakyn wagtda Baş Assambleýada deslapky diplomatik işe başlap, soňra bolsa degişli Rezolýusiýanyň umumy taslamasy bilen çykyş edip bolardy. Sebäbi türki dilli döwletleriň Birleşen Milletler Guramasy bilen yzygiderli hyzmatdaşlygy ýola goýmak boýunça netijeli hem-de umumy garaýşy halkara bilelesikde düşünmek bilen kabul ediler we goldawa eýe bolar, umumy bähbitler üçin tagallalary birleşdirmegiň täsirli guralyna öwrüler diýip pikir edýärin.

Şeýle hem men türki dilli döwletleriň Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasy bilen gatnaşyklaryny pugtalandyrmaga üns bermek isleyärin. Çünkü bu iki guramanyň

ykdysadyýet, söwda, maýa goýumlar, ekologiýa we ylym-bilim ýaly ugurlarda bilelikde işlemek üçin giň mümkinçilikleriniň bardygyna ynanýaryn.

Şoňa görä-de, men uly mümkinçiliği bolan ýurtlarymyzyň ony diňe öz ösüşi üçin däl-de, eýsem, tutuş dünýäniň, halkara işleriň durnukly we döredijilikli bolmagynyň bähbidine-de mynasyp hem-de netijeli ularmaga ukyplydygyna ynanýaryn.

2. Bu ynam köpasyrlyk tejribä, biziň ganybir kowumdaşlygymyza, ruhy we ahlak gymmatlyklarymyzyň we daýançlarymyzyň mäkämdigine hem-de synmazdygyna esaslanýar. Türkî dünýäsi uzak taryhyň dowamynda örän kuwwatly medeniýetiň, siwilizasiýanyň dörän we ösen özboluşly mekany bolup durýar. Bu bolsa dünýä taryhynyň, medeniýetiniň hem-de siwilizasiýasynyň barşyna we ösüşine ägirt uly täsirini ýetirdi.

Türkî halklaryň görnükli wekilleri bolan Magtymguly Pyragynyň, Ýunus Emräniň, Muhammet Fizulynyn, Abaýyndyr Ýusup Balasagunlynyn, Muhammet Ulugbegiň atlarydyr eden işleri häzirki döwürde bizi täze belentliklere ruhlandyrýar. Häzirki düýpli wehimler bilen ýüzbe-ýüz bolýan döwrümizde biz doganlyk halklarymyzyň bahasyna ýetip bolmajak ynsanperwer garaýylary, hoşníyetli goňşucylygy we agzybirligi wesýet edip giden beýik döwlet işgärleriniňdir akyldarlaryň taryhy mirasyna daýanýarys. Bu mirasa eýermek biziň döwletlerimiz üçin hemmetaraplaýyn ösüşiň örän giň mümkinçiliklerini açýar.

3. Türkmenistan ykdysady we söwda gatnaşyklaryny yzygiderli hem-de belli bir maksada gönükdirip pugtalandyrmaga hyzmatdaşlyk etmeginň örän möhüm ileri tutulýan ugry hökmünde garaýar. Bu ugurda mümkinçiliklerimiz örän uly diýsem, ulaldyp aýtdygym bolmaz. Sebäbi biziň döwletlerimiziň kuwwatyny birleşdirmek, serişde, geografik, önemçilik we tehnologik mümkinçiliklerimizi peýdalanmak, diňe bir milli ykdysadyýetlerimizi ösdürmäge güýcli ýardam bermän, eýsem, Ýewraziýada tutuş geoykdysady düzüme hem düybünden başga mazmun we häsiýet berer diýip pikir edýarin.

Gürrüň, ozaly bilen, energetika we ulag ulgamlary ýaly strategik ugurlar barada baryar. Çünkü türkî dilli döwletler Aziýany hem-de Ýewropany berk we durnukly ulagdyr energetika ulgamlary arkaly birleşdirjek Ýewraziya giňişliginde tebигy halkany emele getirýär. Şeýle ulgamlary döretmekde biziň ýurtlarymyz möhüm orny eýelemaäge ukyplydyr. Bu Gündogar – Günbatar hem-de Demirgazyk – Günorta ugurlary boýunça iri Aziýa, Ýewropa we Ýakyn Gündogar bazarlaryna energiya

serişdelerini, harytlary ibermegiňdir hyzmatlary etmegin gysga, ygtybarly, howpsuz ýoly bolup durýar.

Şu ýerde Hazar sebitinden Türkîyä, ondan aňryk Ýewropa energiya ulgamlaryny, Beýik Ýüpek ýoluny dikeldýän üstaşyr logistik geçelgeleri gurmagyň taslamalary göz öňünde tutulýar. Şonuň bilen baglylykda, biz hyzmatdaşlygyň şu ugrunuň güýclendirmek, türkî dilli döwletleriň oýlanyşykly bitewi strategiýasyny işläp taýýaramaga girişmek, şonuň esasynda ylalaşylan ulag we energetika diplomatiýasyny alyp barmak zerur diýip hasap edýär.

Bu ugurda biziň ýöriteleşdirilen halkara düzümler, hususan-da, Birleşen Milletler Guramasynyň Ýewropa ykdysady komissiýasy, Aziýa – Ýuwaş umman sebiti üçin Ykdysady we durmuş komissiýalary bilen bilelikdäki işimizi güýçlendirmek maksadalaýyk bolup durýar. Şeýle hem Yslam ösüş banky we Aziýanyň ösüş banky ýaly maliye edaralaryny çekmek bilen, bilelikdäki taslamalary amala aşyrmak boýunça hyzmatdaşlyk etmäge başlamagy möhüm hasap edýarin. Muñuň üçin bize degişli hukuk we guramaçylyk şartlerini, halkara giňişlikde tagallalarymyza düşünmäge hem-de olary goldamaga gönükdirilen amatly syýasy, diplomatik, maglumat şartlerini döretmegiň üstünde oýlanyşykly işlemek gerek diýip hasaplaýaryn.

4. Türkî dünýäniň ýurtlary häzir ählumumy ösüşiň belentliginde bolup, täze garaýylary, onuň amala aşsyrylyşy hem-de geljegi baradaky düşünjeleri öňe sürmelidirler. Ykdysadyýetde, durmuş ulgamynda, tehnologiyalarda we innowasion çözgütlerde öndebarlyjy döwletleriň hatarynda bolmalydyrlar.

Bu ekologiýa meselesine hem doly derejede degişlidir. Türkmenistan häzirki düýpli ekologik howplara garşı halkara tagallalary birleşdirmäge berk ygrarlydygyny tassyklap, «ýaşyl» gün tertibi bilen bagly ençeme anyk we zerur ädimleri ätmegi teklip edýär.

Biz az uglerodly önemçilikleri ösdürmek çärelerini amala aşyrmagá gönükdirilen Ählumumy strategiýany işläp taýýarlamaga girişmek zerur diýip hasaplaýarys. Şeýle hem Birleşen Milletler Guramasynyň howandarlygynda energetika pudaǵynda ileri tutulýan wezipeleriň biri hökmünde wodorody ösdürmegen halkara «Ýol kartasyny» döretmegiň möhümdigini nygtaýarys. Bu başlangyçlary amala aşyrmakda türkî dünýäniň raýdaşlygynyň Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmäge saldamly goşant boljakdygyna ynanýarys.

5. Biziň pikirimizce, türki dilli döwletleriň birleşiginiň halkara hyzmatdaşlygynyň ugurlaryny we geografiýasyny giňeltmegini onuň guramaçylyk düzümni berkitmek hem-de kämilleşdirmek zerurlygy talap edýär. Men biziň ýurtlarymyzyň ykdysady, ekologiá, ynsanperwer ugurlarda hyzmatdaşlygyny berkitmek bilen meşgullanjak ýörite komitetleri döretmek barada hem pikirlenip bolar diýip hasaplaýaryn. Şeýle-de biz Türkى geňeşiň Baş sekretarynyň möhüm ornuny ykrar edip, onuň geografik ýagdaý boýunça orunbasarlarynyň wezipelerini girizmek barada oýlanmagy teklip edýäris. Olar bu ýokary derejesini peýdalanyp, Aziá we Ýewropa yklymlaryndaky dürli döwletleriň gatnaşyklary bilen jikme-jik meşgullanarlar.

Hormatly döwlet Baştutanlary!

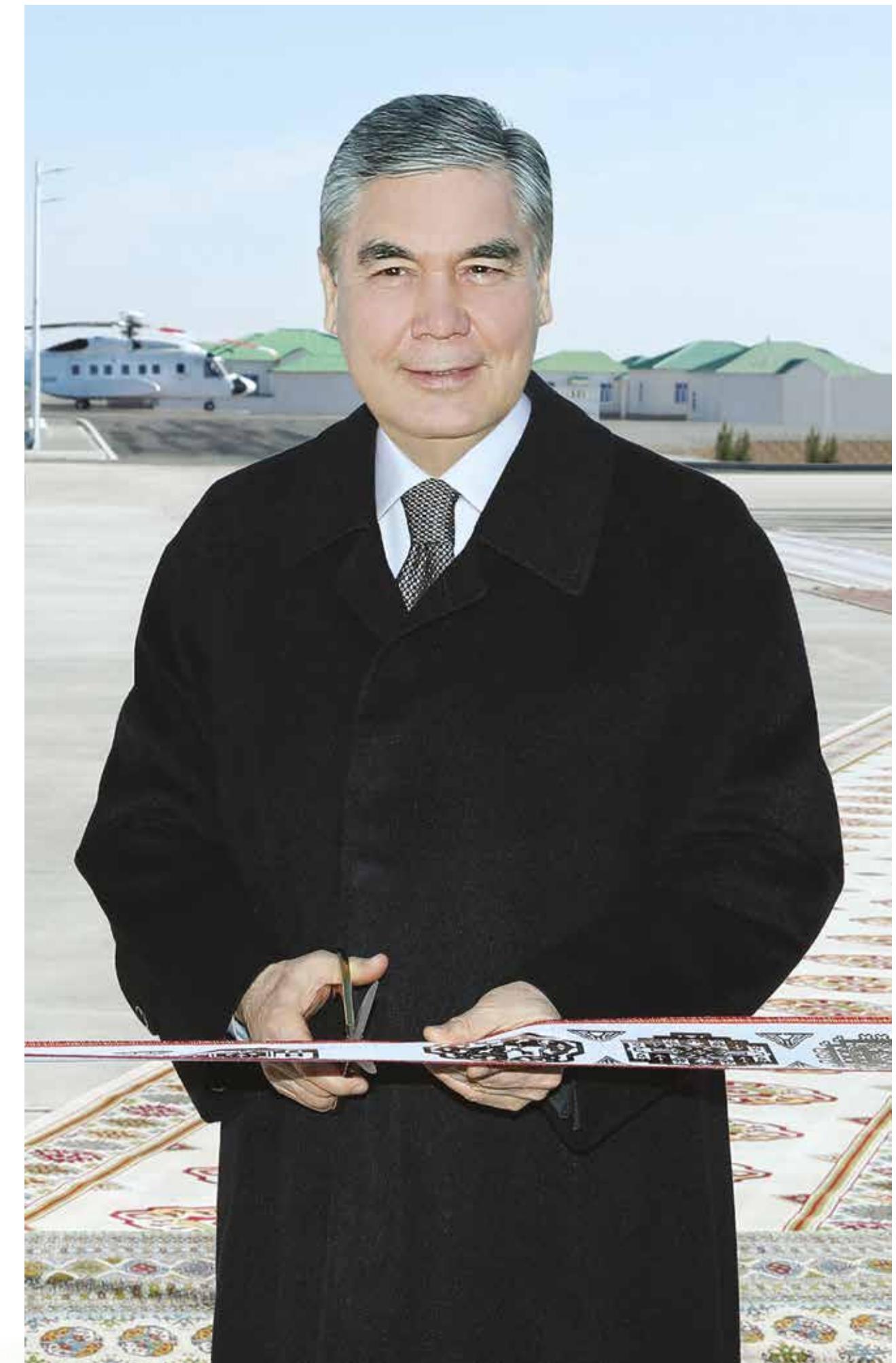
Ýokary derejedäki şu duşuşyk Türkmenistanyň doganlyk döwletler bilen özara gatnaşyklarynda täze sahypany açýar. Biz bu gün ýurdumyzyň Türkى dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geňeşine synçy hökmünde girmegi hakyndaky çözgüdiň kabul edilmegine buýsanýarys. Şu gün biz doganlyk halklaryň ilerlemegiň, gülläp ösüşin we abadançylygyň ýoly bilen öne gitmegi üçin tagallalarymyzy hem-de hyjuwymyzy birleşdirip, bilelikde has-da kuwwatly bolduk.

Biziň bu hyzmatdaşlygymyzyň esasynda hoşniýetli erk-islegimiz, maksatlarymyzyň umumylygyna düşünmek, şöhratly taryhy mirasymyza daýanmak, kuwwatly bitewi köklerimiz durýar. Şu köklerden bolsa Ýer ýüzünüň adamlarynyň millionlarçasy saýalaýan türki dünýäniň beýik daragty ösüp yetişdi.

Men ýokary derejedäki duşuşygyň geçirilişine we netijelerine ýokary baha berýarin. Ol doly özara düşünişmek, ynanyşmak we açyklyk ýagdaýynda geçýär.

Şu duşuşyga gatnaşýan döwlet Baştutanlaryna netijeli goldawy we meýilleri, olaryň her biriniň Türkmenistan bilen doganlyk gatnaşyklary ösdürmäge üýtgewsiz taýýardygy hem-de berýän uly şahsy ünsi üçin tüýs ýürekden minnetdarlyk bildirýarin.

Guramanyň işini başarnykly utgaşdyrýandygy we şu duşuşygy üstünlikli geçirmäge goşan goşandy üçin jenap Baş sekretar Bagdad Amreýewe hem minnetdarlygymy bildirýarin.

Babadaýhan dokma toplumy

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Demirgazyk Ykdysady hyzmatdaşlyk boýunça
halkara foruma gatnaşyjylara
sanly ulgam arkaly**

ÝÜZLENMESI

(2021-nji ýylyň 18-nji noýabry)

*Onuň Alyhezreti, Koreýa Respublikasynyň Prezidenti
hormatly jenap Mun Çže In!
Hormatly foruma gatnaşyjylar!*

Ilki bilen, guramaçylara gutlag sözleri bilen ýüzlenmäge döredilen mümkünçilik üçin minnetdarlyk bildirmek isleyärin hem-de Demirgazyk Ykdysady hyzmatdaşlyk boýunça halkara foruma gatnaşyjylaryň ählisine üstünlikli işlemegi arzuw edýärin.

Türkmenistan bu foruma Ýewraziýada ykdysady hyzmatdaşlygyň strategik ugurlaryny ara alyp maslahatlaşmak we ösdürmek üçin möhüm halkara binyat hökmünde seredýär. Şeýle hem Koreýa Respublikasy bilen üstünlikli özara bähbitli ikitaraplaýyn we köptaraplaýyn ykdysady hyzmatdaşlygymyzyň dowamy hökmünde garaýar.

Ýewraziýada ösüş ýagdaýlaryna işjeň gatnaşyjy bolmak bilen, Türkmenistan Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmek boýunça halkara tagallalary birleşdirmäge gönükdirilen netijeli garaýyşlary hem-de başlangyçlary goldaýar. Şuňuň bilen baglylykda, biz Ýewraziýa kontinentinde durnukly ösüşiň maksatnamalaryny we strategiýalaryny emele getirmekde we amala aşyrmakda köp meňzeşligi görýäris. Munuň özi Koreýa Respublikasynyň «Täze Demirgazyk syýasaty» bilen Türkmenistanyň «Beýik Üpeý ýoluny dikeltmek» strategik ugry boýunça başlangyçlarynyň düýp mazmunyndan ybaratdyr.

Bu iki maksatnama hem üpjünçilik ulgamlaryny, «ýaşyl» ykdysadyýeti ösdürmek, energetika, ulag, ekologik howpsuzlyk, ykdysadyýeti sanly ulgama geçirmek ýaly ugurlarda toplumlaýyn çäreleri öz içine alýar.

Häzirki döwrüň hakykaty pandemiýa garşı bilelikde görüşmek hem-de onuň ýaýramagy sebäpli ýüze çykan ýaramaz durmuş-ykdysady, ynsanperwer netijeleri azaltmak wezipesini öne çykarýar. Gynansak-da, ählumumy howpuň öňünde duran dünýä bileleşiginiň bu wehime öz wagtynda netijeli görüşip bilmändigini bellemek gerek.

Biz dünýäniň ähli döwletleriniň aň-bilim, maddy, maliye we beýleki serişdelelini birleşdirmegiň bu çökgünlik ýagdaýyny üstünlikli yeňip geçmegin ýeke-täk usulydygyna ynanýarys. Koronawirus meselesini syýasylaşdymakdan hem-de ony döwletlere gatnaşyklarda täsir ediş guraly hökmünde ulanmakdan doly ýüz öwürmegiň zerurdygyna düşünýäris.

«Saglyk ýoly» – ruhubelentlik ýoly

Türkmenistan Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 76-njy mejlisinde bu ugurdaky halkara hyzmatdaşlygy işjeňleşdirmek boýunça ozal beýan eden başlangyçlaryny anyklaşdyrdy. Biz, hususan-da, Bütindünýä Saglygy Goraýış Guramasynyň howandarlygynda koronawirusyň tebigy gelip çykyşyny öwrenmek boýunça ulgamlayýn işe girişmeli, bu ýokanjoň döredýän kesellerini bejermek we onuň öňüni almak meseleleriniň üstünde maksada gönükdirilen işleri alyp barmagy teklip edýäris. Şu we beýleki halkara başlangyçlary öňe súrmek bilen, biz sebitleýin hem-de ikitaraplaýyn esasda degişli taslamalary amala aşyrmagá uly üns berýäris.

Türkmenistan saglygy goraýış, «ýáşyl» ösüş, azyk howpsuzlygy we beýleki ugurlarda Koreýa Respublikasy bilen alyp barýan köpýyllik netijeli hyzmatdaşlygyna ýokary baha berýär. Bu ugurlar Koreýa Respublikasynyň «Täze Demirgazyk syýasatynyň» düzüm bölegi bolup durýar. Umuman, biz ylmy köp talap edýän pudaklarda taslamalary durmuşa geçirmekde bilelikde işlemek üçin uly mümkünçilikleriň bardygyny görýäris.

Hormatly foruma gatnaşyjylar!

Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň Türkmenistanyň başlangyjy boýunça «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýip yylan eden 2021-nji ýyly tamamlanyp barýar. Bu başlangyjyň esasynda dünýä bileleşiginiň ünsüni özara ynanyşmak medeniyetini we hormat goýmak gatnaşyklaryny pugtalandyrmagyň zerurdygyna çekmek islegi durýar. Döwletara gatnaşyklarda häzirki döwürde ýüze çykan ynamyň pese gaçmagyny aradan aýyrmagy göz öňünde tutýar.

Bu umumadamzat meselesini çözmek taryhy, medeni we bilim gatnaşyklarynyň üsti bilen ynsan aragatnaşyklaryny giňeltmäge ýardam berer. Munuň özi «Täze Demirgazyk syýasatynyň» möhüm düzümlerinden biridir.

Şunuň bilen baglylykda, ynsanperwer ulgamy bilelikdäki tagallalary talap edýän ugur diýip hasap edýärin. Bu babatda uly mümkünçilikleri bolan Türkmenistan we Koreýa Respublikasy ýakyn wagtda bilelikdäki täze taslamalary amala aşyrmagá girişip bilerler diýip pikir edýärin. Bu bolsa «Täze Demirgazyk syýasatyny» amala aşyrmakda möhüm goşant bolar.

Sözümiň soñunda ähli gatnaşyjylara ýene-de bir gezek gutlag sözleri bilen ýüzlenýärin hem-de bu forumyň çäklerinde üstünlikli işlemegi arzuw edýärin.

Üns bereniňiz üçin sag boluň!

Akyldar sahyrymz Magtymguly Pyragynyň «Mert çykar myhmana güler yüz bilen» diýen parasatly sözlerine eýerip, halkymyza mahsus bolan myhmansöýerligiň, dost-doganlygyň, hoşniyetliliğiň hem-de parahatçylygyň mekany hökmünde giňden tanalýan berkarar döwletimize gelýän myhmanlary garşylajak ýene-de bir döwrebap myhmanhana toplumyny işe girizýärис.

Bu myhmanhana «Garagum» oteli diýlip atlandyryldy.

«Garagum» oteli

Tämiz otaglar

Ak öý – milliligiň keşbi

Altynsow şuglaly kaşaň «Garagum»

«Erkin» seýilgähi – gözellik künjegi

Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň
15-nji sammitindäki

ÇYKYŞY

(Aşgabat şäheri, 2021-nji ýylyň 28-nji noýabry)

Hormatly Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletleriň ýolbaşçylary! Hormatly wekiliyetleriň agzalary!

Ilki bilen, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletleriň ýolbaşçylaryna bu sammite gatnaşmak üçin Türkmenistanyň paýtagtyna gelmek baradaky çakylygymyzy kabul edendikleri üçin tüýs yürekden minnetdarlyk bildirýärin.

Biz bu forumyň geçirilmegine ýurtlarymyzyň ykdysady, söwda-maya goýum we medeni-ynsanperwer ulgamlarda hyzmatdaşlygyny berkidýän möhüm waka hökmünde doly esas bilen garaýarys.

Ilkinji nobatda, Bitarap döwlet we dünýä jemgyýetçiliginiň doly hukukly agzasy hökmünde Türkmenistanyň ähli gyzyklanma bildirýän daşary ýurtly hyzmatdaşlar,

sol sanda, abraýly sebit we halkara guramalar bilen giň gerimli gatnaşyklary ýola goýmak üçin açykdygyny bellemek isleýärin. Şu ýerde Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guraması bilen hyzmatdaşlygyň yzygiderli ösýändigini kanagatlanma bilen belleýärin. Bu gurama bilen bilelikdäki işimiziň uly tejribesi toplandy. Şuňuň bilen baglylykda, Türkmenistan bu gurama agza döwletleriň her biri bilen aýratynlykda dostlukly, hoşniýetli goňşuşylyk gatnaşyklaryny üstünlikli ösdürýär. Bu, meniň pikirimçe, köpugurly hyzmatdaşlyga oňyn ýardam berýär, ony baylaşdırýar, biziň umumy işlerimizi goşmaça berkidýär.

Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň sammitine başlyklyk etmek bilen, Türkmenistan bilelikdäki işleriň degişli derejede ilerlemegi, täze döredijilikli başlangyçlar bilen doldurulmagy üçin ähli tagallalary etdi. Başlyklyk etmegiň işlenip taýýarlanan Konsepsiýasyna laýyklykda, biziň ýurdumuz onuň durmuşa geçirilmegi boýunça netijeli işleri amala aşyrdy. Pursatdan peýdalanyp, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletlere şu döwürde Türkmenistana ýardam berendigi üçin tüýs yürekden minnetdarlyk bildirýärin.

Türkmenistan ulag we energetika ulgamlarynda hyzmatdaşlygyň ösdürilmegini Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň möhüm ugurlarynyň hatarynda görýär. Häzirki döwürde bu ugurlar ählumumy ykdysady ösüşiň aýgytlaýyjy esasy hökmünde çykyş edýär. Bu işe öz wagtynda we işjeň goşulmak zerur bolup durýar. Munuň üçin bar bolan bäsdeşlik artykmaçlyklaryny ulanyp, täze üstaşyr ulag geçelgelerini, energetika ugurlaryny emele getirmäge doly hukukly we netijeli gatnaşyjynyň ornunuň üpjün etmeli. Ýakyn geljekde biziň umumy möhüm wezipelerimiziň şular- dan ybarat bolmalydygyna ynanýaryn.

Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletler degişli ugurda tagallalary birleşdirmegiň zerurdygyna düşünýär diýip pikir edýärin. Türkmenistanyň halkara başlangyçlaryny, aýratyn-da, Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň Kararnamalarynda biziň ýurdumazyň durnukly ulag we energetika howpsuzlygy boýunça öne sürüän taslamalaryny agza döwletleriň yzygiderli goldamagy muny aýdyň tassyklaýar. Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletleriň birnäçesi bu resminamalaryň awtordaşy bolup çykyş etdi. Şeýle gol-daw üçin biz minnetdarlyk bildirýäris, oňa mundan beýlak-de netijeli ädimler üçin oňat esas hökmünde garaýarys.

Bu başlangyçlary iş ýüzünde amala aşyrmak uğrunda hereket etmek bilen, biziň ýurdumuz Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletleriň birnäçesi bilen

soňky ýyllarda iri üpjünçilik ulgamlarynyň taslamalaryny durmuşa geçirmäge giřišdi. Mälim bolşy ýaly, häzirki döwürde Türkmenistan – Owganystan – Pakistan ugry boýunça elektrik geçiriji ulgamyň, Türkmenistandan Owganystana demir ýoluň gurluşygy alnyp barylýar. Türkmenistan – Owganystan – Pakistan – Hindistan gaz geçirijisiniň gurluşygy güýçli depginde amala aşyrylýar.

Türkmenistanda Gündogar – Günbatar we Demirgazyk – Günorta ugurlary boýunça üstaşyr ulag geçelgelerini işjeňleşdirmäge aýratyn üns berilýär. Hu-susan-da, gürrüň Özbegistan – Türkmenistan – Eýran – Oman, şeýle hem Owganystan – Türkmenistan – Azerbaýjan – Gruziýa – Türkiye ulag geçelgelerini döretmek barada barýar.

Agzalyp geçilen taslamalaryň biziň bilelikdäki mümkünçiliklerimiziň aňry çägi däldigine ynanýaryn. Häzirki döwürde Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza

ýurtlaryň arasyndaky giňşilikde hem, olaryň çäklerinden daşyna çykylanda hem goşmaça energetika we üstaşyr ulag geçelgeleri gerek. Biziň pikirimizce, bu babatda Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasy, Ýewraziýa ykdysady birleşigi, Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygy ýaly döwletlara birleşikler bilen bir maksada gönükdirilen hyzmatdaşlygy ýola goýmak zerur bolup durýar.

Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza ýurtlaryň gatnaşmagynda üpjünçilik ulgamlarynyň iri taslamalarynyň amala aşyrylmagy yklymda täze geoykdasydy giňşligi döretmekde ýokary hilli önegidişlik bolar diýsem, ulaldyp aýtdygym bolmaz. Munuň özi hyzmatdaşlyk üçin ägirt uly mümkünçilikleri açýar, iri maýa goýumlary çekýär, birnäçe möhüm durmuş meselelerini çözýär.

Bu işlere Owganystanyň gatnaşmagynyň möhümdigini aýratyn bellemek isleyärin. Şeýlelik bilen, bu ýurt hereket edýän subýekte, ykdysady hyzmatdaşlygyň

YKDYSADY HYZMATDAŞLYK GURAMASYNYŇ 15-NJI SAMMITI

AŞGABAT, TÜRKMENISTAN, 2021-NJI ÝYLYŇ 28-NJI NOÝABRY

THE 15TH ECONOMIC COOPERATION ORGANIZATION SUMMIT

ASHGABAT, TURKMENISTAN, NOVEMBER 28, 2021

aýrylmaz gatnaşyjysyna öwrüler. Şunda biz Owganystan üçin strategik geljegi, sebit we ählumumy ýagdaýlarda onuň ornuny, parahatçylygy gazanmakda möhüm şerti, owgan topragynda ylalaşygy we ösüşi görýäris. Şeýle hem şu ýeňil bolmadyk döwürde owgan halkyna gaýragoýulmasyz we netijeli ynsanperwerlik kömeginiň berilmelidigine ynanýaryn.

Hazar sebitiniň we Ýewropa ýurtlaryna çykmak bilen Gara deňzi, Ýakyn Gündogar, Aziýa – Ýuwaş umman sebitleriniň arasynda üstaşyr ulag gatnaşyklaryny işjeňleşdirmek maksady bilen, Türkmenistanda logistik we üpjünçilik ulgamlarynyň desgalaryny ullanmagyň meselelerini öwrenmegi teklip edýärin. Biz Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasy boýunça hyzmatdaşlaryň bähbitlerine Hazaryň kenar

ýakasyndaky häzirki zaman portunyň kuwwatyny hödürlemäge taýýardygymyzy mälim edýärис.

Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň giňişliklerinde beýleki üpjünçilik ulgamlarynyň, hususan-da, awtomobil we demir ýol pudaklarynyň taslamalaryny amala aşyrmagyň anyk geljegini görýäris.

Biziň guramamyzyň çäklerinde awtomobil, demir ýollaryny gurmak we durkuny täzelemek, olar boýunça anyk teklipleri işläp taýýarlamak üçin ýörite topary döretmek işini işjeňleşdirmek zerur diýip hasap edýärис.

Hormatly sammite gatnaşyjylar!

Söwdany ösdürmek biziň döwletlerimiziň arasyndaky hyzmatdaşlygyň möhüm ugry bolup durýar. Geçen ýylyň jemleri boýunça Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza ýurtlaryň arasynda umumy söwda dolanyşygy 49,8 milliard amerikan dollaryna barabar boldy. Elbetde, bu görkeziji bar bolan bilelikdäki mümkünçilikleri doly açyp görkezmeýär.

Söwda-maýa goýum hyzmatdaşlygyny yzygiderli we depginli ösdürmegi üpjün etmegin, ony diwersifikasiýalaşdyrmak boýunça tagallalary etmegin netijeli usulyny döretmek barada düýpli oýlanmaly. Biziň ýurtlarymyzyň telekeçilik bi-leleşikleriniň, şol sanda, orta we kiçi işewürligiň işjeň ornuna bil baglamaga doly haklydyrys diýip hasap edýärин. Gürrüň senagat harytlary, oba hojalyk, hyzmatlar ulgamy, beýleki ugurlar boýunça kooperasiýalaryň dürli görnüşlerini ýola goýmak

barada barýar. İşewürlük gatnaşyklaryny doly derejede ösdürmekde telekeçilige ýardam bermeli, olary degişli bank-maliye ugrukdymasy bilen üpjün etmeli. Zerur bolanda, degişli ýeñillik ulgamyny we söwda amallaryny amala aşyranda, ýeñillikleri döretmeli.

Serhetýaka we sebit işewürlük gatnaşyklary möhüm orny eýelemelidir. Bu ýerde biziň halklarymyzyň köpasyrlyk däpleri, toplanan gymmatly tejribesi bar. Bu bolsa häzirki zaman hakykatyny göz öňünde tutup, ulanylmaǵyny we baýlaşdyrylmagyń talap edýär.

Şunuň bilen baglylykda, döwlet-hususy hyzmatdaşlyk kadalary esasynda Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň ýöriteleşdirilen işewürlük düzümlerini döretmegin üstünde işlemek maksadalaýyk bolar diýip hasap edýärin. Bu düzümleriň her biri öz ugry boýunça biziň ýurtlarymyzyň arasynda söwda gatnaşyklaryny ösdürmegin we giňeltmegin bähbitlerine bir maksada gönükdirilen işleri alyp baryp bilerdi.

Häzirki döwürde, ilkinji nobatda, sanly tehnologiýalary peýdalanmak, elektron söwda meýdançalaryny giňden ullanmak bilen, özara ykdysady hyzmatdaşlyk etmek ýokary derejede möhüm wezipe bolup durýar. Men biziň sebitlerimiziň ählisinde innowasion ösusү üçin mümkünçilikleriň bardygyna berk ynanýaryn. Tagallalary birleşdirmek umumy bähbitlere laýyk gelýär. Bu bolsa bize täze tehnologik kadalary bolan bütindünýä ykdysadyýetiniň örän uly bäsdeşlige eýe bolan gurşawyna goşulmaga mümkünçilik berer.

Lukmançylyk we saglygy goraýyş ulgamynda hyzmatdaşlygy has-da işjeňleşdirmegin ähmiyetini aýratyn bellemek isleýärin. Soňky iki ýyl hemmeler üçin uly synag döwri boldy. Ol ýa-da beýleki döwletiň ýekelikde, özbaşdak pandemiýa garşy göreşde diňe wagtlaýyn üstünlik gazanyp biljekdigi örän çalt we aýdyň ýuze çykdy. Şunuň bilen baglylykda, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň çäklerinde howply ýokanç kesellere garşy görüşmekde tejribeleri, usullary we işläp taýýarlamalary, özara alyşmagyň ulgamlıýyn usullaryny ýola goýmaga örän ýakyn wagtlarda girişmegeni maksadalaýyk hasaplaýarys. Bizde bu ugurda birek-birege teklip etmek üçin köp zat bar.

Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň çäklerindäki ykdysady hyzmatdaşlyk medeni-ynsanperwer gatnaşyklary giňeltmek bilen utgaşdyrylmalydyr. Medeni çäreleri, sungat festiwallaryny, şol sanda Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza ýurtlaryň çagalar we ýaşlar toparlarynyň gatnaşmagynda geçirmegiň, döredi-

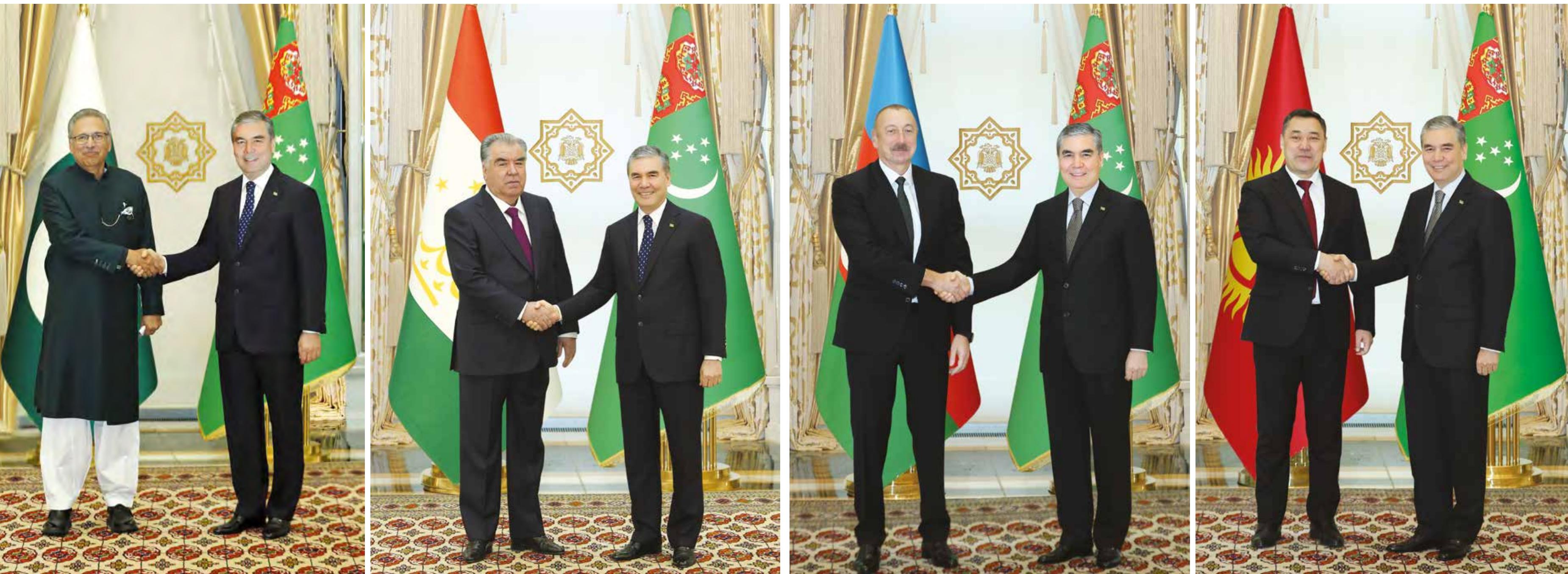
jilik intelligensiýasynyň duşuşyklarynyň ulgamlayýyn meýilnamalaryny, bilelikdäki syýahatçylyk maksatnamalaryny, sport ýaryşlaryny guramagyň meýilnamalaryny işläp taýýarlamaga girişmek maksadalaýyk bolar diýip hasap edýäris.

Hormatly kärdeşler! Hormatly sammite gatnaşyjylar!

Türkmenistan, umuman, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň işiniň depginli häsiýete eýe bolýandygyny, onuň sebit hyzmatdaşlygyna oňyn täsir edýändigini belleýär. Häzirki döwürde bu gurama uly hormata, at-abraýa eýe bolan halkara ykdysady düzüme öwrüldi we bütin dünýäde ykrar edildi. Guramanyň hereket edýän ýyllarynyň dowamynda oňa agza ýurtlaryň arasynda dürli ylalaşyklar baglaşyldy we ileri tutulýan ugurlar boýunça döwletara hyzmatdaşlyk babatda çözgütlər kabul edildi. Bilelikdäki mümkünçilikleri ýokary derejede netijeli ulanmak üçin möhüm ähmiýetli strategiýany işläp taýýarlamak boýunça uly işler amala aşyryldy.

Esaslandyrylanda onuň binýatlyk esasynda goýlan kadalara we maksatlara gyşarnyksyz eýermegini dowam etdirendigi we dowam etdirýändigi bu guramanyň işiniň örän möhüm netijeli şerti boldy. Bu gurama oňa täze agzalar goşulanda we özünüň häzirki düzüminiň emele gelen döwründe hem bu kadalara we maksatlara eýermegini dowam edýär. Men guramanyň ykdysady hyzmatdaşlyk guraly hökmünde öz esasy ugruny saklap galýandygyny göz öňünde tutýaryn. Bu kada üýtgewsiz galmarydyr. Şeýle hem Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň beýleki halkara we sebit düzümleri bilen özara hyzmatdaşlyk edip, öz daşarky gatnaşyklarynyň gerimini yzygiderli giňeldýändigi guwandyryjydyr.

Biz – agza ýurtlar bu netijeleriň ählisini bilelikde toplan oňyn tejribämize doly hukukly goşup bileris. Ýone wagt bir duran ýerinde durmaýar, döwür üýtgeýär. Ol bizden häzirki zaman şertlerini, dünýä ykdysadyýetindäki ösus meýillerini, sebit ýagdaýlarynyň ösusiniň we ugurlarynyň aýratynlyklaryny nazara alyp, guramanyň işinde täze usullary işläp taýýarlamagy talap edýär. Şeýle şertlerde Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň üstüne onuň özboluşly aýratynlyklaryna, täsin geoykdysady ýagdaýyna laýyk gelýän aýratyn wezipeler ýüklenilýär. Men Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň taryh we geografiýa, däpler we gymmatlyklar arkaly baglanyşan döwletleriň ykdysady hyzmatdaşlygynyň usuly hökmünde, bar bolan hakyky artykmaçlyklaryndyr umumy bähbitleriň esasynda bilelikdäki özara bähbitli taslamalary durmuşa geçirilmek üçin tebigy ölçeg babatda birleşdiriji esasyn dan ähli gatnaşyjylaryň ugur alýandygyna ynanýaryn.

Hormatly döwlet ýolbaşçylary!

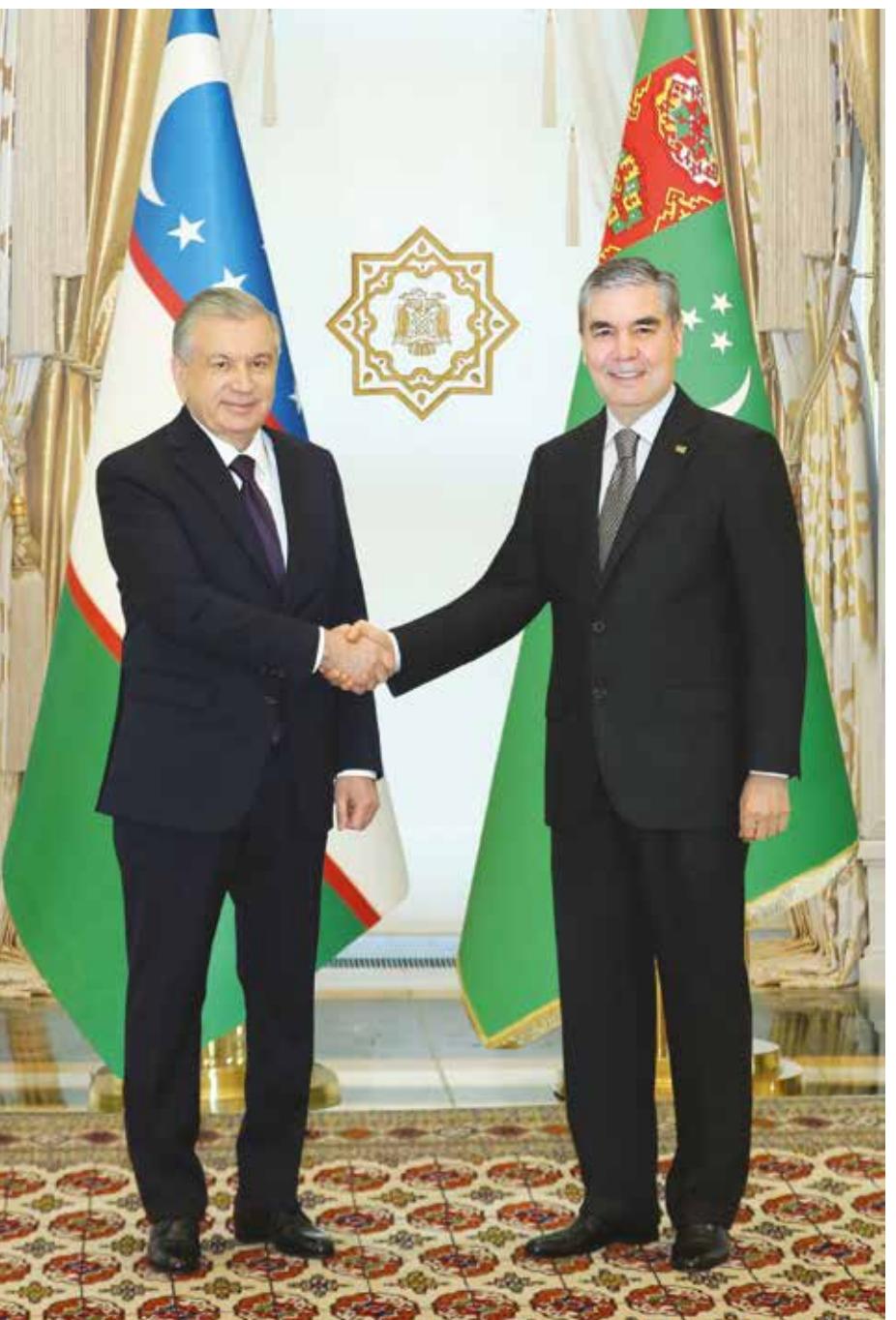
Şu günüki duşuşyk gurama agza döwletleriň ählisiniň arasynda dostluk, hoşniyetli goňşuşylyk, netijeli we özara bähbitli hyzmatdaşlyk gatnaşyklaryny has-da berkitmäge niyetlenendir. Şeýle hem geljek döwürde bilelikdäki işin ugurlaryny kesgitlemegi maksat edinýär. Házırkı döwrüň örän anyk we hakyky ýagdaýlaryndan ugur alýan çözgütleri işläp taýýarlamaly. Biziň ýurtlarymyzyň uzak möhletteyin bähbitlerine laýyk gelýän, Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyň häzırkı zaman dünýä hojalyk gatnaşyklary ulgamyna doly derejede goşulmagyna itergi berýän, agza ýurtlaryň ykdysadyýetleriniň ösmegine we halklarynyň hal-ýagdaýynyň

gowulanmagyna ýardam edýän özara hyzmatdaşlygyň usullaryny we görnüşlerini döretmegi talap edýär.

Men Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynda bar bolan mümkünçilikleriň strategik maksatlara çykmak, bilelikdäki giň möçberli taslamalary amala aşyrmak üçin bize doly esas berýändigine ynanýaryn.

Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyň Baş sekretary, hormatly jenap Husraw Nozirä biziň işimizi başarnykly we netijeli utgaşdyryandygy üçin tüýs ýurekden minnetdarlyk bildiryärin.

Biziň daşary syýasatymyzyň ileri tutulýan ugurlarynyň biri hem ýurdumyzyň iri halkara we sebit guramalary bilen hyzmatdaşlygyny ösdürmekden ybarat bolup

durýar. Bu babatda Türkmenistan Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynda başlyklyk etmek wezipesini ýerine ýetirmek bilen, «Birleşen Milletler Guramasynyň we Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň arasynda hyzmatdaşlyk» atly Kararnamanyň taslamasy taýýarlanыldy we Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 75-nji sessiýasynyň dowamynda seredilmegi teklip edildi.

2021-nji ýylyň 9-njy sentýabrynda Baş Assambleýanyň 75-nji sessiýasynyň 102-nji plenar mejlisinde bu Kararnama biragyzdan kabul edildi. Bu halkara ähmiyetli Kararnamanyň awtordaşlary hökmünde 10 sany döwlet çykyş etdi.

Men siziň hemmäni zi bu taryhy waka, şeýle hem duşuşyga gatnaşyylaryň ähli-sini Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň günü bilen tüýs ýürekden gutlaýaryn.

Siziň ähliñize hyzmatdaşlygymyzy berkitmekde täze üstünlikleri arazuw edýärin.

Hormatly Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna agza döwletleriň ýolbaşçylary! Hormatly wekiliyetleriň agzalary!

Men size guramamyzyň 15-nji sammitiniň işine işjeň gatnaşandygyňz, onuň dowamynda örän manyly çykyş edendigiňiz üçin tüýs ýürekden minnetdarlyk bildirýärin.

Şu günü duşuşygymyz gurama agza döwletleriň ählisiniň hyzmatdaşlyk we ýakyndan özara hereketler ýoly bilen mundan beyläk-de gyşarnyksyz öne gitäge, ykdysadyýetde, söwdada, maýa goýumlar, ýokary tehnologiyalar, ynsanperwerlik ulgamlarynda gatnaşyklary berkitmäge taýýardyk-laryny we örän uly isleg bildirýändiklerini görkezdi.

Duşuşykda köp sanly teklipler, peýdaly garaýýalar we baha bermeler beýan edildi. Olar, gürrüsiz, biziň hyzmatdaşlygymyzyň mümkünçilikleriniň üstünü ýeti-rer, geljek üçin anyk ugurlary kesgitlär.

Meseleleriň ara alnyp maslahatlaşylmagy biziň guramamyzyň mümkünçilikleri-niň örän uludygyny görkezdi. Onuň halkara ykdysady gatnaşyklaryň iri, täsirli dü-züm bölegi hökmünde häzirki zaman dünýä we yklym işlerine işjeň hem-de netijeli gatnaşmaga ukyplydygyny subut etdi. Durnuklylygy, özara düşünişmegi berkitmäge, Durnukly ösüş maksatlaryny ýerine ýetirmäge we öne gitmäge ýardam etmäge ukyplydygyny aýdyň görkezdi.

Sammit Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň yzygiderli berkidilmeginiň, onuň ykdysady kuwwatynyň, logistik mümkünçilikleriniň artdyrylmagynyň, senagat kooperasiýasynyň netijeli usullarynyň emele getirilmeginiň, energetika we ulag ulgamlarynda taslamalary bilelikde işläp taýýarlamagyň, bu ugurdaky ähli tagallalaryň ýurtlarymyzyň hakyky bähbitlerine laýyk gelýändigini, ykdysady we durmuş ösüşiniň maksatlaryna, adamlaryň durmuşynyň hilini we derejesini ýokarlandyrmagà hyzmat edýändigini aýdyň görkezdi.

Men biziň bilelikde iň çylşyrymly wezipeleri çözäge ukyplydygymyza ynanýaryn. Házırkı döwürde, halkara gatnaşyklardaky ýeňil bolmadyk şertlerde, bütindünýä ykdysadyýetindäki çökgünlük ýagdaýlarynda biziň ýurtlarymyz özara ynanyşmagyň, hoşniýetli goňsuçylygyň, jogapkärçiligiň, birek-birege hormat goýmagyň anyk mysallaryny, el-ele berip öne gitmäge taýýardykłaryny görkezýärler. Muny şu günü sammit hem ähli aýdyňlygy bilen tassyklady.

Türkmenistan Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň çäklerinde mundan beýlak-de ysnyşykly hyzmatdaşlyk etmäge berk eýerýär. Biz guramamyza agza ýurtlaryň ählisi bilen netijeli hyzmatdaşlyk we özara düşünişmek syýasatyndowam etdireris, guramanyň ornunyň we abraýynyň ýokarlanmagyna hemise ýardam bereris.

Biz şu günü duşuşygyň netijelerine uly kanagatlanma bildirýärис. Türkmenistana bu gurama başlyklyk etmeginiň dowamynda, şeýle hem şu sammiti geçirmäge taýýarlyk görmegiň ähli tapgyrlarynda berlen goldawa ýokary baha berýärис.

Sözümiň ahyrynda size Türkmenistanyň we türkmen halkynyň adyna aýylan mähirli sözler, halkara başlangyçlarymyzy goldandygyňyz üçin tüýs ýürekden minnetdarlyk bildirýärin. Bularyň ählisi guramamyzyň çäklerinde giň möçberli we işjeň hyzmatdaşlygyň bähbidine saýlanyp alınan ýoluň doğrudygy babatdaky ynamymyzy has-da berkidýär.

Sammite gatnaşanlaryň ählisini Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň günü bilen ýene-de bir gezek tüýs ýürekden gutlaýaryn. Size berk jan saglyk, biziň halklarymyzyň we döwletlerimiziň, olaryň öne gitmeginiň, gülläp ösmeginiň bähbidine uly üstünlikleri we täze belent sepgitlere ýetmegi arzuw edýärin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Ministrler Kabinetiniň giňişleýin mejlisindäki
ÇYKYŞY**

(2021-nji ýylyň 10-njy dekabry)

Hormatly Ministrler Kabinetiniň agzalary!

Hormatly diplomatlar!

Biz, däp bolşy ýaly, Täze ýylyň öň ýanynda ýurdumyzyň daşary syýasatyňyň möhüm soraglaryny ara alyp maslahatlaşmak üçin ýygnanýarys.

Geçen ýyl, belli sebäplere görä, şeýle düzümde duşuşyk geçirilmedi. Şoňa görä-de, Türkmenistanyň halkara giňişlikde häzirki döwürde alyp barýan işini şu gün toplumlaýyn seljermek uly ähmiýete eýedir. Daşary işler ministrliginiň, daşary ýurtlardaky wekilhanalarymyzyň geljek döwürdäki syýasy-diplomatik işiniň weziplerini we olary çözmeň ýollaryny kesitlemek örän möhüm bolup durýar.

Ilki bilen, geçen iki ýylда dünýäde ýagdaýlaryň düýpli özgerendigini bellemek zerurdyr. Umumy geostrategik ýagdaý çylşyrymlaşdy. Sebit derejesinde, şol sanda ýurdumyzyň serhetleriniň gönüden-göni golaýynda üýtgeşmeler bolup geçdi.

Koronawirus pandemiýasy we onuň bilen bagly ykdysady, sówda, maýa goýumlar we ynsanperwer gatnaşyklardaky çäklendirmeler dünýä syýasatyňyň umumy ýagdaýyna öz täsirini yetirdi.

Bu ýagdaýlaryň ählisi bizden Türkmenistanyň uzak möhletli milli bähbitlerini nazara alyp, halkara strategiýamyzyň binýatlyk esaslaryna – Bitaraplyga, parahatçylyk söýjilige, ähli döwletlere we olaryň saýlap alan içerki gurluşynyň, daşary syýasat ugrunyň nusgasyna hormat goýmagy talap edýär. Bolup geçýän üýtgeşmelere laýyklykda çalt, ýone oýlanyşykly we hakyky ýagdaýdan ugur alyp hereket etmegi, jogapkärlí hem-de öndengörüji çemeleşmeleri işläp taýýarlamagy göz öňünde tutýar.

Ýurdumyzyň hatda ýeňil bolmadyk halkara ýagdaýlar şartlarında hem ählu-mumy durnuklylygy we howpsuzlygy gorap saklamaga gönükdirilen syýasaty bir maksat esasynda yzygiderli alyp barandygyny bellemek zerurdyr.

Bitarap döwletimiz halkara hukuk kadalarynyň berkarar bolmagy, Birleşen Milletler Guramasynyň we beýleki esasy köptaraplaýyn institutlarynyň ornunuň we abraýyny berkitmek ugrunda netijeli işleri amala aşyrdy. Möhüm başlangyçlary öne súrmek bilen, sebitde hyzmatdaşlygy we özara düşünişmegi berkitmäge ýardam etdi.

Türkmenistan Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy tarapyndan 2021-nji ýylyň «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip ygylan edilmegi

baradaky başlangyç bilen çykyş etdi. Şu ýylyň döredijilikli başlangyçlara, anyk many-mazmuna, hakyky hereketlere esaslanýan çärelere baý bolmagy üçin ähli tagallalary etdi.

Bu işler gatnaşyklaryň esaslaryny we görnüşlerini döretmäge, netijeli bolmagyna, bar bolan soraglary we wehimleri bilelikde, birek-birege hormat goýmak esasynda, sazlaşyklı çözmeň üçin şartları döretmäge gönükdirilendir.

Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň geçen we şu ýylky mejlislerinde Türkmenistanyň başlangyjy boýunça möhüm Rezolýusiýalaryň birnäçesi kabul edildi. Şolaryň arasynda «Halkara parahatçylygy, howpsuzlygy saklamakda we pugtalandyrmakda hem-de durnukly ösus işinde bitaraplyk syýasatyň orny», «Birleşen Milletler Guramasynyň Merkezi Aziýa üçin öňüni alyş diplomatýasy boýunça sebit merkeziniň orny» atly Rezolýusiýalary görkezmek bolar.

Şunuň bilen baglylykda, Birleşen Milletler Guramasynyň çäklerinde döredilen Parahatçylygyň, howpsuzlygyň we ösüşiň bähbidine Bitaraplygyň dostlary toparyna eýýäm 20-den gowrak döwletiň goşulmagy buýsandyryjy görkeziji boldy.

Türkmenistan tarapyndan Birleşen Milletler Guramasynyň halkara meseleler düzgünleşdirilende Bitaraplyk kadalaryny netijeli ulanmak boýunça Düzgünleriň ýygyntrysy taýýarlamak boýunça işler hem alnyp barylýar.

Türkmenistanyň sebit derejesinde alyp barýan işleriniň netijesinde uly wakalar bolup geçdi. Şu ýylyň awgust aýynda ýurdumyzda Merkezi Aziýa döwletleriniň Baştutanlarynyň üçünji konsultatiw duşuşygy üstünlikli geçirildi. Bu duşuşykda örän möhüm çözgütlər kabul edildi. Olarda biziň sebitimiziň ýurtlarynyň hyzmatdaşlygy üçin ähli esasy ugurlar boýunça hoşniýetli goňşuşylyk, dost-doganlyk esasynda, sebitiň her bir döwletiniň bähbitleri nazara alnyp we ykrar edilip, strategik ugurlar kesgitlendi.

Bu duşuşygyň jemleriniň dünýä bileleşigi tarapyndan ýokary baha mynasyp bolmagy buýsandyryjydyr. Onuň netijeleri sebit birleşikleriniň birnäçesiniň mejlisleriniň dowamynda hem bellenip geçildi.

Köptaraplaýyn görnüşden başga-da, Merkezi Aziýa ýurtlary bilen ikitaraplaýyn esasda hem hyzmatdaşlyk işjeň ösdürildi. Muňa mysal hökmünde geçen döwürde sebitiň döwletleriniň Baştutanlarynyň ählisiniň Türkmenistana döwlet, resmi we iş saparlary bilen gelendiklerini aýtmak ýeterlikdir.

Ýaňy-ýakynda bolsa Türkmenistanyň başlyklyk etmeginde Aşgabatda Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasyna gatnaşyjy ýurtlaryň ýolbaşçylarynyň 15-nji

sammiti geçirildi. Sammit bu gurama agza ýurtlaryň Baştutanlarynyň ýakyndan goşulyşyp, özara hyzmatdaşlyk etmäge örän uly isleg bildirýändiklerini we pugta eýerýändiklerini görkezdi. Ösüşiň möhüm wezipelerini bilelikde çözmäge, ykdysadyýetde, söwdada, maýa goýumlarda, ulag we energetika pudaklarynda, eko- logiýa ulgamynda we beýleki ugurlarda özara bähbitli hyzmatdaşlygy berkitmäge çalyşyandyklaryny tassyklady.

Şu ýylyň noýabr aýynda türki dilli döwletleriň Baştutanlarynyň Stambulda geçi- rilen sammiti hem möhüm ähmiýetli waka boldy. Sammitde Türkmenistanyň Türki Döwletleriň Guramasyna synçy hökmünde goşulmagy barada çözgüt kabul edildi. Munuň özi ýurdumyzyň bu guramadaky möhüm we netijeli ornumyň ykrar edilme- gi boldy. Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygynyň sebit we ählumumy durnuk- lylygyň şerti hökmünde möhüm ornumyň aýdyň tassyklanmasy boldy. Doganlyk döwletleriň ýurdumyz bilen uzak möhletli, özara bähbitli gatnaşyklary ösdürmäge umumylykda çalyşyandyklarynyň subutnamasyna öwrüldi.

Bularyň ählisi Türkmenistanyň dünýä giňişliginde ýokary abraýa eýe bolandygyny aýdyň görkezýär. Bitarap döwletimizi ygtybarly, jogapkärli we ynamdar hyzmatdaş hökmünde doly hukukly kabul edýän halkara bileleşik tarapyndan biziň alyp barýan daşary syýasatymyza berilýän goldawyň barha artýandygyny aýdyň subut edýär.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Biz geljek döwürde gazanylan netijeleri has-da berkitmelidiris. Dünýäde ga- zanan ornumyzy has-da pugtalandyrmalydyrys we güýçlendirmelidiris. Türkme- nistanyň daşary syýasat ugruny, onuň konseptual esaslaryna gyşarnyksyz eýerip, halkara ýagdaýyň üýtgeýän şertlerine laýyk getirmelidiris.

Bu ýerde esasy ugur döwletara hyzmatdaşlygyň örän möhüm şerti hökmünde Bitaraplygymyzy yzygiderli berkitmek bolmalydyr. Bu ugurda, ilkinji nobatda, Birleşen Milletler Guramasında alyp barýan işlerimizi güýçlendirmek we anyk ugurlara gönükdirmek zerur bolup durýar. Häzirki döwürde munuň üçin ähli şertler – syýasy şertler hem, hukuk şertleri hem bar.

Şu esaslara daýyanyp, Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly mynasybetli ýurdumyzyň geçirilen köp sanly çärelerinde toplan tejribesini ýokary derejede utan- maly.

Geçen ýyl halkara guramalaryň we dünýä jemgyýetçiliginiň giňden gatnaşma- gynda bellenen Türkmenistanyň Bitaraplygynyň 25 ýylliygy bilen bagly düýpli na- zary we amaly tejribäni netijeli peýdalanmaly.

Birleşen Milletler Guramasında döredilen Parahatçylygyň, howpsuzlygyň we ösüşiň bähbidine Bitaraplygyň dostlary toparyna gatnaşyjylaryň sanyny artdyrmak boýunça hyzmatdaşlar bilen hem işjeň we bir maksada gönükdirilen işleri alyp barmaly.

Şunuň bilen baglylykda, men ýurdumyzyň Birleşen Milletler Guramasynyň, onuň düzümleriniň, şeýle hem beýleki halkara guramalaryň ýanyndaky weki- llerine, daşary ýurtlardaky ähli ilçilerimize degişli diplomatik işleri yzygiderli es- asda geçirmegi tabsyrýaryn. Siz sebtäki we ýurtlardaky gatnaşyjylaryň sanyny artdyryp, hakyky işler we giň mazmunly başlangyçlar bilen üstünü ýetirip, toparyň işine ýakyndan goldaw bermeli.

Bu ugurda işleri diňe bir arzuw-islegler görünüşinde däl-de, birek-birege hormat goýmak esasynda alyp barmaly. Şonuň bilen birlikde, hyzmatdaşlara, gatnaşyklaryň şeýle görünüşine gatnaşmagyň bähbitli taraplaryny tutanýerli we ynamly görkezmeli.

Bu hyzmatdaşlygyň Birleşen Milletler Guramasynyň strategik we maksatna- malaýyn wezipelerini durmuşa geçirmekde mümkünçiliklerini hem-de aýratynlyk- laryny anyk beýan etmeli.

Munuň özi Türkmenistanyň başlangyjy esasynda Birleşen Milletler Gura- masynyň Baş Assambleýasynyň Bitaraplyk bilen baglanychykly kabul eden Rezolü- siýalaryna hem deşlidir. Bu resminamalaryň we başlangyçlaryň düzgünleriniň iş yüzünde ýerine ýetirilmegini, olaryň kadalaryna we tertibine eýerilmegini gazan- maly.

Türkmenistanyň Bitaraplygy diňe bir türkmen halkynyň we döwletiniň däl-de, eýsem, Bitaraplygymyzy iki gezek ykrar eden, goldan bütin dünýä bileşiginiň hem gymmatlygydyr.

Bu goldawy Birleşen Milletler Guramasyna agza döwletleriň, mümkün boldu- gya, köp sanlysynyň hakyky işler bilen berkitmegini üpjün etmeli. Bitaraplygyň Watanyna wekilçilik edýän diplomatlar hökmünde siziň wezipäňiz sundan yba- rattdyr. Siz öz jogapkärçiliğinizi doly duýup, bu ugurda biziň tagallalarymyza giň halkara goldawyň berilmegi üçin ähli zerur çäreleri görmeli.

Hormatly mejlise gatnaşyjylar!

Halkara ykdysady hyzmatdaşlyk hem Türkmenistanyň daşary syýasat ugrunyň ileri tutulýan ugurlarynyň biridir.

Häzirki döwürde döwletimiziň beýleki ýurtlar, halkara birleşikler, maliýe insti- tutlary bilen özara bähbitli we uzak möhletli ykdysady gatnaşyklary ýola goýmagy

onuň häzirki zaman geoykdysadyýetiniň öndäki hatarlarynda bolmagyny aňladýar. Bu bolsa halkara bazarlarda artykmaç mümkinçilikleri bolan ornumyzy üpjün etmäge, tehnologik we innowasion ösüş üçin şertleri döretmäge mümkinçilik berer.

Biziň ýurdumyz şeýle hyzmatdaşlyk üçin açykdyr. Ähli ýurtlar we döwletara birleşikler bilen kooperasiýa we hyzmatdaşlyk gatnaşyklary, maýa goýum hyzmatdaşlygy üçin iň amatly şertleri döretmäge taýýardyr.

Şunuň bilen baglylykda, men Daşary işler ministrligine, sówda-ykdysady toplumyň ministrlilikleri we pudaklaýyn dolandyryş edaralary, daşary ýurtlardaky ilçihanalarymyz we wekilhanalarymyz, käbir ýurtlarda döredilen Sowda öýlerimiz bilen bilelikde, ykdysady diplomatiýanyň ýollaryny has-da işjeňleşdirmegi tabşyrýaryn. Şeýle hem bu diplomatiýany amala aşyrmagyň anyk düzgünlerini döretmeli. Daşary ýurtly hyzmatdaşlarymyz bilen özara gyzyklanma bildirilýän we yzygiderli işewürlük gatnaşyklary üçin mümkinçilikleri döretmeli.

Şundan ugur alyp, daşary ýurtlardaky ilçihanalarymyzyň we wekilhanalarymyzyň düzümini tejribeli halkara derejeli ykdysatçylar bilen berkitmegi teklip edýärin. Olary zerur serişdeler bilen üpjün etmeli. Olaryň bolýan ýurtlarynda we sebitlerinde ykdysady ugur boýunça geçirilýän çärelerle işjeň gatnaşmaklary üçin mümkinçilikleri göz öñünde tutmaly.

Türkmenistanyň Bütindünýä Sowda Guramasy bilen hyzmatdaşlygyna hem aýratyn üns bermeli. Oňa biziň ykdysady ölçeglerimize meňzeş ölçegleri bolan döwletleriň gatnaşmagynyň tejribesini maksatly we hemmetaraplaýyn öwrenmeli.

Bu wezipe koronawirus pandemiýasy bilen bagly dünýä ykdysadyýetiniň üýtgap duran şertlerinde, ulag gatnawlarynda köp soraglaryň bar ýagdaýynda aýratyn möhüm ähmiýete eýe bolýar. Biziň ýurdumyz şeýle şertlerde gatnaşyklary çalt dikeltmek we durnukly ösüş ýoluna çykarmak üçin öz hyzmatdaşlary bilen netijeli hyzmatdaşlygy ýola goýmalydyr.

Şunuň bilen baglylykda, ulag diplomatiýasyna aýratyn üns bermeli. Şu ýylyň ýazynda Sues kanalynda gämi gatnawlarynda dörän kynçylyk däp bolan ulag gatnawlary ulgamynda soraglaryň bardygyny görkezdi.

Şoňa görä-de, häzirki döwürde harytlaryň we hyzmatlaryň üpjün edilýän ugurlaryny diwersifikasiýa ýoly bilen ösdürmek, täze ulgamlary we ölçegleri ýola goýmak örän möhüm wezipe bolup durýar.

Türkmenistan şeýle şertlerde Aziýa bilen Ýewropanyň arasyndaky ulag-üstastrhyzmatdaşlygynyň möhüm we geljegi uly bolan merkezi hökmünde öz mümkinçi-

liklerini teklip etmelidir. Daşary ýurtly hyzmatdaşlaryň ünsüni gury ýol we deňiz üpjünçilik ulgamlaryna çekmelidir. Biziň diplomatiýamyz hem köp derejede bu wezipäni çözülmäge niyetlenendir.

Pandemiýa bilen bagly soraglar barada aýtmak bilen, ylmy diplomatiýa boýunça tagallalary güýçlendirmegiň zerurdygyny hem bellemek isleýärin.

Biz Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasy, onuň Aşgabatdaky Ýewropa sebitleýin edarasy we ýurt boýunça edarasy bilen oňat iş gatnaşyklaryny ýola goýduk. Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasynyň pandemiýa garşı goreşde tagallalaryny goldaýarys, özara düşünişmegiň yetilen derejesine ýokary baha berýaris.

Türkmenistan Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 76-njy mejlisinde howply ýokanç kesellere garşı goreşde halkara ylmy-lukmançylyk hyzmatdaşlygyny ýola goýmakda anyk hereketleriň we başlangyçlaryň birnäçesini öne sürdi.

Şoňa görä-de, Daşary işler ministrligine we degişli pudaklaýyn dolandyryş edaralaryna Bütindünýä Saglygy Goraýyş Guramasy bilen özara hyzmatdaşlygy güýçlendirip, bu teklipleri iş ýüzünde durmuşa geçirmäge girişmeli, halkara giňişlikde, ilkinji nobatda bolsa, Birleşen Milletler Guramasında olary goldamak we durmuşa geçirmek boýunça maksatlaýyn çäreleri geçirmegi tabşyrýaryn.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Türkmenistanyň halkara syýasy orny we abraýy artýar. Ýurdumyzyň ykdyssey, serişde, önemçilik binýady we mümkinçilikleri berkeýär. Şonuň netijesinde, dünýäniň dürli sebitlerinde ýurdumyzyň bähbitleriniň gerimi hem giňelýär.

Merkezi Aziýa we Hazar sebiti döwletleri bilen hoşniyetli goňşuşylyk, dost-doganlyk gatnaşyklaryny berkitmek ileri tutulýan ugurlaryň hatarynda bolupdy we şeýle bolmagynda galýar. Şoňa görä-de, ýurdumyzyň bu döwletlerdäki ilçilerine köptaraplaýyn we ikitaraplaýyn esaslarda gazanylan ähli ylalaşyklary durmuşa geçirmege üpjün etmeli tabşyrýaryn.

Merkezi Aziýa ýurtlaryndaky ilçilerimiz bu döwletleriň Baştutanlarynyň üçünji konsultatiw duşuşygynyň syýasy we ykdysady netijelerini ýerine ýetirmek we öne sürmek boýunça işlere aýratyn üns bermelidir. Sol duşuşykda gazanylan ylalaşyklary durmuşa geçirmäge hyzmatdaşlarymyzyň ünsüni hemise çekmeli üpjün etmelidir.

Azerbaýjandaky, Eýrandaky, Gazagyständaky, Russiyadaky ilçilerimize bu ýurtlaryň hökümetleri bilen Türkmenistanda Hazarýaka döwletleriň nobatdaky sammitine taýýarlyk görmek bilen bagly özara gatnaşyklary güýçlendirmegi tabş-

rýaryn. Bu sammit şu ýyl belli sebäplere görä geçirilmedi. Ýagdaýlar mümkünçilik beren badyna, biz bu sammiti ýokary guramaçylyk derejesinde we many-mazmuna baý görnüşde hökman geçireris. Bu soragy hemise gözegçilikde saklamak geljek döwürde siziň öňünizde durýan ileri tutulýan wezipedir.

Geljek ýyl Türkmenistanyň, Azerbaýjanyň we Türkiýäniň arasynda ýokary de-rejedäki üçtaraplaýyn duşuşygy geçirmek üçin hem ähli zerur şertleri üpjün etmeli.

Türkiye Respublikasynyň Prezidenti Rejep Taýyp Ärdoganyň Türkmenistana ýaňy-ýakynda bolan döwlet saparynyň, şeýle hem Azerbaýjan Respublikasynyň Prezidenti Ilham Aliýew bilen geçiren duşuşygymyzyň dowamynda biz özara hyzmatdaşlygyň anyk ugurlary boýunça ylalaşyk gazandyk. Gatnaşyklarymyzy, şol sanda Hazar we Gara denizleriniň zolaklarynyň arasynda sebitara hyzmatdaşlyk boýunça gatnaşyklarymyzy toplumlaýyn berkitmegi umumy maksat edinýändigimizi we oňa taýýardygymyzy tassykladyk. Bu ugurda Türkmenistana, Azerbaýja-na we Türkiýä esasy orun degişlidir.

Türkmenistan Hytaý Halk Respublikasy we Russiya Federasiýasy bilen strategik hyzmatdaşlyk gatnaşyklaryny berkitmäge doly eýerýär. Biziň şol döwletler bilen gatnaşyklarymyz üýtgewsizdir we olara daşky ýagdaýlar täsir etmeýär. Házırkı döwürde biz bu gatnaşyklarda ykdysady, energetika, ulag ugurlaryna aýratyn üns berýäris.

Geljek döwürde Owganystan, Eýran, Pakistan, Hindistan bilen hoşniyetli goňşu-çylyk we dostluk gatnaşyklaryny berkitmäge hem örän uly üns bereris. Bu ýurtlar bilen hyzmatdaşlykda energetika, ulag, aragatnaşyk ugurlarynda örän möhüm üpjünçilik ulgamlarynyň desgalarynyň ençemesini gurmak öňe sürüldi.

Türkmenistan olary durmuşa geçirmäge özünüň doly eýerýändigini, täze bilelikdäki taslamalary amala aşyrmagá taýýardygyny tassyklaýar.

Şeýle hyzmatdaşlygyň oňa gatnaşyjylaryň ählisiniň uzak möhletli bähbitlerine laýyk gelýändigine we onuň dowam etdiriljekdigine ynanýarys.

Biz Aziýa – Ýuwaş umman sebitiniň döwletleri bilen syýasy-ykdysady hyzmatdaşlygy yzygiderli güýçlendirmegi-de maksat edinýäris. Bu sebitiň Ýaponiýa, Koreýa Respublikasy, Malaýziýa ýaly birnäçe döwletleri bilen özara hyzmatdaşlygyň baý tejribesi toplandy.

Biz hyzmatdaşlygyň täze görnüşlerini we ugurlaryny, ilkinji nobatda bolsa, ulag-kommunikasiýa we energetika pudaklarynda, maýa goýumlar, ýokary tehnologiyalar, házırkı zaman şäher aglomerasiýalaryny döretmek babatda gözlemäge taýýär.

Biz Ýewropa Bileleşiginiň döwletleri, Amerikanyň Birleşen Ştatlary bilen yzy-giderli gatnaşyklary dowam etdirmegi goldaýarys. Parahatçylygy we howpsuzlygy üpjün etmek, neše serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna we guramaçylykly jenaýat-çylyga garşı goreşmek, ekologiýa we daşky gurşawy goramak ýaly ugurlarda bu döwletler bilen biziň bähbitlerimiz golaýdyr ýa-da gabat gelýär. Sonuň netijesinde özara bähbitli hyzmatdaşlyk üçin uly giňişlik açylýar.

Biz Arap dünýäsi, Ýakyn Gündogar ýurtlary bilen has ýakyndan we maksada gönükdirilen hyzmatdaşlyga taýýardygymyzy tassyklaýarys.

Afrika we Latyn Amerikasy ýurtlary bilen ählumumy möhüm soraglary çöz-mekde özara düşünişmegi we tagallalary birleşdirmegi berkitmegiň uly mümkünçi-likleriniň bardygyny görýäris.

Türkmenistan üçin köptaraplaýyn diplomatiýanyň çäklerinde Birleşen Milletler Guramasyny işine başlangyçlary öňe sürüp, ýakyndan gatnaşmak strategik taýdan ileri tutulýan ugur bolup durýar. Biz öz hyzmatdaşlarymyz bilen bilelikde, Milletler Bileleşiginiň maksatlaryny we gymmatlyklaryny, bu guramanyň Tertipnamasynyň kadalaryny mundan beýlák-de ileri tutarys. Olar házırkı zaman dünýäsiniň binýa-dynyň esasy sütünleri bolmagynda galýar.

Bu esasy sütünler deňhukuklylyk, halkara hukugyň kadalaryna, döwletleriň özy-gityýarlylygyna hormat goýmak bolup durýar. Biz Birleşen Milletler Guramasynyň wezipeleriniň ähmiyetini ýitirmäge, onuň dünýäniň halklary üçin ýokary wezipesini peseltmäge synanyşyklary hiç wagt ylalaşyp bolmajak ýagdaý hasaplaýarys. Şoňa görä-de, Birleşen Milletler Guramasy bilen bilelikde Durnukly ösus maksat-laryny durmuşa geçirmegi dowam ederis.

Soňky döwürde Türkmenistanyň Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasy, Ýewraziýa Ykdysady Birleşigi ýaly iri birleşikler bilen özara gatnaşyklarynda ösus gazanyl-dy. Şu ösusü bellemek bilen, biz hyzmatdaşlygyň göz öňünde tutulan ugurlaryny, Ýewraziýada házırkı zaman energetika, ulag we üpjünçilik ulgamlaryny döretmek boýunça başlangyçlary durmuşa geçirmekte bilelikdäki işleri dowam etdirmegi we has-da güýçlendirmegi maksat edinýäris.

Biz Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygyna netijeli we döredijilikli gatnaşmagy hem dowam ederis.

Türkmenistan Goşulyşmazlyk Hereketiniň agzasy hökmünde dünýä giňişligin-de parahatçylygy söýjilik, adalatlylyk we deňhukuklylyk maksatlaryny ykrar et-mäge öz goşandyny goşmagy maksat edinýär.

Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň çäklerinde alnyp barylýan işler, yslam dünýäsiniň kanuny bähbitlerini goramakda onuň ornunuň berkitmek hem Türkmenistanyň daşary syýasatynda mundan beýlæk-de möhüm orny eýelär.

Hormatly mejlide gatnaşyjylar!

Bitarap döwletimiz mundan beýlæk-de dünýä giňişliginde uly we döredijilikli işleri alyp barar. Biziň daşary syýasatymyz we diplomatiýamyz hemiše işjeň ýagdaýda bolup, başlangyçlary öne sürmelidir. Bolup geçýän özgerişlere laýyklykda öz wagtynda netijeli hereket etmelidir.

Türkmenistan Garaşszlyk ýyllarynda ähli ugurlarda ägirt uly üstünlikleri ga-zandy. Çalt depginler bilen ösýän, kuwwatly we durnukly döwlete öwrüldi. Ga-zanan bu örän uly üstünliklerimiz, ýeten belent sepgitlerimiz häzirki döwürde we geljekde dünýäde ýurdumyzyň berk ornunuň üpjün etmäge niýetlenendir. Biziň dos-tlarymyzyň we hyzmatdaşlarymyzyň sanyny artdyrmagá, içerki ösus we mähriban halkemyzyň hal-ýagdaýyny gowulandyrmak üçin amatly daşarky şertleri döretmäge gönükdirilendir.

Munuň üçin bizde ähli mümkünçilikler bar. Ata Watanymyzyň hemişelik Bitaraplygy halkara syýasatyň ykrar edilen we täsirli şertine öwrüldi. Özuniň häzirki zaman şertlerine doly laýyk gelýändigini, örän zerurdygyny we ählumumy ösüniň esasy ugurlaryna gabat gelýändigini doly subut etdi.

Bitaraplyga esaslanyp, bu ugra sazlaşykly laýyk gelýän parahatçylygy söýüjilik, hyzmatdaşlyk, hoşniýetli goňşuşylyk we birek-birege hormat goýmak mümkünçiliklerini artdyryp, Türkmenistan daşary syýasat ugrunuň ynamly we üýtgewsiz durmuşa geçirýär. Öz strategik maksatlaryny we ileri tutýan ugurlaryny üstünlikli amala aşyrýär.

Bu işde biz diplomatiýamza esasy orny degişli edýärис. Mukaddes Watanymyzyň milli bähbitlerini goramakda siziň ýokary hünär ussatlygyňza, tejribäñize, bilimleriňize we tutanýerliliğiňize bil baglaýarys.

Hormatly ilciler!

Size berk jan saglyk, alyp barýan işleriňizde uly üstünlikleri arzuw edýärin.

Sag boluň!

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
“Parahatçylyk we ynanyşmak syýasaty –
halkara howpsuzlygyň, durnuklylygyň
we ösüşiň binýady” atly halkara maslahatdaky**

ÇYKYSY

(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 11-nji dekabry)

Hormatly maslahata gatnaşyjylar!
Gadyrly myhmanlar!
Hanymlar we jenaplar!

Biziň çakylygymyzy kabul edip, şu günü foruma gatnaşandygyňyz üçin siziň hemmäñize köp sagbolsun aýdýaryn.

Bilşıňız ýaly, Türkmenistanyň başlangyjy bilen Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy 2021-nji ýyly “Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly” diýip yqlan etdi. Şoňa laýyklykda, şu ýylyň dowamynda Türkmenistanda hem-de sebit we dünýä derejelerinde birnäçe möhüm halkara çäreler – maslahatlar, köptara-plaýyn forumlar we söhbetdeşlikler, okuw maslahatlary we sapaklary geçirildi. Bu çärelerde daşary ýurt döwletleriniň hökümetleriniň resmi agzalary, abraýly halkara hem-de sebit guramalarynyň ýolbaşçylary we işgärleri, tanymal syýasatşynaslar, diplomatlar, jemgyýetçilik birleşikleriniň wekilleri gatnaşdylar. Parahatçylyk we ynanyşmak ýörişine öwrülen şol çäreleriň halkara gatnaşyklarda hem-de häzirki zamanyň möhüm soraglarynda çözgütleri tapmakda ähmiyetiniň örän uly bolandy-gyny aýratyn bellemek isleýärin.

Hormatly adamlar!

Biziň bu günü maslahatymyz hem Türkmenistanyň dünýä bileleşiginiň işjeň agzasy hökmünde diňe bir giň halkara hyzmatdaşlygy ösdürmäge gönükdirilen, ähli ýurtlaryň we halklaryň düýpli bähbitlerine laýyk gelýän möhüm başlangyçlar bilen çykyş etmek bilen çäklenmän, eýsem, şol başlangyçlary iş ýüzünde durmuşa geçirmek boýunça çäreleri hem öne sürüyändiginiň aýdyň subutnamasy bolup durýar. Şoňa görä-de, şu halkara maslahatyň çäklerinde biz milli we umumadamzat bähbitli birnäçe soraglaryň üstünde durup geçeris hem-de olar barada pikir alşarys. Şeýle-de ýakyn geljekde bilelikde amala aşyrmaly wezipelerimizi kesgitläris.

Hormatly halkara maslahata gatnaşyjylar!

Hanymlar we jenaplar!

Men şu ýere ýygnanan ähli adamlara mähirli salam bilen ýuzlenýärin. Şu foruma gatnaşmak baradaky çakylygymyzy kabul edendigiňiz üçin ýene-de bir gezek tüýs ýürekden minnetdarlyk bildirýärin.

Mälim bolşy ýaly, Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasy 2019-nji ýylyň 12-nji sentýabrynda Türkmenistanyň başlangyjy esasynda 2021-nji ýyly

«Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýip yylan etmek barada biragyzdan Kararnama kabul etdi.

Şeýle başlangyjy öňe sürmek bilen, biz Birleşen Milletler Guramasynyň abraýy netijesinde goldanan köptaraplaýyn ylalaşygyň ykrar edilen şeýle görnüşi giň dünýä jemgyyetçiligini, syýasatşynaslary, diplomatlary, köpcülikleýin habar beriş serişdelerini, çözgütleri kabul edýän adamlary häzirki zaman döwletara gatnaşylarynda ýuze çykýan aşgär meýillere giňden çekmek mümkinçiligine örüler diýip hasap etdik. Bu gatnaşyklar, aýratyn-da, soňky döwürde düýpli üýtgedi.

Häzirki döwürde dünýäde harby-strategik bäsdeşligiň ýitileşyändigini, gapma-garşylyklaryň geriminiň giňelýändigini we güýçlenýändigini biziň ählimiz aýdyň görýäris. Şonuň netijesinde dünýädäki wakalar öňünden kesgitläp bolmaýan, has durnuksyz häsiýete eýe bolýar. Bu bolsa ösüşiň umumy wezipelerini çözmezi, ýagny ählumumy durnuklylygy, ýaragsyzlanmagy, ekologik meýilnamalary amala aşyrmagy örän kynlaşdyryýar.

Deňsizlige we garyplyga garşy görüşmekde, daşky gurşawy goramakda, bosgunlara hem-de migrantlara kömek bermekde köp soraglary döredýär. Şeýle hem adamzadyň öňünde durýan ençeme beýleki düýpli soraglary çözmekde köp kynçylyklary ýuze çykarýar. Şeýle şertlerde diňe ynanyşmagy dikeltmek, ykrar edilen halkara hukuk kadalaryna eýermek, özara gatnaşyklar medeniýetini ykrar etmek, biziň pikirimizce, emele gelen ýagdaýy düzetmäge we netijeli ugra gönükdirmäge mümkinçilik berer. Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylyny yylan etmek bardaky başlangyç bilen çykyş edenimizde, biz hut şu wezipelerden ugur aldyk.

Hakyatda bolsa bu başlangyç möçberine, syýasy gurluşyna, ykdysady we harby kuwwatyna garamazdan, ähli döwletlere gönükdirilen yüzlenmä örülüldi. Dünýäniň ykbaly üçin jogapkärçilik duýmaga uly itergi berdi.

Dawalaryň we ylalaşyksyzlygyň güýjemeginiň öňünü almaga, dünýädäki häzirki ýagdaýy paýhasly seljermäge şert döretti. Taryhyň we geljegin nukdaýnazaryndan, täzeden oýlanmaga çagyryş bolup ýaňlandy.

Bu çagyryş dünýäde uly seslenme döretti. Sebäbi, ozaly bilen, parahatçylyk we ynanyşmak taglymatynyň örän uly ählumumy ähmiýeti bardyr. Bu taglymat hemiše zerurdyr we netijelidir. Özi hem ol ählumumy ösüşiň we öne gitmeginiň wagtlayyn däl-de, hakyky talaplaryna laýyk gelýär. Şu nukdaýnazardan, Halkara parahatçylyk

we ynanyşmak ýyly, biziň pikirimizce, giň dünýägaralıylary hem-de ynsanperwer pikirleri we wezipeleri aňladyp, uly goldawa, oňyn seslenmä eýe boldy.

Şu döwürde Türkmenistanda ençeme iri halkara çäreler — maslahatlar, semi-narlar, “tegelek stollar”, maglumat pikir alyşmalary geçirildi. Bu çärelerde dürli ýurtlaryň döwlet we hökümét wekilleri, abraýly halkara guramalaryň ýolbaşçylary, belli syýasatşynaslar, diplomatlar, işewürler, bilermenlerdir žurnalıstlar gatnaşdylar. Şonuň netijesinde bu ugurda baý tejribe toplandy. Bu tejribäniň bolşa sebit meseleleri çözülende, häzirki döwrüň esasy soraglary boýunça halkara gatnaşyklarda we umumy garaýyşlar işlenip düzülende peýdaly boljakdygyna berk ynanýaryn.

Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynyň çäklerinde geçirilen çäreler daşary syýasat hem-de hukuk ulgamynda nazary düşünjeleri ösdürmäge we barlaglary geçirmäge uly itergi berdi. Milli diplomatik mekdepleriň däpleriň mümkinçiliklerini baýlaşdyrdy. Halkara gatnaşyklar babatdaky binýatlyk esaslara täze garaýyşlary girizdi.

Esasy zat bolsa Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly bütin dünýäde oňyn seslenme döretti. Birleşen Milletler Guramasynyň wagt we ýagdaý bilen hiç wagt çäklendirilmédik gün tertibine bu düşünjeleri girizmekde möhüm hemde täsirli gurala örülüldi. Bu üstünliklere biziň ählimiz kanuny esasda buýsanyp bileris.

Hormatly halkara maslahata gatnaşyjylar!

Täze wehimler we howplar bilen baglylykda, döwletara gatnaşyklarda ynanyşmagyň dikeldilmegi aýratyn ähmiýete eýe bolýar. Bu babatda men dünýä howpsalan koronawirus pandemiýasyny göz öňünde tutýaryn. Hut ynamyň ýetmezçiliği, aýratyn hem birinji tapgyrda, bu howpa netijesiz halkara jogabyň, gaýragoýulmasız köpcülikleýin çäreleriň görülmeginiň zerurlygynda özara düşünişmegiň ýokdugynyň sebäbine örülüldi.

Şu şertlerde jogapkärli döwlet hökmünde Türkmenistan BMG-de pandemiýa garşy görüşmekde tagallalary birleşdirmek, ylmy-lukmançylyk diplomatıýasyny ugurlaryny ýola goýmak boýunça birnäçe anyk teklipler bilen çykyş etdi.

Ynanyşmak, özara düşünişmek halkara maliye-ykdysady giňişlikde häzirki çökgünlik ýagdaýlaryndan çymak bilen baglylykda, ykdysady, söwda, ulag, maýa

goýum gatnaşyklaryny dikeltmegiň möhüm şerti bolup durýar. Biziň ýurdumuz Birleşen Milletler Guramasyna bu işde esasy orunlaryň birini eýelemegi teklip edip, Baş Assambleýada agza döwletleriň ählisi tarapyndan goldanylan Kararnamalaryň taslamalaryny öňe sürdi. Hususan-da, munuň özi ulag we energetika ulgamlarynda yzygiderli hyzmatdaşlygy ýola goýmaga degişlidir.

Häzirki döwürde netijeli ykdysadyýetiň ynanyşmagyň esasynda guralýandygy-na ynanýarys. Işewür çaklamada ynanyşmagyň, ynamyň bar ýerine maýa goýumlar hem gelýär. Ynanyşmak ýok bolsa, maýa goýumlar bu zolaklardan sowlup geçýär, kooperasiýa, işewür gatnaşyklar ýitirilýär, ykdysady ösüsde durgunlyk bolup geçýär.

Parahatçylyk söýjilik, ynanyşmak, gatnaşyklara açyklyk Türkmenistanyň daşary syýasatyň binýadyna – hemişelik Bitaraplygyna sazlaşykly mahsusdyr. Biz ertir Bitaraplygyn halkara ykrarnamasynyň 26 ýyllygyny belläris. Elbetde, şu günüki halkara maslahatyň bu möhüm waka gabatlanylmgynyň čuňňur manysy bardyr, biz ony köp sanly pikirdeşlerimiz we hyzmatdaşlarymyz bilen bilelikde garşylaýarys.

Türkmenistanyň Bitaraplygyna biz giň, netijeli halkara hyzmatdaşlygyň, bar bolan meseleleri we gapma-garşylyklary parahatçylykly, syýasy-diplomatik serişdeler arkaly, gepleşikler stolunyň başynda kadalaşdymaga we çözäge oňyn täsir etmegiň şerti hökmünde garaýarys. Biz öz Bitaraplygymyzy ählumumy ösüşiň we öneğidişligiň, BMG-niň maksatnamalaýyn wezipelerini ýerine ýetirmek maksadyna amala aşyrýandygymyzy buýsanç bilen aýdýarys.

Türkmen Bitaraplygynyň özboluşlylygy şundan ybaratdyr. Ol häzirki ýağdaýlara hem-de halkymyzyň köpasyrlyk tejribesine berk daýanýar, sebitde parahatçylygy we howpsuzlygy üpjün etmegiň ygtybarly kepili bolup hyzmat edýär, halkara ykdysady we syýasy işleriň oňyn ösüşine täsir edýän möhüm ähmiýethi şert hökmünde çykyş edýär.

BMG-niň Baş Assambleýasy tarapyndan 12-nji dekabryň «Halkara Bitaraplyk günü» diýlip yqlan edilmegi, onuň birnäçe Kararnamalary, şol sanda “Türkmenistanyň hemişelik Bitaraplygy”, «Halkara parahatçylygy, howpsuzlygy saklamakda we pugtalandyrmakda hem-de durnukly ösüş işinde bitaraplyk syýasatyň orny» atly Kararnamalary, şeýle hem Türkmenistanyň başlangyjy bilen Merkezi Aziýada sebit durnuklylygyny we hyzmatdaşlygyny pugtalandyrmakda mazmuny we

maksady boýunça ýakyn bolan Kararnamalary biragyzdan hem-de birnäçe gezek kabul etmegi Bitaraplygyn goldanylýandygynyň aýdyň subutnamasydyr.

Şunuň bilen baglylykda, BMG-niň çäklerinde döredilen Parahatçylygyn, howpsuzlygyn we ösüşiň bähbidine Bitaraplygyn dostlary toparyna eýýäm 20-den gowrak döwletiň goşulmagy möhüm görkezijidir. Pursatdan peýdalanyп, agza döwletleriň ählisine biziň başlangyçlarymyz goldandyklary üçin minnetdarlyk bildirmek hem-de BMG-niň Sekretariatynyň netijeli işini bellemek isleýärin.

Hormatly maslahata gatnaşyjylar!

Häzirki döwrüň dünýä bileleşiginiň durmuşyndaky syýasy medeniýet – bu netijeli, birek-birege hormat goýmak, deňhukuklylyk esasyndaky gatnaşyklara taýýarlyk we ukyplylykdyr. Şeýle gatnaşyklaryň ornunu hiç zat bilen çalşyp bolmaz.

Häzirki şertlerde anyk kesgitlenen syýasy ölçeglere, sagdyn, oňyn pragmatizme, umumy ykrar edilen hem-de hemmelere düşňüklü bolan adamzat gymmatlyklaryna esaslanýan halkara gatnaşyklaryň täze filosofiýasynyň kemala getirilmegine mätäçlik çekyändigimize ynanýaryn. Men şeýle filosofiýany “Dialog — parahatçylygyn kepili” diýip atlandyrardym. Geliň, onuň amala aşyrylmagyň üstünde bilelikde pikirleneliň!

Men maslahata gatnaşyjylary Halkara Bitaraplyk günü bilen gutlaýaryn we hemmelere parahatçylygyn, özara düşünişmegiň hem-de hyzmatdaşlygyň bähbidine alyp barýan işlerinde üstünlikleri arzuw edýärin.

Hormatly halkara maslahata gatnaşyjylar!

Hanymlar we jenaplar!

Halkara maslahata gatnaşyjylara Türkmenistanyň Hökümetiniň we halkynyň adyna aýdylan mähirli sözler üçin minnetdarlyk bildirýärin.

Maslahatyň barşynda beýan edilen ähli teklipler, pikirler, gymmatly başlangyçlar halkara gatnaşyklaryň ylmy-amaly binýadyny berkitmek, häzirki döwürdäki köptaraplaýyn gatnaşyklary täze many-mazmun bilen baýlaşdymak üçin peýdalanylalar.

Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýylynyň çäklerinde giň halkara çäreleriň jemlerini jemleýän bu maslahatyň parahatçylygyn medeniýeti ulgamynda ählumumy Jarnamada beýan edilen gymmatlyklaryň ýörelgelerini, dünýägaraýylary hem-de parahatçylygy saklamagyň we höweslendirmegiň däplerini dikeltmäge ýardam etjekdigine ynanýaryn.

Häzirki wagtda bu tagallalar öňküden hem zerurdyr. Türkmenistan ýokarda agzalan maksatlara Bitaraplygyň ýörelgelerini hemmetaraplaýyn ösdürmäge daýanyp, halkara syýasatyň häzirki ýagdaýlaryna laýyk gelýän çemeleşmeleriň başyny başlap we olary ulanyp, Birleşen Milletler Guramasynyň işiniň özeni bolup durýan öňüni alyş diplomatiýasynyň gurallaryny doly peýdalanmak bilen ýetip boljakdygyna ynanýar.

Maslahatyň Halkara Bitaraplyk gününiň öňüsrysynda geçirilmeginiň čuň manysy bardyr, ol halkara parahatçylygy, howpsuzlygy hem-de durnukly ösüsü saklamak we pugtalandyrmak babatda Bitaraplyk syýasatynyň ägirt uly kuwwata eýedigini görkezýär.

Formatly maslahata gatnaşyjylar!

Forumyň dabaraly mejlisiniň netijeleriniň hem-de geçiriljek mowzuklaýyn umumy mejlisleriň parahatçylygy, howpsuzlygy hem-de durnuklylygy pugtalandyrmak, Durnukly ösüş maksatlaryna ýetmek boýunça bilelikdäki işleriň halkara gatnaşyklaryň täze filosofiýasyny ilerletmekde köptaraplaýyn tagallalary utgaşdymak üçin ygtybarly binýat bolmaga ukyplodygynyň aýdyň subutnamasyna öwrüljekdigine ynanýaryn. Men şu günüň çykyşymda bu filosofiýany “Dialog — parahatçylygyň kepili” diýip atlandyrdym.

Sözümiň ahyrynda Türkmenistanyň we onuň halkynyň adyna aýylan mähirli sözler hem-de türkmen tarapynyň halkara giňişlikdäki başlangyçlaryna berlen ýokary baha üçin size ýene-de bir gezek minnetdarlyk bildiryärin.

Pursatdan peýdalanylý, sizi ýetip gelýän Halkara Bitaraplyk günü bilen gutlaýaryn. Hemmelere berk jan saglyk, parahatçylyk, bagt we abadançylyk arzuw edýarin.

**Türkmenistanyň Prezidenti
Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Halkara Bitaraplyk günü mynasybetli
döwlet kabul edişliginde**

SÖZLÄN SÖZİ

(2021-nji ýylyň 12-nji dekabry)

Hormatly adamlar!

Men şu ýerde sizi görýänime örän şat. Berkarar döwletimiziň bagtyýarlyk döwründe toylarymyz toylara ulaşýar. Şu gün hemmämiz bir ýere jem bolup, bir supranyň başynda Türkmenistanyň Bitaraplyk toýunu toýlaýarys.

Ýurdumyzyň Bitaraplyk derejesi, onuň mähriban Watanymyz, sebitiň ýurtlary we bütün adamzat üçin ähmiyeti barada näçe aýtsaň hem az. Taryha ser salanynda, dünýäniň köp döwletlerinde parahatçylygyň, asudalygyň, howpsuzlygyň üpjün edilmegine uly gyzyklanma bildirilýändigi baradaky maglumatlaryň köpdüğini bellmek isleýärin.

Biz hazırkı döwrümüziniň nyşanlaryny müňýylliklary aşyp gelýän milli gymmatlyklarymyz bilen baglanyşdyrýarys. Türkmen Bitaraplygynyň milli köklerini yzarlap, türkmençilik ýol-ýörelgeleri, ilimiz, milletimiz, şöhratly taryhymyz doğrusunda oýlananyňda hem aýdara zat örän kändir.

Biz düýn paýtagtymyzda «Parahatçylyk we ynanyşmak syýasaty – halkara howpsuzlygyň, durnuklylygyň we ösüşiň binýady» atly halkara maslahaty geçirip, onda geljegin abadançylygy, ählumumy parahatçylygyň esaslary, türkmen Bitaraplygynyň gazanan tejribesi barada öz garaýşlarymyzy beýan etdik, pikir alyşdyk.

Taryha ser salsaň, Bitaraplygyň halkemyzyň milli ruhy bitewüligi, iň asylly häsiýetleri, ýörelgeleri, şu gunki günde bolsa dünýä halklarynyň bähbitleri bilen berk baglydgyny görmek bolýar.

Men şu ýerde halkemyza mahsus bolan türkmençilik, ilimiziň milli aýratynlygy barada aýdanymyzda, taryhyň dowamında türkmen halky dünýä nusgalyk ajaýyp dessurlary, ýörelgeleri döredipdir diýip bilerin. Şol bir wagtyň özünde paýhasly halkemyzyň zehinden dörän milli gymmatlyklar dünýä medeniýetiniň ösüşine ägirt uly goşant bolupdyr.

Asyrlaryň dowamında halkemyzyň dünýä beren gymmatlyklarynyň hatarynda behişdi ahalteke bedewleriniň, ajaýyp, nepis halyalarymyzyň, edermen türkmen alabaylarynyň aýratyn orun eýeleýändigini bellemek isleýärin.

Taryhyň dowamında we hazırkı döwürde halkemyzyň durmuşynda ahalteke bedewlerine möhüm orun degişlidir. Dünýä atçylyk medeniýetiniň naýbaşy gymmatlygy hasaplanylýan ahalteke bedewleri Ýer ýüzüniň iň gadymy atlarynyň biri bolmak bilen, ol milli mirasymyzdır, köňül buýsanjymyzdır.

Ahalteke bedewleri owadanlygy, gylyk-häsiýeti, düşbüligi we ýyndamlygy bilen giňden bellidir. Şu ýerde bir zady aýratyn bellemek isleýärin, ol hem ýurdumyzyň «Galkynyş» milli at üstündäki oýunlar topary çylşyrymly hem-de örän täsirli çykyşlary bilen dünýäniň dürli ýurtlarynda geçirilýän abraály bäsleşiklere gatnaşyp, baýrakly orunlary eýeledi. Munuň özi türkmen halkynyň buýsanjyna we dünýä ýurtlarynyň atşynaslarynyň čuňňur söýgüsine mynasyp bolan ahalteke bedewleriniň ukybynyň köpugurlydygynyň aýdyň beýanydyr.

Türkmenlerde «Irden tur-da, ataňy gör, ataňdan soň – atyň» diýen pähim bar. Munuň özi halkymyzyň bedewlere aýratyn sarpa goýyandygyny aňladýan čuň manyly jümlendir. Biziň milli buýsanjymyz, Türkmenistanyň Döwlet tugrasynyň bezegi bolan ahalteke bedewi Garaşsyz, hemişelik Bitarap Watanymyzyň hakyky simwolydyr, onuň parahatçylyga we dünýäniň ähli halklary bilen dostluga ymtlyşynyň şayadydyr.

Türkmen Bitaraplygynyň süňnünde hem hut şu düşünjeler öz beýanyny tapýar. Halkymyz bedew atyň üstünde asudalygy, abadançylygy, parahatçylygy gorapdyr. Ýelden ýüwrük bedewi bilen dünýä ýaýrap, Zemine parahatçylygy ýaýypdyr.

Hormatly adamlar!

Şu ýylyň noýabr aýynda Glazgo şäherinde Şotlandiýanyň maslahatlar merkezinde BMG-niň Howanyň üýtgemegi baradaky Çarçuwaly konwensiýasyna gatnaşy-

ja taraplaryň 26-njy maslahaty geçirildi. Onuň dowamynda hemmeleri biynjalyk edýän global soraglara seredildi. Bu barada biz düýn geçirilen halkara maslahatyň dowamynda hem belläp geçdik. Umuman, ekologik abadançylyk, tebigata aýawly çemeleşmek, ony gorap saklamak dünýäde wajyp meselä öwrüldi.

Türkmenistan bu ugurda jogapkärçiliği duýmak bilen, tebigy baýlyklara, janly-jandarlara örän oýlanyşykly çemeleşýär. Biziň halkymyzyň diňe behişdi bedewine, merdana alabaýyna goýýan sarpasy-da muňa anyk mysallardyr. Biz bu ugurda alyp barýan işlerimizi geljekde hem dowam etdireris.

Global ekologiýa, dünýäniň haýwanat dünýäsi barada aýdylanda, biziň ýurdumyza bu ugurda ägirt uly işleriň bitirilýändigini bellemelidiris. Türkmen halky asyrlaryň dowamynda tebigat bilen sazlaşykly ýaşamagy başarypdyr.

Pederlerimiziň döreden milli gymmatlyklary, aýratyn-da, edermen türkmen alabaýlary tebigatyň özboluşly aýratynlygy bilen sazlaşykda kemala gelipdir. Alabaýlaryň edermenligi, wepalylygy barada meniň birnäçe kitaplarymda beýan edildi. Şu ýerde bir edermen alabaýy birnäçe obany howpdan halas edendigi bilen bagly rowaýatlaryň bardygyny bellemek isleýärin.

Türkmen alabaýlarynyň ýetişdirilişi hem özboluşly sungatdyr. Türkmen halky ýetişdirenen jandarlaryna-da özünüň paýhasyny, häsiýetini, tebigylygyny siňdirýär. Şeýle terbiýesi bolandoň, türkmen alabaýy her bir kişiniň niýetini bilyär. Eger gowy niýet bilen gelse, diňe gözü bilen garşylap, ony ugradýar. Eger göwnünde azajyk-da bolsa ýaramaz niýet bolaýsa, onda ol topulmakdanam, ýarmakdanam gaýdanok.

Ylalaşyklylyk, birek-birege hormat goýmak, ynsanperwerlik, wepadarlyk, edermenlik ýaly häsiýetler ata-babalarymyzdan biziň damarlarymyza, süňňümize, aňyýetimize ornan häsiýetlerdir.

Ine, şunuň ýaly asylly ýörelgeler türkmen Bitaraplygynyň özenini düzýär. Onuň düýp manysy bolsa asudalygy, parahatçylygy, howpsuzlygy we durukly ösüşi üpjün etmekden ybaratdyr. Şunuň bilen baglylykda, biz Bitaraplyk derejesine esaslanýan parahatçylyk söýüjilik, hoşníyetli goňşuşylyk syýasatyny diňe bir özümüzde hem-de sebitde däl-de, eýsem, bütin dünýäde hem giňden wagyz edýäris.

Türkmenistanyň Bitaraplygynyň halkara bileleşik tarapyndan doly goldanyl-magy we dünýäniň abraály halkara guramasy — Birleşen Milletler Guramasy tarapyndan ykrar edilmegi tutuş asyryň, diňe türkmen dünýäsiniň däl, häzirki zaman adamzat dünýäsiniň hem örän uly we möhüm wakasy boldy. Adamzadyň

durmusyny hem-de ýurtlaryň gatnaşygyny guramakda, dogry alyp gitmekde täzelik getiren waka boldy. Güneşli ýurduň mähriban adamlarynyň nurana kalbynyň ýylisy bolup dünýä doldy.

Şonuň üçin hem biz – türkmenistanlylar hemişelik Bitaraplygymyza örän ýokary baha berýäris. Munuň özi, hiç hili ulaldyp aýtmanymyzda, Bitaraplygymyzyň öz hakyky gymmatydyr. Ozal hem belleýsim ýaly, eger-de milletiň erkana we özerkli ýasaýsynı bürgüt hem laçyn guşlaryň öz dünýäsinde erkana, parahat ýaýnaýşyna meňzetsek, olar şunda öz goşa ganatlaryna daýanýandyrlar. Edil şonuň ýaly, Garaşszlyk bilen Bitaraplygyň hem türkmen döwletlilikiniň goşa ganatydygyny ýene bir gezek nygtamak isleýärin.

Hormatly adamlar!

Nepis halylar barada aýdanymyzda-da, ene-mamalarymyz bu halylarymyzy sünnaläp dokapdyrlar. Ol örän ince sungat bolup, halyçylyk däpleri asyrlaryň dowamynda döwürleri we nesilleri baglanyşdyryp, gelin-gyzlarymyzyň yhlasy netijesinde biziň günlerimize gelip ýetipdir we bu sungat häzirki döwürde döwrebap derejede kämilleşdirilýär.

Men şu ýerde bir anyk maglumat barada aýtmakçy. Her halyda, iň bir kiçijek halyda hem millionlap çitim bar. Has takygy, halynyň bir inedördül metrinde ýarym milliondan gowrak çitim ýerleşýär. Türkmen gelin-gyzlary dünýäde meşhurlyk gazañan halylary örän sünnaläp, ylas bilen dokapdyrlar. Sungat derejesine göterilen halyçylyk hünäri ince döredijiliğiň, zehiniň, irginsiz zähmetiň netjesidir. Taryhy asyrlaryň jümmüşine uzap gidýän nepis türkmen halylary inçeligi, reňkleriniň sazlaşygy we özboluşly aýratynlygy bilen tapawutlanypdyr.

Üns edip görün, haçan-da ene-mamalarymyz eline daragyny alyp, “ýa bisimilla” diýip, hala ilkinji salan nagşyny “toprak” diýip atlandyrýarlar. Soňra bolsa «äleme» geçirilýär. Älem – hemme dilde-de älemdir. Ol asman bilen Zemin aralygyny, tutuş adamzadyň dünýäsini, parahatçylygy öz içine alýar. Şunuň aňyrsynda-da uly many bar. Ol biziň hemmämiziň toprakdan başlanýandygymyzy aňladýar. Men her bir adamda, onuň milletiniň tapawudy ýok, hökman bir zada yrym etmeli diýlen düşünjäniň däl-de, onuň göwnünde ynamynyň bardygyna ynanýaryn.

Ýa-da bolmasa, indiki salynýan nagşy ene-mamalarymyz, gelin-gyzlarymyz “asyjyk” diýip atlandyrypdyrlar. Onuň adynda-da ýagşy niýet, ynam-umyt bar. Ol geljekde bir maşgalada oglanjygyň, geljekki gerçek ýigidiň dünýä inmegini, edermen ogullaryň bolmagyny aňladýar.

Hormatly adamlar!

Oguz han atamyzdan başlap, geçmişde meşhur türkmen akyldarlary, syýasatşy-naslary, nusgawy şahyrlary öz iş alyp baran ugurlary boýunça taryhda öcmejek yz goýupdyrlar. Baýram han, Abdyrahym han-hanan, Jelaleddin Türkmen ýaly köp gerçekler milletiň şanyna şan, şöhratyna şöhrat goşandyrlar. Biz olaryň bitiren beýik işlerine buýsanýarys. Nesillerimizi olaryň watançylyk ruhunda terbiýeleýäris.

Türkmeniň taryhynda Alp Arslan, Görogly beg ýaly edermen şahslar, Magtymguly Pyragy, Mämmetweli Kemine, Gurbandurdy Zelili, Seýitnazar Seýdi ýaly ajaýyp söz ussatlary halkomyzyň agzybirligi, ýurduň berkararlygy ugrunda akylda-paýhasyň, gaýduwsyzlygyň we çeper sözüň üsti bilen göreşipdirler. Olar halka hyzmat etmegiň, Watana we palylygyň ajaýyp nusgasyny görkezipdirler.

Eziz doganlar!

Hormatly myhmanlar!

Biz, nesip bolsa, ajaýyp milli şahyrymyz, Gündogaryň beýik akyldary Magtymguly Pyragynyň 300 ýyllyk toýuny uly dabaralara besläp, hemmämiz bilelikde belläris, nusgawy şahyryň hormatyna uly toý tutarys.

Magtymguly Pyragynyň öz döwründe aýdan pelsepe sözleri, arzuwlary häzirki döwürde amala aşyrylýar. Bizem onuň hakyky şayady bolup durus. Magtymguly atamazyň:

Bir suprada taýýar kylynsa aşlar,

Göteriler ol ykbaly türkmeniň –

diýen arzuwlary Garaşszlyk zamanasynda hasyl boldy.

Ine, şu gün, biz Magtymguly atamazyň belläp geçisi ýaly, bir dogan ýaly bir su-pranyň başynda otyrys. Munuň özi döwletlilikden nyşandyr. Türkmen ilinde «Ýagyň niýet – ýarym döwlet» diýen pähim bar. Hemmämiziň bilelikde şanly senäniň hormatyna guralýan dabaralara gatnaşmagymyz agzybirligiň, parahatçylygyň, durnukly osüşiň berkarar bolýandygyny görkezýän hakykat dälmi?!

Hormatly adamlar, eziz watandaşlar!

Gadyrly dostlar, myhmanlar!

Hanymlar we jenaplar!

2021-nji ýyl Birleşen Milletler Guramasy, asla ähli ýurtlar tarapyndan «Halkara parahatçylyk we ynanyşmak ýyly» diýlip ykrar edildi. Biz hem bu ýyly öz gezegi-

mizde «Türkmenistan – parahatçylygyň we ynanyşmagyň Watany» diýip yylan etdik. Indi her ýylyň 12-nji dekabry Halkara Bitaraplyk günü hökmünde bellenilýär.

Men hem öz gezegimde bu baýramçylygymyza bagışlap, täze goşgyny ýaz-dym. Bu goşgyny hem «Ýaşasyn parahat durmuş!» diýip atlandyrдym.

Hormatly adamlar, eger-de taryha ser salsak, hiç haçan urşuň utan ýeri ýok. Şonuň üçin, goý, elmydama bütin dünýäde parahatçylyk, abadançylyk we bagtyýar durmuş höküm sürsün!

Men hem öz gezegimde siziň ähliňizi ýene-de bir gezek Halkara Bitaraplyk günü bilen gutlaýaryn. Her biriňize berk jan saglyk, rowaçlyk, maşgala abadançylygyny hem-de Bitarap Watany myzyň mundan beýlæk-de gülläp ösmeği ugrunda alyp barýan işleriňizde uly üstünlikleri arzuw edýärin.

MAZMUNY

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň giňişleýin mejlisinde eden çykyşy.
(2021-nji ýylyň 12-nji fewraly) 9

Hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedowyň Türkmenistanyň
Mejlisiniň deputatlary bilen geçirilen duşuşykda eden çykyşy.
(Aşgabat şäheri, 2021-nji ýylyň 25-nji fewraly) 17

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň sammitinde eden çykyşy.
(2021-nji ýylyň 4-nji marty) 53

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Türki dilli döwletleriň hyzmatdaşlyk geňeşiniň maslahatynda eden çykyşy.
(2021-nji ýylyň 31-nji marty) 63

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Milli Geňeşiň iki palatasynyň birinji bilelikdäki mejlisinde eden çykyşy.
(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 14-nji apreli) 71

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň «Garaşsyz, baky Bitarap
Türkmenistanyň parahatçylygyň we ynanyşmagyň hatyrasyna
halkara hyzmatdaşlygy» atly halkara maslahatda eden çykyşy.
(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 15-nji apreli) 93

ABADANÇYLYGYŇ RÖWŞEN GADAMLARY

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Halkara ahalteke atçylyk assosiasiýasynyň XI mejlisinde eden çykyşy.
(*Aşgabat, 2021-nji ýylyň 16-njy apreli*) 101

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň
BMG-niň gazylyp alynýan senagat boýunça ýokary derejeli
ählumumy forumynda eden çykyşy.
(*2021-nji ýylyň 25-nji mayý*) 111

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň «Mir» döwletara teleradiokompaniyasynyň žurnalisti bilen söhbetdeşligi. Şu ýyl bellenilýän şanly sene – Garaşsyz, Bitarap Türkmenistanyň 30 ýyllagy mynasybetli hormatly Prezidentimiz Gurbanguly Berdimuhamedow «Mir» döwletara teleradiokompaniyasynyň žurnalistiniň sowallaryna jogap berdi.
(*2021-nji ýylyň 1-nji iýunu*) 115

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Yslam Hyzmatdaşlyk Guramasynyň ylym we tehnologiyalar boýunça ikinji sammitinde eden çykyşy.
(*2021-nji ýylyň 16-njy iýunu*) 143

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Merkezi Aziýanyň döwlet Baştutanlarynyň konsultatiw duşuşygyndaky çykyşy.
(*Awaza, 2021-nji ýylyň 6-njy awgusty*) 151

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň talyplar we okuwçylar bilen geçirilen duşuşygyndaky çykyşy.
(*Aşgabat, 2021-nji ýylyň 1-nji sentýabry*) 161

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Şanhaý Hyzmatdaşlyk Guramasynyň sammitindäki çykyşy.
(*Duşenbe şäheri, 2021-nji ýylyň 17-nji sentýabry*) 201

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Birleşen Milletler Guramasynyň Baş Assambleýasynyň 76-njy mejlisindäki sanly ulgam arkaly çykyşy.
(*2021-nji ýylyň 23-nji sentýabry*) 207

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Türkmenistanyň Halk Maslahatynyň mejlisindäki çykyşy.
(*Aşgabat, 2021-nji ýylyň 25-nji sentýabry*) 217

Türkmenistanyň we onuň Lideriniň dünýädäki abraýy dünýä metbugatynyň üns merkezinde.
Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedow TASS agentliginiň sowallaryna jogap berdi.
(*Aşgabat, 2021-nji ýylyň 3-nji oktyabry*) 251
Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň BSGG-niň Ýewropa sebit edarasynyň direktory Hans Klýuge bilen bolan duşuşykdaky çykyşy.
(*2021-nji ýylyň 8-nji oktyabry*) 273

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň BMG-niň durnukly ulag boýunça ikinji Ählumumy maslahatydaky çykyşy.
(*2021-nji ýylyň 14-nji oktyabry*) 279

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Garaşsyz Döwletleriň Arkalaşygynyň döwlet Baştutanlarynyň Geňeşiniň mejlisindäki çykyşy.
(*2021-nji ýylyň 15-nji oktyabry*) 285

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň sanly ulgam arkaly «Ahal–Balkan» ýokary woltly iki zynjyrly täze asma elektrik geçirijisini işe girizmek dabarasında eden çykyşy.
(*2021-nji ýylyň 23-nji oktyabry*) 291

Türkmen-türk dost-doganlyk gatnaşyklary – ikitaraplaýyn
hyzmatdaşlygyň röwşen geljeginiň binýady.
Türkmenistanyň Prezidenti Türkýäniň döwlet teleradiokompaniýasynyň
«TRT World» teleýálymynyň baş redaktorynyň sowallaryna jogap berdi
(2021-nji ýylyň 9-nji noýabry) 307

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Türki dilli döwletleriň
hyzmatdaşlyk geňeşiniň döwlet Baştutanlarynyň VIII sammitindäki çykyşy.
(Stambul, 2021-nji ýylyň 12-nji noýabry) 319

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Demirgazyk Ykdysady
hyzmatdaşlyk boýunça halkara foruma gatnaşyjlara sanly ulgam arkaly Yüzlenmesi.
(2021-nji ýylyň 18-nji noýabry) 331

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň
Ykdysady Hyzmatdaşlyk Guramasynyň 15-nji sammitindäki çykyşy
(Aşgabat şäheri, 2021-nji ýylyň 28-nji noýabry) 345

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Ministrler Kabinetiniň
giňişleýin mejlisindäki çykyşy
(2021-nji ýylyň 10-nji dekabry) 361

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň “Parahatçylyk
we ynanyşmak syýasaty – halkara howpsuzlygyň, durnuklylygyň
we ösüşiň binýady” atly halkara maslahatdaky çykyşy
(Aşgabat, 2021-nji ýylyň 11-nji dekabry) 371

Türkmenistanyň Prezidenti Gurbanguly Berdimuhamedowyň Halkara Bitaraplyk günü my-
nasybetli döwlet kabul edişliginde sözlän sözi
(2021-nji ýylyň 12-nji dekabry) 379

**GURBANGULY
BERDIMUHAMEDOW**

ABADANÇYLYGYŇ RÖWŞEN GADAMLARY

Jogapkär redaktor: W. M. Hramow

Redaktorlar

Surat redaktory
Teh. redaktor
Kompýuter bezegi

A. Hojanyýazow,
G. Gapurow, B. Atayew
O. Çerkezowa
O. Nurýagdyýewa
G. Orazowa, G. Saparow,
B. Saryýew, M. Geldiyew

Çap etmäge rugsat edildi .
Ölçegi 66x100^{1/8}. Times New Roman garniturasy.
Şertli çap listi . Hasap-neşir listi . Şertli reňkli ottiski .
Çap listi . Sargyt № . Sany .

Türkmen döwlet neşiryat gullugy.
744000. Aşgabat, Garaşsyzlyk şaýoly, 100.

Türkmen döwlet neşiryat gullugynyň Metbugat merkezi.
744015. Aşgabat, 2127-nji (G. Gulyýew) köće, 51/1.